

සෞඳ්‍ය යටිතල පහසුකම් තුළ මහජන සුබසිද්ධිය සුරැකීමට ඇති අවස්ථා

ශ්‍රී ලංකාවේ නියාමන රාමු පිළිබඳ සමාලෝචනයක්

පොදු යටිතල පහසුකම් තුළ මහජන සුබසිද්ධිය සුරැකීමට ඇති අවස්ථා

ශ්‍රී ලංකාවේ නියාමන රාමු පිළිබඳ සමාලෝචනයක්

මෙම අධ්‍යයනය Verité Research ආයතනයේ ආර්ථික විද්‍යා හා නෛතික පර්යේෂණ කණ්ඩායම් විසින් සම්පාදනය කරන ලද්දකි. උචිත
ජයසිංහ, සෙනරත් අභයගායක, මනිෂ් අරංගල සහ නවීන් මුනිනි යන සාමාජිකයන්ගෙන් වම කණ්ඩායම සමන්විත විය. මේ සඳහා වූ සමාලෝචනය
හා සංස්කාරක සහාය වෙන්සා ද සිල්වා, මල්සිරිනි ද සිල්වා සහ අනානි බස්නායක යන අය විසින් ලබා දෙන ලදී. මේ සඳහා වූ සමස්ථ අධීක්ෂණ
හා සංස්කරණ සහාය සුභාෂිනී අබේසිංහ විසින් ලබා දෙන ලදී.

නිර්මාණය හා පිටු සැකසුම දිනුක් සේනාපතිරත්න.

මෙම නියාමන සමාලෝචන වාර්තාව සාර්ථක ලෙස නිම කිරීමේ සඳහා වැදගත් ප්‍රතිපෝෂණ, යෝජනා සහ අදහස් දායක කිරීම සම්බන්ධයෙන්
පහත අය වෙත වෙරිතේ රිසර්ච් ආයතනය ස්තූතිවන්ත වේ.

අමාලී රාජපක්ෂ, භාග්‍යා වික්‍රමසිංහ, චතුර්වක විජේසිංහ, කුසුම් පෙරේරා, ඩිලානි අලගරත්නම්, ආචාර්ය සුමිත් පිලිප්පිය, හර්ෂා හුදා, ඉරෝමි
පෙරේරා, කරන් ප්‍රනාන්දු, කිත්තිණ හේවගේ, කුලසබ්‍රහ්මණ් රොමේෂන්, නාමල් රලපනාව, රවී රත්නසභාපති, සජීව වාමනර, සකුන්තලා
කදුරගම, ශන්රිසද් මජ්ඣමලි, ශාමිලා රත්නසූරිය, ශාමලා ගෝමස්, ශ්‍රියාණි විජේසුන්දර, තිලානි විජේසිංහ සහ විනෝද් ලක්ෂානි.

© 2021 Verité Research Pvt Ltd. සියලු හිමිකම් ඇවිරිණි.

පොදු යටිතල පහසුකම් තුළ මහජන සුබසිද්ධිය සුරැකීමට ඇති අවස්ථා:
ශ්‍රී ලංකාවේ නියාමන රාමු පිළිබඳ සමාලෝචනයක් / උවිත් ජයසිංහ...[සහ තවත් අය];
සංස්කරණය සුභාමිනි අබේසිංහ විසිනි... [සහ තවත් අය].
කොළඹ : වෙර්වේ රිසර්ච්, 2021
පි. 99 ; සෙමි. 26

ISBN 978-624-5514-09-0

- i. 338.95493 ඩීඒ 23
- ii. ජයසිංහ, උවිත් (සම කථන)
- iii. අබේසිංහ, සුභාමිනි (සම සංස්කාරක)

- 1. යටිතල පහසුකම් (ආර්ථික විද්‍යාව)
- 2. ආයෝජනය - ශ්‍රී ලංකාව

ISBN: 978-624-5514-09-0

Intended for recipient only and not for further distribution without the consent of Verité Research Pvt Ltd.
ඔබගේ අදහස් විද්‍යුත් තැපෑල මාර්ගයෙන් යොමු කරන්න : publications@veriteresearch.org

Cover photo: courtesy of Road Development Authority, Central Expressway Project Section II'

සෛගැස්ම

විධායක සාරාංශය	5
හැඳින්වීම	13
1. රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදන රාමුව	15
1.1. නියාමන හා ආයතනික රාමුව	15
1.2. අඩුපාඩු හා දුර්වලතා	33
1.3. මහජන/සිවිල් සමාජ සංවිධාන සහභාගීත්වය වෙනුවෙන් ඇති අවස්ථා	42
2. පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමේ රාමුව	45
2.1. නෛතික හා ආයතනික රාමුව	46
2.2. අඩුපාඩු හා දුර්වලතා	49
2.3. මහජන/සිවිල් සමාජ සංවිධාන සහභාගීත්වය වෙනුවෙන් ඇති අවස්ථා	55
3. සිය කැමැත්තෙන් තොරව නැවත පදිංචි කිරීමේ රාමුව	63
3.1. නෛතික හා ආයතනික රාමුව	64
3.2. අඩුපාඩු හා දුර්වලතා	69
3.3. මහජන/සිවිල් සමාජ සංවිධාන සහභාගීත්වය වෙනුවෙන් ඇති අවස්ථා	73
ඇමිණුම්	88
ඇමිණුම 1: අදාළ පරිපූරක ලියවිලි ලැයිස්තුවක්	88
ඇමිණුම 2: අදාළ චක්‍රලේඛ ලැයිස්තුවක්	92
ඇමිණුම 3: රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරීත්ව පිළිබඳ නිර්වචනය	96
ඇමිණුම 4: ප්‍රසම්පාදන ආයුචනය	98

ප්‍රදර්ශනයන්

1 ප්‍රදර්ශනය:	මහා පරිමාණ යටිතල පහසුකම් ව්‍යාපෘති සඳහා වූ නියාමන රාමුව	17
2 ප්‍රදර්ශනය:	ප්‍රසම්පාදන සැලසුම් කිරීමේ අවධිය	19
3 ප්‍රදර්ශනය:	ටෙන්ඩර් කැඳවීමේ අවධිය	20
4 ප්‍රදර්ශනය:	2017 දී තෝරාගත් දකුණු ආසියාතික රටවල විද්‍යුත් රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදන (ටී-පීපී) පද්ධතිවල ප්‍රගතිය	22
5 ප්‍රදර්ශනය:	කොන්ත්‍රාත් කළමනාකරණ අවධිය	24
6 ප්‍රදර්ශනය:	තෝරාගත් ණය 50 ක් හරහා සපයා ගත් අරමුදල් යොදා ගෙන කරන ලද ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී අනුගමනය කරන ලද ප්‍රසම්පාදන ක්‍රම	29
7 ප්‍රදර්ශනය:	විදේශ අරමුදල් ආයතන විසින් යොදාගනු ලැබෙන ප්‍රසම්පාදන ක්‍රම, මාර්ගෝපදේශ සහ ප්‍රතිපත්ති	30
8 ප්‍රදර්ශනය:	තොරතුරු හෙළිදරව් කිරීම සම්බන්ධයෙන් විදේශ අරමුදල් ආයතනවල මාර්ගෝපදේශ සහ ජාතික මාර්ගෝපදේශ සංසන්දනය කිරීම	32
9 ප්‍රදර්ශනය:	විදේශ අරමුදල් ආයතන සඳහා අවශ්‍ය කෙරෙන සම්මත ලංසු ලේඛන	33
10 ප්‍රදර්ශනය:	අනිවාර්ය කරන ලද තොරතුරු හෙළිදරව් කිරීමේ අවශ්‍යතා	35
11 ප්‍රදර්ශනය:	2017 දී තෝරාගත් දකුණු ආසියාතික රටවල අන්තර්ජාලය හරහා ප්‍රසිද්ධියේ ලබා ගත හැකි ප්‍රසම්පාදන තොරතුරු	35
12 ප්‍රදර්ශනය:	රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදන පද්ධතියේ කාර්යසාධනය පිළිබඳ තොරතුරු මුදල් අමාත්‍යාංශ වාර්ෂික වාර්තාවල ප්‍රකාශයට පත් කර ඇති ආකාරය	36
13 ප්‍රදර්ශනය:	ප්‍රසම්පාදන රාමුව හරහා ප්‍රසිද්ධියේ ලබාගත හැකි තොරතුරු	37
14 ප්‍රදර්ශනය:	ජාතික පරිසර රෙගුලාසිවල දැක්වෙන පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමේ ක්‍රමවේදයේ ප්‍රධාන අවධි	47
15 ප්‍රදර්ශනය:	වෙරළ සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුවට අදාළ බලපෑම් ඇගයීම් ක්‍රමවේදයේ ප්‍රධාන අවධි	48
16 ප්‍රදර්ශනය:	ජාතික පරිසර පනතේ සහ වෙරළ සංරක්ෂණ පනතේ දැක්වෙන රාමු අතර ඇති ප්‍රධාන වෙනස්කම්	48
17 ප්‍රදර්ශනය:	ජාතික පරිසර පනතට අදාළ පාරිසරික බලපෑම් තක්සේරුකරණ රාමුවෙහි සලකා බැලිය යුතු කරුණු	58
18 ප්‍රදර්ශනය:	වෙරළ සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුවට අදාළ පාරිසරික බලපෑම් තක්සේරුකරණ රාමුවෙහි සලකා බැලිය යුතු කරුණු	59
19 ප්‍රදර්ශනය:	ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ පනත යටතේ ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ ක්‍රියාවලිය	65
20 ප්‍රදර්ශනය:	ජාතික ස්වේච්ඡා නොවන නැවත පදිංචි කිරීමේ ප්‍රතිපත්තිය යටතේ නැවත පදිංචි කිරීමේ කාර්ය සැලසුම සැකසීමේ ක්‍රමවේදය	68

කොටු

1 කොටුව :	විද්‍යුත් රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදන (ටී-පීපී) පද්ධති හා ක්‍රියාවලීන් යොදාගැනීමට ඇති හැකියාව	22
2 කොටුව :	ටෙන්ඩර් කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කෙරෙන ව්‍යාපෘති යෝජනා සඳහා වූ ස්විස් වැලෙන්ජ් ක්‍රමවේදය	27
3 කොටුව :	චන්ද්‍රිකා අඩුපාඩු පියවීමට 2018 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ සහ අත්පොතෙහි යෝජිත පියවර (2018 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ හා ප්‍රසම්පාදන අත්පොත ගැසට් කර ඇති නමුත් පාර්ලිමේන්තුව විසින් අනුමත කර නොමැත)	40
4 කොටුව :	වෙනත් රටවල පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමේ වාර්තා සමාලෝචනය සඳහා නිර්දේශිත කාල රාමු	52
5 කොටුව :	සවිමත් නිර්ක්ෂණ යාන්ත්‍රණ - වෙනත් රටවල් වෙතින් ලබා ගත් නිදසුන්	54
6 කොටුව :	අරමුදල් සපයන විදේශ නියෝජ්‍යායතන සඳහා අවශ්‍ය කෙරෙන දුක්ගැහවිලි විසඳීමේ යාන්ත්‍රණය356	71

විධායක සාරාංශය

යටිතලපහසුකම් ආශ්‍රිත ආයෝජනයන් රටක සංවර්ධනයට අතිශයින් වැදගත් වේ. කෙසේ වෙතත්, දුර්වල පාලනයක් පවතින සන්දර්භයක් තුළ මහා පරිමාණ හා සංකීර්ණ යටිතලපහසුකම් සංවර්ධන ව්‍යාපෘති ආශ්‍රිත ආයෝජනයන් දැක්වීමට ඉතා හිතකර පසුබිමක් බවට පත් විය හැකි අතරම, අපේක්ෂිත අරමුණු සාක්ෂාත් කරගැනීමට අපොහොසත් වන අධික පිරිවැයක් සහිත, ගුණාත්මකභාවයෙන් පහළ යටිතලපහසුකම් බිහි වීමටද එක් ආයෝජනයන් හේතු විය හැක. මේ නිසා, යටිතලපහසුකම් ආශ්‍රිත ආයෝජනයන් නිසා මහජනතාවට ප්‍රතිලාභ සැලසෙන බවත්, එමගින් මුදලට නිසි වටිනාකමක් ලැබෙන බවත් සහතික කිරීම සඳහා යහපාලන පරිචයන් ප්‍රවර්ධනය කරන හා අදාළ තීන්දු ගැනීමේ ක්‍රියාවලීන් සඳහා සඵලදායී ලෙස දායක වීමට මහජනතාවටද ඉඩ සලසන මනා නියාමන රාමු පැවතීම අතිශයින්ම වැදගත් වේ.

'මුදලට සරිලන වටිනාකම ලබා දීම' පිළිබඳ නිර්වචනයට සාධාරණත්වය හා යටිතල පහසුකම් වෙත ප්‍රවේශ වීමේ හැකියාව ලබා දීම මෙන්ම එවන් ආයෝජනයන් නිසා පරිසරයට විල්ල විය හැකි බලපෑම කෙරෙහි නිසි සැලකිල්ල ද ලබා දීම සහ සම්පත් කාර්යක්ෂම, සඵලදායී හා සකසුරුවම්දායී ලෙස යොදා ගැනීම අතර මනා සම්බන්ධතාවක් පවත්වා ගැනීම යන කරුණු අන්තර්ගත වේ. පොදුජන හා සිවිල් සමාජ සහභාගීත්වයක් පැවතීම මගින් යටිතලපහසුකම් ආශ්‍රිත ආයෝජනයන් තිරසාර හා සියලු පාර්ශවකරුවන්ගේ සහභාගීත්වයෙන් සිදු කෙරෙන බව සහතික කිරීමට සහායක් ලබාගත හැක. එමෙන්ම නිරීක්ෂණ කටයුතු සඳහා රජයට දරන්නට සිදු වන වියදම අඩු කිරීමටත්, ව්‍යාපෘති නොමඟ යවන හෝ ප්‍රමාද කිරීමට හේතු වන අභියෝග මතු වීමට බලපාන තොරතුරු නිදැස් අඩු කිරීමටත්, මහජනතාව, කොන්ත්‍රාත්කරුවන් හා රජය අතර විශ්වාසය ගොඩනැගීමටත් එවන් සහභාගීත්වයන් උපකාරී වෙයි. කෙසේ වෙතත් මෙහිදී, විපර්යේෂණ දායක වීමේ අවස්ථා සුවිශේෂී කණ්ඩායම්වල පෞද්ගලික අභිලාෂයන්ට හතුව පවතින විට මහජන සහභාගීත්වයේ ප්‍රතිලාභ සීමා විය හැක.

විපමණාක්ද නොව, තොරතුරු ලබා ගැනීමේ හැකියාව අඩු වන විට, පවතින පද්ධති, ව්‍යුහයන් සහ නිලධාරීන් කෙරෙහි ඇති විශ්වාසය අඩු වන විට මෙන්ම පවතින නියාමන රාමුව වෙතින් යටිතලපහසුකම් ව්‍යාපෘති සඳහා දායකත්වය දැක්වීමට මහජනතාව වෙත ලබා දෙන විධිවිධ, ව්‍යුහාත්මක අවස්ථාවන් ඉතා සීමිත වන විට හෝ විවෘත අවස්ථාවන් ලබා නොදෙන විට ඉහත කී පරිදි සහභාගීත්ව අවස්ථා සුවිශේෂී කණ්ඩායම්වල ග්‍රහණයට හතු වීමට ඇති ඉඩකඩ ඉහළ වේ.

මෙම වාර්තාවෙහි අරමුණු වන්නේ ශ්‍රී ලංකාවේ මහා පරිමාණ යටිතලපහසුකම් ව්‍යාපෘති සඳහා වූ ප්‍රසම්පාදන කටයුතු පාලනය කෙරෙන වත්මන් නියාමන රාමු පිළිබඳ අවබෝධයක් ලබා දීම, එම නියාමන රාමුවල දුර්වලතා හා අඩුපාඩු හඳුනා ගැනීම, හඳුනාගත් අඩුපාඩු පියවීම සඳහා මෙන්ම රජය විසින් ගනු ලැබෙන ආයෝජන තීරණ මගින් මහජන අභිලාෂ ප්‍රමාණවත් ලෙස නිරූපණය වන බව සහතික කිරීම සඳහා මහජනතාවට සහ සිවිල් සංවිධානවලට දායක වීමට ඇති අවස්ථා හඳුනා ගැනීමයි. ව්‍යාපෘති ආයුචක්‍රයෙහි ප්‍රමුඛ ක්ෂේත්‍ර තුනක් වන ප්‍රසම්පාදනය, පාරිසරික බලපෑම් තක්සේරුව සහ සිය කැමැත්තෙන් තොරව නැවත පදිංචි කිරීම යන ක්ෂේත්‍ර පිළිබඳව මෙම වාර්තාව අවධානය යොමු කරයි:

නියාමන රාමුව: කෙටි විශ්ලේෂණයක්

ශ්‍රී ලංකාවේ රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදන කටයුතු සඳහා වන නියාමන රාමුව පාර්ලිමේන්තුව විසින් නීති පැනවීම් මත පාදක වන්නක් නොවන අතර ඒ වෙනුවට විය පාලනය කරනු ලැබෙන්නේ කැබිනට් අනුමැතිය සහිත මාර්ගෝපදේශ මගිනි. 2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ, භාණ්ඩ සහ වැඩ (2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ), ඖෂධ හා වෛද්‍ය උපකරණ ප්‍රසම්පාදනය සඳහා වූ 2006 මාර්ගෝපදේශ සහ උපදේශකයින් තෝරාගැනීම හා සේවයේ නියුක්ත කිරීම සඳහා වූ 2007 මාර්ගෝපදේශ යන මාර්ගෝපදේශ මේ අතරට ඇතුළත් වේ.

මෙම මාර්ගෝපදේශවලට සබැඳිව 2006 ප්‍රසම්පාදන අත්පොත සහ 2007 උපදේශන සේවා අත්පොත වශයෙන් ප්‍රසම්පාදන අත්පොත් දෙකක්ද ප්‍රකාශයට පත් කර ඇත. මෙම මාර්ගෝපදේශයන්ට අදාළ සංශෝධන හා ප්‍රතිපත්තිමය විධිවිධාන මුදල් අමාත්‍යාංශයේ රාජ්‍ය මූල්‍ය දෙපාර්තමේන්තුව විසින් පරිපූර්ණ ලියවිලි හා වකුලේඛ වශයෙන් ප්‍රකාශයට පත් කර ඇත. ප්‍රසම්පාදන සිදු කරනු ලබන සියලුම ආයතන - එනම්, රජයේ අමාත්‍යාංශ, දෙපාර්තමේන්තු, ව්‍යවස්ථාපිත අධිකාරීන්, ප්‍රාදේශීය අධිකාරීන්, රාජ්‍ය සංස්ථා සහ සම්පූර්ණයෙන්ම හෝ කොටසක් රජයේ හිමිකාරත්වයට යටත් අනෙකුත් සියලුම ආයතන - යටිතලපහසුකම් සඳහා ප්‍රසම්පාදන කටයුතු සිදු කිරීමේදී 2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ සහ 2006 ප්‍රසම්පාදන අත්පොතෙහි දක්වා ඇති ක්‍රමවේදයන්ට අනුකූලව කටයුතු කිරීම අවශ්‍ය වේ.

මෙයට අමතරව, විදේශ අරමුදල් සපයන ආයතන විසින් මූල්‍යාධාර සපයනු ලැබෙන ව්‍යාපෘති සහ ටෙන්ඩර් කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කෙරෙන ව්‍යාපෘති යෝජනා සඳහා අදාළ වන අනෙකුත් මාර්ගෝපදේශයන්ද ඇති බව හඳුනා ගැනීම මෙහිදී වැදගත් වේ. විදේශ අරමුදල් සපයන ආයතන විසින් මූල්‍යාධාර සපයනු ලැබෙන ව්‍යාපෘති සම්බන්ධයෙන් 2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශයෙන් සඳහන් වන්නේ තම ආයතනයට ආවේණික ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශයන් යොදාගත යුතු බවට එකී අදාළ ණය දෙන මූල්‍ය ආයතනය විසින් අනිවාර්ය කරනු ලැබෙන්නේ නම් ඒකී මාර්ගෝපදේශ 2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ අනිබවා බලාත්මක වන බවයි. ටෙන්ඩර් කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කෙරෙන ව්‍යාපෘති යෝජනා අනුව බිහි වන යටිතලපහසුකම් ව්‍යාපෘති සම්බන්ධයෙන් කිසිවක් 2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ හා 2006 ප්‍රසම්පාදන අත්පොතෙහි සඳහන් නොවේ. කෙසේ වෙතත්, රාජ්‍ය සහ පෞද්ගලික හවුල්කාරත්වයන් ලෙස ක්‍රියාත්මක කෙරෙන යටිතලපහසුකම් ව්‍යාපෘතිවලට අදාළ මාර්ගෝපදේශ දැක්වෙන රජයේ ටෙන්ඩර් කාර්ය පටිපාටිය පිළිබඳ මාර්ගෝපදේශ ෧෧ කොටසෙහි 237 යොමුව යටතේ ටෙන්ඩර් කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කෙරෙන ව්‍යාපෘති යෝජනා පිළිබඳව සඳහන් වේ. එහි දක්වා ඇති කාර්ය පටිපාටියට අනුව ව්‍යාපෘති තීන්දු කරගැනීමෙන් පසු ටෙන්ඩර් කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කෙරෙන ව්‍යාපෘති යෝජනා සඳහාද 2006 ප්‍රසම්පාදන අත්පොතෙහි සහ මාර්ගෝපදේශවල දක්වා ඇති ටෙන්ඩර් කැඳවා ඇති ව්‍යාපෘති සඳහා අනුගමනය කෙරෙන ක්‍රමවේදයට අනුගමනය කිරීම අනිවාර්ය වේ. කෙසේ වෙතත්, කැබිනට් අනුමැතිය ලබා ගැනීමෙන් පසුව මෙම කාර්ය පටිපාටියන් බැහැරව කටයුතු කිරීමට මෙම මාර්ගෝපදේශ ඉඩකඩ සලසා දී තිබේ.

2015 දී පිහිටුවන ලද ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිසම විසින් අනිනව ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ දෙකක් කෙටුම්පත් කිරීමේ කටයුතු අධීක්ෂණය කරන ලදී: එනම්, භාණ්ඩ, වැඩ, සේවා සහ තොරතුරු පද්ධති සඳහා එක් මාර්ගෝපදේශයක්ද, උපදේශකවරුන් තෝරාගැනීම හා සේවයේ නියුක්ත කිරීම සඳහා එක් මාර්ගෝපදේශයක්ද ලෙසිනි. එම මාර්ගෝපදේශ දෙකම 2019 ඔක්තෝබර් මාසයේදී අනිවිශේෂ ගැසට් පත්‍රිකා ලෙස ප්‍රකාශයට පත් කරන ලදී. කෙසේ වෙතත්, ඒවා සඳහා අවශ්‍ය අනුමැතිය පාර්ලිමේන්තුව වෙතින් ලබා නොගැනීම හේතුවෙන් එකී මාර්ගෝපදේශ දැනට බලාත්මක නොවේ.

ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශවලට අමතරව 2014 අංක 33 දරන ඉදිකිරීම් කර්මාන්ත සංවර්ධන පනත මගින්ද එම කර්මාන්තයට අදාළ රෙගුලාසි නිශ්චය කර තිබේ. එම පනත ප්‍රකාරව පිහිටුවන ලද ඉදිකිරීම් කර්මාන්ත සංවර්ධන අධිකාරිය විසින් ඉදිකිරීම් කර්මාන්තයට අදාළ කටයුතු අධීක්ෂණය කෙරෙන අතරම ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත්තු සඳහා යොදාගත යුතු සම්මත ලංසු තැබීමේ ලේඛන පිළියෙළ කිරීමද සිදු කෙරේ.

2006 ප්‍රසම්පාදන අත්පොතට සබැඳිව ප්‍රකාශයට පත් කරන ලද 35 වන පරිපූරක ලියවිලිට අනුව, රුපියල් මිලියන 500 ට වැඩි වටිනාකමක් සහිත දේශීය වශයෙන් අරමුදල් සම්පාදනය කරගත් ව්‍යාපෘති සහ රු. මිලියන 1,000 ට වැඩි වටිනාකමක් සහිත විදේශ අරමුදල් සම්පාදිත ව්‍යාපෘති සඳහා අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් පත් කරන ලද ස්ථාවර ප්‍රසම්පාදන කමිටුවක් පිහිටුවීම අවශ්‍ය වේ. 2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශවල දක්වා ඇති ආකාරයට එකී වටිනාකම් සීමාවන්ට වඩා ඉහළ ව්‍යාපෘති සඳහා වූ ප්‍රසම්පාදන ආයුච්ඡාය, ප්‍රසම්පාදන පිළියෙළ කිරීමේ අවධියල ටෙන්ඩර් අවධිය සහ කොන්ත්‍රාත් කළමනාකරණ අවධිය වශයෙන් අවධි තුනකට බෙදා දැක්විය හැක.

ප්‍රසම්පාදන කමිටුවක් පත් කිරීමට ඉල්ලීමක් සිදු කොට ටෙන්ඩර් අවධිය වෙත අවතීර්ණ වීමට ප්‍රථම ප්‍රසම්පාදන යෝජනා විසින් ව්‍යාපෘති සුදානම්කරණ කටයුතු ඉටු කර ඇති බව සනාථ කළ යුතුය. මෙසේ 2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශවලට අනුව ප්‍රසම්පාදන පිළියෙළ කිරීමේ අවධියෙහිදී අවසන් කළයුතු කටයුතු වන්නේ මූලික පාරිසරික ඇගයීම /පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීම සහ ශක්‍යතා අධ්‍යයනය, ඉඩම් අත්පත් කරගැනීම අවසන් කිරීම, වන්දි ගෙවීම් හා හැවත පදිංචි කිරීම් සම්බන්ධ ගැටලු නිරාකරණය කිරීම ආදී කටයුතු වේ.

පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීම යනු ප්‍රසම්පාදන පිළියෙළ කිරීමේ අවධිය තුළදී නිම කළ යුතු ඉතාම වැදගත් කාර්යයන්ගෙන් එකක් වන අතර මෙම වාර්තාවෙහි ඒ පිළිබඳව සවිස්තරව සාකච්ඡා කරනු ලැබේ. කිසියම් ප්‍රධාන සංවර්ධන ව්‍යාපෘතියක කටයුතු ආරම්භ කිරීමට පෙර එහි ජෛවභෞතික, සමාජයීය හා අනෙකුත් අදාළ බලපෑම් හඳුනාගැනීම, පුරෝකථනය කිරීම හා අවම කිරීම අතිශයින් වැදගත් වේ. ශ්‍රී ලංකාවේ පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමේ කාර්ය රාමුව ප්‍රධාන නීති දෙකක් මගින් පාලනය වේ: එනම්, 1980 අංක 47 දරන ජාතික පරිසර පනත සහ 1981 අංක 57 දරන වෙරළ සංරක්ෂණ පනත යන පනත් දෙකයි. මින් වෙරළ සංරක්ෂණ පනත මගින් වෙරළබඩ ප්‍රදේශවල සිදු කෙරෙන ව්‍යාපෘති නියාමනය වන අතර, රටෙහි අනෙකුත් සියලුම ප්‍රදේශවල සිදු කෙරෙන විවැනි තක්සේරු කිරීම් නියාමනය වන්නේ ජාතික පරිසර පනත මගිනි. මූලික පාරිසරික ඇගයීම් වාර්තා සහ පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීම් වාර්තා පිළියෙළ කිරීමේ හා ප්‍රකාශයට පත් කිරීමේ ක්‍රමවේදය ජාතික පරිසර පනත යටතේ 1993 දී සම්මත වූ ජාතික පාරිසරික රෙගුලාසි (ව්‍යාපෘති සඳහා අනුමැතිය ලබා දීමට අදාළ කාර්ය පටිපාටිය) මගින් දැක්වෙන අතර මධ්‍යම පරිසර අධිකාරිය විසින් මෙම ක්‍රියාවලිය අධීක්ෂණය කරනු ලබයි. වෙරළ සංරක්ෂණ පනත යටතට වැටෙන ව්‍යාපෘති වෙරළ සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුවේ අධීක්ෂණය යටතේ පවතී. කෙසේ වෙතත්, තොටුපල/වරාය ඉදිකිරීම්, ධීවර ව්‍යාපෘති සහ සංචාරක ලැගුම්හල් ඉදිකිරීම වැනි සාමාන්‍යයෙන් වෙරළබඩ ප්‍රදේශවල ක්‍රියාත්මක කරනු ලැබෙන මහා පරිමාණ ව්‍යාපෘති

ජාතික පරිසර පනතේ/ජාතික පාරිසරික රෙගුලාසිවල දැක්වෙන කාර්ය පටිපාටිය අනුගමනය කළ යුතු ව්‍යාපෘති ලෙස නිශ්චය කර ඇති බව හඳුනාගැනීමද වැදගත් වේ. ජාතික පරිසර පනත සහ වෙරළ සංරක්ෂණ පනත මගින් නියම කර ඇති කාර්ය පටිපාටිය බොහෝ පැති අතින් සමාන වුවද ඇතැම් ක්ෂේත්‍ර සම්බන්ධයෙන් ජාතික පරිසර පනත හා සැසඳීමේදී වෙරළ සංරක්ෂණ පනතෙහි විධිවිධාන දුර්වල මට්ටමක පවතී. වෙරළ සංරක්ෂණ පනතෙහි නිශ්චිත විෂයය නිර්ණය කිරීමේ ක්‍රියාවලියක් සඳහන් කර නොමැති වීම, මහජනතාවගේ අදහස් වාචිකව ගැනීමට ප්‍රතිපාදන නොමැති වීම සහ පාරිසරික කළමනාකරණ සැලසුම් සම්පාදනය කිරීමට අවශ්‍ය විධිවිධාන නොමැති වීම ආදිය වැඩි දුර්වලතා අතර වේ.

ඉඩම් අත්පත් කර ගැනීම සහ හැවත පදිංචි කිරීම යනු ප්‍රසම්පාදන පිළියෙළ කිරීමේ අවධිය තුළදී නිම කළ යුතු තවත් වැදගත් කාර්යයන්ගෙන් එකක් වන අතර මෙම වාර්තාවෙහි ඒ පිළිබඳවද සවිස්තරාත්මකව සාකච්ඡා කරනු ලැබේ. මහා පරිමාණ ව්‍යාපෘති සඳහා විශාල භූමි ප්‍රදේශ අවශ්‍ය වන විට එකී ප්‍රදේශ ආශ්‍රිතව ජීවත් වන ප්‍රජාවන් සිය කැමැත්තෙන් තොරව වෙනත් ස්ථානවල හැවත පදිංචි වීමට බල කරනු ලැබීමක් සිදු වේ. එවන් සිය කැමැත්තෙන් තොරව සිදු වන හැවත පදිංචිකිරීම් ආශ්‍රිත නියාමන රාමුවේ අඩුපාඩු පියවීමේ අරමුණින් 2001 වසරේදී සිය කැමැත්තෙන් තොරව කෙරෙන හැවත පදිංචි කිරීමේ ජාතික ප්‍රතිපත්තිය හඳුන්වා දෙන ලදී. සිය කැමැත්තෙන් තොරව කෙරෙන හැවත පදිංචි කිරීම් සම්බන්ධයෙන් අදාළ වන රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්තිය බවට එය පත් කරමින් 2001 මැයි මස 24 වන දින ඊට නිල වශයෙන් අමාත්‍ය මණ්ඩල අනුමැතිය හිමි විය. කෙසේ වෙතත්, විස්තීර්ණ නියාමන රාමුවක් බවට පත් වනු වෙනුවට සිය කැමැත්තෙන් තොරව කෙරෙන හැවත පදිංචි කිරීමේ ජාතික ප්‍රතිපත්තිය හුදෙක් රජයේ 'ප්‍රතිපත්තියක්' වන අතර නෛතික බලයක් ඊට හිමි නොවේ.

සංවර්ධන අරමුණු උදෙසා ඉඩම් ලබා ගැනීමේ හා අත්පත් කරගැනීමේ ක්‍රියාවලිය කෙරෙහි ශ්‍රී ලංකාවේ පවතින නීති කිහිපයක්ම මගින් අවධානය යොමු කෙරුණද, ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ පනත සහ 2008 හා 2013 වසරවලදී එය යටතේ සම්මත කරගන්නා ලද රෙගුලාසි පෞද්ගලික ඉඩම් අත්පත් කරගැනීම සඳහා භාවිත කරන සුලභ යාන්ත්‍රණය වේ. ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමට හා හැවත පදිංචි කිරීම්වලට අදාළ වන අනෙකුත් නීති මූලාශ්‍ර වන්නේ 1979 අංක 7 දරන රජයේ ඉඩම් (සන්නිධය ආපසු ලබාගැනීමේ) පනත, 1978 අංක 41 දරන නාගරික සංවර්ධන පනත, 1980 අංක 2 දරන නාගරික සංවර්ධන ව්‍යාපෘති (විශේෂ විධිවිධාන) පනත, 1980 අංක 47 දරන ජාතික පරිසර පනත සහ 1978 අංක 4 දරන ආයෝජන මණ්ඩල පනත යනාදියයි.

ව්‍යාපෘති පිළියෙළ කිරීමේ කටයුතු සම්පූර්ණ කිරීමෙන් අනතුරුව ප්‍රසම්පාදන කමිටුවක් පත් කරන ලෙස ඉල්ලා සිටීමට ව්‍යාපෘති යෝජනා කරන රාජ්‍ය ආයතනයට හැකියාව ඇත. ප්‍රසම්පාදන ආයුච්ඡාදන මිලද අවධිය වන්නේ ටෙන්ඩර් කැඳවීමේ අවධිය යි. මෙම අවධිය ලංසු කැඳවීමේ සිට ජයග්‍රහණය කෙරෙන ලංසුව සම්බන්ධයෙන් අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් තීරණයක් ගැනීම දක්වා විහිදෙයි. අවසන් අවධිය වන කොන්ත්‍රාත් කළමනාකරණ අවධිය තෝරාගත් කොන්ත්‍රාත්කරුට ඒ පිළිබඳව දැනුම් දෙන ලිපිය නිකුත් කිරීමෙන් ආරම්භ වී සියලු වැඩ

සම්පූර්ණ කරන ලද බවට නිකුත් කරන සහතිකයන් සමග අවසන් වෙයි. 2017 වසරේදී මුදල් අමාත්‍යාංශය විසින් ප්‍රකාශයට පත් කරන ලද යටිතලපහසුකම් සංවර්ධන ව්‍යාපෘති (වැඩ) සඳහා වූ ව්‍යාපෘති කළමනාකරණය සහ කොන්ත්‍රාත් කළමනාකරණය සඳහා මගපෙන්වීම නමැති ලේඛනය කොන්ත්‍රාත් කළමනාකරණය සිදු කරන ව්‍යාපෘති කාර්ය මණ්ඩලවලට අදාළ වන මූලික නිර්දේශය වේ.

අඩුපාඩු හා දුර්වලතා

තොරතුරු ලබා ගැනීමේ හැකියාව

ප්‍රසම්පාදන ආයුච්ඡාදන පුරාවටම ලබාගත හැකි තොරතුරු සීමිත වීම හා තොරතුරු ලබා ගැනීමේ හැකියාව සීමා වීම වත්මන් නියාමන රාමුවෙහි ඇති ප්‍රධානම දුර්වලතාවයකි. තොරතුරු ලබා ගැනීමේ හැකියාව සීමා කරන සාධක තුනක් තිබේ. මින් පළමුවැන්න නම් තොරතුරු හෙළිදරවු කිරීමේ අඩුපාඩු වේ. දෙවැන්න ඇතැම් තොරතුරු හෙළිදරවු කිරීම අනිවාර්ය කර තිබුණද එම විධිවිධානවලට අනුකූලව කටයුතු කිරීම සීමිත වීම වේ. තෙවැන්න, හෙළිදරවු කර ඇති තොරතුරු වෙත ප්‍රවේශ වීමේදී මුහුණපාන්නට සිදුවන දුෂ්කරතා වේ.

ප්‍රසම්පාදන සැලසුම්, නිර්කෂණ ආයතනවල තීරණ සහ ප්‍රසම්පාදන පද්ධතියේ කාර්යසාධනයට අදාළ තොරතුරු (සංසන්දනාත්මක ඇගයීම් සහ නිර්කෂණ වාර්තා) ප්‍රකාශයට පත් කිරීමට අසමත් වීම යනාදිය තොරතුරු හෙළිදරවු කිරීම සම්බන්ධයෙන් පවතින අඩුපාඩු වේ. පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමට අදාළව ව්‍යාපෘතිය යෝජනා කරන ආයතනය විසින් මූලික පරීක්ෂා කිරීම සහ විෂය පථය නිර්ණය කිරීමට අදාළ වාර්තා මහජනතාවට හෙළිදරවු කිරීම අනිවාර්ය නොවේ. විෂය පථය නියම කිරීමේ අවධියෙහිදී සාරාංශ ස්වරූපයෙන් තොරතුරු බෙදා හැරිය යුතු බවට මධ්‍යම පරිසර අධිකාරිය විසින් නිකුත් කර ඇති මාර්ගෝපදේශ මගින් බල කෙරෙන නමුදු එකී නිර්දේශ සතුව නෛතික බලධරකාරියක් නොපවතින නිසා ව්‍යාපෘති අනුමත කරන ආයතන හෝ ව්‍යාපෘති යෝජකයන් විසේ කිරීමට බැඳී නොසිටී. මූලික පරීක්ෂා කිරීම හා විෂය පථය නියම කිරීමේ අවධියට අදාළ වන විෂය නිර්ණය සටහන් සහ විෂය පථය නියම කිරීමේ අවසන් වාර්තා ආදී ඇතැම් ලේඛන ඇතැම් අවස්ථාවල හුදෙක්ම අනිමතානුසාරී පදනමක් මත පාරිසරික බලපෑම් තක්සේරු වාර්තා සමගින් හෙළිදරවු කෙරේ. මූලික පරීක්ෂා කිරීම හා විෂය පථය නියම කිරීමේ අවධියේදී හෙළිදරවු කෙරෙන තොරතුරුවල ඇති සීමිතභාවය හේතුවෙන් බලපෑම්වලට ලක් වන ප්‍රජාවන්ට සහ සිවිල් සමාජ සංවිධානවලට පාරිසරික බලපෑම් තක්සේරුකරණ ක්‍රියාවලියට සහභාගි වීමට ඇති අවස්ථා සැලකිය යුතු ලෙස අනුරා දැමීමක් සිදු වේ. එපමණක්ද නොව, පාරිසරික බලපෑම් තක්සේරු වාර්තා විමර්ශනය කිරීමෙන් අනතුරුව මහජනතාව විසින් ඉදිරිපත් කරනු ලැබෙන අදහස් සහ යෝජනාවලට ව්‍යාපෘති යෝජකයන් දක්වන ප්‍රතිචාරද නිසි පරිදි හෙළිදරවු කිරීමක් සිදු නොවේ. එබැවින් මහජන අදහස් සහ යෝජනා කොතරම් දුරට සැලකිල්ලට ගන්නාදැයි යන්න පිළිබඳ අවබෝධයක් ඇතිකර ගැනීම අභියෝගයක් වේ. සිය කැමැත්තෙන් තොරව කෙරෙන හැවත පදිංචි කිරීම් සම්බන්ධයෙන් ගත් විට, හැවත පදිංචි කිරීම් පිළිබඳ ක්‍රියාකාරී සැලසුම් හෙළිදරවු කළ

යුතු බවක් ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ පනතින් අනිවාර්ය නොකෙරේ. කිසියම් ව්‍යාපෘතියක් පරිසර පනතෙහි අධීක්ෂණයට ලක් වන්නේ නම් පමණක් විවැනි ක්‍රියාකාරී සැලසුම් ජාතික පාරිසරික රෙගුලාසිවලට අනුකූලව හෙළිදරව් කළ යුතු වේ.

ප්‍රසම්පාදන කටයුත්තට අදාළ ඇතැම් තොරතුරු ප්‍රකාශයට පත් කළ යුතු බවට පවතින නියාමන රාමුව මගින් අනිවාර්ය කෙරුණද විවැනි අනිවාර්ය තොරතුරු හෙළිදරව් කිරීම අඩු මට්ටමක පවතින බවක් පෙනේ. නිදසුනක් ලෙස, ප්‍රසම්පාදනයන්ට අදාළව වෙන්කර දැක්වීම් සහ කොන්ත්‍රාත්තු පැවරීම් සම්බන්ධ තොරතුරු ප්‍රකාශයට පත් කළ යුතු බව මාර්ගෝපදේශවල සඳහන් වේ. විසේම, අදාළ රාජ්‍ය ආයතන විසින් ව්‍යාපෘති පිරිවැය, කාල සීමාව, අරමුදල් මූලාශ්‍ර, ණය වටිනාකම, පොලී අනුපාතය, ව්‍යාපෘති සංරචක, ප්‍රතිලාභ, ක්‍රියාත්මක කරන ආයතනය, කොන්ත්‍රාත්කරුගේ නම සහ කොන්ත්‍රාත් වටිනාකම ආදී ව්‍යාපෘති තොරතුරු ප්‍රකාශයට පත් කළ යුතු බව තොරතුරු දැනගැනීමේ පනතෙහි දැක්වේ. මීට අමතරව, තොරතුරු දැනගැනීමේ පනතට අනුව කිසියම් පුරවැසියෙකු විසින් සිදු කරනු ලැබෙන ලිඛිත ඉල්ලීමක ප්‍රතිචාර වශයෙන් ටේබ්ලය අමාත්‍යාංශය විසින් ව්‍යාපෘත සකසන හා ක්‍රියාත්මක කරන අවධීන් පුරාවටම යාවත්කාලීන තොරතුරු ලබා දිය යුතු වේ.

හෙළිදරව් කරන ලද තොරතුරු වෙත ප්‍රවේශ වීමේදී මුහුණ පාන්නට සිදු වන දුෂ්කරතාවලට හේතු කිහිපයක් මුල් වේ. දේශීය භාෂාවලින් (සිංහල හා දුමිළ) ලබාගත හැකි තොරතුරු සීමිත වීම හා මුලික වශයෙන්ම විවැනි තොරතුරු ඉංග්‍රීසි භාෂාවෙන්ම ලබාගත හැකිව තිබීම, මහජනතාවට තොරතුරු ලබාගැනීමට ඇති ඉඩකඩ සැලකිය යුතු අයුරින් සීමා කෙරේ. ජනලේඛන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුව විසින් පළ කර ඇති දත්තවලට අනුව ශ්‍රී ලංකාවේ ජනගහණයෙහි වයස අවු. 10 හා ඉන් ඉහළ පිරිසෙන් ඉංග්‍රීසි භාෂාව කියවීමට හා ලිවීමට හැකියාව ඇත්තේ 30.8% කට පමණි. දේශීය භාෂාවලින් පොදු තොරතුරු ලබා ගැනීමට නොමැති වීම හේතු දෙකක් නිසා උද්ගත වන ගැටලුවකි. පළමුවැන්න, තොරතුරු භාෂා තුනෙන්ම (සිංහල, දුමිළ හා ඉංග්‍රීසි) අනිවාර්යයෙන්ම පළ කිරීම සම්බන්ධයෙන් නියාමන රෙගුලාසිවල පවා අඩුපාඩු තිබීමයි. දෙවැන්න, විසේ පළ කිරීම අවශ්‍ය බව දක්වා ඇති විට පවා ඊට දක්වන අනුකූලතාව ඉතා පහළ මට්ටමක පැවතීමයි. හෙළිදරව් කර ඇති තොරතුරු සොයාගැනීමේදී මුහුණපාන්නට සිදු වන දුෂ්කරතා තොරතුරු දැන ගැනීමේ හැකියාව සීමා කරන තවත් ගැටලුවකි. ආයතන ව්‍යුහයන්ට සිදු කෙරෙන නිරන්තර සහ අවිධිමත් වෙනස්කම් නිසා ප්‍රසම්පාදන කටයුතු ආශ්‍රිත කාරණා සම්බන්ධයෙන් තොරතුරු ලබා ගැනීම සඳහා මහජනතාවට රජයේ ආයතනවලට අයත් වෙබ් අඩවි රැසක් පිරා බලන්නට සිදු වෙයි. එමතුද නොව, විද්‍යුත් අනුවාද වශයෙන් අන්තර්ජාලය හරහා ලබා ගැනීමට ඇති තොරතුරු සීමිත වීම හේතුවෙන් තොරතුරු සෙවීම වෙනුවෙන් අධික කාලයක් හා වියදමක් වැය කරන්නට සිදු වේ.

මහජන/සිවිල් සමාජ සංවිධාන සහභාගීත්වය

ශ්‍රී ලංකාවේ පාරිසරික බලපෑම් තක්සේරුකරණ ක්‍රියාවලිය සඳහා මහජනතාවගේ හා සිවිල් සමාජ සංවිධානවල දායකත්වය අනුරූලන

ප්‍රධාන දුර්වලතා තුනක් මෙම වාර්තාව මගින් හඳුනා ගැනේ. පළමුවැන්න, පරිසර ඇගයීම් වාර්තාවේ විෂය පථය නිර්ණය කිරීමේදී පුළුල් සහභාගීත්වයක් ලබාගත යුතු බවට නියාමන මාර්ගෝපදේශ මගින් අවධාරණය කෙරුණද භාවිතයේදී විවැනි සහභාගීත්වය ඉතා දුරබ වීමයි. වෙරළ සංරක්ෂණ පනත යටතේ මහජන මතවලට සවිස්ථිත අවධාරණය කිරීමක් නොවන නමුදු වැඩිමහත් පාරිසරික බලපෑම් තක්සේරුකරණයන් අවශ්‍ය වන අවස්ථාවලදී මහජනතාව වාචිකව ඉදිරිපත් කරන මතවලට ඇහුම්කන් දීමට ඉඩක් ජාතික පරිසර පනත මගින් සැලසේ. කෙසේත් පිළිබඳ ප්‍රවීණයන් සමග කළ සාකච්ඡාවලින් අනාවරණය වූ තොරතුරුවලට අනුව, ජාතික පරිසර පනතෙහි විධිවිධාන පැවතියද මහජනතාවගේ මත වාචිකව ලබා ගැනීම සිදු නොකෙරෙන තරම් ය. මෙවැනි සාධක හේතුවෙන් යෝජිත ව්‍යාපෘතියට සුවිශේෂී වන පාරිසරික ගැටලු සහ එම ව්‍යාපෘතිය නිසා බලපෑමට ලක් වන ප්‍රජාවන් නිසි ලෙස හඳුනා ගැනීමක් සිදු නොවීමට හා විවැනි ගැටලු සහ එම ප්‍රාවන්ගේ අවශ්‍යතා නියමාකාරයෙන් අවසන් තක්සේරුවේදී ආවරණය නොවීමට ඇති ඉඩකඩ වැඩි වේ.

දෙවැන්න නම්, විෂය පථය නිර්ණය කිරීමේ හා පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීම් වාර්තා විමර්ශනයේ කටයුතු අතරවාරයේදී දායක වීමට මහජනතාවට ලැබෙන කාල සීමාව සීමිත වීමයි. නිදසුනක් ලෙස, ජාතික පරිසර රෙගුලාසි යටතේ ව්‍යාපෘති අනුමත කිරීමේ අධිකාරිය විසින් දින 30 ක කාලයක් ඇතුළත් ව්‍යාපෘති විෂය පථය නිර්ණය කිරීමේ ක්‍රියාවලිය සම්පූර්ණ කළ යුතුය. ජාතික පරිසර පනත සහ වෙරළ සංරක්ෂණ පනත යන දෙකෙහිම විධිවිධන රාමු යටතේ පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීම් වාර්තා පිළිබඳ මහජන අධීක්ෂණයක් සිදු කිරීමේ කාල සීමාවද දින 30 කට සීමිත වේ.

තෙවැන්න, පවතින පාරිසරික බලපෑම් තක්සේරු කාර්ය රාමුව මගින් කිසියම් ව්‍යාපෘතියක් සඳහා අනුමැතිය ලබා දීමට ව්‍යාපෘති අනුමත කිරීමේ අධිකාරියක් විසින් ගනු ලබන තීරණයක් පරිපාලනාත්මක ලෙස අභියෝගයට ලක් කිරීමට අවස්ථාවක් මහජනතාවට නොලැබීමයි. මේ හේතුවෙන් බලපෑමට ලක් වන ප්‍රජාවන්ට නීතිමය පියවර ගැනීමට සිදු වන තත්ත්වයක් උද්ගත වී ඇතැයි මූලික තොරතුරු දායකයන් සඳහන් කරන ලද අතර එය අදාළ තීන්දු පරිපාලනාත්මක ලෙස අභියෝගයට ලක් කිරීමට වඩා අභියෝගී කාලය හා මුදල් වැය වන ක්‍රියාවලියක් විය හැක.

ඉහත සාකච්ඡාවට බඳුන් කරන ලද පරිදි, ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ හා හැවත පදිංචි කරවීමේ කාර්ය රාමුව තුළ පොදුවේ අදාළ කරගත් හැකි දුක්ගැනවිලි විසඳීමේ යාන්ත්‍රණයක් නොමැති වීම කැපී පෙනෙන අවාසියකි. අදාළ ප්‍රජාවන්ට හැවත පදිංචි කිරීම්වලට අදාළ වන්දිපුරණ සහාය වෙනුවෙන් වූ හිමිකම් පෑම් සහ හැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාවලියට අදාළ වෙනත් ඕනෑම දුක්ගැනවිල්ලක් සුවිශේෂිත පරිපාලන කමිටු වෙත ඉදිරිපත් කිරීමේ අවස්ථාව ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ හා නියාමන කමිටු පද්ධතිය මගින් සැලසුණද, එය පොදුවේ සෑම ව්‍යාපෘතියක් සඳහාම එක හා සමානව අදාළ නොවේ. එය ඉඩම් අමාත්‍යාංශය විසින් සිදු කරනු ලැබෙන ව්‍යාපෘති සඳහා සුවිශේෂයෙන් අදාළ වන්නකි. ඒ අනුව, බලපෑම්වලට ලක් වන ප්‍රජාවන් හට පොදුවේ ප්‍රවේශ විය හැකි දුක්ගැනවිලි විසඳීමේ යාන්ත්‍රණයක් දක්නට නොලැබේ.

බලපෑමට ලක් වන ප්‍රජාවන්ගෙන් අදහස් විමසීම් අවිධිමත් ලෙස සිදු වීම පවතින ක්‍රමයෙහි ඇති තවත් දුර්වලතාවයකි. ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේදී බලපෑම්වලට ලක් වන පුද්ගලයන් සහ ඔවුන්ගේ අවශ්‍යතා හඳුනාගැනීම සඳහා ව්‍යාපෘතිය ආරම්භක අවධියේදීම බලපෑමට ලක් වන ප්‍රජාවන්ගෙන් අදහස් විමසීම පිළිබඳව කිසිදු සඳහනක් ඉඩම් අත්පත් කර ගැනීමේ පනතෙහි නැත. කිසියම් ව්‍යාපෘතියක ආරම්භක අවධියේ සිට අවසානය දක්වාම අංගසම්පූර්ණ ප්‍රජා සහභාගීත්වයක් ලබා ගැනීම සම්බන්ධයෙන් සඳහන් වන්නේ ස්වේච්ඡා නොවන හැවත පදිංචි කිරීමේ ජාතික ප්‍රතිපත්තිය තුළ පමණි. කෙසේ වෙතත්, ස්වේච්ඡා නොවන හැවත පදිංචි කිරීමේ ජාතික ප්‍රතිපත්තිය යොදාගනු ලැබෙන්නේ ඉතාම වරණාත්මක ආකාරයකට වේ. 'හදිසි' පදනමක් මත ඉඩම් අත්පත් කරගැනීම සිදු කෙරෙන අවස්ථාවන්හිදී මෙම ගැටලුව තවදුරටත් උග්‍ර වේ. මූලික තොරතුරු දායකයන්ට අනුව, අතීතයේ මෙන්ම මෑතකාලීනවද රජය සංවර්ධන අරමුණු උදෙසා හදිසියේ ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමට ඉඩ සලසන හිතීම මත පිහිටා කටයුතු කර ඇත. එවැනි අවස්ථාවන්හිදී බලපෑම්වලට ලක් වන පුද්ගලයන්ගේ සහ ප්‍රජාවන්හි ගැටලු හා සංවේදීතාවයන් ප්‍රාමාණික ලෙස සලකා බැලීමකට ලක් නොවේ. මේ වන විට ශ්‍රී ලංකාවේ ස්වේච්ඡා නොවන හැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රමවේදය පාලනය කෙරෙන නෛතික රාමුව තුළ සිටිල් සමාජ සංවිධාන සහභාගීත්වයක් ගැන කිසිදු සඳහනක් නොවේ. මේ අනුව, හැවත පදිංචි කිරීමේ වැඩසටහන් සකස් කිරීමේදී හා ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී එම ක්‍රියාවලිය තුළට සිටිල් සමාජ සංවිධාන ඇතුළත් කිරීමට තීරණ ගන්නා පාර්ශ්වයන් බැඳී නොසිටී.

මෙහි ඇති තවත් අඩුවක් වන්නේ ආන්තිකකරණයට ලක් වූ ප්‍රජාවන්හි සංවේදීතාවන් සලකා බැලීම සඳහා කිසිදු විධිවිධානයක් නොමැති වීමයි. ස්වේච්ඡා නොවන හැවත පදිංචි කිරීමේ ජාතික ප්‍රතිපත්තිය මගින් හඳුනාගනු ලැබෙනුයේ 'ස්ත්‍රී-පුරුෂ දෙපක්‍ෂයටම සමානව සැලකීම සහ සාධාරණත්වය සහතික කළ යුතු බව සහ ප්‍රතිපත්තිය යොදා ගැනීමේදී ඊට අනුකූලව කටයුතු කළ යුතු බව පමණි. කෙසේ වෙතත්, ආබාධිතතා සහිත පුද්ගලයන්, වැඩිහිටි පුද්ගලයන් සහ ස්වදේශීය ප්‍රජාවන් ආදී අනෙකුත් කණ්ඩායම්වල සංවේදීතාව සුවිශේෂයෙන් සලකා බැලීම මෙහිදී අවශ්‍යතාවක් බවට පත් නොවේ.

තාක්ෂණික විශේෂඥයන් පත් කිරීම

තාක්ෂණික විශේෂඥයන් පත් කිරීමේදී දැකිය හැකි සීමිත විනිවිදතාවය දැනට පවතින පාරිසරික බලපෑම් තක්සේරුකරණ රාමුවේ හඳුනාගත හැකි තවත් දුර්වලතාවයකි. ජාතික පරිසර පනත හා වෙරළ සංරක්‍ෂණ පනත යන දෙකෙහිම විධිවිධාන අතරට තාක්ෂණික සමාලෝචකයන් ඇතුළත් වන නමුදු එවැනි කමිටු සඳහා සාමාජිකයන් තෝරාගැනීමේ ක්‍රියාවලිය කිසිදු ප්‍රකාශිත/වාස්තවික නිර්ණායකයක් මත පදනම් නොවන අතරම ජාතික පරිසර පනත හෝ වෙරළ සංරක්‍ෂණ පනත විසින් එවැනි කමිටුවල සංයුතිය සම්බන්ධයෙන් කිසිදු මාර්ගෝපදේශයක් සැපයෙන්නේ නැත. ඒ ඒ අවස්ථාවන් අනුව එවැනි කමිටු සඳහා ස්වාධීන විශේෂඥයන් හා ශාස්ත්‍රීය විශේෂඥයන් පත් කරන නමුදු එය සම්මත පරිචයක් ලෙස ක්‍රියාත්මක නොවේ.

අධීක්‍ෂණය හා ඇගයීම

එලදායි අධීක්‍ෂණයකට අවශ්‍ය විධිවිධාන නොමැති වීම පාරිසරික බලපෑම් තක්සේරුකරණ රාමුව තුළ ඇති විශාල දුර්වලතාවයක් බව මෙම වාර්තාව මගින් හඳුනා ගැනේ. ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීම කෙසේ අධීක්‍ෂණය විය යුතුද යන්න සම්බන්ධයෙන් ජාතික පරිසර පනත මෙන්ම වෙරළ සංරක්‍ෂණ පනත ද හිතකරය. ජාතික පරිසර රෙගුලාසිවල දැක්වෙන්නේ ව්‍යාපෘති අනුමත කරන අධිකාරියක් විසින් කිසියම් ව්‍යාපෘතියක් සඳහා අනුමැතිය ලබා දීමෙන් අනතුරුව පාරිසරික අධීක්‍ෂණ සැලැස්මක් පිළියෙළ කළ යුතු බව පමණි. අධීක්‍ෂණයට අදාළව කිසිදු සඳහනක් වෙරළ සංරක්‍ෂණ පනතට ඇතුළත් නොවේ. මේ අනුව, පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීම් වාර්තාවල දැක්වෙන කරුණුවලට ඇති අනුකූලතාව අධීක්‍ෂණය කිරීම සහ ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීම ඇගයීමට ලක් කිරීම සඳහා නෛතික බැඳීමක් ශ්‍රී ලංකාවෙහි දක්නට නොලැබේ.

වන්දි ගෙවීම් නිර්ණය කිරීම

සිය කැමැත්තෙන් තොරව කෙරෙන හැවත පදිංචි කිරීම්වලට අදාළ වන්දි ගෙවීම් සම්බන්ධයෙන් දැනට පවතින විධිවිධාන සලකා බැලීමේදී දුර්වලතා කිහිපයක්ම හඳුනාගත හැක. එවන් එක් දුර්වලතාවයක් වන්නේ හැවත පදිංචි කිරීමට ලක් වන ප්‍රජාවන්ට වන්දි ගෙවීම සම්බන්ධයෙන් පුළුල් ප්‍රතිපත්තියක් නොමැති වීමයි. මේ වන විට වන්දි ගෙවීම් තක්සේරු කිරීම සම්බන්ධයෙන් මාර්ගෝපදේශ හා කාර්ය පටිපාටි සැපයෙනුයේ 2013 ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ රෙගුලාසි මගින් පමණි. කෙසේ වෙතත්, 2013 ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ රෙගුලාසි යොදා ගනු ලැබෙන්නේ අභිමතානුකාරී ස්වභාවයකින් හුදෙක් ඇතැම් ව්‍යාපෘති සඳහා පමණි. ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ පනත යටතේ "බලපෑමට ලක් වන පුද්ගලයන්" පිළිබඳව ලබා දී ඇති නිර්වචනය පටු එකක් වන අතර, එය වන්දි ගෙවීම් සඳහා හා වෙනත් ප්‍රතිලාභ ලබා ගැනීමේ සුදුසුකම හුදෙක්ම රජය විසින් සිය ඉඩම් අත්පත් කරගැනීම හේතුවෙන් භෞතික වශයෙන් වෙනත් ස්ථානයකට මාරු කෙරෙන පුද්ගලයන්ට පමණක් සීමා කර ඇත. සංවර්ධන ව්‍යාපෘති නිසා ඉඩම් හා ස්වභාවික සම්පත් පරිහරණයට වන බලපෑම හේතුවෙන් වෙනත් ස්ථානයක පදිංචි වීමට සිදු වන පුද්ගලයන් එම නිර්වචනයට ඇතුළත් නොවේ. ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ පනතෙහි ඇති එවැනි දුර්වලතාවලට විසඳුම් ලබා දෙනු පිණිස ජාතික ස්වේච්ඡා නොවන හැවත පදිංචි කිරීමේ ප්‍රතිපත්තිය හඳුන්වා දෙන ලදී. නිදසුනක් වශයෙන්, කිසියම් පුද්ගලයෙකු සතු ඉඩමකට ඍජු බලපෑමක් වීලීම විමෙන් තොරව වුවද එක් පුද්ගලයා "බලපෑමට" ලක් විය හැකි බව ජාතික ස්වේච්ඡා නොවන හැවත පදිංචි කිරීමේ ප්‍රතිපත්තිය මගින් හඳුනා ගැනේ. බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයෙකු යනු 'සංවර්ධන ව්‍යාපෘති නිසා ඉඩම් පරිහරණය, ජලය හෝ වෙනත් සම්පත් වෙත සිදු වන වෙනස්කම් නිසා වෙනත් තැනකට යාමට සිදු වන' අයෙකු බව එමගින් දැක්වේ. කෙසේ වෙතත්, ජාතික ස්වේච්ඡා නොවන හැවත පදිංචි කිරීමේ ප්‍රතිපත්තිය යනු නෛතික බලධිකාරියක් නොමැති ප්‍රතිපත්ති ලේඛනයක් වේ. එහිසාම ඉහත නිර්වචනය යොදා ගැනීමට නෛතික බැඳීමක් ආයතනවලට නොමැති අතර මූලික තොරතුරු දායකයන්ට

අනුව, එම ප්‍රතිපත්තිය යොදා ගනු ලැබෙන්නේ තෝරාත් ඇතැම් ව්‍යාපෘතිවලට පමණි.

ආයතනික හා නියාමන රාමුවට සිදු කර ඇති සංශෝධනයන්

ප්‍රසම්පාදන ආයතනික හා නියාමන රාමුවට කරන ලද අවිධිමත් හා නිරන්තර සංශෝධන ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලියේ ස්ථාවර බවට සහ පුරෝකථනීය බවට සැලකිය යුතු අතිතකර බලපෑමක් එල්ල කිරීමට හේතු වී ඇත. කෙටි කාලයක් තුළ හඳුන්වා දී ඇති සංශෝධන රාශියක් හේතුවෙන් රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදන හා රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරීත්වයන් ආශ්‍රිත කටයුතු නියාමනය කරන හා නිරීක්ෂණය කරන ආයතන නිරන්තර වෙනස්වීම්වලට භාජනය වී ඇත. නිදසුනක් ලෙස, 2004 සිට 2007 අතර කාලය තුළ රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදන කටයුතු නියාමනය කිරීමේ වගකීම පැවරුණු ආයතනය වූයේ ජාතික ප්‍රසම්පාදන නියෝජ්‍යායතනයයි. 2007 වසරේදී ජාතික ප්‍රසම්පාදන නියෝජ්‍යායතනය අනෝසි කිරීමෙන් පසුව 2015 දක්වා එහි කාර්යභාරයන් අදාළ වගකීම සහිත ප්‍රධාන ආයතනය ලෙස කටයුතු කළේ රාජ්‍ය මූල්‍ය දෙපාර්තමේන්තුව යි. 2015 වසරේදී පිහිටවූ ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිසම 2020 ඔක්තෝම්බර් මාසයේදී අනෝසි කරන තුරුම එම කොමිසම සහ රාජ්‍ය මූල්‍ය දෙපාර්තමේන්තුව යන ආයතන දෙකම ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලියෙහි වගකීම ඇති ආයතන ලෙස කටයුතු කර ඇත. ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිසම අනෝසි වීමත් සමඟ එම ආයතන විසින් ඉටු කරන ලද කාර්යභාරයන් මේ වන විට ඉටු කිරීමේ වගකීම පැවරී ඇත්තේ කවර ආයතනයටද යන්න පැහැදිලි නැත. රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරීත්වයන් කළමනාකරණය කරනු ලැබෙන ආයතන සඳහාද එවැනිම අවිධිමත් සංශෝධනය සිදුව තිබේ. රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරීත්වයන් ලෙස ආරම්භ වූ යටිතලපහසුකම් ව්‍යාපෘති මුදල් ආමානසාංශයේ අධීක්ෂණය යටතට ගැනුණු අතරම විවිධ ක්‍රියාකාරකම් විවිධ කාලවලදී විවිධ ආයතන විසින් ඉටු කර තිබේ. ආරම්භයේදී මුදල් ආමානසාංශයේ අධීක්ෂණය යටතේ ආයෝජන මණ්ඩලය විසින් රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරීත්ව කළමනාකරණය කරන ලදී. කෙසේ වෙතත්, 2010-2015 අතර කාලයේදී රටෙහි ජාතික සංවර්ධන හතියපත්‍රය වෙත සැලකිය යුතු බලපෑම් එල්ල කළ ටෙන්ඩර් කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කරන ලද ව්‍යාපෘති යෝජනා සමාලෝචනය කරනු වස් අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් පත් කරන ලද ස්ථාවර ප්‍රසම්පාදන කමිටුවක් පත් කරන ලදී. අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් පත් කරන ලද ස්ථාවර ප්‍රසම්පාදන කමිටුවෙහි කාර්යභාරයන් 2015 දී නතර කරන ලද අතර, ටෙන්ඩර් කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කෙරෙන ව්‍යාපෘති යෝජනාද ඇතුළත්ව සියලුම රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරීත්ව ව්‍යාපෘති සඳහා පහසුකම් සපයන එකම ආයතනයක් නිර්මාණය කිරීමේ අරමුණින් 2017 වසරේදී රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරීත්ව සඳහා වූ ජාතික නියෝජිත ආයතනය පිහිටුවන ලදී. රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරීත්ව සභා වූ ජාතික නියෝජිත ආයතනයෙහි කාර්යභාරය 2020 දී අවසන් කෙරුණු අතර මේ වන විට එහි කාර්යභාරයන් ඉටු කරනු ලබන්නේ කවර ආයතනය විසින්ද යන්න පැහැදිලි නැත.

නියාමන රාමුවටද අවිධිමත් වෙනස්කම් හඳුන්වා දී තිබේ. මේ වන විට, ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ සහ ප්‍රසම්පාදන අත්පොත 2006 සඳහා අදාළ වන පරිපූරක ලියවිලි 37 ක් සහ වකුලේඛ 25 ක් අදාළ වේ.

කෙසේ වෙතත්, විධිවිධාන එක මත එක වැටීම හේතුවෙන් මේ වන විට එකී පරිපූරක ලියවිලි හා වකුලේඛ සියල්ලම බලාත්මක නොවේ. සියලු සංශෝධන සහිතව යාවත්කාලීන කරන ලද එක් මාර්ගෝපදේශ මාලාවක් නොමැති පසුබිමක් තුළ ප්‍රසම්පාදනය පිළිබඳ උනන්දුවකින් පසු වන කවර පාර්ශ්වයකට වුවද දැනට අදාළ වන රෙගුලාසි කියවීමට නම් අදාළ සියලුම පරිපූරක ලියවිලි හා වකුලේඛ කියවා බලන්නට සිදු වේ.

අරමුදල් සැපයීමේ විදේශ නියෝජ්‍යායතන මාර්ගෝපදේශ

අරමුදල් සැපයීමේ විදේශ නියෝජ්‍යායතනවලට අදාළ මාර්ගෝපදේශයන් ජාතික මාර්ගෝපදේශවලට පූර්වගාමී ලෙස යොදා ගැනීමට ඉඩ සලසන ප්‍රතිපාදන නිසා ආයෝජනය කරන මුදලට සරලන වටිනාකමක් ලබා ගැනීමට රටට ඇති හැකියාව අවතක්සේරු වීමේ අවදානමක් පවතී. විශේෂයෙන්ම, ජාතික මාර්ගෝපදේශවල ඇති ප්‍රමිතියට වඩා අඩු ප්‍රමිතියක් යොදා ගැනීමට එවැනි ප්‍රතිපාදන නිසා රටට බල කෙරෙන අවස්ථාවලදී මෙම අවදානමට රට මුහුණ දෙයි. මෙම අවදානම පාරිසරික බලපෑම් තක්සේරුව හා නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාවලියට අදාළ නොවේ. එයට හේතුව ජාතික නියාමන රාමුවෙන් ලබා දී ඇති ප්‍රමිතීන්ට වඩා අඩු ප්‍රමිතීන් යොදා ගැනීමට දැනට පවතින පනත් මගින් ඉඩක් නොසැලසෙන බැවිනි. මේ නිසා පරිසරය සහ නැවත පදිංචි කිරීම් සම්බන්ධයෙන් ජාතික නියාමන රාමුව යොදා ගැනීම අනිවාර්ය අවශ්‍යතාවක් බවට පත් වේ. කෙසේ වෙතත් අරමුදල් සැපයීමේ විදේශ නියෝජ්‍යායතනවල මාර්ගෝපදේශවලට අනුව ජාතික ප්‍රමිතීන්ට වඩා ඉහළ ප්‍රමිතීන් යොදා ගැනීම අනිවාර්ය කරයි නම් රජයට ඊට අනුකූල වීමට බාධාවක් නොමැත. එය එසේ වුවද, කොන්ත්‍රාත්කරුවන් තෝරාගැනීමේදී අනුගමනය කෙරෙන ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලිය සම්බන්ධයෙන් ඉහත කාරණය සත්‍ය නොවේ. තරගකාරී ලංසු තැබීම යනු කොන්ත්‍රාත්කරුවන් තෝරාගැනීමට අදාළව 2006 ජාතික ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශවල ඇතුළත් ප්‍රධාන මූලධර්මයකි. ලෝක බැංකුව හා ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව වැනි බහුපාර්ශ්වීය ණය දෙන ආයතන විසින්ද තරගකාරී ලංසු තැබීම සම්බන්ධයෙන් එවැනිම අවධාරණයක් සිදු කරනු ලැබුවද ද්විපාර්ශ්වීය ණය දෙන විදේශ ආයතන එම මූලධර්මයෙන් බැහැරව කටයුතු කරන බවක් පෙනී යයි. ද්විපාර්ශ්වීය ණය දෙන විදේශ ආයතන විසින් ලබා දෙනු ලැබෙන 'බැඳි' ණය (නොහොත් අපනයන සහන ණය) යොදා ගෙන කරන ව්‍යාපෘතිවලදී තරගකාරී ලංසු තැබීමේ ක්‍රියාවලියෙන් බැහැර වීමක් සිදු වේ. මෙම ණය ලැබෙන්නේ ණය ලබා දෙන රටෙහි කොන්ත්‍රාත්කරුවන්ට ලංසු තැබීම සීමා කෙරෙන කොන්දේසි සමගිනි. නිදසුනක් ලෙස, 2005-2018 අතර කාලයේදී ලබා ගෙන ඇති ඉහළ වටිනාකමකින් යුතු ද්විපාර්ශ්වීය විදේශ ණය 35 ක් අතරින් 28ක් හරහා මූල්‍ය අරමුදල් සම්පාදනය කරන ලද යටිතලපහසුකම් ව්‍යාපෘති සඳහා කොන්ත්‍රාත්කරුවන් තෝරාගෙන ඇත්තේ තාරගකාරී ලංසු තැබීමකින් තොරව බව වෙරටේ රිසර්ච් විසින් සිදු කරන ලද විශ්ලේෂණයකින් අනාවරණය විය.

තරගකාරී ලංසු තැබීමේ ක්‍රියාවලියෙන් බැහැරව කටයුතු කිරීමට අදාළව මෙම වාර්තාව මගින් හඳුනාගනු ලැබෙන තවත් කාරණයක් වන්නේ

ටෙන්ඩර් කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කෙරෙන ව්‍යාපෘති යෝජනා භාරගැනීමයි. නිදසුනක් ලෙස, වෙරටේ රිසර්ච් විසින් සිදු කරන ලද විශ්ලේෂණ මගින් හෙළි වූයේ යටිතලපහසුකම් ව්‍යාපෘති සඳහා මූල්‍ය සම්පාදනය කරනු පිණිස යොදා ගැනුණු ඒවිපාර්ශ්වික බැඳී ණය 28 ක් අතරින් 13 ක් යොදවා කළ ව්‍යාපෘති ණය ලබා දෙන රටෙහි කොන්ත්‍රාත්කරුවන් විසින් ටෙන්ඩර් කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කළ යෝජනා ලෙස ආරම්භ වූ ව්‍යාපෘති බවයි. ශ්‍රී ලංකාව තුළ ටෙන්ඩර් කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කෙරෙන ව්‍යාපෘති යෝජනා නියාමනය කරන නෛතික රාමුව දුර්වල නිසා තරගකාරීත්වය ආරක්‍ෂා කරගැනීම හා මුදලට සරිලන වටිනාකමක් ලබා ගැනීම අභියෝගාත්මක වේ. රටෙහි වත්මන් නියාමන රාමුව තුළ ටෙන්ඩර් කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කෙරෙන ව්‍යාපෘති යෝජනා නියාමනය කිරීම සඳහා පැහැදිලි මාර්ගෝපදේශ මාලාවක් ප්‍රකාශයට පත් කර හැක.

විද්‍යුත් රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදන

ශ්‍රී ලංකාව යනු දකුණු ආසියානු කලාපය තුළ විද්‍යුත් රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලිය වෙත ඉතා පසුකාලීනව අවතීර්ණ වූ රටකි. මේ වන විට, PROMISE නම් වූ විද්‍යුත් රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදන පද්ධතියක සකස් කෙරෙමින් පවතී. එම ප්ලැට්ෆෝමය අනාගතයේදී මහා පරිමාණ යටිතලපහසුකම් ව්‍යාපෘති වෙතද ව්‍යාප්ත කිරීමට සැලසුම් පැවතියද දැනට පවතින පද්ධතිය වෙළෙඳපොල මිල සැසඳුම් ප්‍රසම්පාදන ක්‍රමයට පමණක් සීමා වී ඇත.

මහජනතාවට/සිවිල් සමාජ සංවිධානවලට සහභාගී වීමට ඇති අවස්ථා

අනෙකුත් රටවල් සමඟ සන්සන්දනය කර බැලූ කල ශ්‍රී ලංකාවෙහි මහා පරිමාණ යටිතලපහසුකම් ව්‍යාපෘතිවලට අදාළ ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලිය තුළ මහජනතාවට හා සිවිල් සමාජ සංවිධානවලට සහභාගීත්වයට ලබා දීමට ඇත්තේ සීමිත ඉඩකඩකි. නිදසුනක් වශයෙන්, ප්‍රසම්පාදනයට සූදානම් වන අවධියේදී සිදු වන අදහස් විමසීමේ ක්‍රියාවලියට සහ ප්‍රසම්පාදනයෙන් පසුව සිදු වන අධීක්‍ෂණ ක්‍රියාවලියට සෘජුව සිවිල් සමාජ සංවිධාන සම්බන්ධ කර ගැනීමට ඉඩ සලසන ක්‍රමවේද නිල වශයෙන් හඳුන්වා දීමට ආසියාවේ හා අප්‍රිකාවේ සංවර්ධනය වෙමින් පවතින රටවල් කිහිපයක්ම පියවර ගෙන තිබේ. එවැනි අවස්ථාවන් ශ්‍රී ලංකාවෙහි නොමැත. මෙම වාර්තාවෙහි මහජනතාවට හා සිවිල් සමාජ සංවිධානවලට සහභාගී වීමට ඇති අවස්ථාවන් මාතෘකා තුනක් යටතේ කාණ්ඩගත කෙරේ. එම කාණ්ඩ තුන වන්නේ නෛතික හා ප්‍රතිපත්තිමය ප්‍රතිසංස්කරණ වෙනුවෙන් පෙනී සිටීමට ඇති අවස්ථා, විනිවිදභාවය හා වගවීම ප්‍රවර්ධනය කිරීමට ඇති අවස්ථා, සහ මහජනතාවගේ අභිලාෂයන් හා ගැටලු නියෝජනය කිරීමට ඇති අවස්ථා වේ.

පොදු යටිතලපහසුකම් ආශ්‍රිතව සිදු කර ඇති රාජ්‍ය ආයෝජනවල සම්පූර්ණ ප්‍රතිලාභ ලබාගැනීමෙන් අප රට වළකාලන ප්‍රධාන සාධකයක් වන්නේ නෛතික රාමුවෙහි ඇති අඩුපාඩු නිසා සිදු වන දුර්වල නියාමනයයි. පවතින රාමුව සම්බන්ධයෙන් මෙම වාර්තාවෙහිදී සිදු කර ඇති සමාලෝචනය මගින් ශ්‍රී ලංකාවේ මහා පරිමාණ යටිතලපහසුකම් ව්‍යාපෘතිවලට අදාළ ප්‍රසම්පාදන කටයුතුවලට අදාළ නියාමන රාමුව

ආශ්‍රිත දුර්වලතා හා අඩුපාඩු රැසක් අවධාරණය කර ඇත. මේ අනුව, වඩා යහපත් නියාමන හා ප්‍රතිපත්ති වටපිටාවක් වෙනුවෙන් පෙනී සිටීම සිවිල් සමාජයට සිය දායකත්වය ලබා දීමට හැකි ප්‍රමුඛ ක්‍ෂේත්‍රයක් ලෙස සඳහන් කළ හැක.

සිවිල් සමාජ සංවිධාන සහ සංරක්‍ෂණ කණ්ඩායම් ශ්‍රී ලංකාවේ පාර්සර්ක බලපෑම් තක්සේරු රාමු වැඩිදියුණු කිරීම උදෙසා මහජනතාව මෙන්ම රජය සමඟත් දැනටමත් කටයුතු කරමින් සිටිති. ප්‍රතිපත්ති සහ රෙගුලාසිවල ධනාත්මක වෙනසක් ඇති කිරීමට ඉඩ සලසා බලාධිකාරය දැනුම්වත් කිරීම හරහා මෙන්ම ජනතාව දැනුම්වත් කිරීම හරහාද කටයුතු කළ හැක. ඉහළ බලාධිකාරය දැනුම්වත් කිරීමට උදාහරණ ලෙස සෘජුවම පාර්ලිමේන්තු නියෝජිතයන්, පාර්ලිමේන්තු කමිටු හා ජ්‍යෙෂ්ඨ ප්‍රතිපත්ති සම්පාදකයන් දැනුම්වත් කිරීම හරහා අදාළ වෙනස්කම් සිදු කිරීමට කටයුතු කිරීම දැක්විය හැක. සාම්ප්‍රදායික හා සමාජ මාධ්‍ය ඔස්සේ ගැටලුව, එහි බලපෑම හා විසඳුම් සම්බන්ධයෙන් මහජන දැනුම්වත්තාවයක් නිර්මාණය කිරීම දෙවැන්නට උදාහරණ වේ. ශ්‍රී ලංකාවේ ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලියට නිල වශයෙන් දායක වීම සඳහා වූ අවස්ථාවන් ඉතා සීමිත වන පසුබිමක මහජනතාව දැනුම්වත් කිරීම හරහා ජනතාව අතරින් වෙනසක අවශ්‍යතාව මතු කිරීම සඳහා සිවිල් සමාජ සංවිධාන ජන මාධ්‍යයෙහි සහාය ලබා ගැනීම වෙත ඇති හැඹුරුව වැඩි වී තිබේ. මූලික තොරතුරු දායකයන් සමඟ පැවැත්වුණු සම්මුඛ සාකච්ඡාවන්හිදී පෙන්නුම් කෙරුණේ ජනමතයක් ගොඩ නැගීම සඳහා ජනමාධ්‍ය යොදාගැනීම පාර්සර්ක වශයෙන් නානිකර ක්‍රියාකාරකම් යම් තරමකට හෝ අඩපණ කිරීමට උපකාරී වී ඇති බවයි.

විලදායී මහජන සහභාගීත්වයකට හා වගවීම සාර්ථක ලෙස පවත්වා ගැනීමට බාධා ඇති කරන ප්‍රධාන සාධකයක් ලෙස ව්‍යාපෘති පිළිබඳ තොරතුරු දැන ගැනීමට ඇති බාධක මෙම වාර්තාව හඳුනා ගනියි. හඳුනාගත් තොරතුරු හිඟය පුරවාලීම තුළින් පවතින නියාමන රාමුවල ඇති මෙම දුර්වලතාව ආමන්ත්‍රණය කිරීමේ හැකියාව සිවිල් සමාජ සංවිධාන සතුව තිබේ. මීට අමතරව, ස්වාධීන අධීක්‍ෂණයක් ලබා දීම, අවභාවිතයන් හෙළිදරවු කිරීම සහ නිසි ක්‍රියාවලිය අනුගමනය කෙරෙන බව සහතික කිරීම සම්බන්ධයෙන් වැදගත් භූමිකාවක නියැළීමට සිවිල් සමාජ සංවිධානවලට හැක. තොරතුරු දැනගැනීමේ පනත හරහා ලබා දී ඇති තොරතුරුවලට ඇති හිඟකම මේ සඳහා යොදාගත හැකි වටිනා මෙවලමක් වන අතර තොරතුරු හිඟය පුරවාලීම හා මහජනතාව වෙත වගවීම වැඩිදියුණු කිරීම උදෙසා බොහෝ සංවිධාන දැනටමත් එම පනත උපයෝගී කරගනී.

අවසන් වශයෙන්, පවතින මිමර්ශන හා නෛතික ක්‍රියාවලීන් හරහා පවත්නා ප්‍රතිපත්ති සහ රෙගුලාසිවල ධනාත්මක වෙනසක් ඇති කිරීමටත් පවත්නා නියාමන රාමු සමඟ අනුකූලතාව වැඩිදියුණු කිරීමටත් කටයුතු කිරීම තුළින් සිවිල් සමාජ සංවිධානවලට මහජන අපේක්‍ෂා සහ ගැටලු වෙනුවෙන් පෙනී සිටිය හැක. මහජනතාවගේ අපේක්‍ෂා සහ ගැටලු ප්‍රමාණවත් ලෙස සැලකිල්ලට ගන්නා බවට සහතික කරනු පිණිස ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලියට සම්බන්ධ වීමට පවත්නා නියාමන රාමුව තුළ සිවිල් සංවිධානවලට අවස්ථා කිහිපයක් ලැබී තිබේ. නිදසුනක් ලෙස, ප්‍රසම්පාදන ප්‍රතිපත්තිය, ක්‍රමවේද හා මාර්ගෝපදේශ පිළිබඳ පොදු විමසීම් ප්‍රසම්පාදන ආයතන වෙත යොමු කිරීමට හැකි බව 2006

ප්‍රසම්පාදන අත්පොතෙහි දැක්වේ. ප්‍රසම්පාදන ආයතන වෙත ලැබෙන විවෘත විමසීම් රාජ්‍ය මූල්‍ය දෙපාර්තමේන්තුව වෙත යොමු කෙරේ. ජාතික පාරිසරික රෙගුලාසිවලට අනුව, විෂය පථය නිර්ණය කරන අවධියේදී යෝජිත ව්‍යාපෘතිය නිසා සිදු විය හැකි පාරිසරික බලපෑම් සහ ඒවා අවම කිරීමේ විධිවිධාන සම්බන්ධයෙන් විවෘත කතිකාවක් ප්‍රවර්ධනය කිරීම සඳහා රාජ්‍ය හා පෞද්ගලික පාර්ශවකරුවන්ගෙන් අදහස් විමසීමට ව්‍යාපෘතිය අනුමත කිරීමේ අධිකාරීන් බැඳී සිටී. මේ අනුව, විෂය පථය නිර්ණය කිරීමේදී පවත්වන අදහස් විමසීමේ සැසි වලට සහභාගී වීම හරහා පාර්ශවකරුවන් සහ අනෙකුත් ක්‍රියාකාරීන් සමග එක්ව පාරිසරික බලපෑම් තක්සේරු ක්‍රියාවලියෙහි ප්‍රතිඵල වෙත ධනාත්මක බලපෑමක් ඇති කිරීමට අවස්ථාවක් සිවිල් සංවිධාන වලට ලැබේ. ප්‍රසම්පාදන අනුමත කිරීමේ අධිකාරිය හා ව්‍යාපෘති යෝජකයා විසින් විධිමත් මෙන්ම අවිධිමත් රැස්වීම් පවත්වමින් එකී විෂයය නිර්ණය කිරීම සිදු කළ යුතු බව මධ්‍යම පරිසර අධිකාරිය විසින් නිකුත් කර ඇති මාර්ගෝපදේශවල දැක්වේ. ජාතික පරිසර රෙගුලාසි හෝ වෙරළ සංරක්ෂණ පනත යන දෙකෙන් එකක් මගින් වත් නීතිමය වශයෙන් අධීක්ෂණ ක්‍රියාවලියක් පැහැදිලිව දක්වා නොමැති අතර ඒ සඳහා මහජන සහභාගිත්වය ඇතුළත් විය යුතු බව අනිවාර්ය කිරීමක්ද සිදු කර හැක. එසේ වුවත්, ප්‍රකාශිත වාර්තා අධ්‍යයනයේදී පෙනී යන්නේ ඇතැම් ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කෙරෙන අතරවාරයේදී පාර්ශවකරුවන් සමග අධීක්ෂණ රැස්වීම් පැවැත්වී ඇති බවත්, සහ වැඩිම බැලීමටද ගොස් ඇති බවත් ය.

පාරිසරික බලපෑම් තක්සේරුකරණ ක්‍රියාවලියෙහි මූලිකම පියවර අතරින් එකක් වන්නේ ව්‍යාපෘතිය අනුමත කිරීමට ප්‍රථමයෙන් මහජනතාව විසින් අදාළ පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමේ වාර්තා අධීක්ෂණය හා සමාලෝචනය කිරීමයි. ජාතික පරිසර රෙගුලාසි යටතේ වඩාත් පුළුල් සමාලෝචනයක් හා විශ්ලේෂණයක් කිරීම සඳහා ජනතාවට පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමේ වාර්තාවෙහි පිටපතක් ඉල්ලා සිටිය හැක. පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමේ වාර්තාව සම්බන්ධයෙන් සිවිල් සමාජ සංවිධාන හා මහජනතාව විසින් ඉදිරිපත් කරනු ලැබෙන සියලුම අදහස් සහ යෝජනාවලට ව්‍යාපෘති යෝජකයා ප්‍රතිචාර දැක්විය යුතු බවද ජාතික පරිසර රෙගුලාසි මගින් අනිවාර්ය කෙරේ.

එසේම, මහජන අවශ්‍යතා සහ ගැටලු නියෝජනය කරනු පිණිස විදේශීය අරමුදල් සපයන විදේශ නියෝජ්‍යායතනවල මාර්ගෝපදේශවල දක්වා ඇති අවස්ථා ප්‍රයෝජනයට ගැනීමටද මහජනතාවට හා සිවිල් සමාජයට හැකියාව ඇත. ලෝක බැංකුව, ජපාන ජාත්‍යන්තර සහයෝගිතා ඒජන්සිය සහ ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව වැනි ශ්‍රී ලංකාවේ යටිතලපහසුකම් ව්‍යාපෘති සඳහා අරමුදල් සපයන ඇතැම් ප්‍රමුඛ විදේශ ආයතන සතුව තමන්ගේම පාරිසරික හා සමාජ නියාමන රාමු සහ මාර්ගෝපදේශ පවතී, මෙවැනි මාර්ගෝපදේශ මගින් පාරිසරික තක්සේරු කිරීම් හා තොරතුරු හෙළිදරව් කිරීම්වලට අදාළ පැති බොහොමයකදී මහජන හා සිවිල් සමාජ සංවිධානවල සහභාගිත්වය ඉහළ මට්ටමකින් පැවතිය යුතු බව අපේක්ෂා කෙරේ. එසේම, ලෝක බැංකුව, ජපාන ජාත්‍යන්තර සහයෝගිතා ඒජන්සිය සහ ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව වැනි ඇතැම් විදේශ අරමුදල් සපයන විදේශ නියෝජ්‍යායතන සතුව මහජනතාවට සේවය ලබා ගත හැකි තමන්ගේම දුක්ගැහවිලි සමනය කිරීමේ යාන්ත්‍රණයන් පවතී. විවෘත ආයතනයක් විසින් අරමුදල් සැපයුණු ව්‍යාපෘතියක් මගින් කවර හෝ පුද්ගලයෙකු, ප්‍රජාවක් හෝ පරිසරය වෙත බරපතල බලපෑම් වලට කොට ඇතිනම් හෝ එසේ වීමට ඉඩක් පවතී නම් එකී අදාළ ආයතනය වෙත සෘජුවම පැමිණිලි කිරීමට එවන් දුක්ගැහවිලි සමනය කරන යාන්ත්‍රණ මගින් ඉඩකඩ සැලසේ.

අවසන් වශයෙන්, රජයේ ආයතනවල ක්‍රියාකාරකම් නීතියට පටහැනි නම් හෝ මිනිසුන්ගේ මූලික අයිතිවාසිකම්වලට ඒවායින් බාධා වලට වන්නේ නම් හෝ එකී කටයුතු අභියෝගයට ලක් කිරීමට ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් ලබා දී ඇති අයිතිවාසිකම් ප්‍රයෝජනයට ගැනීමටද මහජනතාවට මෙන්ම සිවිල් සමාජයට හැකියාව ඇත. නිදසුනක් වශයෙන්, පාරිසරික බලපෑම් තක්සේරුකරණ ක්‍රියාවලියට අදාළව ගෙන ඇති කවර තීන්දුවක් හෝ නොසලකා හැරීමක් නීති විරෝධී නම්, අසාධාරණ නම් හෝ නීතිය මගින් පනවා ඇති ක්‍රමවේදයට පටහැනි නම් හෝ එකී තීරණය අභියාචනාධිකරණයට ගොනු කරනු ලැබෙන ඊට ආඥාවක් හරහා අභියෝගයට ලක් කළ හැක. මහා පරිමාණයේ යටිතලපහසුකම් ව්‍යාපෘති සම්බන්ධයෙන් ගෙන ඇති තීරණ දැනටමත් ඊට ආඥා සහ මූලික අයිතිවාසිකම් පෙත්සම් හරහා අභියෝගයට ලක් කර තිබේ.

හැඳින්වීම

ප්‍රසංගය, සහිතරකාව, ප්‍රවාහනය, බලශක්ති උත්පාදනය සහ විදුලිසංදේශනය ආදී පොදු යටිතලපහසුකම් ආශ්‍රිතව සිදු කෙරෙන ආයෝජනයන් සංවර්ධනයට අතිශයින් වැදගත් වේ. කෙසේ වෙතත්, දුර්වල නියාමනය හේතුවෙන් මහා පරිමාණ හා සංකීර්ණ යටිතලපහසුකම් සංවර්ධන ව්‍යාපෘති නිතරම පාහේ ඒවායෙහි අපේක්ෂිත අරමුණු, කාලසීමා සහ අයුතුමේන්තුගත පිරිවැය ආදියට අනුකූලතාව දැක්වීමට අපොහොසත් වන අතරම ඒවාට අරමුදල් සම්පාදනය කරන මහජනතාවගේ අපේක්ෂා සහ ගැටලු ප්‍රමාණවත් ලෙස නියෝජනය නොකරයි. විපමණකද නොව, දුර්වල නියාමනය නිසා මෙවන් ආයෝජනයන් දුෂණය සඳහා කදිම පරිසරයක් බවට පත් විය හැකි අතර එහි ප්‍රතිඵලය වන්නේ මහජනතාවට සැලසෙන ප්‍රතිලාභ සීමිත, අධික පිරිවැයක් සහිත හා ගුණාත්මක තත්ත්වයෙන් අඩු යටිතල පහසුකම් ඉදිවීමයි.¹ මේ පිළිබඳව කරන ලද පර්යේෂණයන් පෙන්වා දෙන්නේ “සමස්ථයක් ලෙස ගත් කල රටවල් සතු අකාර්යක්ෂමතා හේතුවෙන් සිය යටිතලපහසුකම්වලට කරන වියදමින් 1/3 ක් අපතේ යන බව” සහ “එකී අලාභයෙන් අධිකවත් වැඩි කොටසක් වඩා හොඳ යටිතලපහසුකම් නියාමනයන් තුළින් වළකා ගත හැකි බවයි”.² මේ නිසා, යටිතලපහසුකම් ආශ්‍රිතව සිදු කෙරෙන රාජ්‍ය ආයෝජනයන් ජනතාවට ප්‍රතිලාභ සලසන බව සහතික කිරීම සඳහා යන පාලනය ප්‍රවර්ධනය කරන හා තීරණ ගැනීමේ ක්‍රියාවලියේදී මහජන හා සිවිල් සමාජ සහභාගීත්වය සාර්ථක ලෙස පවත්වා ගැනීමට මං පාදන

සවිමත් නියාමන රාමුවක් පැවතීම මහෝපකාරී වේ. යටිතලපහසුකම් ආශ්‍රිත ආයෝජනයන් තිරසාර ලෙස හා අදාළ සියලු පාර්ශ්වකරුවන්ගේ සහභාගීත්වයෙන් සිදුවන්නේද සහ ඒවා රටෙහි ආර්ථික සංවර්ධනයට දායක වන්නේද යන්න අගයීම සඳහා ප්‍රයෝජනවත් රාමුවක් ‘මුදලට සරිලන වටිනාකම’ යන මූලධර්මය මගින් ලැබේ. ‘මුදලට සරිලන වටිනාකම’ ලබා දීම පිළිබඳ නිර්වචනයට සාධාරණත්වය හා යටිතල පහසුකම්වලට ප්‍රවේශ වීමේ හැකියාව ප්‍රවර්ධනය මෙන්ම එවන් ආයෝජනයන් නිසා පරිසරයට විල්ල විය හැකි බලපෑම කෙරෙහි නිසි සැලකිල්ලක් ලබා දීම සහ සම්පත් කාර්යක්ෂමව සවිලදායී හා සකසුරුවීමදායී ලෙස යොදා ගැනීම අතර මහා සම්බන්ධතාවක් පවත්වා ගැනීම යන කරුණු අන්තර්ගත වේ. යටිතලපහසුකම් ව්‍යාපෘති නිසා සිදු විය හැකි පාරිසරික හා සමාජමය බලපෑම්වලට අදාළ කාරණා පිළිබඳ නිසි සැලකිල්ලක් නොදැක්වීම සැලකිය යුතු මට්ටමේ දිගු කාලීන විශදම්වලට මග පාදන බවට ඉහළ පිළිගැනීමක් තිබේ.³ ශ්‍රී ලංකාවේ දැනට පවතින ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ මුදලට සරිලන වටිනාකම යන මූලධර්මය වෙත පැහැදිලි අවධානයක් යොමු නොකරන නමුදු, ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලියේදී “අවම පිරිවැය, උපරිම ආර්ථික වාසි, ගුණාත්මකභාවය, නිසි කලට වේලාවට කිරීම යන කරුණු සැලකිල්ලට ගත යුතු” බවටත්, එමගින් “සුදුසුකම් ලත් උනන්දුවක් දක්වන පාර්ශ්වයන්ට ප්‍රසම්පාදනයට සහභාගී වීම සඳහා සාධාරණ, සමාන හා උපරිම අවස්ථා ලබා දිය

1. ගර්ඩ් ශ්වාට්ස් යන අය, ‘හව් ස්ට්‍රොං ඉන්ෆ්‍රාස්ට්‍රක්චර් ගවර්නන්ස් කැන් එන්ඩ් වේස්ට් ඉන් පබ්ලික් ඉන්වෙස්ට්මන්ට්’/සවිමත් යටිතලපහසුකම් පාලන ක්‍රමවේද මගින් රාජ්‍ය ආයෝජනයන්හි අපතේ යාම අවසන් කළ හැක්කේ කෙසේද? [How Strong Infrastructure Governance Can End Waste in Public Investment], 2020 සැප්තැම්බර්, <https://blogs.imf.org/2020/09/03/how-strong-infrastructure-governance-can-end-waste-in-public-investment/>, [අවසන් පිවිසුම 15 පෙබරවාරි 2021].

2. එම.

3. තිරසාර සංවර්ධන සඳහා වූ ජාත්‍යන්තර ආයතනය, ‘වැලියු ලෝ මහි ඉන් ඉන්ෆ්‍රාස්ට්‍රක්චර් ප්‍රොකුර්මන්ට්: ද කොස්ට්ස් ඇන්ඩ් බෙහිෆිට්ස් ඔෆ් එන්වයරන්මන්ටල් ඇන්ඩ් සෝෂල් සේෆ්ගාර්ඩ්ස් ඉන් ඉන්ෆ්‍රාස්ට්‍රක්චර් සඳහා වූ ප්‍රසම්පාදනයන්හිදී මුදලට සරිලන වටිනාකම: ඉන්දියාවේ පාරිසරික හා සමාජ ආරක්ෂණයන්හි පිරිවැය හා ප්‍රතිලාභ [Value for Money in Infrastructure Procurement: The costs and benefits of environmental and social safeguards in India], 2014 ජනවාරි, iisd.org/system/files/publications/value_for_money.pdf, [අවසන් පිවිසුම 06 නොවැම්බර් 2020].

යුතු” බවටත් එක් මාර්ගෝපදේශවල දැක්වේ.⁴ තවමත් පාර්ලිමේන්තුව විසින් සම්මත කළ යුතු තත්වයේ පවතින, 2019 දී ගැසට් කරන ලද ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ කෙටුම්පතෙහි එක් මාර්ගෝපදේශයෙහි අරමුණ ලෙස සඳහන් වන්නේ “මුදලට සරිලන වටිනාකම තහවුරු කරනු ලබන මුලධර්ම සහ පටිපාටි ස්ථාපිත කිරීම” බවයි.⁵

යටිතලපහසුකම් ආශ්‍රිත ආයෝජන මගින් මුදලට සරිලන වටිනාකමක් ලැබෙන බව සහ ඒ පිළිබඳව ගන්නා තීරණවලදී මහජනතාවගේ අවශ්‍යතා හා ගැටලු සැලකිල්ලට ගෙන ඇති බව සහතික කිරීම සඳහා මුල් අවධියේ සිටම ඵලදායී සහ සැබෑ මහජන මතය හා සිවිල් සමාජ සහභාගීත්වයකට ඉඩ සලසන විධිමත්, ව්‍යුහාත්මක අවස්ථා පැවතීම වැදගත් වේ. ව්‍යාපෘති නීත්‍යානුකූලතාව ඉහළ නැංවීමටත්, ජනතාවට එහි හිමිකාරත්වයක් පිළිබඳ හැඟීමක් ජනිත කිරීමටත්, තමන්ගේ අපේක්ෂා වෙනුවෙන් පෙනී සිටිය හැකි අවස්ථා ඇති කිරීමටත්, යහපත් නියාමනයක් ඇති කිරීමටත්, යහපත් නියාමනයක් ඇති කිරීමටත්, මනා ලෙස සකස් කරන ලද සහ මනා ලෙස ක්‍රියාත්මක වන ජනතාවගෙන් අදහස් ලබා ගැනීමේ ක්‍රමවේදයක් ස්ථාපිත කිරීමත් මහෝපකාරී වේ.⁶ මහජන හා සිවිල් සමාජ සහභාගීත්වය ව්‍යාපෘතිවල ගුණාත්මකභාවය ඉහළ නැංවීමට (උදා:- සුදුසු අමුද්‍රව්‍ය හා ක්‍රමවේද යොදා ගැනීම), රජයට දැරීමට සිදු වන හිරිසිදු පිරිවැය අඩු කිරීමට, ව්‍යාපෘති ප්‍රමාද කරන/වළකාලන අභියෝග මගහරවා ගත හැකි පරිදි පවතින තොරතුරු හිඳුස් අඩු කිරීමට සහ පුරවැසියන්, කොන්ත්‍රාත්කරුවන් හා රජය අතර වින්වාසය ගොඩනැගීමට උපකාරී වේ.⁷ ව්‍යාපෘති පිළිබඳ දේශපාලනික පිළිගැනීම වැඩිදියුණු කිරීමටත්, ජනතාවගෙන් ඵල්ලු වන විරෝධතා අවම කිරීමටත්, දේශීය අවශ්‍යතා වඩා හොඳින් නිරූපණය වන පරිදි ව්‍යාපෘති සකසා ගැනීමටත් ඵලදායී දායකත්වයන් උපකාරී වේ.⁸

කෙසේ වෙතත්, මහජන සහභාගීත්වය සාර්ථක හා ඵලදායී මෙන්ම අපේක්ෂිත ප්‍රතිඵල හා ප්‍රතිලාභ අත්පත් කර දෙන ක්‍රියාවලියක් බවට පත් කිරීම පහසු කාර්යයක් නොවන බවද සඳහන් කළ මනා ය. සාර්ථක හා ඵලදායී මහජන සහභාගීත්වයක් සිදු වීම අනුරාලීමට හේතු වන රාජ්‍ය ආයතනවලට අත්‍යන්තර වශයෙන් මුහුණ පාන්නට සිදු වන පොදු අභියෝග අතරට සම්පත් සීමිත වීම (මානව හා මූල්‍ය යන සම්පත් දෙවර්ගයම), මහජන අදහස් ලබා ගැනීමට ලබා දී ඇති

කාලය සීමිත වීම සහ දේශපාලනික බලපෑම් මත ව්‍යාපෘති කඩිනම් කිරීමට සිදු වීම ආදිය ඇතුළත් වේ. බාහිර වශයෙන් මුහුණ පාන්නට සිදු වන පොදු අභියෝග අතරට බලවත් හා තීරණවලට බලපෑම් කළ හැකි සුවිශේෂී කණ්ඩායම්වල අභිලාෂයන්ට මහජන හා සිවිල් සමාජ සංවිධාන හතු වීම⁹ සහ ප්‍රමාණවත් කාලයක් නොමැති වීම හා ක්‍රියාවලිය කෙරෙහි විශ්වාසයක් නොමැතිකම නිසා ඊට සහභාගී වීමට ජනතාව අතර උනන්දුවක් නොමැති වීම හා ජනතා සහභාගීත්වය සීමිත වීම ආදිය ඇතුළත් වේ. මේ නිසා, මෙවැනි අභියෝගවලට පිළියම් යෙදීම සඳහා අවශ්‍ය විධිවිධාන අනුගමනය කිරීම සහ මෙම ක්‍රියාවලිය සම්බන්ධයෙන් මහජනතාව අතර විශ්වාසය ගොඩනැගීමට පියවර ගැනීම මහජන සහභාගීත්වය හුදෙක් බාහිර ඔපයට සීමා වූ කටයුත්තක් බවට පත් වීම වැළැක්වීම සඳහා වැදගත් වේ.

මෙම වාර්තාවෙහි අරමුණ වන්නේ ප්‍රසම්පාදන කටයුතු, පාරිසරික රෙගුලාසි වෙත අනුකූලතාව දැක්වීම සහ ස්වේච්ඡා නොවන නැවත පදිංචි කිරීම් යන අංශ කෙරෙහි අවධානය යොමු කරමින් ශ්‍රී ලංකාවේ මහා පරිමාණ යටිතලපහසුකම් ව්‍යාපෘති ඉලක්ක කරගත් ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලිය හා සබැඳි රෙගුලාසි සහ ආයතන සම්බන්ධයෙන් මූලික අවබෝධයක් ලබා දීමයි. මෙම වාර්තාව මගින් දැනට පවතින නියාමන රාමුව පිළිබඳ සමාලෝචනයක් ලබා දීම, එහි අඩුපාඩු හා දුර්වලතා හඳුනාගැනීම, හඳුනාගත් අඩුපාඩුවලට පිළියම් යෙදීමට සහ රජය විසින් ගනු ලැබෙන තීරණ මගින් මහජනතාවගේ අභිලාෂයන් හා ගැටලු ප්‍රමාණවත් ලෙස හියෝජනය වන බව තහවුරු කිරීමට ජනතාවට හා සිවිල් සමාජයට තිබෙන අවස්ථා අවධාරණය කිරීම සිදු කෙරේ. ඒ හරහා ශ්‍රී ලංකාවේ යටිතලපහසුකම් සඳහා වූ ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලිය හා එහි සීමාකම් පිළිබඳ විනිවිදභාවය සහ අවබෝධය ඉහළ නැංවීම මෙම වාර්තාවේ අරමුණ වේ.

මෙම වාර්තාව කොටස් තුනකින් සමන්විත වෙයි: 1) පොදු යටිතලපහසුකම් සඳහා වූ ප්‍රසම්පාදන කාර්ය රාමුව, 2) පාරිසරික බලපෑම් තක්සේරුකරණ රාමුව සහ 3) ස්වේච්ඡා නොවන නැවත පදිංචි කිරීම් කාර්ය රාමුව යන වශයෙනි. මෙකී කොටස්වල අන්තර්ගතය උප කොටස් තුනක බෙදා, එනම්, නෛතික හා ආයතනික රාමුව, අඩුපාඩු හා දුර්වලතා සහ මහජන හා සිවිල් සමාජ සහභාගීත්වයට ඇති අවස්ථා වශයෙනි.

4. ජාතික ප්‍රසම්පාදන නියෝජ්‍යායතනය, ‘ප්‍රොකුරුමන්ට් ගයිඩ්ලයින්ස් 2006/2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ [Procurement Guidelines 2006], http://122.255.3.82/documents/57687/174939/ProcurementGuidelines2006_amded12June.pdf/4417f549-2a8d-45d1-b3a6-0560db79a87f [අවසන් පිටිසුම 13 නොවැම්බර් 2020].

5. ජාතික ප්‍රසම්පාදන නියෝජ්‍යායතනය, ‘ප්‍රොකුරුමන්ට් ගයිඩ්ලයින්ස් 2018/2018 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ [Procurement Guidelines 2018], http://www.documents.gov.lk/files/egz/2018/5/2070-15_E.pdf, [අවසන් පිටිසුම 19 නොවැම්බර් 2020].

6. ආර්ථික සහජීවනය හා සංවර්ධනය සඳහා සංවිධානය (OECD), ‘ගෙට්ටිං ඉන්ෆ්‍රාස්ට්‍රක්චර් රයිට්: ද ටෙන් කී ගවර්නන්ස් චැලෙන්ජස් ඇන්ඩ් පොලිසි ඔප්ෂන්ස්’/යටිතලපහසුකම් නිවැරදිව: ප්‍රමුඛ පාලන අභියෝග දහය හා ප්‍රතිපත්තිමය විකල්ප [Getting Infrastructure Right: the ten key governance challenges and policy options], 2016, <https://www.oecd.org/gov/getting-infrastructure-right.pdf>, [අවසන් පිටිසුම 15 පෙබරවාරි 2021].

7. ලෝක බැංකුව, ‘සිටිසන් එන්ගේජ්මන්ට් ඩියුරින් පබ්ලික් ප්‍රොකුරුමන්ට් ඉම්ප්ලිමන්ටේෂන් ඉන් බන්ග්ලාදේශ්/බන්ග්ලාදේශයේ රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදනයන් ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී පුරවැසි දායකත්වය [Citizen Engagement During Public Procurement Implementation in Bangladesh], <https://wbnpf.procurementinet.org/featured/citizen-engagement-during-public-procurement-implementation-bangladesh>, [අවසන් පිටිසුම 06 නොවැම්බර් 2020].

8. එරික් ජේ. බෝයර්, ඩේවිඩ් එම්. වැන් ස්ලයික්, ප්‍රආන් ඩී. රොජර්ස්, ‘ඇන් එම්පිරිකල් එක්සැම්ප්ලන් ඔෆ් පබ්ලික් ඉන්වෝල්ව්මන්ට් ඉන් පබ්ලික්-ප්‍රයිවට් පාර්ටිනර්ෂිප්ස්: ක්ලෝලියාස් ද බෙහිෆිට්ස් ඔෆ් පබ්ලික් ඉන්වෝල්ව්මන්ට් ඉන් පීපීසීස්’/රාජ්‍ය-පෞද්ගලික හවුල්කාරත්වයන්හිදී පොදුජන සහභාගීත්වය පිළිබඳ ආනුකූලික විමර්ශනයක්: රාජ්‍ය-පෞද්ගලිකත්වයන්හිදී පොදුජන සහභාගීත්වයේ ප්‍රතිලාභ පිරික්සා බැලීම [An Empirical Examination of Public Involvement in Public-Private Partnerships: Qualifying the Benefits of Public Involvement in PPPs], 2015 මැයි 22, <https://academic.oup.com/jpart/article-abstract/26/1/45/2614457?redirected-From=fulltext>, [අවසන් පිටිසුම 06 නොවැම්බර් 2020].

9. එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවර්ධන වැඩසටහන, ‘සිටිසන් එන්ගේජ්මන්ට් ඉන් පබ්ලික් සර්විස් ඩිලිවරි, ද ක්‍රිටිකල් රෝල් ඔෆ් පබ්ලික් ඔෆිෂියල්ස්’/රාජ්‍ය සේවා ලබා දීමේදී පුරවැසි දායකත්වය, රාජ්‍ය නිලධාරීන් සතු තීරණාත්මක තුමිකාව [Citizen Engagement in Public Service Delivery, The Critical Role of Public Officials], 2016.

1

රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදන රාමුව

මහා පරිමාණ යටිතලපහසුකම් ව්‍යාපෘතිවලට අදාළ නියාමන රාමුව හා ප්‍රසම්පාදනය ආරම්භයේ සිට අවසානය දක්වා වූ ක්‍රියාවලිය මෙම කොටස මගින් ආවරණය කෙරේ. මෙම පරිච්ඡේදයේදී මහා පරිමාණ යටිතලපහසුකම් ව්‍යාපෘති නිර්වචනය කෙරෙනුයේ දේශීය වශයෙන් මූල්‍ය සම්පාදනය කෙරෙන ව්‍යාපෘති නම් රුපියල් මිලියන 500 ට වැඩි වටිනාකමක් ඇති ව්‍යාපෘති හා විදේශ මූල්‍ය අරමුදල් මත ක්‍රියාත්මක කෙරෙන ව්‍යාපෘති නම් රුපියල් මිලියන 1,000 ට වැඩි වටිනාකමක් ඇති ව්‍යාපෘති වශයෙනි.¹⁰ මෙය, 2006 ප්‍රසම්පාදන අත්පොතට එක් කර ඇති 35 වන පරිච්ඡේද ලියවිල්ල මගින් පිහිටුවා ඇති වටිනාකම් සීමා මත පදනම් වූවක් වන අතර එක් සීමාවන්ට ඉහළින් පිහිටන ව්‍යාපෘති සමාලෝචනය හා අනුමත කිරීම උදෙසා අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් ප්‍රසම්පාදන කමිටුවක් පත් කළ යුතු බව එක

පරිපූරක ලියවිල්ලෙහි දැක්වේ.¹¹

මෙම පරිච්ඡේදය උප කොටස් තුනකට බෙදේ. පළමු කොටස මගින්, ශ්‍රී ලංකාවේ මහා පරිමාණ යටිතලපහසුකම් ව්‍යාපෘති සඳහා වූ ප්‍රසම්පාදන කටයුතු පාලනය කෙරෙන නියාමන හා ආයතනික රාමුව පිළිබඳ දළ සටහනක් ඉදිරිපත් කෙරේ. පවතින රාමුවෙහි ඇති ප්‍රධාන අඩුපාඩු හා දුර්වලතා දෙවැනි කොටසෙහි සාකච්ඡා කෙරේ. අවසන් කොටස මගින්, පොදු යටිතලපහසුකම් වෙනුවෙන් වැය කෙරෙන මහජන මුදල්වලට සරිලන වටිනාකමක් ලැබීම ඉහළ නැංවීමට දායක වීම සඳහා පවතින රාමුව තුළ මහජනතාවට හා සිවිල් සමාජ සංවිධානවල ඇති අවස්ථා හඳුනා ගැනේ.

1.1. නියාමන හා ආයතනික රාමුව

1.1.1. නියාමන රාමුව

ශ්‍රී ලංකාවේ රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදන කටයුතු ආවරණය කෙරෙන නියාමන රාමුව පාර්ලිමේන්තුව විසින් සම්මත කරන ලද කිසිදු නෛතික විධිවිධානයක් යටතේ ක්‍රියාත්මක වන්නක් නොවේ.¹² මෙම ක්‍රියාවලිය

හුදෙක්ම අමාත්‍ය මණ්ඩල අනුමැතිය සහිතව සකස් කර ඇති හා කලින් කලට යාවත්කාලීන කෙරෙන මාර්ගෝපදේශ මාලාවක් මත පිහිටා ක්‍රියාත්මක වේ. කෙසේ වෙතත්, එක් මාර්ගෝපදේශවලට නෛතික බලයක් තිබෙන බවට ශ්‍රේණිධාරීකරණය විසින් හඳුනාගෙන ඇති බව සඳහන් කිරීම වැදගත්ය.¹³ පහත දැක්වෙන මාර්ගෝපදේශ දැනට

10. එම.
 11. රාජ්‍ය මූල්‍ය දෙපාර්තමේන්තුව, 'සප්ලිමන්ට් 35 වූ ද ප්‍රොකුර්මන්ට් මැනුමල්' / ප්‍රසම්පාදන අත්පොතට 35 වන පරිච්ඡේදය [Supplement 35 to the Procurement Manual], 2020, <http://122.255.3.82/documents/10181/329538/Supplement+35-dated+25.03.2020/206c9101-a96b-4c76-88f9-8266d43d453e> [අවසන් පිටිපිටු 16 නොවැම්බර් 2020].
 12. වෙරිතේ රිසර්ච්, 'රී-ගවර්නමන්ට් ප්‍රොකුර්මන්ට් / විද්‍යුත්-රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදනය [E-Government Procurement], 2017, <https://www.veriteresearch.org/wp-content/uploads/2018/05/Verite-Research-E-procurement-enabling-business-through-efficient-systems.pdf> [අවසන් පිටිපිටු 18 නොවැම්බර් 2020].
 13. ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව, 'ප්‍රොකුර්මන්ට් කැපැසිටි ඇසෙස්මන්ට් - ශ්‍රී ලංකා: හෙල්ත් සිස්ටම් වත්තාස්මන්ට් ප්‍රොජෙක්ට් / ප්‍රසම්පාදන ධාරිතා තක්සේරුව - ශ්‍රී ලංකාව: සෞඛ්‍ය පද්ධති වැඩිදියුණු කිරීමේ ව්‍යාපෘතිය, [Procurement Capacity Assessment – Sri Lanka: Health System Enhancement Project], <https://www.adb.org/sites/default/files/linked-documents/51107-002-sd-02.pdf>, පි. 5, [අවසන් පිටිපිටු 24 පෙබරවාරි 2021].

රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදන කටයුතු සඳහා අදාළ වේ:

- ඖෂධ හා වෛද්‍ය උපකරණ ප්‍රසම්පාදනය සඳහා වූ 2006 මාර්ගෝපදේශ
- 2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ: භාණ්ඩ හා වැඩ
- 2007 මාර්ගෝපදේශ: උපදේශකයින් තෝරාගැනීම හා සේවයේ නියුක්ත කිරීම

මෙම මාර්ගෝපදේශ හා සබැඳිව ප්‍රසම්පාදන අත්පොත් දෙකක් ප්‍රකාශයට පත් කර ඇත. එනම්, 2006 ප්‍රසම්පාදන අත්පොත සහ 2007 උපදේශන සේවා අත්පොත යන දෙකයි. 2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ හා 2006 ප්‍රසම්පාදන අත්පොත යටිතලපහසුකම් ව්‍යාපෘති සඳහා වූ ප්‍රසම්පාදනයන් සඳහා දැනට අදාළ වෙයි.¹⁴ මෙකී මාර්ගෝපදේශවලට සංශෝධනයන් මුදල් අමාත්‍යාංශයේ රාජ්‍ය මූල්‍ය දෙපාර්තමේන්තුව විසින් පරිපූරක ලියවිලි වශයෙන් පළ කරනු ලැබේ. 2020 නොවැම්බර් 13 වන විට එවැනි පරිපූරක ලියවිලි 36 ක් නිකුත් කර තිබුණි.¹⁵ මෙම පරිපූරක ලියවිලිවලට අමතරව, රාජ්‍ය මූල්‍ය දෙපාර්තමේන්තුව විසින් 2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ හා 2006 ප්‍රසම්පාදන අත්පොත හා සබැඳිව රජයේ චක්‍රලේඛය නිකුත් කරනු ලැබ ඇත. (ඇමුණුම 1 හා 3 බලන්න).

ප්‍රසම්පාදන කටයුතු සිදු කරන සියලුම ආයතන හෙවත් ප්‍රසම්පාදන ආයතන නොහොත් ඒකක 2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශයෙහි දක්වා ඇති විධිවිධානවලට අනුකූලව කටයුතු කිරීම අවශ්‍ය වේ.¹⁶

ප්‍රසම්පාදනයන් සිදු කරනු ලබන ප්‍රසම්පාදන ආයතන පහත සඳහන් කවරක් හෝ විය හැක:

- රජයේ අමාත්‍යාංශ, දෙපාර්තමේන්තු හෝ ව්‍යවස්ථාපිත අධිකාරීන්
- පළාත් සභා හෝ පළාත් පාලන ආයතන
- රජයේ සංස්ථා හෝ රජයට අයත් සමාගම්
- ශ්‍රී ලංකා රජයට සම්පූර්ණයෙන්ම හෝ කොටසක් අයත් වෙනත් යම් මණ්ඩලයක් හෝ ශ්‍රී ලංකා රජයේ පාලනය යටතේ පවතින යම් මණ්ඩලයක්.¹⁷

කෙසේ වෙතත්, ව්‍යාපෘතියට අරමුදල් සපයන්නේ විදේශ ආයතනයක් විසින් නම් මෙම මාර්ගෝපදේශවලින් බැහැරව කටයුතු කිරීමට ඉඩක් 2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ මගින් ප්‍රසම්පාදන ආයතනයට ලබා දී ඇත. අදාළ විදේශ නියෝජ්‍යායතනය සිය මාර්ගෝපදේශ යොදාගත යුතු බවට අනිවාර්ය කරයි නම් එවැනි මාර්ගෝපදේශ 2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ අනිච්චා බලාත්මක වනු ඇත.¹⁸

1998 පෞද්ගලික අංශයේ යටිතලපහසුකම් ව්‍යාපෘති සඳහා වූ මාර්ගෝපදේශ රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරීත්ව සඳහා අදාළ වේ.¹⁹ නියාමන රාමුව යටතේ ටෙන්ඩර් කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කෙරෙන ව්‍යාපෘති යෝජනා පිළිගනු ලබන්නේ රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරීත්ව සඳහා පමණක් වන අතර මෙය 1.3 කොටසෙහි සවිස්තරව සාකච්ඡා කෙරේ.²⁰ ශ්‍රී ලංකාවේ ප්‍රසම්පාදන නියාමන රාමුව පිළිබඳ දළ විශ්ලේෂනයක් 1 ප්‍රදර්ශිතය මගින් සැපයේ.

14. ජාතික ප්‍රසම්පාදන නියෝජ්‍යායතනය, 'ප්‍රොකුර්මන්ට් ගයිඩ්ලයින්ස් 2006' / ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ 2006 [Procurement Guidelines 2006], http://122.255.3.82/documents/57687/174939/ProcurementGuidelines2006_amded12June.pdf/4417f549-2a8d-45d1-b3a6-0560db79a87f [අවසන් පිටිසුම 13 නොවැම්බර් 2020] සහ ජාතික ප්‍රසම්පාදන නියෝජ්‍යායතනය, 'ප්‍රොකුර්මන්ට් මැනුමල්' / ප්‍රසම්පාදන අත්පොත [Procurement Manual], 2006, http://122.255.3.82/documents/57687/174939/ProcurementManual2006_20060817_with_Sup8.pdf/5d0563ed-05b1-4629-9937-db8e160aac29 [අවසන් පිටිසුම 13 නොවැම්බර් 2020] ('PM 2006').

15. මුදල් අමාත්‍යාංශයේ වෙබ් අඩවිය, 'සප්ලිමන්ටර් ඩොකුමන්ට්ස්' / පරිශිෂ්ට ලේඛන [Supplementary Documents], <http://122.255.3.82/web/guest/supplementary-documents> [අවසන් පිටිසුම 18 නොවැම්බර් 2020].

16. 2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ, 1.1.1 මාර්ගෝපදේශය.

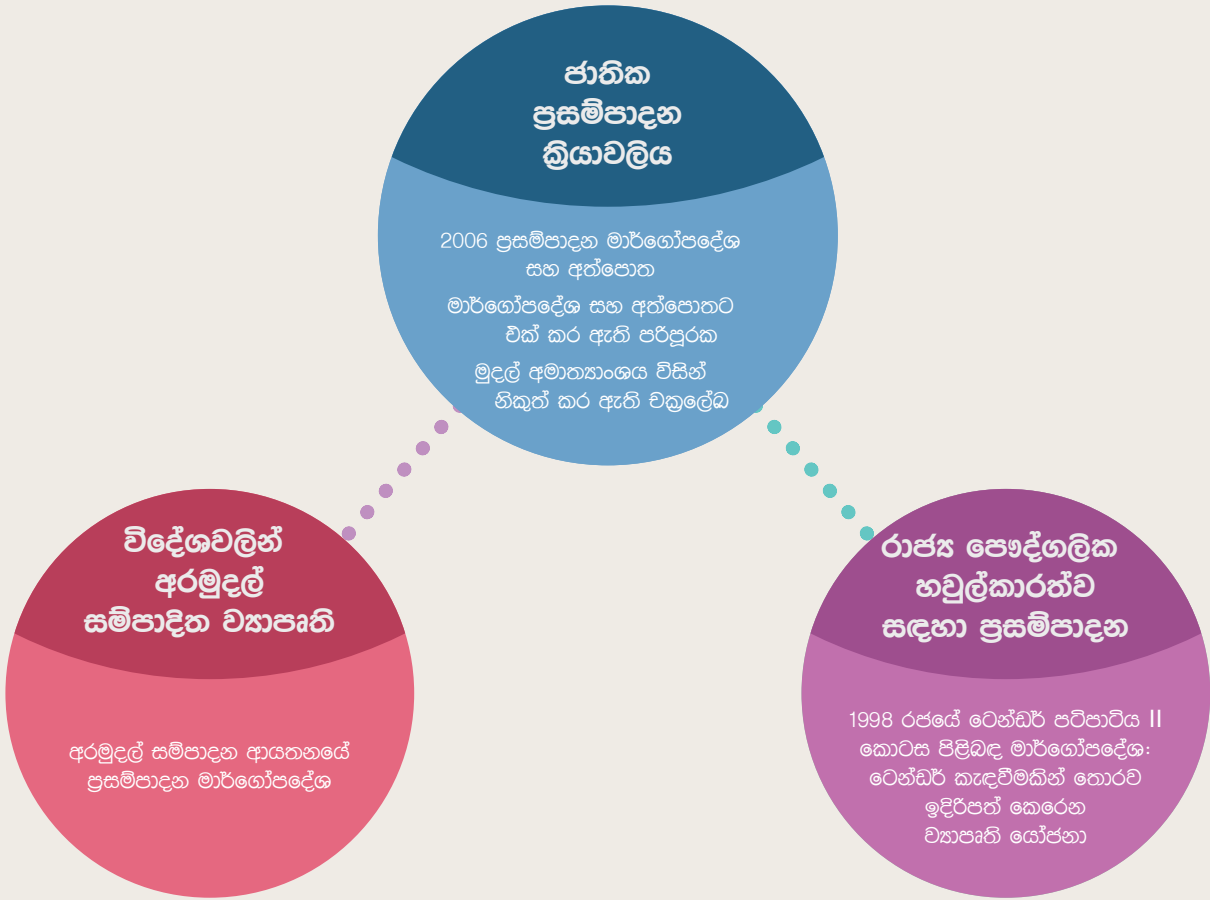
17. ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ 2006, පි. xi

18. මාර්ගෝපදේශය, 2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශය.

19. මුදල් අමාත්‍යාංශය, 'ගයිඩ්ලයින්ස් ඔන් ගවර්න්මන්ට් ටෙන්ඩර් ප්‍රොසීජර් - පාර්ට් II' / රජයේ ටෙන්ඩර් කාර්ය පටිපාටිය පිළිබඳ මාර්ගෝපදේශ - II කොටස [Guidelines on Government Tender Procedure - Part II], <http://oldportal.treasury.gov.lk/documents/57687/174939/PartII+Private+Sector+Infrastructure+Projects.pdf/0ae4613e-8fd3-4639-b032-b8e9111bb71d> [අවසන් පිටිසුම 13 නොවැම්බර් 2020] ('II GGTP 1998').

20. පහත 1.3 කොටස බලන්න.

1 ප්‍රදේශනය: මහා පරිමාණ යටිතලපහසුකම් ව්‍යාපෘති සඳහා වූ නියාමන රාමුව

ශ්‍රී ලංකා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 19 වන සංශෝධනය සම්මත කරගැනීමෙන් අනතුරුව 2015 මැයි මස ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිසම පිහිටුවන ලදී. 2017 වසරේදී ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව සහ අනෙකුත් පාර්ශ්වකරුවන් සමග එක්ව ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිසමේ අධීක්ෂණය යටතේ අතින්ව ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ දෙකක් සම්පාදනය කරන ලදී.²¹ මෙම "2019 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ" අතිවිශේෂ ගැසට් පත්‍රයක් ලෙස 2019 ඔක්තෝබර් මාසයේදී ප්‍රකාශයට පත් කරන ලදී.²² කෙසේ වෙතත්, පාර්ලිමේන්තු අනුමැතිය ලබා නොගැනීම හේතුවෙන් එම මාර්ගෝපදේශ බලපැවැත්වීම නොවේ. 20 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සම්මත කරගැනීමත් සමග 2020 ඔක්තෝබර් 22 දින ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිසම අහෝසි කරන ලද අතර මාර්ගෝපදේශ

සම්බන්ධයෙන් වැඩිදුර සාකච්ඡා එතැන් පටන් නතර විය.²³ ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිසමේ තුම්කාව 1.1.2 කොටසෙහි සවිස්තරව සාකච්ඡා කෙරේ.

2014 අංක 33 දරන ඉදිකිරීම් කර්මාන්ත සංවර්ධන පනත මගින් ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත්කරුවන් සහ පාර්ශ්වකරුවන් සඳහා වූ නියාමන රෙගුලාසි නිශ්චය කෙරේ.²⁴ ශ්‍රී ලංකාවේ රජයට අයත් ආයතන සහ විදේශීය කොන්ත්‍රාත්කරුවන් හෝ උපදේශකයන් අතර ගිවිසුම් හැර අනෙකුත් සියලුම ඉදිකිරීම් ගිවිසුම් සම්බන්ධයෙන් ඉදිකිරීම් කර්මාන්ත සංවර්ධන අධිකාරියේ සම්මත ලංසු ලේඛන යොදාගත යුතු බව එම පනතින් අනිවාර්ය කෙරේ.²⁵ ඉදිකිරීම් කර්මාන්ත සංවර්ධන

21. ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිසම, 'අනුචලිත රිපෝර්ට් - 2017'/වාර්ෂික වාර්තාව - 2017 [Annual Report - 2017], <https://www.nprocom.gov.lk/web/images/pdf/annual2018/Ann2017/Annual-Report-2017-E.pdf> [අවසන් පිටිසුම 18 නොවැම්බර් 2020].

22. ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිසම, 'ප්‍රොකුර්මන්ට් ගයිඩ්ලයින්ස් - 2019'/ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ - 2019 [Procurement Guidelines - 2019], පි. i, https://www.nprocom.gov.lk/web/images/pdf/notice/2144-68_E.pdf [අවසන් පිටිසුම 18 නොවැම්බර් 2020].

23. ශ්‍රී ලංකාවේ 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට සිදු කරන ලද 20 වන සංශෝධනය.

24. 1 (2) වගන්තිය, 2014 අංක 33 දරන ඉදිකිරීම් කර්මාන්ත සංවර්ධන පනත, https://www.srilankalaw.lk/YearWisePdf/2014/CONSTRUCTION_INDUSTRY_DEVELOPMENT_ACT_No_33_OF_2014.pdf [අවසන් පිටිසුම 13 පෙබරවාරි 2021] ('CIDA Act').

25. බලන්න, මුදල් අමාත්‍යාංශය, 'ගයිඩ් ටු ප්‍රොජෙක්ට් මැනේජමන්ට් ඇන්ඩ් කන්ට්‍රැක්ට් මැනේජමන්ට් හෝ ඉන්ෆ්‍රාස්ට්‍රක්චර් ඩිවෙලොප්මන්ට් ප්‍රොජෙක්ට්ස් (වර්ක්ස්) ඉම්ප්ලිමේන්ට්සි බයි දු ගවර්න්මන්ට් ඔෆ් ශ්‍රී ලංකා' / ශ්‍රී ලංකා රජය විසින් ක්‍රියාත්මක කරනු ලැබෙන යටිතලපහසුකම් සංවර්ධන ව්‍යාපෘති (වැඩ) සඳහා වූ ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ සහ කොන්ත්‍රාත් කළමනාකරණ මාර්ගෝපදේශ [Guide to Project Management and Contract Management for Infrastructure Development Projects (Works) implemented by the Government of Sri Lanka], 2017, පි. 32, <http://122.255.3.82/documents/10181/369961/Final-GPMCM.pdf/eb399e7f-a1cf-42cd-bfb1-9cb5003c77de> [අවසන් පිටිසුම 16 නොවැම්බර් 2020] ('GPMCM').

අධිකාරියේ සම්මත ලංසු ලේඛන කෙටුම්පත් කර ඇත්තේ උපදේශන ඉංජිනේරුවන්ගේ ජාත්‍යන්තර සම්මේලනය (International Federation of Consulting Engineers) විසින් පළ කර ඇති සම්මත කොන්ත්‍රාත් පෝරම පදනම් කර ගනිමිනි.²⁶

1.1.2. ආයතනික රාමුව

රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලියෙහි නියැළී සිටින ආයතන ඒවායෙහි කාර්ය පරාසය පදනම් කරගෙන වර්ග දෙකකට කාණ්ඩගත කළ හැක: (1) ප්‍රසම්පාදන සම්බන්ධයෙන් වගකීම දරන ආයතන, (2) ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලිය නියාමනය කිරීමේ හා අධීක්ෂණය කිරීමේ වගකීම දරන ආයතන.

රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදන සම්බන්ධයෙන් වගකීම දරන ආයතන

ප්‍රසම්පාදන කටයුතුවලට අදාළ වගකීම අදාළ රේඛීය අමාත්‍යාංශවල ලේකම්වරුන් වෙත පැවරෙන අතර ඔවුන් මෙම අවස්ථාවේදී අමාත්‍යාංශවල ප්‍රධාන ගිණුම් නිලධාරී ලෙස කටයුතු කරනු ලබයි.²⁷ අදාළභාවය අනුව වචනිම වගකීමක් පළාත් සභාවල ප්‍රධාන ලේකම්වරුන් වෙත ද පැවරේ.²⁸

ප්‍රසම්පාදන කටයුතු ආරම්භයේ සිට අවසානය දක්වාම අදාළ ප්‍රසම්පාදන කටයුතු සම්බන්ධීකරණය ප්‍රසම්පාදන ආයතනය විසින් සිදු කෙරේ. ප්‍රාථමික පිළියෙළ කිරීම්, සන්නිවේදනයන්, ලංසු ලේඛන පිළියෙළ කිරීම සහ අදාළ කමිටු සඳහා පරිපාලනමය සහාය ලබා දීම සම්බන්ධ වගකීම් ප්‍රසම්පාදන ආයතනය දරයි.²⁹ ප්‍රසම්පාදන කමිටුව සහ පත් කරනු ලැබෙන තාක්ෂණික ඇගයීම් කමිටු ලංසු තැබීමේ ක්‍රියාවලිය සහ ප්‍රසම්පාදන සැලසුම්කරණය අධීක්ෂණය කිරීම සම්බන්ධයෙන් වත්ව වගකීම දරයි.

රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදනයන් සඳහා වූ අභියාචනා ක්‍රියාවලිය පරිපාලනය කරනු ලබන්නේ ජනාධිපති ලේකම් යටතේ ප්‍රසම්පාදන අභියාචනා මණ්ඩලය විසිනි.³⁰ ජයග්‍රාහී ලංසුව නිවේදනය කිරීමෙන් අනතුරුව ජයග්‍රහණය නොකළ ලංසුකරුවන් හට ඇති කවර හෝ මත පළකිරීමක් වේ නම් එය ප්‍රසම්පාදන අභියාචනා මණ්ඩලය වෙත ඉදිරිපත් කළ හැකිය.³¹ අදහස් විමසීමෙන් අනතුරුව ප්‍රසම්පාදන අභියාචනා මණ්ඩලය විසින්

සිය නිර්දේශ අමාත්‍ය මණ්ඩලය වෙත ඉදිරිපත් කරනු ලැබෙන අතර අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් අවසන් තීරණය ගනු ලැබේ.³²

නියාමනය හා අධීක්ෂණය සම්බන්ධයෙන් වගකීම දරන ආයතන

ප්‍රසම්පාදන පිළිබඳ ආයතනික අධීක්ෂණය මූලික වශයෙන්ම මුදල් අමාත්‍යාංශය විසින් සිදු කෙරෙන අතර එකී කාර්යය වීම අමාත්‍යාංශයේ රාජ්‍ය මූල්‍ය දෙපාර්තමේන්තුවේ විෂය පථයට ඇතුළත් වේ. මුදල් අමාත්‍යාංශයට අමතරව ජාතික විගණන කාර්යාලය සහ රාජ්‍ය මුදල් පිළිබඳ කාරක සභාව, රාජ්‍ය ගිණුම් පිළිබඳ කාරක සභාව හා පොදු ව්‍යාපාර පිළිබඳ කාරක සභාව වැනි පාර්ලිමේන්තු කමිටුද පොදුවේ රාජ්‍ය මූල්‍ය (රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදන කටයුතු ඇතුළුව) සම්බන්ධයෙන් අදාළ වන කාරණා වෙනුවෙන් අධීක්ෂණ ආයතන ලෙස ක්‍රියා කරයි.

2004 සිට 2007 අතර කාලය තුළ රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදන කටයුතු නියාමනය කිරීමේ වගකීම පැවරුණු ආයතනය වූයේ ජාතික ප්‍රසම්පාදන නියෝජ්‍යායතනයයි. 2007 දෙසැම්බර් මාසයේදී ජාතික ප්‍රසම්පාදන නියෝජ්‍යායතනය අනෙකි කිරීමෙන් පසුව එහි කාර්යභාරයන් අංක පීඑල්/429 දරන රාජ්‍ය මූල්‍ය ව්‍යුලේඛය ප්‍රකාරව 2008 මාර්තු මාසයේ සිට රාජ්‍ය මූල්‍ය දෙපාර්තමේන්තුව වෙත පවරන ලදී.³³

ශ්‍රී ලංකා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 19 වන සංශෝධනය සම්මත කරගැනීමෙන් අනතුරුව 2015 මැයි මස පිහිටුවන ලද ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිසම වෙත රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලිය සම්බන්ධයෙන් ප්‍රතිපත්ති සම්පාදනය, ස්වාධීන අධීක්ෂණය සිදු කිරීම සහ නිරීක්ෂණය කිරීම යන කාර්යභාරයන් පවරන ලදී.³⁴ අදාළ පාර්ශ්වකරුවන්ගේ හා මහජනතාවගේ මතවලට සවන් දීමද එහි කාර්යයන් අතරට ඇතුළත් විය.³⁵ ඉහත කී පරිදි 20 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය සම්මත කරගැනීමත් සමග 2020 ඔක්තෝබර් 22 දින ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිසම අනෙකි කරන ලදී.³⁶ මින් පෙර ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිසමේ විෂය පථය යටතේ පැවැති කාර්යභාරයන් ඉටු කිරීමේ වගකීම දැනට පැවරී ඇත්තේ කවර ආයතනයටද යන්න පැහැදිලි නැත.³⁷

ඉදිකිරීම් කර්මාන්ත සංවර්ධන පනත මගින් පිහිටුවන ලද ඉදිකිරීම් කර්මාන්ත සංවර්ධන අධිකාරිය විසින් ඉදිකිරීම් කර්මාන්තයට අදාළ

26. එම, ඊ. 46.
27. 2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ, 2.2 මාර්ගෝපදේශය.
28. ජපාන ජාත්‍යන්තර සහයෝගිතා ඒජන්සිය, 'ස්ටඩි ඔන් පබ්ලික් ප්‍රොකුර්මන්ට් සිස්ටම්ස් ඇන්ඩ් කැපැසිටි ඉන් සවුත් ආසියානු රටවල රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදන පද්ධති හා කොන්ත්‍රාත්: අවසන් වාර්තාව [Study on Public Procurement Systems and Capacity in South Asian Countries, Final Report], 2013, ඊ. 179, <http://open.jicareport.jica.go.jp/pdf/12087599.pdf> [අවසන් පිටිසුම 16 නොවැම්බර් 2020].
29. 2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ, 2.3 මාර්ගෝපදේශය.
30. 2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ, 8.3 මාර්ගෝපදේශය.
31. 2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ, 8.4 මාර්ගෝපදේශය.
32. එම.
33. අංක පීඑල්/429 දරන රාජ්‍ය මූල්‍ය ව්‍යුලේඛය, <https://oldportal.treasury.gov.lk/documents/10181/49383/429e/d9c322d9-cc8a-4927-8eaf-5d78a98ca282?version=1.0> [අවසන් පිටිසුම 26 නොවැම්බර් 2020].
34. 2019 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ, 2.1.1. මාර්ගෝපදේශය.
35. ප්‍රධාන තොරතුරු දායකයන් සමග පැවැති සම්මුඛ සාකච්ඡා.
36. ශ්‍රී ලංකාවේ 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට සිදු කරන ලද 20 වන සංශෝධනය.
37. ප්‍රධාන තොරතුරු දායකයන් සමග පැවැති සම්මුඛ සාකච්ඡා.

වැඩ, භාණ්ඩ හා සේවා සම්බන්ධ ප්‍රසම්පාදනයන් පිළිබඳ ජාතික ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ නිර්දේශ කිරීම හා සකස් කිරීම සිදු කරනු ලැබේ.³⁸ ඉදිකිරීම් කේන්ද්‍රයේ ප්‍රසම්පාදන කටයුතුවලට සහභාගී වීමේදී දේශීය කොන්ත්‍රාත්කරුවන් ඉදිකිරීම් කර්මාන්ත සංවර්ධන අධිකාරියේ ලියාපදිංචි වීම අනිවාර්ය වේ.³⁹ ඉදිකිරීම් කර්මාන්ත සංවර්ධන පනතේ 57 වගන්තියට අනුව එම අධිකාරිය විසින් ඉදිකිරීම් කර්මාන්තයට අදාළ ක්‍රියාවලීන් නිශ්චය කරමින් දිගින් දිගටම රීති හා රෙගුලාසි ප්‍රකාශයට පත් කර තිබේ.⁴⁰ එමෙන්ම, ඉදිකිරීම් කර්මාන්ත සංවර්ධන පනත යටතේ පිළියෙළ කරන ලද ඉදිකිරීම් පිළිබඳ ජාතික ප්‍රතිපත්තියට අනුව ඉදිකිරීම් කර්මාන්ත සංවර්ධන අධිකාරිය විසින් ඉදිකිරීම් කර්මාන්තයට සුදුසු ප්‍රසම්පාදන පිළිවෙත් පිහිටුවීම අනිවාර්ය අවශ්‍යතාවකි.⁴¹

1.1.3. ප්‍රසම්පාදන ආයුචක්‍රය

කිසියම් මහා පරිමාණ යටිතල පහසුකම් සංවර්ධන ව්‍යාපෘතියකට අදාළ ප්‍රසම්පාදන ආයුචක්‍රය එම ව්‍යාපෘතියේ සංකීර්ණතා මත පදනම්ව

වසර කිහිපයක් දක්වා ව්‍යාප්ත විය හැක. මෙම ආයුචක්‍රය අවධි තුනකට වෙන් කළ හැක: 1) ප්‍රසම්පාදන සැලසුම් කිරීම, 2) ටෙන්ඩර් ක්‍රියාවලිය සහ 3) කොන්ත්‍රාත් කළමනාකරණය යන ලෙසිනි. ප්‍රසම්පාදන ආයුචක්‍රය පිළිබඳ සවිස්තර පැහැදිලි කිරීමක් සහිත රාජ්‍ය සටහනක් ඇමුණුම 04 හි දැක්වේ.

ප්‍රසම්පාදන සැලසුම් කිරීමේ අවධිය

අවශ්‍ය ප්‍රාරම්භක ප්‍රතිපාදන සැලසීම, ලංසු ලේඛන පිළියෙළ කිරීම, ප්‍රසම්පාදන කමිටු පත් කිරීම සහ ප්‍රසම්පාදන සැලසුම්කරණය යන පියවර ප්‍රසම්පාදන පිළියෙළ කිරීමේ අවධියට පුළුල් ලෙස ඇතුළත් වෙයි. මහා පරිමාණ යටිතල පහසුකම් ව්‍යාපෘතියකට අදාළව මෙම අවධිය සති 75 කටත් වඩා වැඩි කාලයක් වැය විය හැක.⁴² මෙම අවධිය තුළදී සිදු කරනු ලැබෙන ප්‍රධාන ක්‍රියාකාරකම් සහ වගකීම් දරන ප්‍රධාන ආයතන 2 ප්‍රදර්ශිතය මගින් දැක්වේ.

2 ප්‍රදර්ශිතය: ප්‍රසම්පාදන සැලසුම් කිරීමේ අවධිය

ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාකාරකම	වගකිව යුතු ආයතනය සහ ගත වන අවම කාලය ⁴³	ප්‍රධාන සංරචක
1. ප්‍රසම්පාදන පූර්ව සුදානම හා සැලසුම්කරණය	සති 75	
1.1. ප්‍රාරම්භක ක්‍රියාකාරකම	ප්‍රසම්පාදන ආයතනය	<ul style="list-style-type: none"> ශක්තිය අධ්‍යයන, පාරිසරික බලපෑම් තක්සේරුකරණ, සමාජ බලපෑම් තක්සේරුකරණ පිළියෙළ කිරීම අවශ්‍ය අනුමැතීන් ලබා ගැනීම ඉඩම් අත්පත් කරගැනීම හා නැවත පදිංචි කිරීම් සම්බන්ධ කරුණු නිරාකරණය කර ගැනීම
1.2. අරමුදල් සම්පාදනය සහතික කරගැනීම	ප්‍රසම්පාදන ආයතනය	<ul style="list-style-type: none"> අදාළ වේ නම් ඊර්බීය අමාත්‍යාංශය, මුදල් අමාත්‍යාංශය සහ අරමුදල් සපයන විදේශ නියෝජ්‍යායතන යනාදියේ එකඟතාව සහිතව අරමුදල් සම්පාදනය සහතික කරගැනීම
1.3. ප්‍රසම්පාදන කමිටු පත් කිරීම	ප්‍රසම්පාදන ආයතනය / රාජ්‍ය මූල්‍ය දෙපාර්තමේන්තුව	<ul style="list-style-type: none"> ප්‍රසම්පාදන ආයතනය / ඊර්බීය අමාත්‍යාංශය විසින් රාජ්‍ය මූල්‍ය දෙපාර්තමේන්තුවට කමිටුවක් ලෙස ඉල්ලුම් කිරීම කැඩිනට් අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් ප්‍රසම්පාදන කමිටු පත් කිරීම⁴⁴
1.4. ලංසු ලේඛන පිළියෙළ කිරීම	ප්‍රසම්පාදන ආයතනය	<ul style="list-style-type: none"> අදාළ සම්මත ලංසු ලේඛන උපයෝගී කරගෙන පිළියෙළ කෙරේ අරමුදල් සපයන විදේශ නියෝජ්‍යායතන වෙතින් වෙතින් මූල්‍ය අරමුදල් සම්පාදනය වන ප්‍රසම්පාදනයන්හිදී විදේශ අරමුදල් ආයතනය විසින් සම්මත ලංසු ලේඛන අනිවාර්ය කෙරේ

38. ඉදිකිරීම් කර්මාන්ත සංවර්ධන අධිකාරි පනතේ 13 හා 13 වගන්ති.

39. ඉදිකිරීම් කර්මාන්ත සංවර්ධන අධිකාරි පනත, V කොටස.

40. පොදුවේ බලපත් ඉදිකිරීම් කර්මාන්ත සංවර්ධන අධිකාරියේ වෙබ් අඩවියේ 'නිවැසි පිටුව', https://www.cida.gov.lk/index_en.html [අවසන් පිවිසුම 18 නොවැම්බර් 2020], සහ ඉදිකිරීම් කර්මාන්ත සංවර්ධන අධිකාරි පනත යටතේ පළ කර ඇති රීති හා රෙගුලාසි, [%202057-05_E%20CIDA%20Gazette.pdf](https://www.cida.gov.lk/newsevents/354) https://www.cida.gov.lk/index_en.html [අවසන් පිවිසුම 18 නොවැම්බර් 2020].

41. ඉදිකිරීම් පිළිබඳ ජාතික ප්‍රතිපත්තිය, [%20NATIONAL%20POLICY%20ON%20CONSTRUCTION%20ENGLISH.pdf](https://www.cida.gov.lk/newsevents/272) [අවසන් පිවිසුම 24 ජනවාරි 2020].

42. ප්‍රසම්පාදන අත්පොත 2006, පි. 72

43. 2006 ප්‍රසම්පාදන අත්පොතෙහි දැක්වෙන කාලරාම සාමාන්‍යය යොදා ගනිමින් ඒ ඒ අවධිය හා ක්‍රියාකාරකම උදෙසා දළ කාල රාමුවක් සකස් කරනු ලැබෙන හමුදා ව්‍යාපෘතියට අදාළ සුවිශේෂීතා මත පදනම්ව එම කාල රාමුව වෙනස් විය හැකි බව සඳහන් කල යුතුය. එම

44. වැඩිදුර විස්තර සඳහා පොදුවේ 2.7-2.8 මාර්ගෝපදේශ, 2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ, පි. 9 හා 22 සහ රාජ්‍ය මූල්‍ය දෙපාර්තමේන්තුව, 'සප්ලිමන්ට් 35 ටු ද ප්‍රොකුර්මන්ට් මැනුමල්' / ප්‍රසම්පාදන අත්පොතට එක් කළ 35 වන පරිච්ඡේදය [Supplement 35 to the Procurement Manual], 2020, <http://122.255.3.82/documents/10181/329538/Supplement+35-dated+25.03.2020/206c9101-a96b-4c76-88f9-8266d43d453e> [අවසන් පිවිසුම 16 නොවැම්බර් 2020].

ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාකාරකම	වගකිව යුතු ආයතනය සහ ගත වන අවම කාලය ⁴³	ප්‍රධාන සංරචක
1.5. ප්‍රසම්පාදන සැලසුම්කරණය	ප්‍රසම්පාදන ආයතනය	<ul style="list-style-type: none"> ප්‍රසම්පාදන සැලසුම්කරණ ලේඛන පිළියෙළ කිරීම⁴⁵ ප්‍රසම්පාදන ක්‍රමය සහ ලංසු ක්‍රමය තහවුරු කරගැනීම⁴⁶
1.6. ලංසු ලේඛන සහාඨ කරගැනීම	කැබිනට් අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් පත් කරන ලද ප්‍රසම්පාදන කමිටුව/තාක්ෂණික ඇගයීම් කමිටුව	<ul style="list-style-type: none"> ප්‍රසම්පාදන ආයතනය විසින් පිළියෙළ කරන ලද ලංසු ලේඛන සියුම් ලෙස පරීක්ෂා කිරීම, සංශෝධන සිදු කිරීම සහ සහාඨ කිරීම

ටෙන්ඩර් කැඳවීමේ අවධිය

ලංසු තැබීම සඳහා ආරාධනා කිරීමේ සිට ජයග්‍රාහී ලංසුව තෝරාගෙන අවසන් වන තුරු ටෙන්ඩර් කැඳවීමේ අවධිය විහිදී යයි. මහා පරිමාණ යටිතලපහසුකම් ව්‍යාපෘතියකදී මෙම අවධියේ කටයුතු ප්‍රධාන

වශයෙන්ම අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් පත් කරන ලද ප්‍රසම්පාදන කමිටුව සහ තාක්ෂණික ඇගයීම් කමිටුව විසින් ඉටුකරනු ලැබෙන අතර ව්‍යාපෘතියට සුවිශේෂී ක්‍රියාවලීන් මත පදනම්ව මෙය සති 60 කට අධික කාලයක් පුරාවට ක්‍රියාත්මක විය හැක.⁴⁷ ප්‍රසම්පාදන අවධිය තුළදී සිදු කරනු ලැබෙන ප්‍රධාන ක්‍රියාකාරකම් සහ වගකීම් දරන ප්‍රධාන ආයතන 3 ප්‍රදර්ශනය මගින් දැක්වේ.

3 ප්‍රදර්ශනය: ටෙන්ඩර් කැඳවීමේ අවධිය

ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාකාරකම	වගකීම දරන ආයතනය සහ ගත වන අවම කාලය ⁴⁸	ප්‍රධාන සංරචක
2. ටෙන්ඩර් කැඳවීම		
2.1. ලංසුව සඳහා ආරාධනා කිරීම/පූර්ව සුදුසුකම් පරීක්ෂාවට ආරාධනා කිරීම	ප්‍රසම්පාදන ආයතනය/අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් පත් කරන ලද ප්‍රසම්පාදන කමිටුව	<ul style="list-style-type: none"> ජාත්‍යන්තර තරගකාරී ලංසු කැඳවීම: පුළුල් ප්‍රචාරණයක් සහිත ජාතික පුවත්පතක, UNDB⁴⁹ හා dgMarket⁵⁰ වැනි ජාත්‍යන්තර අවකාශ යොදාගෙන අදාළ වෙබ් අඩවිවල පළ කරනු ලබයි. ඊට අමතරව, විවිධ ව්‍යාපෘති කළ හැකි කොන්ත්‍රාත්කරුවන් සිටින රටවල තානාපති කාර්යාල හා වෙළෙඳ හියෝපිතයන් වෙත යොමු කිරීම. ජාතික තරගකාරී ලංසු තැබීම: පුළුල් ප්‍රචාරණයක් සහිත ජාතික පුවත්පතක, රාජ්‍ය මූල්‍ය දෙපාර්තමේන්තුවේ වෙබ් අඩවියෙහි⁵¹ සහ අනෙකුත් අදාළ වෙබ් අඩවිවල පළ කිරීම
2.2. පූර්ව සුදුසුකම් පරීක්ෂාව (අදාළ වේ නම්) ⁵²	ප්‍රසම්පාදන ආයතනය/කැබිනට් අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් පත් කරන ලද ප්‍රසම්පාදන කමිටුව/තාක්ෂණික ඇගයීම් කමිටුව සති 11 (අරමුදල් සපයන විදේශ හියෝජනයතන සම්බන්ධ වේ නම් 15)	<ul style="list-style-type: none"> පූර්ව සුදුසුකම් පරීක්ෂා ලේඛන පිළියෙළ කිරීම ලංසු ඇගයීම සාර්ථක ලෙස පූර්ව සුදුසුකම් සැපිරූ ලංසුකරුවන් හට සවිස්තර ව්‍යාපෘති යෝජනා ඉදිරිපත් කරන ලෙස ආරාධනා කිරීම

45. වැඩි විස්තර සඳහා පොදුවේ ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ 4 පරිච්ඡේදය සහ 2006 ප්‍රසම්පාදන අත්පොත බලන්න.

46. වැඩි විස්තර සඳහා පොදුවේ ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ 3 පරිච්ඡේදය සහ 2006 ප්‍රසම්පාදන අත්පොත බලන්න.

47. ප්‍රසම්පාදන අත්පොත 2006, පි. 72.

48. 2006 ප්‍රසම්පාදන අත්පොතෙහි දැක්වෙන කාලරාමු සාමාන්‍යය යොදා ගනිමින් ඒ ඒ අවධිය හා ක්‍රියාකාරකම් උදෙසා දළ කාලරාමුවක් සකස් කරනු ලැබෙන නමුදු ව්‍යාපෘතියට අදාළ සුවිශේෂී මත පදනම්ව එම කාල රාමුව වෙනස් විය හැකි බව සඳහන් කළ යුතුය. එම.

49. UNDB වෙබ් අඩවිය, <https://devbusiness.un.org/> [අවසන් පිවිසුම 04 ජනවාරි 2020].

50. dgMarket වෙබ් අඩවිය <https://www.dgmarket.com//> [අවසන් පිවිසුම 04 ජනවාරි 2020].

51. මාර්ගෝපදේශයන් දැක් රාජ්‍ය මූල්‍ය දෙපාර්තමේන්තුව වෙබ් අඩවිය ලෙස සැලකෙන ජාතික ප්‍රසම්පාදන හියෝජනයතන වෙබ් අඩවිය වෙත අනුදේශනය කෙරේ. රාජ්‍ය මූල්‍ය දෙපාර්තමේන්තුව සතුව වෙනම වෙබ් අඩවියක් නොමැති නමුත් එය වෙබ් අවකාශයක් ලෙස මුදල් අමාත්‍යාංශ වෙබ් අඩවිය යොදා ගන්නා බව සඳහන් කළ යුතු ය.

52. සවිස්තර පිරිවිතර උදෙසා සවිස්තර ලංසු බිහිකර ගැනීමේ පිරිවැය කුඩා කොන්ත්‍රාත්කරුවන් හට අනර්ථකාරී වන විට මහා පරිමාණ හා සංකීර්ණ වෙනුවෙන් මෙය සිදු කෙරේ. බලන්න ප්‍රසම්පාදන අත්පොත 2006, පි. 61

ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාකාරකම	වගකීම් දරන ආයතනය සහ ගත වන අවම කාලය ⁴⁸	ප්‍රධාන සංරචක
2.3. ලංසු තැබීම	ප්‍රසම්පාදන ආයතනය සති 12	<ul style="list-style-type: none"> ලංසු ලේඛන හිඟුන් කිරීම ලංසුකරුවන් වෙත පැහැදිලි කිරීම් ලබා දීම සඳහා ලංසුකරණයට පෙර රැස්වීම් පැවැත්වීම ලංසු ලේඛන සම්බන්ධ පැහැදිලි කිරීම් හා වෙනස් කිරීම් විකල්ප ලංසු ඉදිරිපත් කිරීම (වෛකල්පිත වේ)⁵³
2.4. ලංසු ප්‍රසිද්ධියේ විවෘත කිරීම	කැබිනට් අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් පත් කරන ලද ප්‍රසම්පාදන කමිටුව හෝ ලංසු විවෘත කිරීමේ කමිටුව ⁵⁴	
2.5. ලංසු ඇගයීම	තාක්ෂණික ඇගයීම් කමිටුව සති 13-14	<ul style="list-style-type: none"> ලංසු ඇගයීම⁵⁵ ලංසු ඇගයීම් වාර්තාව පිළියෙළ කිරීම
2.6. ලංසු ඇගයීම් වාර්තාව පැහැදිලි කිරීම හා සනාථ කිරීම	අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් පත් කරන ලද ප්‍රසම්පාදන කමිටුව සති 3 11 (අරමුදල් සපයන විදේශ නියෝජ්‍යායතන සම්බන්ධ වේ නම් 6)	<ul style="list-style-type: none"> ලංසු ඇගයීම් වාර්තාවේ අන්තර්ගතයන් පැහැදිලි කිරීම හා සනාථ කිරීම කොන්ත්‍රාත්තුව ඉටු කිරීම සඳහා ඇගයීමට ලක් කරන ලද අවම ලංසුව ඉදිරිපත් කර ඇති ලංසුකරුවා සතු තාක්ෂණික හා මූල්‍ය සම්පත් ධාරිතාව ඇගයීමට ලක් කිරීම වාර්තාව සනාථ කරගැනීමෙන් අනතුරුව අදාළ රේඛීය අමාත්‍යාංශයේ ලේකම් වෙත කොන්ත්‍රාත් දීමනාව සම්බන්ධයෙන් නිර්දේශ කිරීම⁵⁶
2.7. ලංසුකරුවන් වෙත කොන්ත්‍රාත් ලබා දීමේ අභිලාෂය සන්නිවේදනය කිරීම	රේඛීය අමාත්‍යාංශයේ ලේකම් අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් පත් කරන ලද ප්‍රසම්පාදන කමිටු නිර්දේශය ලබා දීමෙන් සති එකක් ඇතුළත	<ul style="list-style-type: none"> ජයග්‍රාහී ලංසුව සම්බන්ධයෙන් සියලුම ලංසුකරුවන් වෙත ලිඛිතව දැනුම්වත් කිරීම
2.8. ජයග්‍රාහී ලංසුකරු පිළිබඳ තීරණය සම්බන්ධයෙන් කැබිනට් මණ්ඩලය දැනුවත් කිරීම	රේඛීය අමාත්‍යාංශයේ ලේකම් අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් පත් කරන ලද ප්‍රසම්පාදන කමිටු නිර්දේශය ලබා දීමෙන් සති දෙකක් ඇතුළත (සාර්ථක නොවන ලංසුකාර නියෝජ්‍යයන් වේ නම් සති 4 ක් ඇතුළත)	<ul style="list-style-type: none"> අමාත්‍යවරයාගේ උපදෙස් සහිතව අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් පත් කරන ලද ප්‍රසම්පාදන කමිටුවෙහි නිර්දේශ දැනුම් දීම සඳහා කැබිනට් අමාත්‍ය මණ්ඩලය වෙත සංදේශයක් ඉදිරිපත් කිරීම
2.9. අභියාචනා සලකා බැලීම	ප්‍රසම්පාදන අභියාචනා මණ්ඩලය සති 4	<ul style="list-style-type: none"> අසාර්ථක (ජයග්‍රහණය නොකළ) ලංසුකරුවන් විසින් ඉදිරිපත් කරන ලද අභියාචනා විමර්ශනය කිරීමෙන් අනතුරුව කැබිනට් මණ්ඩලය වෙත ස්වාධීන වාර්තාවක් යොමු කිරීම විකල්ප නිර්දේශ සමඟින් අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් පත් කරන ලද ප්‍රසම්පාදන කමිටු තීන්දුව අනුමත කිරීම හෝ ප්‍රතික්ෂේප කිරීම
2.10. කැබිනට් මණ්ඩලයේ අවසන් තීරණය	කැබිනට් අමාත්‍ය මණ්ඩලය සති 4	<ul style="list-style-type: none"> කැබිනට් මණ්ඩල ලේකම් විසින් රේඛීය අමාත්‍යාංශයේ ලේකම් වෙත තීන්දුව සන්නිවේදනය කිරීම

53. කිසියම් ලංසුකරුවෙකු විසින් ඉදිරිපත් කර ඇති විකල්ප ලංසුවක් එකී ලංසුකරුවා විසින් මුලදී ඉදිරිපත් කරන ලද ලංසුවෙන් වෙනස් එකක් ලෙස සලකනු ඇත. කෙසේ වෙතත්, ලංසු ඇගයීමේ ක්‍රියාවලියේදී එකී විකල්ප ලංසු සලකා බැලීමකට ලක් කෙරෙන්නේ නැත. ලංසුකරුවා විසින් ඉදිරිපත් කරන ලද මුල් ලංසුව ජයග්‍රාහී ලංසුව බවට පත් වනු ඇති බවක් පෙනී යන්නේ නම් පමණක් විකල්ප ලංසුවක් සලකා බැලීමකට ලක් කෙරේ. බලන්න ප්‍රසම්පාදන අත්පොත 2006, පි. 130.

54. ලංසු විවෘත කිරීමේ වගකීම අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් පත් කරන ලද ප්‍රසම්පාදන කමිටුව වෙත පැවරෙන හමුදා වම කමිටුව විසින් එකී කාර්යය ලංසු විවෘත කිරීමේ කමිටුව වෙත පැවරීමට හැකියාව තිබේ. ලංසු විවෘත කිරීමේ කමිටුව කැබිනට් අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් පත් කරන ලද ප්‍රසම්පාදන කමිටුවේ විකභතාව සහිතව පත් කරනු ලැබෙන අතර අවම වශයෙන් සාමාජිකයන් දෙදෙනෙකුගෙන් විය සමත්වීම වේ. බලන්න 6.3.3 මාර්ගෝපදේශය, 2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශය.

55. වැඩි විස්තර සඳහා හොදවේ ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ 7 පරිච්ඡේදය සහ 2006 ප්‍රසම්පාදන අත්පොත බලන්න.

56. සුදුසු ශ්‍රේණිය යටතේ ඉදිකිරීම් කර්මාන්ත සංවර්ධන අධිකාරියේ ලියාපදිංචි කිරීමද පූර්ව/පශ්චාත් සුදුසුකම් නිර්ණායකයක් ලෙස ක්‍රියාත්මක විය හැක. බලන්න 5.3.5 මාර්ගෝපදේශය, 2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශය

1 කොටුව

විද්‍යුත් රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදන (ඊ-පීපී) පද්ධති හා ක්‍රියාවලීන් යොදාගැනීමට ඇති හැකියාව

විද්‍යුත් රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදන පද්ධතිය යනුවෙන් අදහස් වන්නේ පවතින අත්පොත්/කඩදාසි පාදක ක්‍රියාවලීන් ඩිජිටල්/විද්‍යුත් ක්‍රියාවලීන් බවට හැරවීම තුළින් විද්‍යුත් පද්ධති හරහා ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලිය කළමනාකරණය කිරීමේ ක්‍රමවේදයයි. වඩා ඉහළ විනිවිදභාවයක් හා කාර්යක්ෂමතාවක් මෙන්ම රජයේ වියදම් අඩු කිරීමට දායක වෙමින් මුදලට සරිලන වටිනාකම වැඩිදියුණු කිරීම මෙම පරිවර්තනයෙන් අපේක්ෂිත වේ.⁵⁷

අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් පත් කරන ලද ප්‍රසම්පාදන කමිටුවේ පූර්ව විකාශනාව සහිතව සීමිත ප්‍රසම්පාදන කටයුතු විද්‍යුත් ක්‍රමයට ඉටු කිරීමට ඉඩකඩ 2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ සහ 2006 ප්‍රසම්පාදන අත්පොත මගින් ප්‍රසම්පාදන ආයතනය වෙත සැලසේ.⁵⁸ ඒ මගින් නිශ්චය කර දක්වා ඇති ක්‍රියාකාරකම් වනුයේ ප්‍රචාරණ ක්‍රියාවලිය, ප්‍රසම්පාදන ඇරඹුම් ප්‍රකාශයට පත් කිරීම, පූර්ව සුදුසුකම් අයදුම්පත් හා ලංසු ලේඛන විමර්ශනය කිරීම සහ පැහැදිලි කිරීම් ලබා දීම යනාදියයි.⁵⁹ විද්‍යුත් ක්‍රමයට ලංසු ඉදිරිපත් කිරීම 2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ මගින් නිශ්චිත ලෙසම තහනම් කර තිබේ.⁶⁰

2019/අංක 08 දරන රාජ්‍ය මූල්‍ය චක්‍රලේඛය (පීවීඊ/429) මගින් 'PROMiSe' නොහොත් ප්‍රසම්පාදන කළමනාකරණ තොරතුරු පද්ධතිය (Procurement Management Information System) නම් වූ විද්‍යුත් රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදන පද්ධතියක් ශ්‍රී ලංකාවෙහි පිහිටුවීම හිවේදනය කර තිබේ.⁶¹ එම පද්ධතියෙහි අරමුණ වන්නේ ලංසු ඉදිරිපත් කිරීම සහ ප්‍රසම්පාදන හා සබැඳි ගාස්තු ගෙවීමද ඇතුළත් සම්පූර්ණයෙන්ම ඉලෙක්ට්‍රොනික සමස්ථ රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදන යාන්ත්‍රණයකට ක්‍රමානුකූලව ඉඩ සැලසීමයි. අනාගතයේදී ප්‍රසම්පාදන කටයුතුවලට අදාළ කාරණා සම්බන්ධයෙන් මධ්‍යම කේන්ද්‍රයක් ලෙස කටයුතු කිරීම එහි ඉලක්කයි. සියලුම ප්‍රසම්පාදන ආයතන 2020 ජනවාරි 31 දිනට පෙර PROMiSe හි ලියාපදිංචි විය යුතු බවට ඉහත කී චක්‍රලේඛය මගින් අනිවාර්ය කෙරුණි.⁶² ඉදිරි කාලයේදී ඊ-පීපී පද්ධතිය අනිවාර්ය කිරීමේ අතිලාභයක් පැවැති හෙයින් සියලුම සැපයුම්කරුවන් 2020 දෙසැම්බර් 31 දිනට පෙර ලියාපදිංචි වන ලෙස මුදල් අමාත්‍යාංශය විසින් 2020 සැප්තැම්බර් මාසයේදී ඉල්ලා සිටින ලදී.⁶³ 2020 දෙසැම්බර් 24 වන විට සනාථ වූ ලියාපදිංචි සැපයුම්කරුවන් 1,032 ක් සහ සනාථ වූ ලියාපදිංචි ප්‍රසම්පාදන ආයතන 121 ක් පැවතිණි.⁶⁴

4 ප්‍රදර්ශනය: 2017 දී තෝරාගත් දකුණු ආසියාතික රටවල විද්‍යුත් රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදන (ඊ-පීපී) පද්ධතිවල ප්‍රගතිය⁶⁵

ප්‍රධාන ක්‍රියාවලීන්	ඇරඹුම්/නිකුත්වීම්	බිංදු ලාභදේශය	භූතානය	ඉන්දියාව	තේජාලය	පකිස්තානය	ශ්‍රී ලංකාව
රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදන සඳහාම වෙන් වූ ප්‍රසම්පාදන අන්තර්ජාල අවකාශය(ය)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	x
විද්‍යුත් ක්‍රමයට ලංසු ඉදිරිපත් කිරීම	x	✓	x	✓	✓	x	x
විද්‍යුත් ක්‍රමයට ලංසු විවෘත කිරීම	x	x	x	✓	x	x	x
ජයග්‍රහණය කරන ලංසුකරුට අන්තර්ජාල අවකාශයක් ඔස්සේ ප්‍රසම්පාදන කොන්ත්‍රාත්තුවට අත්සන් තැබීමේ හැකියාව	x	x	x	x	x	x	x

57. වෙරිතේ රිසර්ච්, 'ඊ-ගවර්නන්ස්ට් ප්‍රොකුර්මන්ට්/විද්‍යුත්-රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදන [E-Government Procurement], VR, 2017, <https://www.veriteresearch.org/wp-content/uploads/2018/05/Verite-Research-E-procurement-enabling-business-through-efficient-systems.pdf> [අවසන් පිවිසුම 18 නොවැම්බර් 2020].

58. 9.8 මාර්ගෝපදේශය, 2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ

59. එම

60. එම

61. රාජ්‍ය මූල්‍ය චක්‍රලේඛ අංක: 08/2019, <http://oldportal.treasury.gov.lk/documents/10181/49383/PFD-2019-08E/85131f3b-5d82-4993-82b3-19bd5148c134?version=1.0> [අවසන් පිවිසුම 26 නොවැම්බර් 2020].

62. එම.

63. PROMiSe වෙබ් අඩවිය, 'අඩවුට් ද සිස්ටම්/පද්ධතිය ගැන [About the System], https://promise.lk/?p=front_cont&a=about_b1 [අවසන් පිවිසුම 18 නොවැම්බර් 2020].

64. PROMiSe වෙබ් අඩවිය, 'රෙජිස්ටර්ඩ් ප්‍රොකුර්මන්ට් එන්ටිටීස් ඇන්ඩ් වෙන්ඩර්ස්'/ලියාපදිංචි ප්‍රසම්පාදන ආයතන හා සැපයුම්කරුවන්, [Registered Procuring Entities and Vendors], https://promise.lk/?p=front_cont&a=registered_procuring_entities [අවසන් පිවිසුම 24 දෙසැම්බර් 2020].

65. ප්‍රතිසංස්කරණය සහ සංවර්ධනය සඳහා වූ ජාත්‍යන්තර බැංකුව, 'බෙන්ච්මාර්කිං පබ්ලික් ප්‍රොකුර්මන්ට්/රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදන ප්‍රගති නිරීක්ෂණය [Benchmarking Public Procurement], 2017, <http://documents1.worldbank.org/curated/en/121001523554026106/Benchmarking-Public-Procurement-2017-Assessing-Public-Procurement-Regulatory-Systems-in-180-Economies.pdf> පි.52-53,64-65,68-69,122-123,164-165,172-173 සහ 200-201, [අවසන් පිවිසුම 18 නොවැම්බර් 2020].

ප්‍රධාන ක්‍රියාවලීන්	ඇරැඹෙහිස්ථානය	බංග්ලාදේශය	භූතානය	ඉන්දියාව	හේපාලය	පකිස්තානය	ශ්‍රී ලංකාව
සැපයුම්කරුට අන්තර්ජාල අවකාශයක් ඔස්සේ අන්තර්ජාලය පාදක ගෙවීමක් සඳහා ඉල්ලුම් කිරීමට ඇති හැකියාව	X	X	X	✓	X	X	X

මූලාශ්‍රය: ලෝක බැංකුව - රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදන ප්‍රගති නිරීක්ෂණය :Benchmarking Public Procurement 2017)

PROMiSe පද්ධතිය මගින් සැපයුම්කරුවන් හා ප්‍රසම්පාදන ආයතන ලියාපදිංචිය සිදු කෙරුණද විය හාණ්ඩ හා සේවා සඳහා වූ වෙළෙඳපොළ මිල සැසඳුම් ප්‍රසම්පාදන ක්‍රමයට පමණක් සීමා වී ඇත.⁶⁶ 2021 මැයි මාසය වන විට එහි ආරම්භක සංවර්ධන කටයුතු සම්පූර්ණ කිරීමට සැලසුම් කර ඇති අතර ඉන් අනතුරුව විය ක්‍රියාත්මක කිරීම හා දෝෂහරණය කෙරෙහි අවධානය යොමු කෙරෙන තුන් වාර්ෂික පිරික්සුමක් සිදු කෙරෙනු ඇත.⁶⁷ මෙය ප්‍රසම්පාදන සියල්ලම සඳහා වූ සමස්ථ ක්‍රියාවලි ආවරණයක් සහිත ත්‍රෛතාණ්‍ය කේන්ද්‍රයක් කිරීම අරමුණු වුවද විය තවත් ප්‍රධාන කාර්යභාරයන්ට අදාළව සංකල්පීය අවධියේ පවතින්නකි.⁶⁸ මහා පරිමාණ යටිතලපහසුකම් ව්‍යාපෘති සඳහා සාර්ථක ලෙස ඊ-පීපී පද්ධතියක් ක්‍රියාත්මක කිරීමට නම් පුළුල් පරාසයක් ආවරණය කෙරෙන ආයතනික, නියාමන හා තාක්ෂණික ප්‍රතිසංස්කරණ සිදු කිරීම අවශ්‍ය වේ.⁶⁹ එහි සංවර්ධනයන් හුදුරු අනාගතයේදී සිදු වෙතැයි අපේක්ෂා කළ හොහැක.

කොන්ත්‍රාත් කළමනාකරණ අවධිය

කොන්ත්‍රාත් කළමනාකරණ අවධිය කොන්ත්‍රාත් ගිවිසුම ක්‍රියාත්මක වීමත් සමගින් ආරම්භ වන අතර, ප්‍රසම්පාදන ආයතනය විසින් ව්‍යාපෘතිය පරිපාලනය කිරීම උදෙසා ව්‍යාපෘති කොන්ත්‍රාත්තුව හරහා පත් කරනු ලැබෙන ඉංජිනේරුවරයා/වරිය හෝ ව්‍යාපෘතියේ උපදේශක විසින් වැඩ නිම කිරීමේ සහතිකය නිකුත් කිරීමත් සමගින් අවසන් වෙයි.⁷⁰ මුදල් අමාත්‍යාංශය විසින් ශ්‍රී ලංකා රජය ක්‍රියාත්මක කරනු ලැබෙන යටිතලපහසුකම් සංවර්ධන ව්‍යාපෘති (වැඩ) සඳහා වූ ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ හා කොන්ත්‍රාත් කළමනාකරණ

මාර්ගෝපදේශ (Guide to Project Management and Contract Management) පළ කර තිබේ. මෙම මාර්ගෝපදේශයෙහි අරමුණ වන්නේ ව්‍යාපෘති කාර්ය මණ්ඩලවලට සවිලදායී හා කාර්යක්ෂම ලෙස ව්‍යාපෘති කළමනාකරණය කරගැනීමට හැකි වන පරිදි පළමු නිර්දේශය ලෙස කටයුතු කිරීමයි.⁷¹ එම ක්‍රියාවලියට ඇතුළත් ප්‍රධාන පියවර 5 ක් සහ වගකීම් දරන ආයතන, මෙහි 5 වෙනි ප්‍රදර්ශනය මගින් දැක්වේ.

66. ව්‍යාපෘති නිලධාරියෙකු සමග ප්‍රධාන තොරතුරු දායකයන් පැවැත්වූ සම්මුඛ සාකච්ඡා.
 67. එම.
 68. එම.
 69. එම.
 70. මුදල් අමාත්‍යාංශය, 'ගයිඩ් ටු ප්‍රොජෙක්ට් මැනේජ්මන්ට් ඇන්ඩ් කන්ට්‍රැක්ට් මැනේජ්මන්ට් ෆෝ ඉන්ෆ්‍රාස්ට්‍රක්චර් ඩිවෙලොප්මන්ට් ප්‍රොජෙක්ට්ස් (වර්ක්ස්) ඉම්ප්ලිමේන්ට් කිරීම සඳහා වූ ගවර්න්මන්ට් ඔෆ් ශ්‍රී ලංකා / ශ්‍රී ලංකා රජය විසින් ක්‍රියාත්මක කරනු ලැබෙන යටිතලපහසුකම් සංවර්ධන ව්‍යාපෘති (වැඩ) සඳහා වූ ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ හා කොන්ත්‍රාත් කළමනාකරණ මාර්ගෝපදේශ [Guide to Project Management and Contract Management for Infrastructure Development Projects (Works) implemented by the Government of Sri Lanka], 2017, <http://122.255.3.82/documents/10181/369961/Final-GPMCM.pdf/eb399e7f-a1cf-42cd-bfb1-9cb5003c77de> [අවසන් පිටිසුම 16 නොවැම්බර් 2020].
 71. එම, 8. i.

5 ප්‍රදර්ශනය: කොන්ත්‍රාත් කළමනාකරණ අවධිය

ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාකාරකම	වගකීම දරන ආයතනය හා ගත වන අවම කාලය ⁷²	ප්‍රධාන සංරචක
3. කොන්ත්‍රාත් කළමනාකරණය ⁷³	ප්‍රසම්පාදන ආයතනය සති 100	
3.1. භාරගැනීමේ ලිපිය	ප්‍රසම්පාදන ආයතනය	<ul style="list-style-type: none"> ▪ පිරිවැය ආවරණය කරගැනීම සඳහා ප්‍රමාණවත් ප්‍රතිපාදන වෙන් කර ඇති බව සහතික කිරීම ▪ සාර්ථක (ජයග්‍රාහී) ලංසුකරු වෙත භාරගැනීමේ ලිපිය නිල වශයෙන් හිකුත් කිරීම ▪ අදාළ පාර්ශ්ව අතර විලංගු හා වගකීමෙන් බැඳී තබන ගිවිසුමක් සකස් කිරීම ඇරඹීම
3.2. කොන්ත්‍රාත් ගිවිසුම ක්‍රියාත්මක කිරීම ⁷⁴	ප්‍රසම්පාදන ආයතනය	<ul style="list-style-type: none"> ▪ කොන්ත්‍රාත් ගිවිසුමට අත්සන් තැබීම
3.3. කොන්ත්‍රාත්තුව ලබා දීම ප්‍රකාශයට පත් කිරීම	ප්‍රසම්පාදන ආයතනය	<ul style="list-style-type: none"> ▪ පහත දැක්වෙන කොන්ත්‍රාත් තොරතුරු යටත් පිරිසෙයින් පුළුල් ප්‍රචාරණයක් සහිත එක් ජාතික පුවත්පතක, රාජ්‍ය මූල්‍ය දෙපාර්තමේන්තුවේ වෙබ් අඩවියෙහි සහ රජයේ ගැසට් පත්‍රිකාවෙහි පළ කිරීම: <ol style="list-style-type: none"> 1. වැඩ පිළිබඳ විස්තරය 2. ලැබී ඇති මුළු ලංසු සංඛ්‍යාව 3. ජයග්‍රාහී ලංසුකරුගේ නම 4. කොන්ත්‍රාත්තුවේ වටිනාකම 5. විදේශීය කොන්ත්‍රාත්කරුවෙකු වෙත ලබා දෙන අවස්ථාවකදී අදාළ දේශීය නියෝජිතයාගේ නම⁷⁵
3.4. ඉංජිනේරුවරයා/වරිය පත් කිරීම	ප්‍රසම්පාදන ආයතනය	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ප්‍රසම්පාදන ආයතනය විසින් කොන්ත්‍රාත්තුව පරිපාලනය කිරීම සඳහා ඉංජිනේරුවරයෙකු (කොන්ත්‍රාත්කරුට සම්බන්ධ අයෙකු නොවන) පත් කරනු ලැබේ
3.5. කොන්ත්‍රාත් පරිපාලනය ⁷⁶		<ul style="list-style-type: none"> ▪ කොන්ත්‍රාත්තුවට අදාළ පාර්ශ්ව විසින් කොන්ත්‍රාත් ගිවිසුම්ගත බැඳීම් ක්‍රියාත්මක කරනු ලබන්නේද යන්න එක් ඉංජිනේරුවරයා/වරිය විසින් අධීක්ෂණය කරනු ලබයි⁷⁷

72. 2006 ප්‍රසම්පාදන අත්පොතෙහි දැක්වෙන කාලරාමු සාමාන්‍යය යොදා ගනිමින් ඒ ඒ අවධිය හා ක්‍රියාකාරකම් උදෙසා දළ කාලරාමුවක් සකස් කරනු ලැබෙන නමුදු ව්‍යාපෘතියට අදාළ සුවිශේෂීතා මත පදනම්ව එම කාල රාමුව වෙනස් විය හැකි බව සඳහන් කළ යුතුය. බලන්න ප්‍රසම්පාදන අත්පොත 2006, පි. 72.

73. ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ හා කොන්ත්‍රාත් කළමනාකරණ මාර්ගෝපදේශ මගින් කොන්ත්‍රාත් කළමනාකරණය නිර්වචනය කෙරෙනුයේ ගිවිසුම්ගත බැඳීම් සම්පූර්ණ කිරීම ලෙස යි.

74. කොන්ත්‍රාත් ගිවිසුම යනු කොන්ත්‍රාත්තුවේ පදනම් ලේඛනය වන අතර නියමයන් හා කොන්දේසි සහ ගිවිසුම කඩකිරීම් සම්බන්ධයෙන් ගත හැකි පිළියම් එමගින් නිශ්චය කෙරේ. බලන්න ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ හා කොන්ත්‍රාත් කළමනාකරණ මාර්ගෝපදේශ, පි. 6.

75. 8.10.1 මාර්ගෝපදේශය, 2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශය.

76. 'කොන්ත්‍රාත් කළමනාකරණය' සහ 'කොන්ත්‍රාත් පරිපාලනය' යන යෙදුම් ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ හා කොන්ත්‍රාත් කළමනාකරණ මාර්ගෝපදේශයෙහි වෙන් කොට දක්වා ඇති අතර මින් දෙවැන්න මගින් අදහස් වන්නේ ඉංජිනේරුවරයා/වරිය වෙත පැවරෙන ක්‍රියාකාරකම් වේ. බලන්න ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ හා කොන්ත්‍රාත් කළමනාකරණ මාර්ගෝපදේශ, පි. 7.

77. ශ්‍රී ලංකා කොන්ත්‍රාත් නීතියට අදාළ සාමාන්‍ය මූලධර්ම. එම, පි. 9.

ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාකාරකම්	වගකීම දරන ආයතනය හා ගත වන අවම කාලය ⁷²	ප්‍රධාන සංරචක
3.6. ක්‍රියාත්මක කෙරෙන අතරතුරදී කොන්ත්‍රාත්වලට සිදු විය හැකි වෙනස්කම් (අවශ්‍ය නම්) අනුමත කිරීම හා පැහැදිලි කිරීම	ප්‍රසම්පාදන ආයතනය/කැබිනට් අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් පත් කරන ලද ප්‍රසම්පාදන කමිටුව/තාක්ෂණික ඇගයීම් කමිටුව	<ul style="list-style-type: none"> ශ්‍රී ලංකා රජය විසින් සහ විදේශ නියෝජ්‍යායතනයක් විසින් අරමුදල් සම්පාදනය කෙරෙන වටිනාකම පිළිවෙලින් රුපියල් මිලියන 250 ට අඩු සහ රු. මිලියන 500 ට වඩා වැඩි වන ව්‍යාපෘති සඳහා ලබා දී ඇති කොන්ත්‍රාත් වටිනාකමෙන් උපරිම සියයට දහයක වටිනාකමකින් යුතු වෙනස්වීමක් අනුමත කිරීමට දෙපාර්තමේන්තු ප්‍රධානීට හෝ ව්‍යාපෘති අධ්‍යක්ෂ ජනරාල්ට හැකි වේ.⁷⁸ අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් පත් කරන ලද ප්‍රසම්පාදන කමිටුව විසින් (අදාළ තාක්ෂණික ඇගයීම් කමිටුවේ සහයෝගයද සමගින්) පිරිවැය ඇස්තමේන්තු සමාලෝචන කමිටුවේ නිර්දේශද සැලකිල්ලට ගනිමින් අදාළ වෙනස්වීමෙහි සම්පූර්ණ වටිනාකම කොන්ත්‍රාත් ලබා දුන් වටිනාකමෙන් සියයට දහයකට සමාන වන්නේද නැතහොත් එය ඉක්මවන්නේද යන්න හෝ එය ඉහත කී වටිනාකම් සීමාවන් ඉක්මවන්නේද යන්න⁷⁹ අනුමත කළ යුතුය.⁸⁰
3.7. අඩුපාඩු දැනුම්දීමේ කාල සීමාව		<ul style="list-style-type: none"> ආරම්භක ඉදිකිරීම් කාර්යයන් අතරතුර වීම් කවර හෝ අඩුපාඩුවක් වේ නම් ඒ පිළිබඳව කොන්ත්‍රාත්කරුට දැනුම් දීම සඳහා නිශ්චිත කාල සීමාවක් වෙන් කෙරේ.
3.8. කාර්යසාධන සහතිකය	ඉංජිනේරු/ උපදේශක	<ul style="list-style-type: none"> ඉදිකිරීම් වැඩ සාර්ථක ලෙස නිම කිරීමෙන් සහ අඩුපාඩු දැනුම්දීමේ කාල සීමාව අවසන් වීමෙන් අතරතුර ඉංජිනේරු/උපදේශක විසින් වැඩ නිම කිරීමේ සහතිකයක් නිකුත් කළ යුතු වේ.⁸¹

1.1.4. ටෙන්ඩර් කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කෙරෙන ව්‍යාපෘති යෝජනා

ටෙන්ඩර් කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කෙරෙන ව්‍යාපෘති යෝජනා යනු යටිතලපහසුකම් ව්‍යාපෘති සඳහා වූ සාම්ප්‍රදායික තරගකාරී ලංසුතැබීමේ ක්‍රියාවලියට විකල්පයක් වේ. එමෙන්ම ටෙන්ඩර් කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කෙරෙන ව්‍යාපෘති යෝජනාවක් යනු 'රජය විසින් සිදු කෙරුණු ඉල්ලීමකට ප්‍රතිචාර වශයෙන් නොව කිසියම් පෞද්ගලික සමාගමක් විසින් සිය අභිමතය පරිදි ව්‍යාපෘතියක් ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා ඉදිරිපත් කරනු ලැබෙන යෝජනාවකි'.⁸² ශ්‍රී ලංකාවේ යටිතලපහසුකම් සංවර්ධනයෙහි ලා ඉතා වැදගත් භූමිකාවක් ටෙන්ඩර් කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කෙරෙන ව්‍යාපෘති යෝජනා වෙතින් ඉටු වන බව පර්යේෂණ මගින් පැහැදිලි වේ. නිදසුනක් වශයෙන්, 2005-2018 අතර කාලය තුළ යටිතලපහසුකම් ව්‍යාපෘති සඳහා මූල්‍ය අරමුදල් සම්පාදනය කරනු පිණිස ශ්‍රී ලංකා රජය විසින් ලබාගන්නා ලද ඉහළ වටිනාකමකින්

යුතු ණය 50 ක් සම්බන්ධයෙන් වෙර්ටේ රිසර්ච් ආයතනය විසින් සිදු කරන ලද අධ්‍යයනයක් මගින් හෙළි වූයේ ණය හරහා රැස්කර ගන්නා ලද අරමුදල්වලින් සියයට 26 ක් යොදාගෙන ඇත්තේ ටෙන්ඩර් කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කෙරෙන ව්‍යාපෘති යෝජනා ලෙස මතු වූ මහා පරිමාණ යටිතලපහසුකම් ව්‍යාපෘති සඳහා මූල්‍ය ප්‍රතිපාදන සැපයීම සඳහා බවයි.⁸³

නියාමන රාමුව

ප්‍රසම්පාදන කටයුතුවලට අදාළ සියලුම කාර්යයන් පාලනය පාලනය කෙරෙන 2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ සහ 2006 ප්‍රසම්පාදන අත්පොත තුළ ටෙන්ඩර් කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කෙරෙන ව්‍යාපෘති යෝජනා සම්බන්ධයෙන් කිසිදු සඳහනක් නොමැත. කෙසේ වෙතත්, පෞද්ගලික අංශය විසින් ක්‍රියාත්මක කරනු ලැබෙන යටිතලපහසුකම් සංවර්ධන ව්‍යාපෘති පාලනය කෙරෙන නියාමන රාමුවක් සපයන රජයේ ටෙන්ඩර් කාර්ය පටිපාටිය පිළිබඳ

78. ප්‍රසම්පාදන අත්පොත 2006, පි. 140 සහ රාජ්‍ය මූල්‍ය චක්‍රලේඛ අංක: 01/2019, at <https://oldportal.treasury.gov.lk/documents/10181/49383/PFD-2019-01+%282%29.zip/d3b55558-9be0-43df-8d7b-bb616500cafb?version=1.0> [අවසන් පිටිසුම 25 දෙසැම්බර් 2020].

79. එම

80. රාජ්‍ය මූල්‍ය චක්‍රලේඛ අංක: 01/2019, at <https://oldportal.treasury.gov.lk/documents/10181/49383/PFD-2019-01+%282%29.zip/d3b55558-9be0-43df-8d7b-bb616500cafb?version=1.0> [අවසන් පිටිසුම 25 දෙසැම්බර් 2020].

81. 8.12.2 මාර්ගෝපදේශය, 2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ

82. ලෝක බැංකුව, පබ්ලික් ප්‍රයිවට් පාර්ටිනර්ෂිප් ලීගල් රිසෝර්ස් සෙන්ටර්/රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරිත්ව නෛතික සම්පත් මධ්‍යස්ථානය [Public Private Partnership Legal Resource Centre], [https://ppp.worldbank.org/public-private-partnership/ppp-overview/ppp-procurement-bidding/unsolicited-proposals/unsolicited-proposals#:~:text=An%20unsolicited%20proposal%20\(USP\)%20is,a%20request%20from%20the%20government](https://ppp.worldbank.org/public-private-partnership/ppp-overview/ppp-procurement-bidding/unsolicited-proposals/unsolicited-proposals#:~:text=An%20unsolicited%20proposal%20(USP)%20is,a%20request%20from%20the%20government). [අවසන් පිටිසුම 18 නොවැම්බර් 2020].

83. වෙර්ටේ රිසර්ච්, 'ගෘහස්ථයින් ඉන්ෆ්‍රාස්ට්‍රක්චර්: ද (නොන්) කන්සේෂනල් ලෝන්ස්'/යටිතලපහසුකම් සඳහා මූල්‍යකරණය: සහනදායී ණයවල (අ)සහනදායී බව, [Financing Infrastructure: The (non) Concessionality of Concessional Loans], 2020, <https://www.veriteresearch.org/publication/financing-infrastructure-the-non-concessionality-of-concessional-loans/> [අවසන් පිටිසුම 24 දෙසැම්බර් 2020].

මාර්ගෝපදේශ 1998 හි || කොටසෙහි ටෙන්ඩර් කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කෙරෙන ව්‍යාපෘති යෝජනා පිළිබඳව සඳහන් වේ.⁸⁴ මෙම මාර්ගෝපදේශ පෞද්ගලික අංශය විසින් මූල්‍ය සම්පාදනය සිදු කෙරෙන/සංවර්ධන කෙරෙන යටිතලපහසුකම් ව්‍යාපෘතිවලට අදාළ වන හෙයින් පවතින නියාමන රාමුව යටතේ ටෙන්ඩර් කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කෙරෙන ව්‍යාපෘති යෝජනා භාරගත හැක්කේ සම්පූර්ණයෙන්ම හෝ කොටසක් පෞද්ගලික අංශය විසින් ක්‍රියාත්මක කරනු ලැබෙන යටිතලපහසුකම් ව්‍යාපෘති සඳහා පමණි. 1998 රජයේ ටෙන්ඩර් කාර්ය පටිපාටිය පිළිබඳ මාර්ගෝපදේශ || කොටසේදී පෞද්ගලික අංශයේ යටිතලපහසුකම් ව්‍යාපෘති නිර්වචනය කෙරෙනුයේ තරමක් අපැහැදිලි ආකාරයට වන අතර රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරීත්ව සම්බන්ධයෙන් එහි කිසිදු සඳහනක් නොමැත. රාජ්‍ය මූල්‍ය චක්‍රලේඛ අංක 2019/02 මගින් රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරීත්වයන්ද ඇතුළත් කරමින් 1998 රජයේ ටෙන්ඩර් කාර්ය පටිපාටිය පිළිබඳ මාර්ගෝපදේශ සංශෝධනය කරන ලදී. එකී සංශෝධිත මාර්ගෝපදේශ මේ වන විට 'රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරීත්වයන් මත පෞද්ගලික අංශය විසින් ක්‍රියාත්මක කෙරෙන යටිතලපහසුකම් ව්‍යාපෘති' සඳහා අදාළ වන මාර්ගෝපදේශ ලෙස සලකනු ලැබේ. එපමණක්ද නොව, එකී මාර්ගෝපදේශවල විෂය පථය යටතට ගැනෙන ව්‍යාපෘති වර්ග සම්බන්ධයෙන් ඉතාම පැහැදිලි විග්‍රහයක් ඉහත චක්‍රලේඛයෙන් සැපයේ (විස්තර සඳහා ඇමුණුම 03 බලන්න).⁸⁵

1998 රජයේ ටෙන්ඩර් කාර්ය පටිපාටිය පිළිබඳ මාර්ගෝපදේශ || කොටසට අනුව අදාළ ව්‍යාපෘතියේ ශක්‍යතාව තක්සේරු කිරීම සඳහා රාජ්‍ය ආයතනයක් වෙත අවශ්‍ය කෙරෙන මූලික තොරතුරු ටෙන්ඩර් කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කෙරෙන ව්‍යාපෘති යෝජනාවක ඇතුළත් විය යුතුය.⁸⁶ එවැනි ව්‍යාපෘති යෝජනාවක අවශ්‍යතාව සාධාරණීකරණය කළ හැකි අයුරින් පවතී නම් අදාළ රේඛීය අමාත්‍යාංශය විසින් ඒ බව ප්‍රසිද්ධියේ ප්‍රකාශයට පත් කොට හඳුනාගත් අවශ්‍යතාව ආමන්ත්‍රණය කෙරෙන ව්‍යාපෘති සඳහා යෝජනා ඉල්ලුම් කළ යුතු වේ.⁸⁷ ඉන් අනතුරුව අදාළ රාජ්‍ය ආයතනය විසින් හඳුනාගන්නා ලද අවශ්‍යතා සහ අරමුණුවලට උචිත පරිදි මුල් යෝජනාව වෙනස් කිරීම සඳහා අවස්ථාව එකී ටෙන්ඩර් කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කෙරෙන ව්‍යාපෘති යෝජනාව ඉදිරිපත් කළ පාර්ශ්වය වෙත ලබා දෙනු ලැබේ.⁸⁸

ව්‍යාපෘති යෝජනා ඉදිරිපත් කරන ලෙස ආරාධනාවක් ප්‍රසිද්ධියේ පළ කිරීමකින් තොරව හුදෙක්ම ටෙන්ඩර් කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කෙරෙන ව්‍යාපෘති යෝජනාවක් මත පදනම්ව කිසිදු තීරණයක් නොගත යුතු බව අවධාරණය වී තිබේ. කෙසේ වෙතත්, හදිසි හා අතිවිශේෂ අවස්ථාවන්හිදී කැබිනට් මණ්ඩලයේ අනුමැතිය සහිතව ඉහත ක්‍රියාවලියෙන් බැහැරව කටයුතු කිරීමේ ඉඩකඩ මාර්ගෝපදේශ මගින් සැලසේ.⁸⁹ එපමණක්ද නොව, ටෙන්ඩර් කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කෙරෙන ව්‍යාපෘති යෝජනා සඳහාද ටෙන්ඩර් කැඳවා ඇති ව්‍යාපෘති සඳහා අනුගමනය කෙරෙන ක්‍රමවේදයට අනුගමනය කිරීම අනිවාර්ය වේ. අභිප්‍රාය ලිපියක් නිකුත් කිරීම, පූර්ව ශක්‍යතා සහ ශක්‍යතා අධ්‍යයන අනුමත කිරීම සහ කොන්ත්‍රාත්තු සඳහා අත්සන් කිරීම ආදිය ඊට ඇතුළත් වේ.⁹⁰ ටෙන්ඩර් කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කෙරෙන ව්‍යාපෘති යෝජනා සඳහාද ටෙන්ඩර් කැඳවා ඇති ව්‍යාපෘති සඳහාද අනුගමනය කෙරෙන ක්‍රියාවලීන් දෙවර්ගය අතර කිසිදු වෙනසක් වීම කාරණයෙන් ඉදිරියට හමු නොවේ.⁹¹

ආයතනික රාමුව

රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරීත්ව සම්බන්ධ ක්‍රියාවලියේ අධීක්ෂණය ශ්‍රී ලංකා ආයෝජන මණ්ඩලය විසින් මුදල් අමාත්‍යාංශයේ සමස්ථ අධීක්ෂණය යටතේ සිදු කෙරේ.⁹² 2017 වසරේදී එකී අධිකාරීත්වය මුදල් අමාත්‍යාංශය යටතේ අභිනවයෙන් පිහිටුවන ලද ආයතනයක් වූ රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරීත්ව සඳහා වූ ජාතික නියෝජිත ආයතනය වෙත පවරන ලදී.⁹³ එම ආයතනය රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරීත්ව ව්‍යාපෘතිවලට අදාළ 'සියලුම පාර්ශ්වකරුවන් සඳහා පහසුකම් සම්පාදන කරන තනි ආයතනයක්' ලෙස කටයුතු කිරීම අභිප්‍රාය විය.⁹⁴ රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරීත්ව සහා වූ ජාතික නියෝජිත ආයතනය විසින් ගෝලීය වශයෙන් පිළිගත් යහපත්ම පිළිවෙත්වලට අනුකූලව ටෙන්ඩර් කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කෙරෙන ව්‍යාපෘති යෝජනා සඳහා වූ විස්තීර්ණ නියාමන රාමුවක්ද ඇතුළත් නව රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරීත්ව මාර්ගෝපදේශ කෙටුම්පත් කිරීමෙහි නිරත විය. කෙසේ වෙතත්, එකී අභිනව මාර්ගෝපදේශවල කටයුතු සම්පූර්ණ කිරීමට පෙරාතුව රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරීත්ව සඳහා වූ ජාතික නියෝජිත ආයතනය 2020 වසරේදී වසා දමන ලදී.⁹⁵

84. මුදල් අමාත්‍යාංශය, 'ගයිඩලයින්ස් ඔන් ගවර්න්මන්ට් ටෙන්ඩර් ප්‍රොසීජර් - පාර්ට් II - රෙගුලේෂන් 237' / රජයේ ටෙන්ඩර් පටිපාටිය පිළිබඳ මාර්ගෝපදේශ - II කොටස - 237 සමුද්දේශය [Guidelines on Government Tender Procedure - Part II - Reference 237], Ministry of Finance, 'Guidelines on Government Tender Procedure - Part II' - Reference 237, at <http://oldportal.treasury.gov.lk/documents/57687/174939/Part-II+Private+Sector+Infrastructure+Projects.pdf/0ae4613e-8fd3-4639-b032-b8e9111bb71d> [අවසන් පිටපත 13 නොවැම්බර් 2020] (II GGTP 1998).
85. රාජ්‍ය මූල්‍ය චක්‍රලේඛ අංක: 02/2019, <http://oldportal.treasury.gov.lk/documents/10181/49383/PFD-2019-02.pdf/d613748e-370b-46dd-99cf-357b788d0908?version=1.0> [අවසන් පිටපත 26 නොවැම්බර් 2020].
86. 237 (බී) අනුදේශය, 1998 රජයේ ටෙන්ඩර් කාර්ය පටිපාටිය පිළිබඳ මාර්ගෝපදේශ.
87. එම
88. එම
89. එම
90. එම
91. 283 අනුදේශය, 1998 රජයේ ටෙන්ඩර් කාර්ය පටිපාටිය පිළිබඳ මාර්ගෝපදේශ II කොටස.
92. 226 අනුදේශය, 1998 රජයේ ටෙන්ඩර් කාර්ය පටිපාටිය පිළිබඳ මාර්ගෝපදේශ II කොටස.
93. ප්‍රධාන තොරතුරු දායකයන් සමග පැවති සම්මුඛ සාකච්ඡා.
94. රාජ්‍ය මූල්‍ය චක්‍රලේඛ අංක: 02/2019, at <http://oldportal.treasury.gov.lk/documents/10181/49383/PFD-2019-02.pdf/d613748e-370b-46dd-99cf-357b788d0908?version=1.0> [අවසන් පිටපත 26 නොවැම්බර් 2020], p. 2.
95. ප්‍රධාන තොරතුරු දායකයන් සමග පැවති සම්මුඛ සාකච්ඡා.

1998 රජයේ ටෙන්ඩර් කාර්ය පටිපාටිය පිළිබඳ මාර්ගෝපදේශ || කොටසෙහි නිශ්චය කර දක්වා තිබුණු පරිදි යම් සුවිශේෂී රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරීත්ව ව්‍යාපෘතියකට අදාළ සියලුම කාරණා අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් පත් කරන ලද ස්ථාවර සාකච්ඡා සම්මුති කමිටුවක් විසින් ඉටු කළ යුතු වනු ඇත.⁹⁶ අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් පත් කරන ලද ස්ථාවර සාකච්ඡා සම්මුති කමිටුවෙහි අනුමැතිය වෙනුවෙන් යෝජනා සඳහා ඉල්ලීම් පිළියෙළ කිරීමේ කාර්යභාරය මූලිකවම පැවරී ඇති ව්‍යාපෘති කමිටුවක සභායද අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් පත් කරන ලද ස්ථාවර සාකච්ඡා සම්මුති කමිටුවට ලැබෙනු ඇත.⁹⁷ අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් පත් කරන ලද ස්ථාවර සාකච්ඡා සම්මුති කමිටුව සහ ව්‍යාපෘති කමිටුව විසින් ඉටු කරනු ලැබෙන භූමිකාව පිළිවෙලින් රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදන කටයුතුවලදී අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් පත් කරන ලද ප්‍රසම්පාදන කමිටුව සහ තාක්ෂණික ඇගයීම් කමිටුව සතු භූමිකාවට සමාන වේ.⁹⁸ ටෙන්ඩර් කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කෙරෙන ව්‍යාපෘති යෝජනා

භාරගනු ලබන්නේ රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරීත්වයන් සම්බන්ධයෙන් පමණක් වන හෙයින් විවැනි යෝජනා සඳහා ඉහත කී ක්‍රියාවලිය අනුගමනය කෙරෙනු ඇත.⁹⁹

රටෙහි ජාතික සංවර්ධන හතියපත්‍රය වෙත ඉදිරි කාලයේදී සැලකිය යුතු බලපෑම් එල්ල කළ හැකි ව්‍යාපෘති සඳහා උපදේශක ආයතනයක් වශයෙන් 2010-2015 කාලය තුළ අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් පත් කරන ලද ස්ථාවර ප්‍රසම්පාදන කමිටුව කටයුතු කරන ලදී.¹⁰⁰ එම කමිටුව විසින් ව්‍යාපෘතියට ආරම්භ කිරීමට සහ අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් පත් කරන ලද ස්ථාවර සාකච්ඡා සම්මුති කමිටුව හා ප්‍රසම්පාදන කමිටුව පත් කිරීමට පෙරාතුව ව්‍යාපෘති යෝජනා සමාලෝචනය කරන ලදී.¹⁰¹ 2015 න් පසු කාලයේ සිට අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් පත් කරන ලද ස්ථාවර ප්‍රසම්පාදන කමිටුව තවදුරටත් ක්‍රියාත්මක නොවන අතර ඒ වෙනුවට වෙනත් නියාමන රාමුවක් පිහිටුවීමද සිදු කර නොමැත.¹⁰²

2 කොටුව

ටෙන්ඩර් කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කෙරෙන ව්‍යාපෘති යෝජනා සඳහා වූ ස්විස් වැලෙන්ජ් ක්‍රමවේදය

2016 දෙසැම්බර් 26 දින රාජ්‍ය මූල්‍ය දෙපාර්තමේන්තුව විසින් ටෙන්ඩර් කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කෙරෙන ව්‍යාපෘති යෝජනා සඳහා ස්විස් වැලෙන්ජ් ක්‍රමවේදය හඳුන්වා දෙනු පිණිස රජයේ ටෙන්ඩර් කාර්ය පටිපාටිය පිළිබඳ මාර්ගෝපදේශ || කොටසෙහි 237 අනුදේශය සංශෝධනය කරමින් ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ සඳහා වූ 30 වන පරිපූරක ලියවිල්ල ප්‍රකාශයට පත් කරන ලදී.¹⁰³ ස්විස් වැලෙන්ජ් යනු ටෙන්ඩර් කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කෙරෙන ව්‍යාපෘති යෝජනාවක් ලැබීමෙන් පසුව ක්‍රියාත්මක කරනු ලැබෙන විවෘත ටෙන්ඩර් සැකසීමේ පද්ධතියකි. එම ක්‍රියාදාමය ආරම්භ කිරීම සඳහා පාරිභෝගිකයන් ලෙස කොන්ත්‍රාත්තුව ලබා දීම සඳහා විවෘත ටෙන්ඩර් ක්‍රියාවලියෙහි ඉතාම ප්‍රතිචාරාත්මක ලංසුව ගලපා ගැනීමේ හිමිකම යෝජකයා වෙත හිමි වෙයි.¹⁰⁴

කෙසේ වෙතත්, 2018 අගෝස්තු මාසයේදී ගන්නා ලද අමාත්‍ය මණ්ඩල තීරණයකට අනුව රාජ්‍ය මූල්‍ය දෙපාර්තමේන්තුව විසින් 2019 සැප්තැම්බර් 25 දින නිකුත් කරන ලද චක්‍රලේඛයක් මගින් ස්විස් වැලෙන්ජ් ක්‍රමවේදය "ප්‍රායෝගික නොවන බව සහ එහිදී ව්‍යාපෘති යෝජනා ඇගයීම වෙනුවෙන් සැලකිය යුතු කාලයක් ගන්නා අතරම ක්‍රමවේදය දුර්වලතාද එහි ඇති බව" සඳහන් කරමින් එම ක්‍රමවේදය අහෝසි කරන ලදී.¹⁰⁵ ස්විස් වැලෙන්ජ් ක්‍රමවේදය ඉවත් කොට ඒ වෙනුවට වෙනත් නව යාන්ත්‍රණයක් පිහිටුවීම අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ අභිලාෂය විය. කෙසේ වෙතත්, විවැනි යාන්ත්‍රණයක් මේ වන තුරුම හඳුන්වා දී නොමැත. විබැවින් ටෙන්ඩර් කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කෙරෙන ව්‍යාපෘති යෝජනා ඉහත දැක්වූ 2019 වන විට සංශෝධනය කොට පැවැති 1998 රජයේ ටෙන්ඩර් කාර්ය පටිපාටිය පිළිබඳ මාර්ගෝපදේශ || කොටසෙහි දැක්වෙන යාන්ත්‍රණය යටතේ සැකසීමට ලක් කෙරෙනු ඇත.¹⁰⁶

96. 232 අනුදේශය, 1998 රජයේ ටෙන්ඩර් කාර්ය පටිපාටිය පිළිබඳ මාර්ගෝපදේශ || කොටස.
97. 233 අනුදේශය, 1998 රජයේ ටෙන්ඩර් කාර්ය පටිපාටිය පිළිබඳ මාර්ගෝපදේශ || කොටස.
98. ප්‍රධාන තොරතුරු දායකයන් සමග පැවති සම්මුඛ සාකච්ඡා.
99. එම.
100. Ministry of Finance, 'Annual Report', (2013), at <https://www.treasury.gov.lk/documents/publications/annualReports/2013/2013.pdf> [අවසන් පිටිසුම 20 පෙබරවාරි 2020]. මුදල් අමාත්‍යාංශය, 'ඇනුචල් රපෝර්ට්' / වාර්ෂික වාර්තාව [Annual Report], 2013, <https://www.treasury.gov.lk/documents/publications/annualReports/2013/2013.pdf> [අවසන් පිටිසුම 20 පෙබරවාරි 2020].
101. එම.
102. එම.
103. 2019.09.25 දිනෙහි අංක PFD/PPP/Guidelines/2019 දරන ලිපිය, රාජ්‍ය මූල්‍ය දෙපාර්තමේන්තුව, <https://oldportal.treasury.gov.lk/documents/10181/329538/pfd-sup30-letter20200618/a9e05477-fadd-4833-a22f-638bb6e61f15> [අවසන් පිටිසුම දින 26 නොවැම්බර් 2020].
104. රාජ්‍ය පෞද්ගලික යටිතලපහසුකම් උපදේශක ආයතනය (Public Private Infrastructure Advisory Facility), 'අන්සොලිසිටඩ් ප්‍රොපෝසල්ස්: ඇන් එක්සෙප්ෂන් ටු ද පබ්ලික් ඉනිෂියේෂන් ඔෆ් ඉන්ෆ්‍රාස්ට්‍රක්චර් / ටෙන්ඩර් කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කෙරෙන ව්‍යාපෘති යෝජනා: යටිතලපහසුකම් ප්‍රසම්පාදනයන් ප්‍රසිද්ධියේ ක්‍රියාත්මක කිරීමෙන් බැහැරව කටයුතු කිරීමක් [Unsolicited Proposals: An Exception to the Public Initiation of Infrastructure Procurement]', 2014, <https://ppp.worldbank.org/public-private-partnership/library/ppiaf-unsolicited-proposals-%E2%80%93-exception-public-initiation-infrastructure-ppps-analysis-global-trends-and-lessons-learned> [අවසන් පිටිසුම 18 නොවැම්බර් 2020].
105. 2019.09.25 දිනෙහි අංක PFD/PPP/Guidelines/2019 දරන ලිපිය, රාජ්‍ය මූල්‍ය දෙපාර්තමේන්තුව, <https://oldportal.treasury.gov.lk/documents/10181/329538/pfd-sup30-letter20200618/a9e05477-fadd-4833-a22f-638bb6e61f15> [අවසන් පිටිසුම 26 නොවැම්බර් 2020].
106. එම සහ රජයේ ජ්‍යෙෂ්ඨ නිලධාරියෙකු සමග ප්‍රධාන තොරතුරු දායකයන් පැවැත්වූ සම්මුඛ සාකච්ඡා.

1.1.5. විදේශ නියෝජ්‍යායතන විසින් අරමුදල් සම්පාදනය කළ ව්‍යාපෘති

විදේශීය රටකින් අරමුදල් ලබා දී ක්‍රියාත්මක කෙරෙන ව්‍යාපෘතියකදී අදාළ අරමුදල් සම්පාදන කරන විදේශ නියෝජ්‍යායතනයේ මාර්ගෝපදේශ යොදා ගැනීම සම්බන්ධ ක්‍රමවේදය 2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශයෙහි 1.3.3 මාර්ගෝපදේශය මගින් දැක්වේ. විදේශ අරමුදල්වලින් ක්‍රියාත්මක වන ව්‍යාපෘති නිර්වචනය කෙරෙනුයේ 'සම්පූර්ණයෙන්ම හෝ කොටසක් සඳහා විදේශ නියෝජ්‍යායතනයකින් අරමුදල් සම්පාදනය කෙරෙන ව්‍යාපෘතියක්' ලෙස ය.¹⁰⁷ අරමුදල් සම්පාදනය කරන විදේශ නියෝජ්‍යායතනයක් යනු ශ්‍රී ලංකා රජය සමග ගිවිසුමකට අවතීර්ණ වන බහුපාර්ශ්වික හෝ ද්විපාර්ශ්වික ආයතනයකි.¹⁰⁸ ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ 2006 හි විධිවිධාන හා අරමුදල් සම්පාදනය කරන විදේශ නියෝජ්‍යායතනයේ මාර්ගෝපදේශ අතර සටහනක් ඇති විට හෝ තම මාර්ගෝපදේශ යොදාගත යුතු බවට විදේශ අරමුදල් ආයතන විසින් අනිවාර්ය කෙරෙන අවස්ථාවකදී එකී විදේශ නියෝජ්‍යායතනයේ මාර්ගෝපදේශ පූර්වගාමීව බලාත්මක වන බව 2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශයෙහි 1.3.3 මාර්ගෝපදේශය මගින් දැක්වේ.

මේ දක්වා පාර්ලිමේන්තුව විසින් අනුමත නොකර ඇති 2019 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශය තුළින් මාර්ගෝපදේශයේ 1.2 වගන්තියෙහි නිශ්චය කර දක්වා ඇති අරමුණු සැලකිය යුතු ලෙස සාකච්ඡා කරගැනීමේ හැකියාවක් නොමැති වන පරිදි අරමුදල් සම්පාදනය සිදු වී ඇත්තේ ණය/බැර ක්‍රමයට නම් ප්‍රසම්පාදන ආයතන විසින් කිසිදු අරමුදල් සපයන ආයතනයක මාර්ගෝපදේශ යොදා නොගත යුතු' බව අනිවාර්ය කරමින් අරමුදල් සම්පාදනය කරන විදේශ නියෝජ්‍යායතනයේ

මාර්ගෝපදේශ යොදා ගැනීම සම්බන්ධ ක්‍රමවේදය සංශෝධනය කරන ලදී.¹⁰⁹ 1.2 වගන්තියෙහි දක්වා ඇති අරමුණු අතරට විනිවිදභාවය, කාර්යක්ෂමතාව, වගවීම, පුරවැසි සහභාගීත්වය හා දූෂණ විරෝධී වීම යනාදිය ඇතුළත් වේ. ණය ලබා ගන්නා රට සතුව මුදලට සරිලන විටිනාකම ලබා දීමේ හැකියාව ඇති බව සහතික කරනු පිණිස ප්‍රදානයන් තරඟ මූල්‍ය සම්පාදනය නොවූ ව්‍යාපෘති සම්බන්ධයෙන් ජාතික මාර්ගෝපදේශවලින් බැහැරව කටයුතු කිරීම් දැඩි ලෙස නියාමනය කිරීම සඳහා වූ සාකච්ඡාත් නොකරගත් අනිලාභයක් පැවැති බව මින් ගම්‍ය වේ.

ජාතික හා අරමුදල් සම්පාදනය කරන විදේශ නියෝජ්‍යායතන මාර්ගෝපදේශ අතර ඇති තෝරාගත් සටහනක්

2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ සහ ශ්‍රී ලංකාවේ යටිතල පහසුකම් සංවර්ධනය වෙනුවෙන් අරමුදල් ලබා දෙන ප්‍රමුඛ පෙළේ විදේශ නියෝජ්‍යායතන පහකට අදාළ මාර්ගෝපදේශ අතර ඇති සැලකිය යුතු සටහනක් නිදසුන් මෙම කොටසින් දැක්වේ. ලෝක බැංකුව, ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව, වයිනා එක්සිම් බැංකුව, ඉන්දියානු එක්සිම් බැංකුව සහ ජපාන ජාත්‍යන්තර සහයෝගීතා නියෝජ්‍යායතනය එම මූල්‍ය ආයතන වෙයි. 2005-2018 අතර කාලය තුළ මෙරට යටිතල පහසුකම් සංවර්ධනය සඳහා ලබා දී ඇති මුළු ණය විටිනාකමින් සියයට 82 ක් ම ලබා දී ඇත්තේ මෙම විදේශ නියෝජ්‍යායතන පහ විසින් වන අතර ඉන් සියයට 33 ක් චීනය විසින්ද, සියයට 17 ක් ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව විසින්ද, සියයට 18 ක් ජපානය විසින්ද, සියයට 7 ක් ලෝක බැංකුව විසින්ද, සියයට 7 ක් ඉන්දියාව විසින්ද ලබා දී ඇත.¹¹⁰

107. ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ 2006, පි. xi
108. එම
109. 1.3.1 මාර්ගෝපදේශය, 2019 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ, පි. 15වී.
110. වෙර්නේ ඊසර්ච්, 'ගැසිනෙක්සන් ඉන්ෆ්‍රාස්ට්‍රක්චර්: ද (නොන්) කන්සෙෂනල් ලෝන්ස්'/යටිතල පහසුකම් සඳහා මූල්‍යකරණය: සහනදායී ණයවල (අ)සහනදායී බව, [Financing Infrastructure: The (non) Concessionality of Concessional Loans], 2020, <https://www.veriteresearch.org/publication/financing-infrastructure-the-non-concessionality-of-concessional-loans/>, පි. 4, [අවසන් පිවිසුම 24 දෙසැම්බර් 2020].

අ. තරගකාරී ලංසු තැබීමේ ක්‍රියාවලියේ බැහැරව කටයුතු කර ඇති අවස්ථා

6 ප්‍රදර්ශනය: තෝරාගත් ණය 50 ක් හරහා සපයා ගත් අරමුදල් යොදා ගෙන කරන ලද ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී අනුගමනය කරන ලද ප්‍රසම්පාදන ක්‍රම

ණය ලබාදුන් පාර්ශ්වය	වටිනාකම (ඇ.ඩො. මිලියන)	ණය සංඛ්‍යාව					ණය වටිනාකම (මුළු වටිනාකමෙන් ප්‍රතිශතයක් ලෙස)			
		එකතුව	ජාත්‍යන්තර තරගකාරී ලංසු කැඳවීම (හොඹැඳි ණය)	ලංසු තැබීම ණය ලබා දෙන ආයතන අයත් රටේ සැපයුම්-කරුවන්ට සීමා වීම	ටෙන්ඩර් කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කෙරෙන ව්‍යාපෘති යෝජනා (බැඳි ණය)	කොන්ත්‍රාත්කරු පුද්ගලිකව ලක් කිරීමේ (බැඳි ණය)	ජාත්‍යන්තර තරගකාරී ලංසු කැඳවීම (හොඹැඳි ණය)	ලංසු තැබීම ණය ලබා දෙන ආයතන අයත් රටේ සැපයුම්-කරුවන්ට සීමා වීම	ටෙන්ඩර් කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කෙරෙන ව්‍යාපෘති යෝජනා (බැඳි ණය)	කොන්ත්‍රාත්කරු පුද්ගලිකව ලක් කිරීමේ (බැඳි ණය)
ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව	1,791	11	11	-	-	-	100	-	-	-
ලෝක බැංකුව	647	4	4	-	-	-	100	-	-	-
චීනය	6,236	18	-	1	12	5	-	8	54	38
ඉන්දියාව	1,117	3	-	2	-	1	-	63	-	37
ජපානය	3,140	13	7*	6*	-	-	44	56	-	-
කැලියෝන් ක්‍රෙඩිට් ඇග්‍රිකොල් සී අයි බී (ප්‍රංශය)	137	1	-	-	1	-	-	-	100	-
එකතුව	13,068	50	22	9	13	6	29	23	27	21

උපුටා ගැනීම: වෙරිටේ රිසර්ච්, 'ගයිනෑන්සිස් ඉන්ෆ්‍රාස්ට්‍රක්චර්: ද (හොන්) කන්සෙෂනල් ලෝන්ස්'/යටිතලපහසුකම් සඳහා මූල්‍යකරණය: සහනදායී ණයවල (අ)සහනදායී බව, [Financing Infrastructure: The (non) Concessionality of Concessional Loans], 2020, පි. 11

මූලාශ්‍රය: මුදල් අමාත්‍යාංශයේ විදේශ සම්පත් දෙපාර්තමේන්තුව විසින් ලබා දෙන ලද තොරතුරු සහ 2016 අංක 12 දරන තොරතුරු දැනගැනීමේ පනත යටතේ රජයේ ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කළ අදාළ ආයතනය වෙතින් සිදු කරන ලද තොරතුරු ඉල්ලීම්වලට ලැබුණු ප්‍රතිචාර.

*ණය ලබා දුන් අදාළ ආයතනවල වෙබ් අඩවි සමග සැසඳීමේදී ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කළ ආයතන විසින් ලබා දෙන ලද තොරතුරුවල ව්‍යාපෘති සඳහා වූ ප්‍රසම්පාදන ක්‍රම සම්බන්ධයෙන් පරස්පර තොරතුරු පැවැති අවස්ථා ඇතැම් ජපන් ව්‍යාපෘතිවලට අදාළව පැන නැගී ඇත. එවැනි අවස්ථාවලදී ණය ලබා දුන් ආයතන වෙතින් ලබාගත හැකි වූ තොරතුරු විශ්ලේෂණයේදී යොදා ගන්නා ලදී.

තරගකාරී ලංසු තැබීම යනු 2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශවල ඇතුළත් ප්‍රධාන මූලධර්මයකි.¹¹¹ ලෝක බැංකුව හා ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව වැනි බහුපාර්ශ්වීය ණය දෙන ආයතන විසින්ද තරගකාරී ලංසු තැබීම සම්බන්ධයෙන් වැඩිදුරටත් අවධාරණයක් සිදු කරනු ලැබුවද ද්විපාර්ශ්වීය ණය දෙන ආයතන වම මූලධර්මයෙන් බැහැරව කටයුතු කරන බවක් පෙනී යයි. ද්විපාර්ශ්වීය ණය දෙන ආයතන විසින් ලබා දෙනු ලැබෙන 'බැඳී' ණය සහ ඇතැම් අපනයන සහන ණය හේතුවෙන් ලංසු තැබීමේ ක්‍රියාවලියට අදාළ තරගකාරී සංඝටකය සෝදාපාලිවට ලක් වීමක් සිදු වේ. ණය ලබා දෙන රටෙහි කොන්ත්‍රාත්කරුවන් වෙතම ලංසු තැබීම සීමා කෙරෙන කොන්දේසි මෙවැනි ණය සතුව තිබේ. ව්‍යාපෘති සඳහා අරමුදල් ද්විපාර්ශ්වීය බැඳී ණය හරහා සම්පාදනය වී ඇති විට ශ්‍රී ලංකාව විසින්ද ණය ලබා දුන් රටෙහි කොන්ත්‍රාත්කරුවන් වෙතින් ටෙන්ඩර් කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කෙරෙන ව්‍යාපෘති යෝජනා භාරගෙන තිබෙන බව මෙම පර්යේෂණය මගින් සොයාගෙන ඇත. නිදසුනක් ලෙස, ලෝක බැංකුව සහ ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව

විසින් අරමුදල් ලබා දුන් ව්‍යාපෘති සඳහා කොන්ත්‍රාත්කරුවෙකු තෝරාගැනීමේදී තරගකාරී ලංසු තැබීමේ ක්‍රමවේදයක් අනුගමනය කර තිබුණද, ඒවාය, ඉන්දියාව හා ජපානය යන රටවල ද්විපාර්ශ්වීය ණය දෙන ආයතන වෙතින් ලබාගත් බැඳී ණය මගින් අරමුදල් සම්පාදනය වූ ව්‍යාපෘතිවලදී ලංසු තැබීම ණය ලබාදුන් රටෙහි කොන්ත්‍රාත්කරුවන්ට සීමා වී ඇති බව 2020 දී වෙර්ටේ රිසර්ච් ආයතනය විසින් සිදු කරන ලද අධ්‍යයනයක් මගින් අවධාරණය කෙරේ (6 ප්‍රදර්ශිතය බලන්න).¹¹²

සුවිශේෂී කොන්දේසි අදාළ ව්‍යාපෘතිය මත තීරණය වන නමුත් විදේශ අරමුදල් ආයතනවල ස්ථාපිත ප්‍රතිපත්ති, ප්‍රකාශයට පත් කරන ලද මාර්ගෝපදේශ හා පිළිවෙත් මත පදනම්ව හඳුනාගත හැක. 7 ප්‍රදර්ශිතය යනු සියලුම ප්‍රධාන විදේශ අරමුදල් ආයතන සඳහා අදාළ වන ප්‍රසම්පාදන ක්‍රම විදහා දැක්වෙන 2013 මුදල් අමාත්‍යාංශයේ වාර්ෂික වාර්තාවෙන් ලබා ගත් සංශෝධිත උපුටාගැනීමකි.¹¹³

7 ප්‍රදර්ශිතය: විදේශ අරමුදල් ආයතන විසින් යොදාගනු ලැබෙන ප්‍රසම්පාදන ක්‍රම, මාර්ගෝපදේශ සහ ප්‍රතිපත්ති

	අරමුදල් මූලාශ්‍රය	ප්‍රසම්පාදන ක්‍රම	මාර්ගෝපදේශ සහ ප්‍රතිපත්ති
බහුපාර්ශ්වීය අරමුදල්	ලෝක බැංකුව	ජාත්‍යන්තර තරගකාරී කැඳවීම - ≥ ඇ.ඩො. මිලියන 10 ¹¹⁴ ජාතික/දේශීය තරගකාරී කැඳවීම - < ඇ.ඩො. මිලියන 10 ¹¹⁵ වෙළෙඳපොල මිල සැසඳුම්/මිලගණනා සඳහා ඉල්ලීම/ප්‍රජා සහභාගීත්වය ආදිය - ≤ ඇ.ඩො. 50,000 ¹¹⁶	ලෝක බැංකුවේ ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ ප්‍රසම්පාදන සැලැස්ම අනිවාර්ය වන අතර ක්‍රියාත්මක කිරීමට පෙර ලෝක බැංකුවේ අනුමැතිය අවශ්‍ය වෙයි. ▪ ඉදිකිරීම් කර්මාන්ත සංවර්ධන අධිකාරිය විසින් පිළියෙළ කරනු ලැබෙන ජාතික තරගකාරී ලංසු කැඳවීමේ ලේඛන මූල්‍යකරණ ගිවිසුමෙහිදී එකඟ වූ පරිදි ඇතැම් වෙනස්කිරීම්වලට යටත්ව ජාතික තරගකාරී ලංසු කැඳවීමේ ප්‍රසම්පාදනයක් සඳහා යොදා ගැනේ.
ද්විපාර්ශ්වීය අරමුදල්	ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව	ජාත්‍යන්තර තරගකාරී කැඳවීම > ඇ.ඩො. මිලියන 5 ¹¹⁷ ජාතික/දේශීය තරගකාරී කැඳවීම < ඇ.ඩො. මිලියන 5 ¹¹⁸	ආසියානු සංවර්ධන බැංකුවේ ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ කොන්ත්‍රාත්කුව ලබා දීම සඳහා ආසියානු සංවර්ධන බැංකුවේ එකඟතාව අවශ්‍ය වේ.

111. පොදුවේ 2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශයෙහි 1.2.1 මාර්ගෝපදේශය සහ 3 පරිච්ඡේදය බලන්න.

112. වෙර්ටේ රිසර්ච්, 'තයිනැන්සින් ඉන්ෆ්‍රාස්ට්‍රක්චර්: ද (නොන්) කන්සෙෂනල්ලි ඔෆ් කන්සෙෂනල් ලෝන්ස්'/යටිතලපහසුකම් සඳහා මූල්‍යකරණය: සහනදායී ණයවල (අ)සහනදායී බව, [Financing Infrastructure: The (non) Concessionality of Concessional Loans], 2020, <https://www.veriteresearch.org/publication/financing-infrastructure-the-non-concessionality-of-concessional-loans/>, [අවසන් පිටිසුම 24 දෙසැම්බර් 2020].

113. මුදල් අමාත්‍යාංශය, 'ඇනුචල් රිපෝර්ට්'/වාර්ෂික වාර්තාව [Annual Report], 2013, <https://www.treasury.gov.lk/documents/publications/annualReports/2013/2013.pdf>, වගු අංක 6.20 හා 13.5 සහ පි. 247-248 හා 550-551, [අවසන් පිටිසුම 20 පෙබරවාරි 2020].

114. 2017-2019 අතර කාලයේදී ජාත්‍යන්තර තරගකාරී කැඳවීම සඳහා පැවැති සීමාවන් ඇ.ඩො. මිලියන 7.5-10 ඇතුළතද, ජාතික තරගකාරී කැඳවීම සඳහා මිලියන 0.05 සිට ජාත්‍යන්තර තරගකාරී ලංසු කැඳවීමේ සීමාව දක්වාද වශයෙන් පැවැති බව අනුමු ලෙස තෝරාගත් ප්‍රසම්පාදන සැලසුම් මගින් ගම්‍ය වේ. පොදුවේ බලන්න: <http://documents1.worldbank.org/curated/en/906011548669635174/pdf/Sri-Lanka-SOUTH-ASIA-P156021-Ecosystem-Conservation-and-Management-Procurement-Plan.pdf>, <http://documents1.worldbank.org/curated/en/923721568802580642/pdf/Sri-Lanka-SOUTH-ASIA-P163714-General-Education-Modernization-Project-Procurement-Plan.pdf>, <http://documents1.worldbank.org/curated/en/845411587623815193/pdf/Sri-Lanka-SOUTH-ASIA-P132833-Transport-Connectivity-and-Asset-Management-Project-Procurement-Plan.pdf> [අවසන් පිටිසුම 20 පෙබරවාරි 2020].

115. එම

116. එම

117. 2010-2019 අතර කාලයේදී ජාත්‍යන්තර තරගකාරී කැඳවීම සඳහා පැවැති සීමාවන් ඇ.ඩො. මිලියන 2-3 ඇතුළතද, ජාතික තරගකාරී කැඳවීම සඳහා මිලියන 0.1 සිට ජාත්‍යන්තර තරගකාරී ලංසු කැඳවීමේ සීමාව දක්වාද වශයෙන් පැවැති බව අනුමු ලෙස තෝරාගත් ප්‍රසම්පාදන සැලසුම් මගින් ගම්‍ය වේ. පොදුවේ බලන්න: <https://www.scdp.lk/pdf/sudp/51297-001-pp-en.pdf>, <https://www.adb.org/sites/default/files/project-document/77340/44201-012-sri-pp.pdf>, <https://ewdata.rightsindevelopment.org/files/documents/02/ADB-47381-002.pdf>, <https://www.adb.org/sites/default/files/project-document/63809/38356-013-pp-20151125.pdf> and https://www.adb.org/sites/default/files/project-documents/37378/37378-013-pp-en_0.pdf [අවසන් පිටිසුම 20 පෙබරවාරි 2020].

118. එම

	අරමුදල් මූලාශ්‍රය	ප්‍රසම්පාදන ක්‍රම	මාර්ගෝපදේශ සහ ප්‍රතිපත්ති
විකේතීකරණය	ජපාන ජාත්‍යන්තර සහයෝගීතා හිඟෝපකාරකය/ ජාත්‍යන්තර සහයෝගීතාව සඳහා ජපාන බැංකුව	ජාත්‍යන්තර තරගකාරී කැඳවීම හෝ ණය උත්පාදනය අවස්ථාවේදී අනෙකුත් වශයෙන් එකඟ වූ ප්‍රසම්පාදන ක්‍රමය ¹¹⁹	ජපාන ජාත්‍යන්තර සහයෝගීතා හිඟෝපකාරකයේ ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ කොන්ත්‍රාත්තුව ලබා දීම සඳහා ජපාන ජාත්‍යන්තර සහයෝගීතා හිඟෝපකාරකයේ එකඟතාව අවශ්‍ය වේ. බිලියන 1.0 නොඅඩු සිවිල් වැඩ: පූර්ව සුදුසුකම් ලේඛනය, ලංසු ලේඛනය, ලංසු ඇගයීමේ ප්‍රතිඵලය හා කොන්ත්‍රාත්තුව ලබා දීම වෙනුවෙන් ජපාන ජාත්‍යන්තර සහයෝගීතා හිඟෝපකාරකයේ සමාලෝචනය හා එකඟතාව අවශ්‍ය වේ.
විකේතීකරණය	චීනය	හමිකරන ලද චීන කොන්ත්‍රාත්කරු (තනි මූලාශ්‍ර) ¹²⁰	හමි කරන ලද කොන්ත්‍රාත්කරුගේ ධාරිතාව හා ව්‍යාපෘති ශක්‍යතාව අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් පත් කරන ලද ස්ථාවර සාකච්ඡා සම්මුති කමිටුව සහ ප්‍රසම්පාදන කමිටුව විසින් නිරීක්ෂණය කෙරේ. ශ්‍රී ලංකා මුදල් අමාත්‍යාංශයේ විදේශ සම්පත් දෙපාර්තමේන්තුව විසින් අරමුදල්වලට අදාළ කොන්දේසි සම්බන්ධයෙන් සම්මුතියකට එළඹේ.
	ඉන්දියාව	ණය ගන්නා පාර්ශ්වය විසින් තරගකාරී ලංසු කැඳවීම - මීට සහභාගී වීම ඉන්දියානු නීතිය යටතේ ස්ථාපිත කොන්ත්‍රාත්කරුවන් වෙත සීමා වේ. ¹²¹	කොන්ත්‍රාත්කරු විසින් පිළියෙල කරනු ලැබෙන පිරිවිතර ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කරන ආයතනයේ පිරිවිතර සමග ගලපනු ලැබෙන අතර එකී පාර්ශ්ව දෙකම එක්ව ප්‍රසම්පාදන සැලැස්ම පිළියෙල කරනු ලැබේ.

මූලාශ්‍රය: මුදල් අමාත්‍යාංශයේ වාර්ෂික වාර්තාව 2013

පවතින නියාමන රාමුවක් තුළ ටෙන්ඩර් කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කෙරෙන ව්‍යාපෘති යෝජනා අදාළ කර ගත හැක්කේ රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරීත්ව ව්‍යාපෘති සඳහා පමණක් වුවද, විදේශ ණය වෙතින් මූල්‍ය ප්‍රතිපාදන සම්පාදනය කෙරෙන රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදනය සඳහාද ටෙන්ඩර් කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කෙරෙන ව්‍යාපෘති යෝජනා භාරගෙන තිබේ.¹²² 1998 රජයේ ටෙන්ඩර් කාර්ය පටිපාටිය පිළිබඳ මාර්ගෝපදේශ II කොටස සංශෝධනය කළ පීච් 02/2019 වකුලේඛය මගින් මුළුමනින්ම රජය විසින් අරමුදල් සම්පාදනය කෙරෙන ව්‍යාපෘති රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරීත්ව ලෙස කාණ්ඩගත කිරීමෙන් නිශ්චිත ලෙසම බැහැර කෙරුණද¹²³ පෙර සඳහන් කර ඇති පරිදි කැබිනට් අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ අනුමැතිය සහිතව එකී කොන්දේසිවලින් වලින් බැහැරව කටයුතු කිරීමට අවසර තිබෙන බවද මෙහිදී අවධාරණය කිරීම වැදගත්ය.

ආ. තොරතුරු හෙළිදරව් කිරීම

2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ මගින් අනිවාර්ය කර ඇති තොරතුරු හෙළිදරව් කිරීමේ අවශ්‍යතා සහ අරමුදල් සපයන විදේශ හිඟෝපකාරකය මගින් අනිවාර්ය කර ඇති තොරතුරු හෙළිදරව් කිරීමේ අවශ්‍යතා එක හා සමාන සමාන නොවේ. ලෝක බැංකුව හා ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව විසින් ප්‍රකාශයට පත් කරන තොරතුරු ප්‍රමාණය ජාතික ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශවලින් නියමිත ප්‍රමාණයට වඩා වැඩි වන අතර, ඉන්දියාවේ හා ජපානයේ තොරතුරු හෙළිදරව් කිරීමේ අවශ්‍යතා ජාතික අවශ්‍යතාවලට බොහෝ දුරට සමාන වේ. චීනයෙන් මූල්‍ය ප්‍රතිපාදන සැපයී ඇති ව්‍යාපෘතිවලට අදාළ තොරතුරු හෙළිදරව් කිරීමේ අවශ්‍යතා දැනගැනීම සඳහා ප්‍රසිද්ධියේ ලබා ගත හැකි නිල ලේඛනයක් නොවීය.

119. ජාත්‍යන්තර තරගකාරී කැඳවීම හරහාද ව්‍යාපෘති සිදු කර ඇති බව 2020 වසරේදී වෙරතේ රිසර්ච් ආයතනය විසින් සිදු කරන ලද අධ්‍යයනයකදී හෙළි විය, ඉහත සටහන 88.
 120. නිරීක්ෂණය: නිල මූලාශ්‍රවලට අනුව කිසිදු යාවත්කාලීනයක් නොමැත.
 121. ඉන්දියාවේ මුදල් අමාත්‍යාංශය, 'ගයිඩ්ලයින්ස් ඔන් ලයින්ස් ඔෆ් ක්‍රෙඩිට් එක්ස්ටෙන්ඩ්ඩ් බයි ද ගවර්න්මන්ට් ඔෆ් ඉන්දියා ටු වෙරියස් කන්ට්‍රිස් අන්ඩර් ද ඉන්ඩියන් ඩිවෙලොප්මන්ට් ඇන්ඩ් ඉකොනොමික් ඇසිස්ටන්ස් ස්කීම් (IDEAS) / ඉන්දියානු සංවර්ධන හා ආර්ථික උපකාරක යෝජනා ක්‍රමය යටතේ ඉන්දියානු රජය විසින් විවිධ රටවලට ණය ලබා දීම පිළිබඳ මාර්ගෝපදේශ [Guidelines on Lines of Credit extended by the Government of India to various countries under the Indian Development and Economic Assistance Scheme (IDEAS)], <https://www.eximbankindia.in/assets/pdf/loc/GOI-Guidelines-on-LOC.pdf> [අවසන් පිවිසුම 20 පෙබරවාරි 2020], (එක්සිම් ඉන්දියානු මාර්ගෝපදේශ), සී (ii) මාර්ගෝපදේශය.
 122. එම
 123. රාජ්‍ය මූල්‍ය වකුලේඛ අංක: 02/2019, <http://oldportal.treasury.gov.lk/documents/10181/49383/PFD-2019-02.pdf/d613748e-370b-46dd-99cf-357b788d0908?version=1.0> [අවසන් පිවිසුම 26 නොවැම්බර් 2020].

8 ප්‍රදර්ශනය: තොරතුරු හෙළිදරවු කිරීම සම්බන්ධයෙන් විදේශ අරමුදල් ආයතනවල මාර්ගෝපදේශ සහ ජාතික මාර්ගෝපදේශ සංසන්දනය කිරීම

සංසන්දන කෙරෙන කාරණා	2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ සහ ප්‍රසම්පාදන අත්පොත ¹²⁴	ලෝක බැංකුව ¹²⁵	ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව ¹²⁶	ජපාන ජාත්‍යන්තර සහයෝගීතා නියෝජිතායතනය ¹²⁷	ඉන්දියාව ¹²⁸	චීනය ¹²⁹
මාර්ගෝපදේශ හා ප්‍රතිපත්ති වෙත අන්තර්ජාලය හරහා ඇති ප්‍රවේශය	✓	✓	✓	✓	✓	-
ප්‍රසම්පාදන සැලසුම්	x	✓	✓	x	x	-
ටෙන්ඩර් ලේඛන	x	✓	✓	✓	✓	-
තෝරාගැනීමේ හා ඇගයීමේ නිර්ණාය	✓	✓	✓	✓	✓	-
කොන්ත්‍රාත් ලබා දීම	✓	✓	✓	✓	✓	-
කොන්ත්‍රාත් වෙනස් කිරීම/ප්‍රසම්පාදන වියදම් නිරීක්ෂණය කිරීම/විගණනයන්	x	✓	✓	-	x	-

මූලාශ්‍රය: අදාළ විදේශ අරමුදල් ආයතනවල වෙබ් අඩවි සහ මාර්ගෝපදේශ

ඇ. සම්මත ලංසු කැඳවීමේ ලේඛන යොදා ගැනීම

බොහෝ විදේශ අරමුදල් ආයතන මාර්ගෝපදේශ සඳහා තම ආයතනය විසින් පිළියෙළ කරන ලද සම්මත ලංසු ලේඛන යොදා ගැනීම අවශ්‍ය කෙරේ. පහත දැක්වෙන්නේ තෝරාගත් විදේශ අරමුදල්

ආයතන සම්බන්ධයෙන් බලපැවැත්වෙන විවෘත අවශ්‍යතා පිළිබඳ දළ තැඳින්වීමකි.

124. මතු දැක්වෙන 17 ප්‍රදර්ශනය බලන්න.

125. ලෝක බැංකුව, 'ප්‍රොකුර්මන්ට් රෙගියුලේෂන්ස් ෆෝ අයිපීඑෆ් බරෝවර්ස්'/ආයෝජන ව්‍යාපෘති සඳහා අරමුදල් සම්පාදන ණය ගැනුම්කරුවන් සඳහා වූ ප්‍රසම්පාදන රෙගුලාසි [Procurement Regulations for IPF Borrowers], <http://pubdocs.worldbank.org/en/178331533065871195/Procurement-Regulations.pdf>, (ලෝක බැංකු මාර්ගෝපදේශ), මාර්ගෝපදේශ අංක: 4.1-4.3, 5.22-5.25, 5.50 සහ 5.95, [අවසන් පිටිසුම දින 18 නොවැම්බර් 2020].

126. ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව, 'ප්‍රොකුර්මන්ට් රෙගියුලේෂන්ස් ෆෝ ඒඩීබී බරෝවර්ස්'/ආසියානු සංවර්ධන බැංකුවේ ණය ගැනුම්කරුවන් සඳහා වන ප්‍රසම්පාදන රෙගුලාසි [Procurement Regulations for ADB Borrowers], <https://www.adb.org/sites/default/files/procurement-regulations-adb-borrowers.pdf>, උපග්‍රහණය 2, 3 හා 5, [Last accessed on 18 November 2020] ('ආසියානු සංවර්ධන බැංකු මාර්ගෝපදේශ'),

127. ජපාන ජාත්‍යන්තර සහයෝගීතා නියෝජිතායතනය, 'ගයිඩ්ලයින්ස් ෆෝ ප්‍රොකුර්මන්ට් අන්ඩර් ඕඩීඒ ඉන්ෆෝ/ජපාන ජාත්‍යන්තර සහයෝගීතා ණය යටතේ සිදු කෙරෙන ප්‍රසම්පාදන සඳහා මාර්ගෝපදේශ, [Guidelines for Procurement under Japanese ODA Loans], https://www.jica.go.jp/english/our_work/types_of_assistance/oda_loans/oda_op_info/guide/handbooks/c8h0vm000a0eoux8-att/201204_chapter2_en.pdf [අවසන් පිටිසුම 18 නොවැම්බර් 2020] (ජපාන මාර්ගෝපදේශ), 5.12 මාර්ගෝපදේශය.

128. ඉන්දියාවේ මුදල් අමාත්‍යාංශය, 'ගයිඩ්ලයින්ස් ඔන් ලයිනස් ඔෆ් ක්‍රෙඩිට් ඒක්සට්ටේඩ්ඩ් බයි ද ගවර්න්මන්ට් ඔෆ් ඉන්දියා ටු චේරියස් කන්ට්‍රිස් අන්ඩර් ද ඉන්දියන් ඩිවෙලොප්මන්ට් ඇන්ඩ් ඉකොනොමික් ඇසිස්ටන්ස් ස්කීම් (IDEAS)'/ ඉන්දියානු සංවර්ධන හා ආර්ථික උපකාරක යෝජනා ක්‍රමය යටතේ ඉන්දියානු රජය විසින් විවිධ රටවලට ණය ලබා දීම පිළිබඳ මාර්ගෝපදේශ [Guidelines on Lines of Credit extended by the Government of India to various countries under the Indian Development and Economic Assistance Scheme (IDEAS)], <https://www.eximbankindia.in/assets/pdf/loc/GOI-Guidelines-on-LOC.pdf> [අවසන් පිටිසුම 20 පෙබරවාරි 2020], (ඒක්සිම් ඉන්දියා මාර්ගෝපදේශ), මාර්ගෝපදේශ සී(සී) හා ඩී, සහ චල් ඕ සී සමූහය, ඒක්සිම් බැංකුව, ඉන්දියාව, 'ප්‍රොකුර්මන්ට් අන්ඩර් ඒෂියානු සහ චීන රටවල් ලයිනස් ඔෆ් ක්‍රෙඩිට් (චල්ලීස් සී) - ඩූස් ඇන්ඩ් ඩොන්ට්ස් ෆෝ ප්‍රොකුර්මන්ට්/ඉන්දියානු රජයේ සහයෝගයෙන් ලබා දෙන ණය යටතේ සිදු කෙරෙන ප්‍රසම්පාදනයන් - ප්‍රසම්පාදනයන්හිදී කළ යුතු හා නොකළ යුතු දෑ [Procurement under GOI Supported Lines of Credit (LOCs) – Dos and Don'ts for Procurement], <https://www.eximbankindia.in/assets/pdf/loc/2017/Dos%20and%20Donts%20for%20Procurement%20under%20LOCs.pdf>, පි. 11, [අවසන් පිටිසුම 18 නොවැම්බර් 2020].

129. තොරතුරු සොයාගත නොහැකි විය.

9 ප්‍රදර්ශනය: විදේශ අරමුදල් ආයතන සඳහා අවශ්‍ය කෙරෙන සම්මත ලංසු ලේඛන

අරමුදල් සපයන විදේශ නියෝජ්‍යායතනය	මාර්ගෝපදේශ අංකය	අවශ්‍යතාව
ලෝක බැංකුව	2.12 ¹³⁰	ණය ලබාගන්නා පාර්ශ්ව අවම අනුමත වෙනස්කම් සහිතව බැංකුව විසින් හිඳුන් කරන ලද සම්මත ලංසු ලේඛන භාවිත කළ යුතුය. බැංකුව විසින් අදාළ සම්මත ලංසු ලේඛන කිසිවක් හිඳුන් කර නොමැති නම්, විවැනි ජාත්‍යන්තර වශයෙන් පිළිගත් සම්මත කොන්ත්‍රාත් පෝරම භාවිත කළ යුතුය. ජාතික තරගකාරී ලංසු කැඳවීම් සඳහා ජාතික සම්මත ලංසු ලේඛන භාවිත කළ යුතුය. ¹³¹
ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව	23 ¹³²	ප්‍රසම්පාදන සැලසුම්වල අනිවාර්ය කර ඇති විට ණය ලබාගන්නා පාර්ශ්ව බැංකුව විසින් හිඳුන් කරන ලද සම්මත ලංසු ලේඛන භාවිත කළ යුතුය. බැංකුව විසින් අදාළ සම්මත ලංසු ලේඛන කිසිවක් හිඳුන් කර නොමැති නම්, විවැනි ජාත්‍යන්තර හෝ ජාතික වශයෙන් පිළිගත් සම්මත කොන්ත්‍රාත් පෝරම භාවිත කළ යුතුය.
ජපාන ජාත්‍යන්තර සහයෝගීතා නියෝජ්‍යායතනය	4.01 ¹³³	ණය ලබාගන්නා පාර්ශ්ව අවම අනුමත වෙනස්කම් සහිතව බැංකුව විසින් හිඳුන් කරන ලද සම්මත ලංසු ලේඛන භාවිත කළ යුතුය. බැංකුව විසින් අදාළ සම්මත ලංසු ලේඛන කිසිවක් හිඳුන් කර නොමැති නම්, විවැනි ජාත්‍යන්තර වශයෙන් පිළිගත් සම්මත කොන්ත්‍රාත් පෝරම භාවිත කළ යුතුය.

මූලාශ්‍රය: අදාළ විදේශ අරමුදල් ආයතනවල මාර්ගෝපදේශ

ශ්‍රී ලංකාවේ රජයට අයත් ආයතන සහ විදේශීය කොන්ත්‍රාත්කරුවන් අතර ගිවිසුම් හැර අනෙකුත් සියලුම ඉදිකිරීම් ගිවිසුම් සම්බන්ධයෙන් ඉදිකිරීම් කර්මාන්ත සංවර්ධන අධිකාරියේ සම්මත ලංසු ලේඛන යොදාගත යුතු බව ඉදිකිරීම් කර්මාන්ත සංවර්ධන අධිකාරී පනත මගින් අනිවාර්ය කෙරේ.¹³⁴ ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ හා කොන්ත්‍රාත් කළමනාකරණ මාර්ගෝපදේශවල සඳහන් කර ඇති පරිදි එමගින් 2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ සමග පරස්පරතාවක් නිර්මාණය වේ. මන්ද, 1.3.3 මාර්ගෝපදේශය ක්‍රියාත්මක වීම හරහා 2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ මගින් අරමුදල් සපයන විදේශ නියෝජ්‍යායතන අනිවාර්ය කර ඇති සම්මත ලංසු ලේඛන වේ නම් ඒවා යොදා ගැනීමට

ඉඩකඩ සලසන හෙයිනි.¹³⁵ මේ නිසා, පැහැදිලි කර දක්වා ඇතිනම් මිස ඉදිකිරීම් කර්මාන්ත සංවර්ධන අධිකාරී පනත හෙතෙක විධිවිධානයක් ලෙස ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ අභිබවා බලාත්මක වෙයි. මේ වන විට අරමුදල් සපයන විදේශ නියෝජ්‍යායතන වෙතින් මූල්‍ය ප්‍රතිපාදන සම්පාදනය කෙරෙන ව්‍යාපෘති වෙනුවෙන් දේශීය කොන්ත්‍රාත්කරුවන් සඳහා එම නියෝජ්‍යායතනවල සම්මත ලංසු ලේඛන භාවිත වේ.¹³⁶ එහෙයින්, ඉදිකිරීම් කර්මාන්ත සංවර්ධන අධිකාරියේ සම්මත ලංසු ලේඛන සඳහා එම අධිකාරියේ පනත ප්‍රායෝජනිකව යොදා ගන්නා ආකාරය පිළිබඳ අපැහැදිලිතා පවතී.

1.2. අඩුපාඩු හා දුර්වලතා

1.2.1 ආයතනික රාමුවට අවිධිමත් ලෙස සිදු කරන ලද වෙනස්කම්

ශ්‍රී ලංකාවේ ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලිය සඳහා වූ ආයතනික රාමුවට නිරතුරුව සිදු කරන ලද අවිධිමත් වෙනස්කම් එම ක්‍රියාවලිය අස්ථායී කිරීමට හේතු වී ඇත. එමෙන්ම, ආයතන වසා දමන විට එම ආයතන විසින් ඉටු කරන ලද කාර්යභාරයන් පැහැදිලි ලෙස වෙනත් ආයතනවලට පැවරීමක් සිදු නොවීම නිසා එම ගැටලුව තවත් උත්සන්න වී ඇත.

මේ දක්වා ශ්‍රී ලංකාවේ රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදන කටයුතු අධීක්ෂණය කිරීම සඳහාම වෙන්වූ ආයතනයක් දක්නට නොලැබේ. 2004 වසරේදී නිර්මාණය කරන ලද ජාතික ප්‍රසම්පාදන නියෝජ්‍යායතනය විවැනි එක් ආයතනයක් වූ නමුත් එය 2008 දී වසා දමන ලදී.¹³⁷ 19 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනය යටතේ 2015 දී එම කාර්යය සඳහා පිහිටුවන ලද ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිසම 2020 වසරවලදී 20 වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයත් සමගින් අනෙකිනි කරන ලදී.

මෙපරිද්දෙන්ම, රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරිත්ව සඳහා ටෙන්ඩර්

130. 2.12 මාර්ගෝපදේශය, ලෝක බැංකු මාර්ගෝපදේශ.
 131. ප්‍රධාන තොරතුරු දායකයන් සමග පැවති සම්මුඛ සාකච්ඡා.
 132. 23 මාර්ගෝපදේශය, ආසියානු සංවර්ධන බැංකු මාර්ගෝපදේශ.
 133. 4.01 මාර්ගෝපදේශය, ජපාන ජාත්‍යන්තර සහයෝගීතා නියෝජ්‍යායතන මාර්ගෝපදේශ.
 134. ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ හා කොන්ත්‍රාත් කළමනාකරණ මාර්ගෝපදේශ, පි.32.
 135. එම
 136. ප්‍රධාන තොරතුරු දායකයන් සමග පැවති සම්මුඛ සාකච්ඡා.
 137. ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිසම, 'ස්ථිරවත් ජලය 2019-2021' / උපායමාර්ගික සැලැස්ම 2019-2021 [Strategic Plan 2019-2021], 2019, <https://www.nprocom.gov.lk/web/images/pdf/ActionPlan/stratplannpc.pdf> [අවසන් පිටිසුම 18 නොවැම්බර් 2020].

කැපවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කෙරෙන ව්‍යාපෘති යෝජනා සමාලෝචනය කරනු පිණිස 2010 වසරේදී අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් පත් කරන ලද ස්ථාවර ප්‍රසම්පාදන කමිටුව 2015 වන විට වසා දැමිණි.¹³⁸ රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරීත්ව සඳහා වූ නියාමන රාමුව සම්බන්ධීකරණය කරමින් ප්‍රතිපත්ති සම්පාදනය වෙනුවෙන් 2017 වසරේදී රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරීත්ව සඳහා වූ ජාතික නියෝජිත ආයතනය පිහිටුවන ලද අතර එයද 2020 දී අහෝසි කෙරිණි.¹³⁹

ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිසම සහ රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරීත්ව සභා වූ ජාතික නියෝජිත ආයතනය අහෝසි කරන විට එකී ආයතන දෙකම පිළිවෙලින් රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදන සහ රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරීත්වයන් වෙනුවෙන් අතින්ව මාර්ගෝපදේශ සම්පූර්ණ කිරීමෙහි නියැළී සිටියේය.¹⁴⁰ එකී ආයතන අහෝසි කිරීමත් සමග එම මාර්ගෝපදේශවල ඉරණම අපැහැදිලි තත්ත්වයක පවතී.

1.2.2 රෙගුලාසිවලට අවිධිමත් ලෙස සිදු කරන ලද වෙනස්කම්

2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ සහ 2006 ප්‍රසම්පාදන අත්පොත යන දෙකම නෛතික මෙවලම් නොවීම හේතුවෙන් අමාත්‍ය මණ්ඩල අනුමැතිය සහිතව මුදල් අමාත්‍යාංශය හෝ රාජ්‍ය මූල්‍ය දෙපාර්තමේන්තුව විසින් නිකුත් කෙරෙන චක්‍රලේඛයක් හරහා මාර්ගෝපදේශවලට සංශෝධන සිදු කළ හැක හැක. ඇමුණුම 01 හා 02 හි දැකිය හැකි පරිදි මේ වන විට රාජ්‍ය මූල්‍ය දෙපාර්තමේන්තුවේ වෙබ් අඩවියෙහි විවැනි පරිපූරක ලියවිලි 35 ක් සහ චක්‍රලේඛය 25 ක් පමණ ඇත. මෙම සියලු සංශෝධන තනි හා ඒකීය ලේඛනයක් තුළට සංගෘහිත කර නොමැති වීම නිසා ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලීන් පාලනය කෙරෙන නෛතික රාමුව වටහා ගැනීමට අවශ්‍ය අයෙකුට එම පරිපූරක ලියවිලි හා චක්‍රලේඛ සියල්ලම කියවා බලන්නට සිදු වේ. 1.1 සහ 1.2 කොටස්වල සඳහන් වූ පරිදි ප්‍රසම්පාදන පද්ධතිය අස්ථාවර මෙන්ම පුරෝකථනය කළ නොහැකි තත්ත්වයකට පත් කරමින් කෙටි කාල පරිච්ඡේද ඇතුළත ක්‍රියාවලීන් හා අදාළ ආයතන පද්ධතීන් හඳුන්වා දීම හා අහෝසි කිරීම සිදුව තිබේ.

මේ සම්බන්ධ ගෝලීය යන පිළිවෙත් මගින් නිර්දේශ කරනුයේ රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදන පද්ධති සංශෝධනයට ලක් කිරීමේදී පාර්ශ්වකරුවන්ගේ/ මහජනතාවගේ අදහස් විමසීම වඩාත් උචිත බවයි.¹⁴¹ කෙසේ වෙතත්, ශ්‍රී ලංකාවේ ප්‍රසම්පාදන පද්ධතියට සංශෝධන සිදු කර ඇත්තේ විවැනි අදහස් විමසීමක් සඳහා අදාළ ක්‍රියාවලියකින් තොරවය.

1.2.3 තොරතුරු වෙත ඇති සීමිත ප්‍රවේශය

ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලියක් තුළ එලදායී මහජන සහභාගීත්වයක් පැවතීමට නම් තොරතුරු පහසුවෙන් ලබා ගැනීමට ඇති හැකියාව අතිශයින් වැදගත් වේ. කෙසේ වෙතත්, පහත සඳහන් ගැටලු හේතුවෙන් මේ වන විට රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලිය තුළ තොරතුරු ලබා ගැනීමේ හැකියාව සීමා වී ඇත:

- තොරතුරු හෙළිදරවු කිරීමේ අවශ්‍යතාවල ඇති අඩුපාඩු
- අභිචාර්ය හෙළිදරවු කිරීමේ අවශ්‍යතා ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ඇති අඩුපාඩු
- හෙළිදරවු කර ඇති තොරතුරු වෙත ප්‍රවේශ වීමේදී මුහුණ පාන්නට සිදු වන දුෂ්කරතා

මේ සෑම ගැටලුවක්ම පහත සවිස්තරව විස්තර කර ඇත.

තොරතුරු හෙළිදරවු කිරීමේ අවශ්‍යතාවල ඇති අඩුපාඩු

සාර්ථක සිවිල් සමාජ සංවිධාන/මහජන සහභාගීත්වයක් පැවතීමට නම් තොරතුරු ලබා ගැනීමට ඇති හැකියාව ඉතා වැදගත් වේ. ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලියක ආරම්භයේ සිට අවසානය දක්වාම ඊට අදාළ තොරතුරු නිරන්තරයෙන්ම මහජනතාවට ලබාගත හැකි පරිදි පැවතීම උචිත බව ජාත්‍යන්තරව පිළිගත් යන පිළිවෙත් මගින් නිර්දේශ කෙරේ.¹⁴² පහත දැක්වෙන තොරතුරු හෙළිදරවු කිරීම මීට ඇතුළත් වේ:

- රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදන පද්ධතිය පිළිබඳ තොරතුරු (උදා:- ආයතනික රාමු හා රෙගුලාසි)
- ඒ ඒ ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලියට අදාළ වන තොරතුරු (උදා:- ප්‍රසම්පාදන සැලසුම්, ටෙන්ඩර් දැන්වීම් හා කොන්ත්‍රාත්තු ලබා දීම ආදිය)
- රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදන පද්ධතියේ කාර්යසාධනය පිළිබඳ තොරතුරු (උදා:- මිනුම්ගත කිරීමේ සම්මතයන් හා අධීක්ෂණවය)

රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදන පද්ධතිය සහ ඒ ඒ ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලීන්ට අදාළ තොරතුරු මහජනතාවට හෙළිදරවු කළ යුතු බව 2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ සහ 2006 ප්‍රසම්පාදන අත්පොත මගින් අභිචාර්ය කෙරේ (10 ප්‍රදර්ශිතය බලන්න).

138. රාජ්‍ය මූල්‍ය දෙපාර්තමේන්තුව, 'සප්ලිමන්ට් 23 වූ ද ප්‍රොකුර්මන්ට් මැනුමේ' /ප්‍රසම්පාදන අත්පොතට එක් කර ඇති 23 වන පරිශීෂ්ටය, [Supplement 23 to the Procurement Manual], 2011, <https://www.treasury.gov.lk/documents/procurement/supplements/ProcuManSupple23.pdf> [අවසන් පිවිසුම 20 පෙබරවාරි 2021].

139. ඩේලි මිරර් වෙබ් අඩවිය, 'ගවර්න්මන්ට් වූ ජේ ඩවුන් පීපී යුනිට්, පොලිසි ඩිවෙලොප්මන්ට් ඔෆිස්' /රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරීත්ව ඒකකය වසා දැමීමට රජය සැරසෙයි, ප්‍රතිපත්ති සංවර්ධන කාර්යාලය, [Govt. to shut down PPP unit, Policy Development Office], 2020 ckjdB 16, <http://www.dailymirror.lk/business-news/Govt-to-shut-down-PPP-unit-Policy-Development-Office/273-181303> [අවසන් පිවිසුම 27 ජනවාරි 2021].

140. ප්‍රධාන තොරතුරු දායකයන් සමග පැවති සම්මුඛ සාකච්ඡා.

141. ආර්ථික සහජීවනය හා සංවර්ධනය සඳහා සංවිධානය, 'රෙකමන්ඩේෂන් ඔෆ් ද කවුන්සිල් ඔෆ් පබ්ලික් ප්‍රොකුර්මන්ට්, 2015, <https://www.oecd.org/gov/public-procurement/OECD-Recommendation-on-Public-Procurement.pdf> [අවසන් පිවිසුම 2020] (OECD Recommendations), VI (i) නිර්දේශය

142. II (ii) නිර්දේශය, ආර්ථික සහයෝගීතාව හා සංවර්ධනය පිළිබඳ සංවිධානයේ නිර්දේශය.

10 ප්‍රදර්ශනය: අභිචාර්ය කරන ලද තොරතුරු හෙළිදරවු කිරීමේ අවශ්‍යතා

කාණ්ඩය	තොරතුරු විස්තරය	2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ/පීඒපීඒ චක්‍රලේඛ අංකය	ප්‍රකාශන මාධ්‍යය
රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදන පද්ධතිය පිළිබඳ තොරතුරු	රෙගුලාසි	තත්ත්වාරාකරයෙන්	මුදල් අමාත්‍යාංශයේ වෙබ් අඩවිය
	සැපයුම්කරුවන්ට නොගෙවා සිටීම	8.11	රාජ්‍ය මූල්‍ය දෙපාර්තමේන්තුවේ වෙබ් අඩවිය
	අසාදු ලැයිස්තුගත ලංසුකරුවන්	5.3.4	රාජ්‍ය මූල්‍ය දෙපාර්තමේන්තුවේ වෙබ් අඩවිය
	සම්මත ලංසු ලේඛන	5.3	අනුමත කරන ලද ලැයිස්තුව රාජ්‍ය මූල්‍ය දෙපාර්තමේන්තුවේ වෙබ් අඩවියෙහි දැක්වේ. ඉදිකිරීම් කර්මාන්ත සංවර්ධන අධිකාරියෙන් මිලදී ගැනීමට හැක.
සුවිශේෂී ප්‍රසම්පාදන පිළිබඳ තොරතුරු	ටෙන්ඩර් ලේඛන	3.1/3.2	එක් ජාතික පුවත්පතක රාජ්‍ය මූල්‍ය දෙපාර්තමේන්තුවේ වෙබ් අඩවිය
	කොන්ත්‍රාත් ලබා දීම	8.10	එක් ජාතික පුවත්පතක රාජ්‍ය මූල්‍ය දෙපාර්තමේන්තුවේ වෙබ් අඩවිය/PROMISE රජයේ ගැසට් පත්‍රය
	ප්‍රසම්පාදන සැලසුම්	පීඒපීඒ 08/2019	කල්තියා කරන ප්‍රසම්පාදන දැන්වීම්, ප්‍රසම්පාදන දැන්වීම්, කොන්ත්‍රාත් ලබා දීම්

මූලාශ්‍රය: 2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ සහ ප්‍රසම්පාදන අත්පොත

ඇගයීම්ස්ථානය, බංග්ලාදේශය, භූතානය, ඉන්දියාව, හේපාලය හා පකිස්තානය වැනි අනෙකුත් දකුණු ආසියාතික රටවල් සමග සංසන්දනය කිරීමේදී ශ්‍රී ලංකාවේ ප්‍රසම්පාදන පද්ධතිය හා සුවිශේෂී ප්‍රසම්පාදනයන් පිළිබඳව ඇති ප්‍රසිද්ධි (අන්තර්ජාල) තොරතුරු ඉතා අඩු බව ලෝක බැංකුව විසින් 2017 වසරේදී රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදන ප්‍රගති නිරීක්ෂණ සිදු කරමින් සිදු කරන ලද අධ්‍යයනයක් මගින් පෙන්වා දී ඇත.¹⁴³

11 ප්‍රදර්ශනය: 2017 දී තෝරාගත් දකුණු ආසියාතික රටවල අන්තර්ජාලය හරහා ප්‍රසිද්ධියේ ලබා ගත හැකි ප්‍රසම්පාදන තොරතුරු

අන්තර්ජාලය හරහා ප්‍රසිද්ධියේ ලබාගත හැකි ලේඛන	ඇගයීම්ස්ථානය	බංග්ලාදේශය	භූතානය	ඉන්දියාව	හේපාලය	පකිස්තානය	ශ්‍රී ලංකාව
හිත	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ප්‍රසම්පාදන සැලසුම්	x	✓	x	✓	x	✓	x
ටෙන්ඩර් කැඳවීම්	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ටෙන්ඩර් ලේඛන	x	✓	x	x	✓	x	x
කොන්ත්‍රාත් ලබා දීමේ දැනුම්දීම්	✓	✓	x	✓	✓	✓	✓
පළමු ස්ථරයේ සමාලෝචන තීරණ ප්‍රකාශයට පත් කිරීම	x	x	x	✓	x	x	x
දෙවන ස්ථරයේ සමාලෝචන තීරණ ප්‍රකාශයට පත් කිරීම	✓	✓	x	✓	✓	x	දෙවන ස්ථරයක් හැක

මූලාශ්‍රය: ලෝක බැංකුව - රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදන ප්‍රගති නිරීක්ෂණය 2017 (Benchmarking Public Procurement 2017)

143. ප්‍රතිසංස්කරණ හා සංවර්ධනය සඳහා වූ ජාත්‍යන්තර බැංකුව, (2017), [Benchmarking Public Procurement] <http://documents1.worldbank.org/curated/en/121001523554026106/Benchmarking-Public-Procurement-2017-Assessing-Public-Procurement-Regulatory-Systems-in-180-Economies.pdf> [අවසන් පිටිසුම 18 නොවැම්බර් 2020].

රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදන පද්ධතියේ කාර්යසාධනයට අදාළ තොරතුරු ප්‍රකාශයට පත් කළ යුතු බවට දැනට පවතින මාර්ගෝපදේශ හා අත්පොත මගින් අනිවාර්ය කර නොමැත. මුදල් අමාත්‍යාංශයේ වාර්ෂික වාර්තාව හරහා රාජ්‍ය මූල්‍ය දෙපාර්තමේන්තුව විසින් රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදන පද්ධතියෙහි කාර්යසාධනය සම්බන්ධයෙන් ඇතැම් තොරතුරු වාර්ෂිකව ප්‍රකාශයට පත් කර තිබේ. කෙසේ වෙතත්, 12 ප්‍රදර්ශකයෙහි දක්වා ඇති පරිදි, හෙළිදරවු කර ඇති තොරතුරු වර්ගය හා තරම වසරින් වසර සැලකිය යුතු තරමින් වෙනස් වේ. පෙර වසරවලදී හෙළිදරවු කර ඇති බොහෝ තොරතුරු 2019 වාර්ෂික වාර්තාවෙහි සැලකිය යුතු ලෙස අත්හැර තිබේ.¹⁴⁴

ටෙන්ඩර් කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කෙරෙන ව්‍යාපෘති යෝජනා පිළිබඳ තොරතුරු පහසුවෙන් ලබාගත හැකි නොවේ. ව්‍යාපෘති පිරිවැය, ව්‍යාපෘති යෝජකයා සහ අරමුදල් මූලාශ්‍රයද ඇතුළත් වන පරිදි වසර පුරා භාරගන්නා ලද ටෙන්ඩර් කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කෙරෙන ව්‍යාපෘති යෝජනා සවිස්තරව ලැයිස්තුගත කර ඇති 2013 මුදල් අමාත්‍යාංශ වාර්ෂික වාර්තාව හැරුණුකොට වීඩි අමාත්‍යාංශයේ බොහෝ වාර්ෂික වාර්තාවල එම තොරතුරු දක්වා නොමැත.¹⁴⁵

12 ප්‍රදර්ශකය: රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදන පද්ධතියේ කාර්යසාධනය පිළිබඳ තොරතුරු මුදල් අමාත්‍යාංශ වාර්ෂික වාර්තාවල ප්‍රකාශයට පත් කර ඇති ආකාරය¹⁴⁶

මුදල් අමාත්‍යාංශය වාර්ෂික වාර්තාව	තොරතුරු වර්ගය							
	රජයේ ප්‍රසම්පාදන විෂයවලට එකතුව	රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදනවල ආශ්‍රිත බෙදී යාම්	අරමුදල් මූලාශ්‍රය අනුව ප්‍රසම්පාදන	ප්‍රධාන ප්‍රසම්පාදන සහිත අමාත්‍යාංශ	කාර්යයන්ගෙන් හා ප්‍රමාදවීම් පිළිබඳ දත්ත	ප්‍රසම්පාදන කමිටු පිළිබඳ විස්තර ¹⁴⁷	නියාමන සංශෝධන හා ප්‍රතිපත්ති වෙනස්වීම්	ප්‍රසම්පාදන අභියාචනා මණ්ඩලය වෙත ලැබුණු අභියාචනා සංඛ්‍යාව
2011	x	x	x	x	x	x	✓	x
2012	✓	x	x	x	x	✓	✓	x
2013	✓	✓	✓	x	x	✓	✓	x
2014	✓	✓	✓	✓	x	x	✓	x
2015	✓	x	✓	✓	x	x	✓	x
2016	✓	x	x	✓	x	x	✓	x
2017	x	x	x	✓	✓	✓	✓	✓
2018	x	x	x	✓	✓	x	✓	x
2019	x	x	x	x	x	x	✓	x

මූලාශ්‍රය: 2011-2019 අතර කාලය තුළ මුදල් අමාත්‍යාංශයේ වාර්ෂික වාර්තාව

අනිවාර්ය තොරතුරු හෙළිදරවු කිරීමේ අවශ්‍යතා ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ඇති අඩුපාඩු

ප්‍රසම්පාදනයන්ට අදාළ ඇතැම් තොරතුරු ලබා දීම ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලියට අදාළ මාර්ගෝපදේශ සහ 2016 අංක 12 දරන තොරතුරු

දැනගැනීමේ පනත මගින් අනිවාර්ය කර ඇත. කෙසේ වෙතත්, අදාළ රජයේ ආයතන විසින් අනිවාර්ය තොරතුරු හෙළිදරවු කිරීමේ අවශ්‍යතාවන්ට දක්වන අනුකූලතාව දුර්වල වීම හිසද, තොරතුරු ලබා ගැනීමේ හැකියාව සීමා වී ඇත.

144. මුදල් අමාත්‍යාංශය, 'ඇනුවල් රිපෝර්ට්'/වාර්ෂික වාර්තාව [Annual Report], 2019, <https://www.treasury.gov.lk/documents/publications/annualReports/2019/Annual%20Report%202019-20200625-rev2-eng.pdf>, පි. 182-183, [අවසන් පිටිසුම 20 පෙබරවාරි 2020].
 145. මුදල් අමාත්‍යාංශය, 'ඇනුවල් රිපෝර්ට්'/වාර්ෂික වාර්තාව [Annual Report], 2013, <https://www.treasury.gov.lk/documents/publications/annualReports/2013/2013.pdf,ms> 557, [අවසන් පිටිසුම 20 පෙබරවාරි 2020].
 146. මුදල් අමාත්‍යාංශය වෙබ් අඩවියෙහි දැක්වෙන වාර්තා පොදුවේ බලන්න, 'ඇනුවල් රිපෝර්ට්ස්'/වාර්ෂික වාර්තා [Annual Reports], <https://www.treasury.gov.lk/p/annual-reports> [අවසන් පිටිසුම 24 දෙසැම්බර් 2020].
 147. අන්තර්ගත ඇතැම් විස්තර මෙසේය: කමිටු වර්ගය අනුව ප්‍රසම්පාදන සංඛ්‍යාව, අවධිය අනුව ක්‍රියාත්මකව පවතින අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් පත් කරන ලද ප්‍රසම්පාදන කමිටු, අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් පත් කරන ලද ප්‍රසම්පාදන කමිටුව අනුව පිරිවැය වෙනස්වීම්, අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් පත් කරන ලද ස්ථාවර ප්‍රසම්පාදන කමිටු ප්‍රසම්පාදන පිළිබඳ විස්තර, කමිටු වර්ගය අනුව වටිනාකම් සීමා, එම.

ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශවල දක්වා ඇති තොරතුරු හෙළිදරවු කිරීමේ අවශ්‍යතා

රජයේ ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලීන් සම්බන්ධයෙන් දැනට පවතින නියාමන රාමුවට අනුව 13 ප්‍රදර්ශිතයෙහි දැක්වෙන තොරතුරු මහජනතාව වෙත හෙළිදරවු කිරීම අවශ්‍ය වේ. ටෙන්ඩර් කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කෙරෙන ව්‍යාපෘති යෝජනාවලට අදාළව මෙම තොරතුරු ප්‍රකාශයට පත් කිරීමද 1998 රජයේ ටෙන්ඩර් කාර්ය පටිපාටිය පිළිබඳ

මාර්ගෝපදේශ || අනුවද අනිවාර්ය වේ.¹⁴⁸ කිසියම් ප්‍රසම්පාදනයක් සාධාරණ හා විනිවිදභාවයෙන් යුතුව යන්න ස්වාධීනව තහවුරු කරගැනීමට ජනතාවට අවස්ථා සැලසීම සඳහා මෙම තොරතුරු සිය කැමැත්තෙන් ප්‍රගාමී ලෙස හෙළිදරවු කිරීම අතිශය වැදගත් වේ. මේ නිසා, මෙම අනිවාර්ය හෙළිදරවු කිරීමේ අවශ්‍යතාවන් කොතෙක් දුරට ක්‍රියාත්මක කරන්නේද යන්න අධීක්ෂණය කිරීම ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලියේ විනිවිදභාවය ඉහළ නැංවීමට මෙන්ම රජය වගවීමෙන් බැඳී තැබීම සඳහා වැදගත් වේ.

13 ප්‍රදර්ශිතය: ප්‍රසම්පාදන රාමුව හරහා ප්‍රසිද්ධියේ ලබාගත හැකි තොරතුරු

ටෙන්ඩර් දැන්වීම

- ජාත්‍යන්තර තරගකාරී ලංසු කැඳවීම
 1. පුළුල් ප්‍රචාරණයක් සහිත ජාතික පුවත්පතක්
 2. අදාළ වෙබ් අඩවි
 3. එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවර්ධන ව්‍යාපාර සහ Development Gateway හි dg Market
- ජාතික තරගකාරී ලංසු කැඳවීම
 1. පුළුල් ප්‍රචාරණයක් සහිත ජාතික පුවත්පතක්
 2. අදාළ වෙබ් අඩවි
- මුදල් අමාත්‍යාංශයේ වෙබ් අඩවිය/PROMISe
- ප්‍රසම්පාදන ආයතනයේ හා රේඛීය අමාත්‍යාංශයේ වෙබ් අඩවිය
- ලංසු ලේඛන විමර්ශනයට නිදහස් විය යුතු අතර ඉල්ලුම් කිරීමට ඉඩ ඇති ඕනෑම ලංසු කරුවෙකුට මිලදී ගත හැකි විය යුතු ය.

කොන්ත්‍රාත්තුව ලබාදීම ප්‍රකාශයට පත් කිරීම

- යටත් පිරිසෙයින් පුළුල් ප්‍රචාරණයක් සහිත ජාතික පුවත්පත් එකක්
- රජයේ ගැසට් පත්‍රය
- ප්‍රසම්පාදන ආයතනයේ හා රේඛීය අමාත්‍යාංශයේ වෙබ් අඩවිය
- මුදල් අමාත්‍යාංශයේ වෙබ් අඩවිය
- PROMISe

රජයේ මිලියන 250 ට වඩා වැඩි වටිනාකමක් සහිත කොන්ත්‍රාත්තුව ලබා දීම් පිළිබඳ විස්තර ජාතික ප්‍රසම්පාදන නියෝජ්‍යායතනයේ වෙබ් අඩවියෙහි පළ කළ යුතු බව 2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ මගින් අනිවාර්ය කෙරේ.¹⁴⁹ ජාතික ප්‍රසම්පාදන නියෝජ්‍යායතනය වසා දැමීමෙන් අනතුරුව එම වගකීම රාජ්‍ය මූල්‍ය දෙපාර්තමේන්තුව වෙත පැවරී ඇත. රාජ්‍ය මූල්‍ය දෙපාර්තමේන්තුව සතුව වෙබ් අඩවියක් නොමැති හෙයින් එම තොරතුරු මුදල් අමාත්‍යාංශ වෙබ් අඩවියෙහි පළ කරනු ලැබේ. ප්‍රසම්පාදන දැන්වීම් සම්බන්ධ පිටුව යාවත්කාලීන් වී තිබුණද ප්‍රසම්පාදන කොන්ත්‍රාත්තුව ලබා දීම් සම්බන්ධ පිටුව 2015 සිට මේ දක්වා යාවත්කාලීන කර නොමැත.¹⁵⁰ මුදල් අමාත්‍යාංශය මේ වන විට ඉහත කී තොරතුරු සිය වෙබ් අඩවියේ සිට PROMISe අවකාශය වෙත මාරු කරමින් සිටියි.

තොරතුරු දැනගැනීමේ පහත යටතේ තොරතුරු හෙළිදරවු කිරීමේ අවශ්‍යතා

ඒ ඒ අමාත්‍යාංශය සතුව ඇති ව්‍යාපෘතිවලට අදාළ සියලු තොරතුරු ඒවා ආරම්භ කිරීමට මාස තුනකට පෙර අදාළ අමාත්‍යවරුන් විසින් මහජනතාව සහ විවෘත ව්‍යාපෘතිවලින් බලපෑමට ලක් විය හැකි ඕනෑම පුද්ගලයෙකු සමඟ බෙදාහදා ගත යුතු බව තොරතුරු දැනගැනීමේ පනතට අනුව නියම කෙරේ.¹⁵¹ කිසියම් හදිසි ව්‍යාපෘතියක් සම්බන්ධයෙන් තොරතුරු විය ආරම්භ කිරීමට සහිතයාට පෙරලබා දිය යුතු වේ. එම පනතෙහි දක්වා ඇති පරිදි 'ව්‍යාපෘතියක්' යන්නෙන් අදහස් වන්නේ 'ඇ.ඩො. 100,000 ඉක්මවා යන වටිනාකමක් සඳහා විදේශීය වශයෙන් අරමුදල් සම්පාදනය කෙරෙන හෝ රු. 500,000 ඉක්මවා යන වටිනාකමක් සඳහා දේශීය වශයෙන් අරමුදල් සම්පාදනය කෙරෙන

148. 237 හා 238 අනුදේශ, 1998 රජයේ ටෙන්ඩර් කාර්ය පටිපාටිය පිළිබඳ මාර්ගෝපදේශ II කොටස.

149. 8.10.2 මාර්ගෝපදේශය, 2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ

150. මුදල් අමාත්‍යාංශයේ වෙබ් අඩවිය, 'ප්‍රොකුර්මන්ට් අවෝඩ්ස්' / ප්‍රසම්පාදන ලබා දීම් [Procurement Awards], <https://oldportal.treasury.gov.lk/web/guest/procurement-awards> [අවසන් පිවිසුම 18 නොවැම්බර් 2020]

151. 2016 අංක 12 දරන තොරතුරු දැනගැනීමේ අයිතිවාසිකම් පනතේ 9 වගන්තියේ 1 ඡේදය, https://www.rti.gov.lk/images/resources/RTI_Act_Sri_Lanka_E.pdf.

කවර හෝ ව්‍යාපෘතියකි'.¹⁵² සිය කැමැත්තෙන් ප්‍රගාමී හෙළිදරව් කිරීමේ අවශ්‍යතාවන්ට අමතරව,¹⁵³ තොරතුරු දැන ගැනීමේ පනතට අනුව රටෙහි පුරවැසියන් විසින් ඉදිරිපත් කරනු ලබන ලිඛිත ඉල්ලීම්වලට ප්‍රතිචාර වශයෙන් අදාළ අමාත්‍යවරයා විසින් ව්‍යාපෘති සංවර්ධන හා ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ක්‍රියාවලිය පුරාවටම යාවත්කාලීන කරන ලද තොරතුරු ලබා දිය යුතු වේ.¹⁵⁴

තොරතුරු දැන ගැනීමේ අයිතිවාසිකම් පනතේ 41 (2) වගන්තිය යටතේ පනවා ඇති අංක 20 දරන රෙගුලාසියට අනුව රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලිය පිළිබඳ සවිස්තරාත්මක තොරතුරු, ටෙන්ඩර් අයදුම්පත් සම්බන්ධව ගනු ලැබෙන තීන්දුවල ප්‍රතිඵල හා යොදා ගැනෙන නිර්ණායක සහ කොන්ත්‍රාත්තු සම්පූර්ණ කිරීම් පිළිබඳ වාර්තා' ආදී රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදන තොරතුරු කල්තබා හෙළිදරව් කළ යුතු වේ.¹⁵⁵

අංක එම්එන්පීඊඊ 2018/04 දරන චක්‍රලේඛය සහ ඊට අමුණා ඇති මාර්ගෝපදේශ මගින්ද තොරතුරු දැනගැනීමේ පනතෙහි දක්වා ඇති කල්තබා තොරතුරු හෙළිදරව් කිරීමේ අවශ්‍යතා පිළිබඳව වැඩිදුර පැහැදිලි කිරීමක් කර ඇත. මහජනතාව වෙනුවෙන් ප්‍රසිද්ධ කළ යුතු තොරතුරු වර්ග සහ එකී තොරතුරු හෙළිදරව් කළ යුතු ආකාරය විමසීම් නිශ්චිතව දක්වා ඇත.¹⁵⁶ එම චක්‍රලේඛයට අනුව කල්තබා හෙළිදරව් කළ යුතු තොරතුරු අතරට පහත කාරණා ඇතුළත් වෙයි:

- මුළු පිරිවැය ඇස්තමේන්තුව
- ව්‍යාපෘතියේ අපේක්ෂිත කාලය
- අරමුදල් සම්පාදනය කරන ආයතනයේ නම
- ණය වටිනාකම
- පොලී අනුපාතිකය
- ව්‍යාපෘති සංරචක
- ව්‍යාපෘතියෙන් අපේක්ෂිත ප්‍රතිලාභ
- ක්‍රියාත්මක කරනු ලබන ආයතනය
- ආරම්භ කරනු ලබන ආයතනය
- කොන්ත්‍රාත්කරුගේ නම
- කොන්ත්‍රාත්තුවේ වටිනාකම

එවැනි තොරතුරු මහජනතාව වෙත හෙළිදරව් කිරීම සඳහා යොදාගත හැකි විකල්ප වශයෙන් එකී චක්‍රලේඛයෙහි පහත කාරණා දක්වා ඇත:

- අදාළ අමාත්‍යාංශයේ/දෙපාර්තමේන්තුවේ වෙබ් අඩවියෙහි භාෂා තුනෙන්ම තොරතුරු පළ කිරීම
- ව්‍යාපෘති වැඩබිම් ආශ්‍රිතව විලිමහන් පුවරු (බිල්බෝර්ඩ්) ප්‍රදර්ශනය කිරීම
- ව්‍යාපෘතියේ ප්‍රතිලාභ බහුමාධ්‍යයන්හි සාකච්ඡා කිරීම

කැබිනට් අමාත්‍යාංශ 53 ක් සහ ජනාධිපතිවරයාගේ කාර්යාල හා අග්‍රාමාත්‍යවරයාගේ කාර්යාල විසින් තොරතුරු දැන ගැනීමේ පනත යටතේ ප්‍රගාමී ලෙස රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදනය සම්බන්ධ තොරතුරු හෙළිදරව් කිරීම පිළිබඳව වෙරටේ රිසර්ච් ආයතනය 2017 වර්ෂයේදී සිදු කරන ලද අධ්‍යයනයකින් හෙළි වූයේ රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදනයන් සම්බන්ධ එම තොරතුරු හෙළි කිරීම ඉතා පහළ මට්ටමක පැවතී බවයි.¹⁵⁷ ආරම්භ කිරීමට නියමිත ව්‍යාපෘති පිළිබඳ තොරතුරු හෙළිදරව් කිරීම අනිවාර්ය අවශ්‍යතාවක් බවට පත් කෙරෙන තොරතුරු දැනගැනීමේ පනතේ 9 වෙනි වගන්තිය යටතේ කළ යුතු හෙළිදරව් කිරීම් සම්බන්ධයෙන් සියලුම රාජ්‍ය ආයතන 1 ක් 100 ක් අතර කරන ලද ශ්‍රේණිගත කිරීමකට අනුව ලබා ගත් ලකුණු සංඛ්‍යාව සියයට 35 ට අඩු විය.¹⁵⁸ එම අධ්‍යයනයට අනුව ටෙන්ඩර් ප්‍රකාශයට පත් කිරීම සම්බන්ධයෙන් රජයේ ආයතන ලබා ගත් ලකුණු සංඛ්‍යාව සියයට 22 වූ අතර කොන්ත්‍රාත් ලබා දීම් සම්බන්ධ තොරතුරු පළ කිරීම සඳහා හිමි වූයේ සියයට 5 කි.¹⁵⁹ ටෙන්ඩර් ප්‍රකාශයට පත් කිරීමේදී පවා විලෙස හෙළිදරව් කර ඇති තොරතුරු විවිධ ආකෘතිවලට අනුව ලබා දී තිබුණු අතර හෙළි කර ඇති තොරතුරු එකිනෙකට සමාන නොවූ බවද එම වාර්තාවෙන් පෙන්වා දෙන ලදී.¹⁶⁰ තොරතුරු දැනගැනීමේ පනත යටතේ කල්තබා තොරතුරු හෙළිදරව් කිරීම සඳහාම වෙන් වූ කොටසක් ඇතැම් රජයේ ආයතනවල වෙබ් අඩවිවල පැවතියද බොහොමයක් වෙබ් අඩවිවල ටෙන්ඩර් දැන්වීම් පමණක් යාවත්කාලීන කර තිබුණි.¹⁶¹

රජයේ ආයතන විසින් භාෂා තුනෙන්ම (සිංහල, දුම්රිල හා ඉංග්‍රීසි) තොරතුරු පළ කළ යුතු වුවද, අමාත්‍යාංශ බොහොමයක වෙබ් අඩවි එසේ කිරීමට අපොහොසත් වී ඇති අතර තොරතුරු බොහොමයක් ලබාගත හැකි වන්නේ ඉංග්‍රීසි මාධ්‍යයෙන් පමණි.¹⁶² නියාමන රාමුව පිළිබඳ තොරතුරු ලබා ගැනීම සම්බන්ධයෙන්ද මෙම ගැටලුව පැන නගී. රාජ්‍ය මූල්‍ය දෙපාර්තමේන්තුවේ වෙබ් අඩවිය සහ PROMISE

152. එම, 9 වගන්තිය, 3 ඡේදය
 153. එම, 9 වගන්තිය
 154. එම, 9 වගන්තිය, 2(අ) ඡේදය
 155. 2016 අංක 12 දරන තොරතුරු දැනගැනීමේ පනත යටතේ පනවා ඇති රෙගුලාසි අතරින් 20 වැනි රෙගුලාසිය, https://www.rti.gov.lk/images/resources/2004-66_E_feb.pdf [අවසන් පිවිසුම 18 නොවැම්බර් 2020].
 156. අංක එම්එන්පීඊඊ 04/2018 දරන චක්‍රලේඛය, ජාතික ප්‍රතිපත්ති හා ආර්ථික කටයුතු අමාත්‍යාංශය, <https://www.rti.gov.lk/images/circulars/mnpea042018.pdf> [අවසන් පිවිසුම නොවැම්බර් 2020].
 157. වෙරටේ රිසර්ච්, 'ඔන්ලයින් ප්‍රොෆැක්ටිව් ඩිස්කලෝෂර් අන්ඩර් ද ආර්ථික ඇක්ට් ඉන් ශ්‍රී ලංකා: අ මොනිටරින් ෆ්‍රේමවර්ක් ඇන්ඩ් බේස්ලයින් ඇසෙස්මන්ට්'/ශ්‍රී ලංකාවේ තොරතුරු දැනගැනීමේ අයිතිවාසිකම් පනත යටතේ අන්තර්ජාලය ඔස්සේ ප්‍රගාමී තොරතුරු හෙළිදරව් කිරීම: නිරීක්ෂණ රාමුවක් හා පාදම් තක්සේරුවක් [Online Proactive Disclosure under the RTI Act in Sri Lanka: A Monitoring Framework and Baseline Assessment], 2018, <https://www.veriteresearch.org/wp-content/uploads/2018/07/Online-Proactive-Disclosure-under-the-RTI-Act-in-Sri-Lanka.pdf> [අවසන් පිවිසුම on 18 නොවැම්බර් 2020].
 158. එම, ඡ. 18-21.
 159. එම, ඡ. 49-50.
 160. එම.
 161. නිදසුනක් වශයෙන් බලන්න: වාර්මාර්ග අමාත්‍යාංශයේ වෙබ් අඩවිය, <http://www.irrigationmin.gov.lk> [අවසන් පිවිසුම 18 නොවැම්බර් 2020].
 162. නිදසුනක් වශයෙන් බලන්න: ශ්‍රී ලංකා විදුලිබල මණ්ඩලයේ වෙබ් අඩවිය, 'ටෙන්ඩර් හෝට්සස්'/ටෙන්ඩර් දැන්වීම් [Tender Notices], <https://ceb.lk/tender-notice/en> [අවසන් පිවිසුම on 27 දෙසැම්බර් 2020].

Image courtesy of Road Development Authority, 'New Kelani Bridge Project'

අවකාශය යන දෙක මගින්ම ලබා දෙනුයේ 2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ සහ 2006 ප්‍රසම්පාදන අත්පොත ආශ්‍රිත පරිපූරක ලියවිලිවල ඉංග්‍රීසි අනුවාද පමණි.¹⁶³ රාජ්‍ය මූල්‍ය දෙපාර්තමේන්තුව විසින් පළ කර ඇති චක්‍රලේඛ අතරින් කිහිපයක් පමණක් භාෂා තුනෙන්ම ලබාගත හැකි පරිදි පළ කර තිබේ.¹⁶⁴ ශ්‍රී ලංකාවේ ජනගහණයේ වයස අවුරුදු 10 හා ඊට වැඩි පිරිසෙන් ඉංග්‍රීසි භාෂාවෙන් ලිවීමට හා කියවීමට හැකියාව ඇත්තේ සියයට 30.8 කට පමණක් වැනි අඩු ප්‍රතිශතයක් බවට 2012 දී ජන සහ සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුව ප්‍රකාශ කර තිබේ.¹⁶⁵ විඛේනිත්, අදාළ තොරතුරු භාෂා තුනෙන්ම පළ කර නොමැති වීම ප්‍රසිද්ධියේ තොරතුරු ලබා ගැනීමට ඇති හැකියාවට සැලකිය යුතු අහිතකර බලපෑමක් එල්ල කරයි.

හෙළිදරවු කර ඇති තොරතුරු වෙත ප්‍රවේශ වීමේදී මුහුණ පාන්නට සිදු වන දුෂ්කරතා

පළ කර ඇති තොරතුරු සොයා ගැනීමේදී මුහුණ පාන්නට සිදු වන දුෂ්කරතා මගින්ද වීම තොරතුරුවල වටිනාකම හා ප්‍රයෝජනවත්භාවය වෙත බාධා එල්ල වෙයි. තොරතුරු හෙළිදරවු කිරීමේ අවශ්‍යතාවයට දක්වන දුර්වල අනුකූලතාවට අමතරව, මධ්‍යගත තොරතුරු සංචිතයක් නොමැති වීම හා ප්‍රසම්පාදන කාර්යයන් අධීක්ෂණය කරන ආයතනවලට

සිදු කරනු ලැබෙන නිරන්තර වෙනස්කම් නිසාද ප්‍රකාශයට පත් කර ඇති ප්‍රසම්පාදනවලට අදාළ තොරතුරු ලබා ගැනීමේදී මහජනතාවට දුෂ්කරතාවලට මුහුණ දීමට සිදු වේ. අද වන විට කෙනෙකුට ප්‍රසම්පාදනවලට අදාළ කාරණා සම්බන්ධයෙන් දැනුවත් වීමට හම් අප්පේ වෙබ් අඩවි රැසක් පිරිසිලනය කරන්නට සිදු වෙයි. රජයේ වෙබ් අඩවි සතුව ඒකීය ආකෘතියක් නොමැති වීම නිසා වම තොරතුරු විවිධ තේමා පාඨ හා උප කාණ්ඩ යටතේ පවතී. විපමණක්ද නොව, ප්‍රසම්පාදන සම්බන්ධයෙන් ගනු ලැබෙන තොරතුරු පිළිබඳ තොරතුරු සංචිතගත කොට මධ්‍යම අවකාශයක පළ කර නොමැති වීම නිසා ඒ සම්බන්ධයෙන් යාවත්කාල වීමට අවශ්‍ය කෙනෙකුට අමාත්‍ය මණ්ඩල තීරණ හා රජයේ ගැසට් පත්‍රිකා වෙත වෙනම පරිසිලනය කරන්නට සිදු වේ.

ප්‍රසම්පාදන කාර්ය රාමුවට බලපාන සංශෝධනයන් හා චක්‍රලේඛවලට අමතරව, 2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ හා 2006 ප්‍රසම්පාදන අත්පොත යාවත්කාලීන කොට සාප්‍රවම මුදල් අමාත්‍යාංශ වෙබ් අඩවිය ඔස්සේ ලබාගත හැකි පරිදි පළ කර තිබුණද ප්‍රසම්පාදන කටයුතු හා සබඳව කාරණාවලට අදාළව මුදල් අමාත්‍යාංශය විසින් පළ කරනු ලැබෙන චක්‍රලේඛ විසේ සාප්‍රව වම වෙබ් අඩවිය ඔස්සේ ලබාගත නොහැක.¹⁶⁶ මේ නිසා ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ/අත්පොත

163. මුදල් අමාත්‍යාංශයේ වෙබ් අඩවිය, 'සප්ලමන්ටර් ඩොකියුමන්ට්ස්' / පරිශීෂ්ට ලේඛන [Supplementary Documents], <https://oldportal.treasury.gov.lk/web/guest/supplementary-documents> [අවසන් පිවිසුම on 28 දෙසැම්බර් 2020] සහ PROMISE වෙබ් අඩවිය, 'ප්‍රොකුර්මන්ට් මැනුවල් 2006' / ප්‍රසම්පාදන අත්පොත 2006 [Procurement Manual 2006], https://promise.lk/?p=front_cont&a=g4 [අවසන් පිවිසුම on 28 දෙසැම්බර් 2020].

164. මුදල් අමාත්‍යාංශයේ වෙබ් අඩවිය, 'සර්කුලර්ස් - පබ්ලික් ෆයින්ෂන්ස් ඩිපාර්ට්මන්ට්' / චක්‍රලේඛ - රාජ්‍ය මූල්‍ය දෙපාර්තමේන්තුව [Circulars – Public Finance Department], <https://oldportal.treasury.gov.lk/public-finance-department> [අවසන් පිවිසුම 28 දෙසැම්බර් 2020].

165. ජනලේඛ හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුව, 'පොපියුලේෂන් ටේබල්ස් - සෙන්සස් පොපියුලේෂන් ඇන්ඩ් හවුසින්' / ජනගහන වගු - ජනගහන හා නිවාස සංඛ්‍යාලේඛන [Population Tables – Census of Population and Housing], 2012, <http://www.statistics.gov.lk/pophousat/cph2011/pages/activities/reports/finalreport/population/finalpopulation.pdf>, 33 වගුව, පි. 148, [Last accessed on 20 February 2020].

166. මුදල් අමාත්‍යාංශයේ වෙබ් අඩවිය, 'ප්‍රොකුර්මන්ට් මැනුවල්' / ප්‍රසම්පාදන අත්පොත, [Procurement Manual], <https://oldportal.treasury.gov.lk/web/guest/Procurement-Manual> [අවසන් පිවිසුම 28 දෙසැම්බර් 2020] සහ මුදල් අමාත්‍යාංශයේ වෙබ් අඩවිය, 'සර්කුලර්ස් - පබ්ලික් ෆයින්ෂන්ස් ඩිපාර්ට්මන්ට්' / චක්‍රලේඛ - රාජ්‍ය මූල්‍ය දෙපාර්තමේන්තුව [Circulars – Public Finance Department], <https://oldportal.treasury.gov.lk/public-finance-department> [අවසන් පිවිසුම 28 දෙසැම්බර් 2020].

සංශෝධනය කරමින් පළ කෙරෙන චක්‍රලේඛ සොයා ගැනීම අභියෝගයකි. ඇතැම් චක්‍රලේඛ (2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශවල 5.4.6 මාර්ගෝපදේශය සංශෝධනය කරමින් 2017 ඔක්තෝබර් 24 දින නිකුත් කරන ලද ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිසමේ පරිපූරකය වැනි) රාජ්‍ය මූල්‍ය දෙපාර්තමේන්තුවේ වෙබ් අඩවිය හෝ PROMISE අන්තර්ජාල අවකාශය ඔස්සේ ලබාගත නොහැක.¹⁶⁷

අදාළ වාර්ෂික ප්‍රසම්පාදන තොරතුරු ලබා ගැනීමට අවශ්‍ය අයෙකුට මුදල් අමාත්‍යාංශයේ හා විගණකාධිපති දෙපාර්තමේන්තුවේ වාර්ෂික වාර්තා සහ විදේශ සබඳතා දෙපාර්තමේන්තුව විසින් පළ කරන ලද විවිධ ප්‍රකාශන වෙත පිවිසීමට සිදු වේ.¹⁶⁸

මෙම කොටසේදී හඳුනාගත් අඩුපාඩු පියවීමට යෝජිත ඇතැම් ක්‍රියාදාම 3 වන කොටුවෙහි දැක්වේ.

විමෝචන, මහා පරිමාණ යටිතලපහසුකම් සංවර්ධන ව්‍යාපෘතිවලට

3 කොටුව

වත්මන් අඩුපාඩු පියවීමට 2018 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ සහ අත්පොතෙහි යෝජිත පියවර (2018 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ හා ප්‍රසම්පාදන අත්පොත ගැසට් කර ඇති නමුත් පාර්ලිමේන්තුව විසින් අනුමත කර නොමැත)

ඉහත සාකච්ඡාවට බඳුන් වූ ඇතැම් අඩුපාඩු සඳහා පිළියම් යොදනු වස් වැදගත් ක්‍රියාමාර්ග දෙකක් කෙටුම්පත් කරන ලද 2018 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ හා ප්‍රසම්පාදන අත්පොතට අන්තර්ගත කර තිබේ. එනම්, 1) විද්‍යුත් රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදන පද්ධතියක් පිහිටුවීම සහ 2) විවෘත ගිවිසුම් දත්ත ප්‍රමිති (Open Contracting Data Standard) යොදා ගැනීමයි.¹⁶⁹

අ. විද්‍යුත් රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදන පද්ධතිය

2018 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ හා ප්‍රසම්පාදන අත්පොත මගින් විස්තීර්ණ විද්‍යුත් රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදන යාන්ත්‍රණයක් පිහිටුවීම සඳහා ප්‍රතිපාදන සැලසේ. සියලුම ප්‍රසම්පාදන ලේඛන භාගත කරගැනීමට හැකි වන පරිදි ප්‍රසම්පාදන සැලසුම් අන්තර්ජාලය ඔස්සේ පළ කිරීමට ඉඩකඩ එමගින් සැලසේ.¹⁷⁰ එපමණක්ද නොව, පූර්ව ලංසු සම්මන්ත්‍රණ වාර්තා සහ ප්‍රසිද්ධ ලංසු විවෘත කිරීමේ වාර්තා, ලංසු කාල සීමාව තුළ ප්‍රසම්පාදන ලේඛනවලට සිදු කෙරෙන පැහැදිලි කිරීම්, සංශෝධන හා අදාළ ලියකියවිලි භාගත කර ගැනීමට හැකි වන පරිදි අන්තර්ජාලයේ පළ කෙරෙනු ඇත.¹⁷¹ විද්‍යුත් රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදන අවකාශය භාවිත කළ යුතු තරම (අර්ධ වශයෙන් හෝ මුළුමනින්මද යන්න) පිළිබඳව තීරණ ගැනීමේ අභිමත බලය ප්‍රසම්පාදන ආයතනය සතුව පවතින පරිදි විවෘත්තත්ව වෙත ක්‍රමානුකූලව සංක්‍රමණය වීමට ඉඩකඩ 2018 ප්‍රසම්පාදන අත්පොත මගින් සැලසේ.¹⁷²

ආ. විවෘත ගිවිසුම් දත්ත ප්‍රමිතිය

විවෘත ගිවිසුම් දත්ත ප්‍රමිති වනාහි කෙටුම්පත් කරන ලද ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ හා ප්‍රසම්පාදන අත්පොතට ඇතුළත් කර ඇති පුළුල් උපයෝගීතාවක් සහිත යෝජනාවකි.¹⁷³ මෙය, 2015 වසරේදී ලෝක බැංකුව හරහා බිහි වූ ස්වාධීන ලාභ නොලබන ආයතනයක් වන විවෘත සම්මුති හවුලෙහි (Open Contracting Partnership) නිපැයුමකි. දත්ත විකේන්ද්‍රීකරණය කිරීම හා කාණ්ඩගත කිරීම සරල කරන පොදු දත්ත ආකෘතියක් නිශ්චය කිරීම තුළින් පුළුල් පරාසයක රජයේ ගිවිසුම්කරණ දත්ත පාර්ශ්වකරුවන්ට ලබාගත හැකි පරිදි පළ කිරීමට සහාය දුන් ප්‍රමිතියෙන් ලැබේ. විවෘත ගිවිසුම් දත්ත ප්‍රමිතිවල අරමුණ වන්නේ මුදලට සරිලන විවිධාකාර සාක්ෂාත් කරගැනීම, විනිවිදභාවය හා විශ්වාසය ඉහළ නැංවීම හා පුරවැසියන්ට තොරතුරු වෙත ප්‍රවේශ වීමට සහ වියදම් නිරීක්ෂණය කිරීමට ප්‍රසම්පාදන දත්ත වෙත පොදු ප්‍රවේශයක් හරහා අවස්ථා ලබා දීමයි.¹⁷⁴ පරිශීලනය කිරීමට පහසු ආකාරයට ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලිය පිළිබඳ ගැඹුරු විශ්ලේෂණ ලබා දෙමින් එකී ප්‍රමිතියේ හේතුවල, නයිජීරියාව හා උගන්ඩාව වැනි සංවර්ධනය වෙමින් පවතින රටවල්ද ඇතුළත් රටවල් 30 කට අධික සංඛ්‍යාවක ජාතික ප්‍රසම්පාදන පද්ධතිවල ක්‍රියාත්මක වේ.¹⁷⁵

ඊට අමතරව තරගකාරී නොවන අවකාශ හරහා ලබා දුන් කොන්ත්‍රාත්තුවල විස්තරද අන්තර්ගත කළ යුතු බව 2018 ප්‍රසම්පාදන අත්පොත මගින් අනිවාර්ය කර ඇත.¹⁷⁶

167. ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිසම, ප්‍රසම්පාදන අත්පොතට එක් කර ඇති ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිසමේ පරිශීලනය, https://www.nprocom.gov.lk/web/images/pdf/NPC_Supplement_01_to_the_Procurement_Manual-2006-Goods_Work.pdf [අවසන් පිටිසුම 27 දෙසැම්බර් 2020].
168. බලන්න මුදල් අමාත්‍යාංශයේ වෙබ් අඩවිය, 'ඇනුවල් රිපෝට්ස්' / වාර්ෂික වාර්තා [Annual Reports], <https://www.treasury.gov.lk/p/annual-reports> [අවසන් පිටිසුම 24 දෙසැම්බර් 2020] ජාතික විගණන කාර්යාලයේ වෙබ් අඩවිය, 'ඇනුවල් රිපෝට්ස්' / වාර්ෂික වාර්තා [Annual Reports], <http://www.auditorgeneral.gov.lk/web/index.php/en/annual-reports> [අවසන් පිටිසුම 24 දෙසැම්බර් 2020] සහ විදේශ සම්පත් දෙපාර්තමේන්තුවේ වෙබ් අඩවිය, 'පබ්ලිකේෂන්ස් / රිපෝට්ස්' / ප්‍රකාශන / වාර්තා, [Publications/Reports], http://www.erd.gov.lk/index.php?option=com_content&view=article&id=56&Itemid=220&lang=en#other-reports [අවසන් පිටිසුම 24 දෙසැම්බර් 2020].
169. 13 හා 14 පරිච්ඡේද, ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ 2018 සහ ප්‍රසම්පාදන අත්පොත 2018.
170. 13.1 මාර්ගෝපදේශය, 2018 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ
171. එම.
172. ප්‍රසම්පාදන අත්පොත 2018, පි. 240
173. 14.1 මාර්ගෝපදේශය, 2018 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ
174. විවෘත කොන්ත්‍රාත්කරණ හවුලේ (Open Contracting Partnership) වෙබ් අඩවිය, 'වට් රිස් ඕපන් කන්ට්‍රැක්ටින්ග්' / විවෘත කොන්ත්‍රාත්කරණය යනු කුමක්ද? [What is open contracting], <https://www.open-contracting.org/what-is-open-contracting/> [අවසන් පිටිසුම 18 නොවැම්බර් 2020].
175. විවෘත කොන්ත්‍රාත්කරණ හවුලේ (Open Contracting Partnership) වෙබ් අඩවිය, 'වර්ල්ඩ්වයිඩ්' / ලෝක ව්‍යාප්ත, [Worldwide], <https://www.open-contracting.org/worldwide/#/> [අවසන් පිටිසුම 18 නොවැම්බර් 2020].
176. ප්‍රසම්පාදන අත්පොත 2018, පි. 252

1.2.4 මහජනතාවට/සිවිල් සමාජ සංවිධානවලට සහභාගී වීමට ඇති සීමිත අවස්ථා

අනෙකුත් රටවල් සමග සන්සන්දනය කර බැලූ කල ශ්‍රී ලංකාවෙහි ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලියේ ප්‍රත්‍යක්ෂ නිදසක් වන්නේ මහජනතාවට හා සිවිල් සමාජ සංවිධානවලට විධිවත් සහභාගීත්වය ලබා දීමට ඇති අවස්ථා සීමිත වීමයි. නිදසුනක් වශයෙන්, පූර්ව-ප්‍රසම්පාදන සහ පශ්චාත්-ප්‍රසම්පාදන අධීක්ෂණ අවධිවලදී අදහස් සහ යෝජනා ලබා ගැනීමේ සැසි ඔස්සේ සෘජු සිවිල් සමාජ සංවිධාන සහභාගීත්වයට ඉඩ සලසන ක්‍රමවේද නිල වශයෙන් හඳුන්වා දීමට ආසියාවේ හා අප්‍රිකාවේ සංවර්ධනය වෙමින් පවතින රටවල් කිහිපයක්ම පියවර ගෙන තිබේ.¹⁷⁷ උදාහරණයක් වශයෙන්, ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලියේ සෑම අවධියකදීම අපකෂපාති සිවිල් නිරීක්ෂකයන්ගේ සහභාගීත්වය 2003 පිලිපීන ප්‍රසම්පාදන ප්‍රතිසංස්කරණ පිලිවෙත් සංග්‍රහයේ 13 ඡේදයේ v වගන්තිය මගින් අනිවාර්ය කර ඇත.¹⁷⁸ එකී නිරීක්ෂකයන් අදාළ ක්ෂේත්‍රයේ අනුමත පෞද්ගලික අංශයේ කණ්ඩායම් හෝ රාජ්‍ය නොවන සංවිධානයක සාමාජිකයන් විය හැකි අතර ඔවුන් ලියාපදිංචි වී අවශ්‍ය ප්‍රකාශනයන් සිදු කළ යුතුය.¹⁷⁹ මොංගෝලියාවේ රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදන නීතිය ලංසු ඇගයීමේ හා කොන්ත්‍රාත්තු නිරීක්ෂණය කිරීමේ ක්‍රියාවලියට සිවිල් සංවිධානය නිල වශයෙන් අන්තර්ගත කිරීම උදෙසා 2011 වසරේදී සංශෝධනය කරන ලදී.¹⁸⁰ සිවිල් සමාජ සංවිධානවල දායකත්වය නිසා පිරිවැය අඩු වීමට හා පශ්චාත් ව්‍යාපෘති තත්ත්ව පාලනය කෙරෙහි ධනාත්මක බලපෑමක් ඇති කළ හැකි බව පිලිපීනයේ විනිවිදභාවය සඳහා හවුල (Partnership for Transparency) විසින් සිදු කරන ලද අධ්‍යයන මගින් පෙන්නුම් කර ඇත.¹⁸¹

1.2.5 විදේශ ණය දෙන ආයතනවල මාර්ගෝපදේශ නිසා මුදලට සරිලන වටිනාකමට බාධා ඇති වීමේ අවදානම

1.1.5 කොටස දී සාකච්ඡා කරන ලද පරිදි අරමුදල් සපයන විදේශ නියෝජ්‍යායතන මූල්‍ය සම්පාදනය කරන ව්‍යාපෘත වලදී 2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ සහ ප්‍රසම්පාදන අත්පොත යන ලේඛනවල මාර්ගෝපදේශ අනිබවා අදාළ වීම ආයතනය විසින් අනිවාර්ය කෙරෙන මාර්ගෝපදේශ බලාත්මක වේ. නමුත් 'ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ' යන වාක්‍ය බණ්ඩිය නිර්වචනය කර නොමැත. ඇතැම් විට විදේශ

නියෝජ්‍යායතන විසින් ණය ගිවිසුම් තුල ප්‍රසම්පාදන කොන්දේසි ඇතුලත් කරයි. ඒ, වම ආයතන මගින් සම්මතකල ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ නොමැති වූ විට හෝ පවතින මාර්ගෝපදේශ වලින් බැහැරව කටයුතු කරන අවස්ථාවල දීය. එනිසා ඇතැම් ණය කොන්දේසි ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ ලෙස ක්‍රියා කල හැක. 2006 ජාතික ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ හා සැසඳීමේදී වම ආයතනවල මාර්ගෝපදේශ හෝ ණය කොන්දේසි අනුගමනය කිරීමේදී ජාතික මට්ටමට වඩා ඉහළ හෝ පහළ ප්‍රමිතීන්ට අනුව කටයුතු කිරීමට සිදු විය හැක. වම මාර්ගෝපදේශ අනුගමනය කිරීමට සිදු වීම හේතුවෙන් ජාතික ප්‍රමිතීන්ට වඩා පහළ ප්‍රමිතියකට අනුව කටයුතු කිරීමට සිදු වන අවස්ථාවලදී මුදලට සරිලන වටිනාකමක් ලබා ගැනීමට ඇති හැකියාවට අහිතකර ලෙස බලපෑ හැකි අරමුදල් සපයන විදේශ නියෝජ්‍යායතන විසින් අනිවාර්ය කරනු ලැබෙන තම මාර්ගෝපදේශ විසින් අදාළ රට තරගකාරී ලංසු කැඳවීමේ ක්‍රියාවලියක් හරහා භාණ්ඩ හා සේවා ප්‍රසම්පාදනය කරගැනීමෙන් වළකාලන අවස්ථා මීට නිදසුනකි. 2005-2018 අතර කාලයේදී ලබා ගෙන ඇති ඉහළ වටිනාකමකින් යුතු ද්‍රව්‍යාංශවේදී ණය 35 අතරින් 28 ක් හරහා මූල්‍ය අරමුදල් සම්පාදනය කරන ලද යටිතලපහසුකම් ව්‍යාපෘති සඳහා ප්‍රසම්පාදන සිදු කර ඇත්තේ තාරග කාරී ලංසු තැබීමකින් තොරව බව වෙර්ටේ රිසර්ච් විසින් සිදු කරන ලද විශ්ලේෂණයකින් අනාවරණය විය. එකී ණය අතරින් 13 ක් ම ණය ලබා දුන් රටෙහි කොන්ත්‍රාත්කරුවන් විසින් ඉදිරිපත් කරන ලද ටෙන්ඩර් කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කෙරුණු ව්‍යාපෘති යෝජනා සඳහා අරමුදල් සම්පාදනය කරනු පිණිස යොදාගෙන ඇති බවද වම පර්යේෂණයෙහිදී හෙළි විය.¹⁸²

1.2.6 ටෙන්ඩර් කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කෙරෙන ව්‍යාපෘති යෝජනා නියාමනයට නිබේන නෛතික රාමුවේ දුර්වලතා

ලෝක බැංකුව විසින් ටෙන්ඩර් කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කෙරෙන ව්‍යාපෘති යෝජනා පිළිබඳව සිදු කරන ලද පර්යේෂණයකින් හෙළි වූයේ ඒවා නිසා තරගකාරීත්වය පවත්වා ගැනීමට හා මුදලට සරිලන වටිනාකමක් ලබා ගැනීමට සැලකිය යුතු අභියෝගයක් වල්ල වන බවයි.¹⁸³ මේ නිසා, ටෙන්ඩර් කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කෙරෙන ව්‍යාපෘති යෝජනා හරහා ප්‍රසම්පාදනය කෙරෙන ව්‍යාපෘති මගින්

177. ලෝක බැංකුව, 'වයි රිෆෝම් පබ්ලික් ඩොකුමන්ට්'/රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදනයන් ප්‍රතිසංස්කරණය කළ යුත්තේ ඇයි? [Why Reform Public Procurement?], 2012, https://www.worldbank.org/content/dam/Worldbank/document/MNA/Why_Reform_Public_Procurement_English.pdf [අවසන් පිවිසුම 18 නොවැම්බර් 2020].
178. කැඩපත්-ඇන්ටෝනියෝ, මයිරිස් ඊ., පාර්ටිසිපේෂන් ඔෆ් සිවිල් සොසයිටි ඉන් පබ්ලික් ප්‍රොකුර්මන්ට්: කේස් ස්ටඩීස් ග්‍රොම් ද ෆිලිපීන්ස්'/රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදනයන්හිදී සිවිල් සමාජ සහභාගීත්වය: පිලිපීනයෙන් ලබාගත් ක්ෂේත්‍ර අධ්‍යයන [Participation of Civil Society In Public Procurement: Case Studies From The Philippines], රාජ්‍ය කොන්ත්‍රාත් නීති ජර්නලය, 2007 ඔක්තෝබර්, වෙළුම 36, අංකය 4, https://www.jstor.org/stable/25755429?seq=1#metadata_info_tab_contents පි. 629-665, [අවසන් පිවිසුම 18 නොවැම්බර් 2020].
179. වම.
180. ලෝක බැංකුවේ වෙබ් අඩවිය, 'වොලන්ටරි ටයිං ටයිං ගවර්නන්ස්' හැන්ඩ්බුක්: සිවිල් සොසයිටි ඕවර්සයිට් ඔෆ් ප්‍රොකුර්මන්ට් ඉන් මොංගෝලියා'/ආණ්ඩුවල හස්තයන් ස්වේච්ඡාත්මකව සබැඳීම: සිවිල් සමාජය විසින් මොංගෝලියාවේ ප්‍රසම්පාදන කටයුතු අධීක්ෂණය කිරීම [Voluntarily Tying Government's Hands: Civil Society Oversight of Procurement in Mongolia], <https://blogs.worldbank.org/governance/voluntarily-tying-government-s-hands-civil-society-oversight-of-procurement-in-mongolia> [අවසන් පිවිසුම 18 නොවැම්බර් 2020].
181. විනිවිදභාවය සඳහා හවුලේ වෙබ් අඩවිය, 'සිවිල් සොසයිටි මොනිටරින් ඔෆ් පබ්ලික් ප්‍රොකුර්මන්ට්'/සිවිල් සමාජය විසින් රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදන නිරීක්ෂණය කිරීම [Civil Society Monitoring of Public Procurement], <https://www.ptfund.org/programs/procurement/> [අවසන් පිවිසුම 27 දෙසැම්බර් 2020].
182. වෙර්ටේ රිසර්ච්, 'ෆයින්ෂන්සින් ඉන්ෆ්‍රාස්ට්‍රක්චර්: ද (නොන්) කන්සේෂනල් ටේන්ස්'/යටිතලපහසුකම් සඳහා මූල්‍යකරණය: සහනදායී ණයවල (අ)සහනදායී බව, [Financing Infrastructure: The (non) Concessionality of Concessional Loans], 2020, <https://www.veriteresearch.org/publication/financing-infrastructure-the-non-concessionality-of-concessional-loans/> [අවසන් පිවිසුම 24 දෙසැම්බර් 2020].
183. ලෝක බැංකුව, 'රිවීම් ඔෆ් ව්‍යවස්ථාපිතයන්හි වින් අන්සොලිසයිට්ඩ් ප්‍රොපෝසල්ස් ඉන් ඉන්ෆ්‍රාස්ට්‍රක්චර් ප්‍රොජෙක්ට්ස්'/යටිතලපහසුකම් ව්‍යාපෘතිවලදී ටෙන්ඩර් කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කෙරුණු ව්‍යාපෘති යෝජනා පිළිබඳ අත්දැකීම් සමාලෝචනය [Review of Experiences with Unsolicited Proposals in Infrastructure Projects], 2017, <http://pubdocs.worldbank.org/en/246961488983068025/Experience-Review-Report-Final-Draft-March-7-2017.pdf> [අවසන් පිවිසුම 18 පෙබරවාරි 2020].

මහජන අභිලාෂ නිරූපණය වන බව සහතික කරනු පිණිස විවැනි යෝජනා කළමනාකරණය පාලනය කෙරෙන මධ්‍යගත, ස්ථාපිත හා පැහැදිලි රෙගුලාසි හා ප්‍රතිපත්ති පැවතීම අතිශයින්ම වැදගත් වේ.¹⁸⁴ කෙසේ වෙතත්, ශ්‍රී ලංකාවේ වත්මන් නියාමන රාමුව මගින් ටෙන්ඩර් කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කෙරෙන ව්‍යාපෘති යෝජනා නියාමනය කිරීම සඳහා පැහැදිලි මාර්ගෝපදේශ ඉදිරිපත් නොකෙරේ. පීවීඒ 02/2019 වකුලේඛය මගින් පැහැදිලි නිර්වචන ස්ථාපිත කර තිබෙන හමුදා, අන්‍යෝනී කරන ලද ස්විස් වැලෙන්ජ් ක්‍රමවේදය වෙනුවට විකල්ප ක්‍රමවේදයක් හඳුන්වා නොදීම සහ රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරීත්ව සඳහා වූ ජාතික නියෝජිත ආයතනය හා ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිසම අන්‍යෝනී කිරීම නිසා වීම ආයතන විසින් සම්පාදනය කරන ලද රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරීත්ව සඳහා වූ මාර්ගෝපදේශ කෙටුම්පත් ආශ්‍රිතව පවතින අවිනිශ්චිතතාව හේතුවෙන් ප්‍රමාණවත් නොවන හා යල්පැන ගිය රෙගුලාසි මාලාවක් ඉතිරිව පවතී.

1.4.1 කොටසෙහි සඳහන් කර ඇති පරිදි, පවතින නියාමන රාමුවට අනුව ටෙන්ඩර් කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කෙරෙන ව්‍යාපෘති යෝජනා පිළිගත ලබන්නේ රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරීත්ව වෙනුවෙන් පමණක් වුවද විදේශ ණය හරහා අරමුදල් සම්පාදනය කර ඇති පොදු යටිතලපහසුකම් ව්‍යාපෘති සඳහා ප්‍රසම්පාදන කටයුතු සිදු කිරීම වැඩි යෝජනා හරහා සිදුව තිබේ. විවැනි ටෙන්ඩර් කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කෙරෙන ව්‍යාපෘති යෝජනා පීඒ 02/2019 වකුලේඛය මගින් නිශ්චිත ලෙසම තහනම් කර තිබුණද විය භාවිතයේදී අනුමැතිය සහිතව ඉන් බැහැරව කටයුතු කර තිබේද යන්න පැහැදිලි නැත.¹⁸⁵ එමතුද

නොව, අතීතයේදී රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරීත්ව භාරගැනීම සඳහා ආයෝජන මණ්ඩලය විසින් සංවර්ධන ව්‍යාපෘති සැලසුමක් පවත්වාගෙන තිබේ.¹⁸⁶ විය ගෝලීය වශයෙන් පිළිගත් යන පිළිවෙත්වලට අනුගතව සිදු කරන ලද්දකි.¹⁸⁷ රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරීත්ව සහා වූ ජාතික නියෝජිත ආයතනය අන්‍යෝනී කිරීමෙන් අනතුරුව විවැනි ක්‍රියාදායමක් අඛණ්ඩව පවත්වාගෙන තිබේද යන්න අපැහැදිලි ය.¹⁸⁸

අවසන් වශයෙන්, ටෙන්ඩර් කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කෙරෙන ව්‍යාපෘති යෝජනා ඇගයීම උදෙසා පවතින ක්‍රමවේදයද පැහැදිලි බවින් තොර වූවකි. ස්විස් වැලෙන්ජ් ක්‍රමවේදය අන්‍යෝනී කිරීමෙන් අනතුරුව ටෙන්ඩර් කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කෙරෙන ව්‍යාපෘති යෝජනා ඉදිරිපත් කරන පෞද්ගලික පාර්ශ්වය වෙනුවෙන් කිසිදු විශේෂිත පිළිගැනීමක් නොමැති බව ගම්‍ය වුවද රජයේ ක්‍රියා පිළිවෙතින් පෙනී යන්නේ ටෙන්ඩර් කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කෙරෙන ව්‍යාපෘති යෝජනා සඳහා ව්‍යුහාත්මක හා ඇගයීමේ යාන්ත්‍රණයක් නොමැති බවයි.¹⁸⁹ ටෙන්ඩර් කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කෙරෙන ව්‍යාපෘති යෝජනා සම්මතකරණය හා ඇගයීම වෙනුවෙන් ගෝලීය වශයෙන් පිළිගත් යන පිළිවෙත්වලට අනුකූල වන පරිදි පිහිටවූ සවිස්තර මාර්ගෝපදේශ සහ විධි යෝජනා වෙනුවෙන් වඩා තරගකාරී තක්සේරුකරණ ව්‍යුහයක් ස්ථාපිත කිරීම අනිවාර්යයෙන් කෙටුම්පත් කෙරුණු රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරීත්ව සඳහා වූ මාර්ගෝපදේශවල අරමුණ විය.¹⁹⁰ ස්විස් වැලෙන්ජ් ක්‍රමවේදය වෙනුවට භාවිතයට ගත හැකි විකල්ප පියවර බොහොමයක් පැවතියද විනිවිදභාවය හා තරගකාරීභාවය සහතික කරනු වස් අවශ්‍ය දිරිගැන්වීමේ ව්‍යුහය පැහැදිලිව පිහිටුවීම අතිශයින් වැදගත් වේ.¹⁹¹

1.3. මහජන/සිවිල් සමාජ සංවිධාන සහභාගීත්වය වෙනුවෙන් ඇති අවස්ථා

පාරිසරික හා සමාජ බලපෑම් තක්සේරු සිදු කිරීම, ඉඩම් අත්පත් කරගැනීම සහ නැවත පදිංචි කිරීම් ආදී ප්‍රාරම්භක ප්‍රතිපාදන සැලසීම මහා පරිමාණ යටිතලපහසුකම් ව්‍යාපෘතියක ප්‍රසම්පාදන සැලසුම් කිරීමේ අවධියට ඇතුළත් වේ. ප්‍රසම්පාදන සැලසුම් කිරීමේ අවධිය තුළදී සිවිල් සමාජ සංවිධානවලට/මහජනතාවට සහභාගීත්වය දැක්වීමට ඇති අවස්ථා පිළිබඳව මෙම වාර්තාවේ දෙවන සහ තෙවන කොටස්වලදී සවිස්තරව සාකච්ඡා කර ඇත. මුදලට සරිලන

වටිනාකම ඉහළ නැංවීම සඳහා සිවිල් සමාජ සංවිධානවලට ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලියට දායකත්වය දැක්වීමට ඇති අවස්ථා මෙම කොටසේදී පහත කාණ්ඩ තුන යටතේ සාකච්ඡාවට බඳුන් කෙරේ.

1. නෛතික හා ප්‍රතිපත්තිමය ප්‍රතිසංස්කරණ වෙනුවෙන් පෙනී සිටීමට ඇති අවස්ථා.
2. විනිවිදභාවය හා වගවීම ඉහළ නැංවීමට ඇති අවස්ථා.

184. එම.

185. ප්‍රධාන තොරතුරු දායකයන් සමග පැවති සම්මුඛ සාකච්ඡා.

186. එම.

187. ප්‍රතිසංස්කරණ හා සංවර්ධනය සඳහා ජාත්‍යන්තර බැංකුව/ලෝක බැංකුව හා ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය සංස්ථාව, 'පොලිසි ගයිඩ්ලයින්ස් ෆෝ මැනේජින් අන්සොලිසිටඩ් ප්‍රොජෙක්ට්ස් ඉන් ඉන්ෆ්‍රාස්ට්‍රක්චර් ප්‍රොජෙක්ට්ස්' /යටිතලපහසුකම් ව්‍යාපෘතිවලදී ටෙන්ඩර් කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කෙරෙන ව්‍යාපෘති යෝජනා කළමනාකරණය කිරීම සඳහා මාර්ගෝපදේශ - II වේදිම: යටිතලපහසුකම් ව්‍යාපෘතිවලදී ටෙන්ඩර් කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කෙරෙන ව්‍යාපෘති යෝජනා කළමනාකරණය කිරීම සඳහා ප්‍රතිපත්තියක් සකස් කිරීමට මාර්ගෝපදේශය [Policy Guidelines For Managing Unsolicited Proposals in Infrastructure Projects – Volume II Guidelines for the Development of a Policy for Managing Unsolicited Proposals in Infrastructure Projects], 2018, https://ppp.worldbank.org/public-private-partnership/sites/ppp.worldbank.org/files/documents/UnsolicitedProposals_Volume2_Guidelines_WEB%20%281%29.pdf 8. 6, [අවසන් පිවිසුම 18 පෙබරවාරි 2020].

188. ප්‍රධාන තොරතුරු දායකයන් සමග පැවති සම්මුඛ සාකච්ඡා.

189. එම

190. එම

191. ස්වයංක්‍රීය කෙටිලැයිස්තුකරණය, ප්‍රසාද ලකුණු ක්‍රමය සහ ස්විස් වැලෙන්ජ් ක්‍රමවේදය වැනි දිරිගැන්වීම් ක්‍රම පිළිබඳ සංසන්දනයක් සඳහා පොදුවේ බලන්න: ප්‍රතිසංස්කරණ හා සංවර්ධනය සඳහා ජාත්‍යන්තර බැංකුව/ලෝක බැංකුව හා ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය සංස්ථාව, 'පොලිසි ගයිඩ්ලයින්ස් ෆෝ මැනේජින් අන්සොලිසිටඩ් ප්‍රොජෙක්ට්ස් ඉන් ඉන්ෆ්‍රාස්ට්‍රක්චර් ප්‍රොජෙක්ට්ස්' /යටිතලපහසුකම් ව්‍යාපෘතිවලදී ටෙන්ඩර් කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කෙරෙන ව්‍යාපෘති යෝජනා කළමනාකරණය කිරීම සඳහා ප්‍රතිපත්තිමය මාර්ගෝපදේශ [Policy Guidelines For Managing Unsolicited Proposals in Infrastructure Projects], 2018, <https://ppp.worldbank.org/public-private-partnership/library/policy-guidelines-managing-unsolicited-proposals-infrastructure-projects> [අවසන් පිවිසුම 18 නොවැම්බර් 2020].

3. පහත ක්‍රම හරහා මහජන අභිලාෂ නියෝජනය කිරීමට ඇති අවස්ථා:

- a. පවතින ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලිය යටතේ පවතින පැමිණිලි ඉදිරිපත් කිරීමට ඇති ක්‍රමවේදය
- b. රටේ ආඥා සහ මූලික අයිතිවාසිකම් පෙත්සම්.

1.3.1 නෙතික හා ප්‍රතිපත්තිමය ප්‍රතිසංස්කරණ වෙනුවෙන් පෙනී සිටීම

පර්යේෂණ හා දැනුවත් කිරීම් තුළින් වැඩිදියුණු වූ නියාමන හා ප්‍රතිපත්ති රාමුවක් නිර්මාණය කිරීම සඳහා දායක වීමට සිවිල් සමාජ සංවිධානවලට හැකියාව ඇත. මුදලට සරලන වටිනාකම ඉහළ නැංවීම තුළින් පොදු යටිතලපහසුකම් ව්‍යාපෘතිවලදී මහජන සුබසිද්ධිය සුරැකීම කිරීම සඳහා සිවිල් සමාජ සංවිධානවලට ප්‍රවර්ධනය කළ හැකි ප්‍රතිසංස්කරණ සඳහා ඉහත 1.2 කොටසේදී අවධාරණය කරන ලද පවතින නෙතික රාමුවේ අඩුපාඩු සහ දුර්වලතා හිදුර්ශන සපයයි. තමන් විසින් සිදු කරන ලද පර්යේෂණ හෝ විකල්ප කරගන්නා ලද තොරතුරු මෙන්ම වෙනත් ඕනෑම විශ්වසනීය ආයතනයක් විසින් සිදුකරන ලද පර්යේෂණ හෝ විකල්ප කරන ලද තොරතුරු යොදා ගනිමින් සිවිල් සමාජ සංවිධානවලට නෙතික හා ප්‍රතිපත්තිමය ප්‍රතිසංස්කරණ වෙනුවෙන් පෙනී සිටිය හැක. ප්‍රතිපත්ති සහ රෙගුලාසිවල ධනාත්මක වෙනසක් ඇති කිරීමට ඉහළ බලාධිකාරීය දැනුවත් කිරීම හරහා මෙන්ම පනතාව දැනුවත් කිරීම හරහාද කටයුතු කළ හැක. ඉහළ බලාධිකාරීය දැනුවත් කිරීමට උදාහරණ ලෙස සෘජුවම පාර්ලිමේන්තු නියෝජිතයන්, පාර්ලිමේන්තු කමිටු හා පෙන්නුම් ප්‍රතිපත්ති සම්පාදකයන් දැනුවත් කිරීම හරහා අදාළ වෙනස්කම් සිදු කිරීමට කටයුතු කිරීම දැක්විය හැක. සාම්ප්‍රදායික හා සමාජ මාධ්‍ය ඔස්සේ ගැටලුව, විහි බලපෑම හා විසඳුම් සම්බන්ධයෙන් මහජන දැනුවත් කිරීම දෙවැන්නට උදාහරණ වේ. පාර්ලිමේන්තුව සම්බන්ධ කර ගැනීමේදී තනි තනි පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරුන් හරහා පාර්ලිමේන්තුවෙහිදී ප්‍රශ්න කිරීම්, නියෝජිතයන් ඉදිරිපත් කරන පෞද්ගලික මට්ටමේ මෝසම් හා පෞද්ගලික පනත් ආදිය ඔස්සේ කටයුතු කළ හැක.¹⁹² අදාළ අමාත්‍යවරයාගේ ප්‍රධානත්වයෙන් යුතු අමාත්‍යාංශ උපදේශක කමිටුවලින් ප්‍රශ්න කිරීමටද පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරුන්ට හැක.¹⁹³ රාජ්‍ය නිලධාරීන් විසින් ගනු ලබන අසාධාරණ තීරණ පිළිබඳ මහජනතාවගේ පෙත්සම් පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරුන් හරහා මහජන පෙත්සම් පිළිබඳ කාරක සභාව වෙත යොමු කිරීමටද අවස්ථාව තිබේ.¹⁹⁴ විපමණක්ද නොව, රාජ්‍ය ගිණුම් පිළිබඳ කාරක සභාව, පොදු ව්‍යාපාර පිළිබඳ

කාරක සභාව සහ රජයේ මුදල් පිළිබඳ කාරක සභාව යන ආයතන පොදු කතිකාවන් ඔස්සේ නෙතික හා ප්‍රතිපත්තිමය ප්‍රතිසංස්කරණ සඳහා පෙළඹවීම් සිදු කරමින් වාර්තා සහ විවිධ සොයාගැනීම් පළ කිරීම තුළින් විනිවිදභාවය හා වගවීම ප්‍රවර්ධනය කිරීමට උපකාරී වන අතර ඒ හරහා නෙතික හා ප්‍රතිපත්තිමය ප්‍රතිසංස්කරණ සඳහා පෙළඹවීමක් සිදු කෙරේ.¹⁹⁵

1.3.2 විනිවිදභාවය හා වගවීම ඉහළ නැංවීම

ඉහත සඳහන් කළ පරිදි, තොරතුරු හෙළිදරවු කිරීමේ අවශ්‍යතාවලට දක්වන අනුකූලතාව සීමිත වීම, හෙළිදරවු ඇති තොරතුරු වෙත පිවිසීමේදී මුහුණ පාන්නට සිදු වන දුෂ්කරතා සහ තොරතුරු හෙළිදරවු කිරීමේ අවශ්‍යතාවල සැලකිය යුතු අඩුපාඩු ආදී හේතූන් නිසා¹⁹⁶ රාජ්‍ය ආයතන විසින් ප්‍රසම්පාදනවලට අදාළ තොරතුරු හෙළිදරවු කිරීම් නිරීක්ෂණය කරන පොදු අධීක්ෂණ ආයතන ලෙස කටයුතු කිරීමේ අවස්ථාව සිවිල් සමාජ සංවිධාන වෙත හිමි වේ.

ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලියේ විනිවිදභාවය සහ වගවීම වැඩිදියුණු කිරීම සඳහා සිවිල් සමාජ සංවිධානවලට පහත කාර්යයන් ඉටු කළ හැක:

- අනිවාර්ය තොරතුරු හෙළිදරවු කිරීමේ අවශ්‍යතාවලට දක්වන අනුකූලතාව නිරීක්ෂණය කිරීම
- තොරතුරු දැනගැනීමේ පහත යටතේ ඉල්ලීම් කරමින් තොරතුරුවල ඇති අඩුපාඩු පියවීම
- පොදුපහ සුබසිද්ධිය ආරක්ෂා කිරීමටත් මුදලට සරලන වටිනාකම ලබා ගැනීමටත් ඉහළ මට්ටම්වලින් තොරතුරු හෙළිදරවු කිරීමේ වැදගත්කම පෙන්වා දෙමින් ඒ වෙනුවෙන් පෙනී සිටීම
- ජනමාධ්‍ය හරහා තොරතුරු පිළිබඳ ගැටලු ඉස්මතු කිරීම

හෙළිදරවු නොකරන ලද තොරතුරු ලබා ගැනීම සඳහා සිවිල් සමාජ සංවිධානවලට හා මහජනතාවට තොරතුරු දැනගැනීමේ පහත යටතේ කරන ඉල්ලුම් පත්‍රවලට ප්‍රතිචාර වශයෙන් ලබා ගත හැකි තොරතුරු අතිශය වැදගත් වේ. සිවිල් සමාජ සංවිධාන විසින් තොරතුරු ආශ්‍රිත හිදුස් පිරවීම සඳහා තොරතුරු දැනගැනීමේ පහත හරහා ලබා ගත් තොරතුරු ප්‍රසිද්ධියට පත් කිරීම මගින් ප්‍රසම්පාදන තොරතුරු වෙත මහජනතාවට ඇති ප්‍රවේශය ඉහළ නැංවෙනු ඇත විපමණක්ද නොව, රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලිය තුළ ඇති විය හැකි අවහඳුන්ගෙන් කරලියට ගෙන ඒම සඳහාද තොරතුරු දැනගැනීමේ පහත යටතේ ලබා ගන්නා තොරතුරු ප්‍රයෝජනවත් විය හැක.

192. පොදුවේ බලන්න: ශ්‍රී ලංකා පාර්ලිමේන්තුවේ වෙබ් අඩවිය, 'පාර්ලිමේන්තුවේ කටයුතු - පාර්ලිමේන්තු ප්‍රශ්න', <https://parliament.lk/si/business-of-parliament/parliamentary-questions>, [අවසන් පිවිසුම 18 නොවැම්බර් 2020], ශ්‍රී ලංකා පාර්ලිමේන්තුවේ වෙබ් අඩවිය, 'පාර්ලිමේන්තුවේ කටයුතු - පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරුන්ගේ යෝජනා', <https://parliament.lk/si/how-parliament-works/business-of-parliament/private-member-s-motions>, [Last accessed on 18 November 2020], ශ්‍රී ලංකා පාර්ලිමේන්තුවේ වෙබ් අඩවිය, 'පාර්ලිමේන්තුවේ කටයුතු - පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරුන්ගේ පනත් කෙටුම්පත්', <https://parliament.lk/en/how-parliament-works/private-members-bills> [අවසන් පිවිසුම 18 නොවැම්බර් 2020].

193. පාර්ලිමේන්තුවේ වෙබ් අඩවිය, 'මහජන පෙත්සම් පිළිබඳ කාරක සභාව' / අමාත්‍ය උපදේශක කමිටු, [Ministerial Consultative Committees], <https://parliament.lk/en/how-parliament-works/private-members-bills> [අවසන් පිවිසුම 18 නොවැම්බර් 2020].

194. පාර්ලිමේන්තුවේ වෙබ් අඩවිය, 'මහජන පෙත්සම් පිළිබඳ කාරක සභාව', <https://parliament.lk/si/component/committees/committee/showCommittee?id=364&type=committee&Itemid=106> [අවසන් පිවිසුම 18 නොවැම්බර් 2020].

195. ශ්‍රී ලංකා පාර්ලිමේන්තුවේ නිල වෙබ් අඩවිය, 'විශේෂ කාර්යයන් සඳහා වන කාරක සභා ලැයිස්තුව', <https://parliament.lk/si/component/committees/committee/?id=3&type=category&Itemid=106> [අවසන් පිවිසුම 18 නොවැම්බර් 2020].

196. ඉහත 1.5 කොටස බලන්න.

ජනමාධ්‍ය හරහා හඳුනා ගත් ගැටලු ඉස්මතු කර පෙන්වීම මගින් ජනතාව ඒ පිළිබඳව දැනුවත් කර කිරීම සහ එම ගැටලු විසඳීමට ඉල්ලුමක් ඇති කිරීමේ ප්‍රකට මගකි. දෙවන කොටසේදී සඳහන් වූ පරිදි පාරිසරිකමය කාරණා වැනි විවිධ විෂය පථය සම්බන්ධයෙන් මහජන උනන්දුවක් ඇති කිරීම සඳහා සිවිල් සමාජ සංවිධාන නිතරම පාහේ ජනමාධ්‍ය යොදා ගන්නා නමුදු රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදන කටයුතුවලට අදාළ වගවීම හා විනිවිදභාවය ජනප්‍රිය මාතෘකාවක් බවට පත්ව නොමැත. එලෙස ජනමාධ්‍යයේ අවධානයට ලක් කිරීම නිසා අනවශ්‍ය ලෙස ගැටලු දේශපාලනීකරණය වීමක්ද සිදු විය හැකි නමුදු එසේ කිරීම දැනට පවතින සන්නිවේදන ක්‍රමවේද හරහා ළඟා විය නොහැකි ප්‍රතිපත්ති සම්පාදකයන්ගේ හා නියාමන නිලධාරීන්ගේ අවධානය ලබා ගැනීම සඳහා සාර්ථක ක්‍රමෝපායක් ලෙස සැලකේ.

ඉහත උපක්‍රමය ඔස්සේ සිවිල් සමාජ සංවිධානවලට රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලියේ විනිවිදභාවය ඉහළ නැංවීමට මෙන්ම වගවීම පවත්වා ගැනීමට දායක වීමටද හැකි වේ. එපමණක්ද නොව, දැනටමත් සිදු කෙරෙමින් පවතින PROMISE ප්‍රවේශයේ කඩිනමින් ක්‍රියාත්මක කිරීම හා එය වැඩ කොන්ත්‍රාත්තු ද ආවරණය කරන පුළුල් වේදිකාවක් බවට පත් කිරීම වෙනුවෙන් පෙනී සිටීම හරහාද සිවිල් සංවිධානවලට ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලියේ විනිවිදභාවය වර්ධනය කිරීමට දායක විය හැක.

1.3.3 මහජන අභිලාෂ නියෝජනය කිරීම

සාමාන්‍ය විමසීම් යොමු කිරීම

2006 ප්‍රසම්පාදන අත්පොතට අනුව ප්‍රසම්පාදන ප්‍රතිපත්තිය, ක්‍රමවේද හා මාර්ගෝපදේශ පිළිබඳ පොදු විමසීම් ප්‍රසම්පාදන ආයතන වෙත යොමු, කළ හැකි වේ. ප්‍රසම්පාදන ආයතන වෙත ලැබෙන විවැනි විමසීම් ජාතික ප්‍රසම්පාදන නියෝජ්‍යායතනය (දැනට රාජ්‍ය මූල්‍ය දෙපාර්තමේන්තුව)¹⁹⁷ වෙත යොමු කෙරේ.

කෙසේ වෙතත්, විවැනි විමසීම් සිදු කිරීම සඳහා සුදුසුකම් ලබන්නේ කවර පාර්ශ්වද යන්න හෝ එම විමසීම් ආමන්ත්‍රණය කිරීම සඳහා පිහිටුවා ඇති ක්‍රියාවලිය හෝ සම්බන්ධ තොරතුරු 2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ හා 2006 ප්‍රසම්පාදන අත්පොත මෙන්ම රාජ්‍ය මූල්‍ය දෙපාර්තමේන්තුවේ වෙබ් අඩවිය මගින්ද ලබා දීමක් සිදු නොවේ.

ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිසම ක්‍රියාත්මකව පැවති අවධියේදී ප්‍රසම්පාදනවලට අදාළ කාරණා සම්බන්ධයෙන් මහජනතාව වෙතින්

මතු වන විමසීම් හා පැමිණිලි විමසීම් භාරගන්නා ලදී.¹⁹⁸ 2018 වසරේදී ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ අර්ථකථනය කරගැනීම හෝ පැහැදිලි කරගැනීම සඳහා ඉල්ලීම් 34 ක් ලැබුණු අතර ඉන් 33 ක් සඳහා පිළිතුරු ලබා දෙන ලදී.¹⁹⁹ ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිසම අහෝසි කිරීමෙන් පසුව එම කාර්යභාරය රාජ්‍ය මූල්‍ය දෙපාර්තමේන්තුව විසින් ඉටු කර තිබේද යන්න පැහැදිලි නැත.

රාජ්‍ය මූල්‍ය දෙපාර්තමේන්තුව වෙත සාමාන්‍ය විමසීම් යොමු කිරීමට අවස්ථාවක් මාර්ගෝපදේශ වෙතින් මහජනතාවට සැලසෙන හෙයින් සිවිල් සමාජ සංවිධානවලටද ප්‍රතිපත්ති හා සබැඳි කාරණා සන්නිවේදනය කිරීම සඳහා එම ක්‍රමවේදයම යොදාගත හැකි වේ. මහජනතාව එම ක්‍රමවේදය පිළිබඳව දැනුවත්භාවයකින් පසු විමසීම් හා විෂය නිතර නිතර භාවිතයට ගැනීම තුළින් අනාගතයේ පොදු විමසීම් යොමු කිරීම සඳහා වඩා පැහැදිලි යාන්ත්‍රණයක් රාජ්‍ය මූල්‍ය දෙපාර්තමේන්තුව විසින් ස්ථාපිත කිරීමට මග පෑදිය හැක.

අධිකරණ හරහා නෛතික පිළියම් යෙදීම

රජයේ ආයතන විසින් ගනු ලැබෙන තීන්දු තීරණ නීති විරෝධී, අත්තනෝමතික හෝ අසාධාරණ නම් හෝ විමසීම් මහජනතාවගේ මූලික අයිතිවාසිකම් වෙත බාධාවක් එල්ල වේ නම් හෝ එකී තීරණ අභියෝගයට ලක් කිරීමට අවකාශය ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් සලසා තිබේ. ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලිය අතුරුදහන් ගන්නා ලද තීරණයක් නීති විරෝධී නම්, අසාධාරණ නම් හෝ නීතිය මගින් පනවා ඇති ක්‍රමවේදයට පටහැනි නම් හෝ එකී තීරණය අභියාචනාධිකරණයෙහි ගොනු කරනු ලැබෙන රීට් ආඥාවක් හරහා අභියෝගයට ලක් කළ හැක.²⁰⁰ එම තීරණය මගින් මහජනතාවගේ මූලික අයිතිවාසිකම් වෙත බාධාවක් එල්ල වේ නම් ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේදී එය අභියෝගයට ලක් කිරීමට හැකියාව ඇත.²⁰¹ මහා පරිමාණයේ යටිතලපහසුකම් ව්‍යාපෘති සම්බන්ධයෙන් ගෙන ඇති තීරණ දැනටමත් රීට් ආඥා සහ මූලික අයිතිවාසිකම් පෙත්සම් හරහා අභියෝගයට ලක් කර තිබේ.²⁰² ප්‍රසම්පාදන ආයුචක්‍රය පුරාවට රාජ්‍ය නිලධාරීන්ගේ ක්‍රියාකලාපයන්ද මහා භාරකාර මූලධර්මය (Public Trust Doctrine) සහ ආයතන සංග්‍රහය, 1987 අංක 3 දරන පොදු කොන්ත්‍රාත් පනත හා අල්ලස් පනත වැනි වර්ග පිළිවෙත් අභිචාර්ය කෙරෙන පනත් හා නියාමන රෙගුලාසි ආදිය හරහා අභියෝගයට ලක් කළ හැකි වේ.²⁰³

197. ප්‍රසම්පාදන අත්පොත 2006, 8. 107.
198. ප්‍රධාන තොරතුරු දායකයන් සමග පැවති සම්මුඛ සාකච්ඡා.
199. ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිසම, 'ඇනුවල් රිපෝට් - 2018' / වාර්ෂික වාර්තාව - 2018 [Annual Report] <http://www.nprocom.gov.lk/web/images/pdf/annual2018/NPC-Annual-Report-2018-E.pdf>, 8. 8, [අවසන් පිටිපුම 2020 පෙබරවාරි 18].
200. 140 වගන්තිය, ශ්‍රී ලංකාවේ 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව.
201. 126 වගන්තිය, ශ්‍රී ලංකාවේ 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව.
202. පොදුවේ බලන්න: වන සංරක්ෂක ජනරාල්වරු වදිල්ව විජේබණ්ඩා හඬ තීන්දුව [2009] 1 ශ්‍රී ලංකා නීති වාර්තා, මධ්‍යම පරිසර අධිකාරියට එදිරිව එන්වයර්මන්ටල් ෆවුන්ඩේෂන් ලිමිටඩ් හඬ තීන්දුව [2006], මධ්‍යම පරිසර අධිකාරියට එදිරිව පබ්ලික් ඉන්ටර්ස්ට් ෆවුන්ඩේෂන් හඬ තීන්දුව [2001] ශ්‍රී ලංකා නීති වාර්තා 330, නීතිපතිවරු වදිල්ව අමරසිංහගේ හඬ [1993] 1 ශ්‍රී ලංකා නීති වාර්තා 376.
203. ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ හා කොන්ත්‍රාත් කළමනාකරණ මාර්ගෝපදේශ, 8. 2-5.

2

පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමේ රාමුව

සංවර්ධන ව්‍යාපෘති මගින් වල්ල විය හැකි පාරිසරික බලපෑම් සැලකිල්ලට ගැනීම ඒවායෙහි තිරසාර පැවැත්මට අතිශයින්ම වැදගත් වේ. මහා පරිමාණ සංවර්ධන ක්‍රියාදාමයන් හේතුවෙන් පාරිසරික පද්ධතිවලට හානි සිදු වීමට, පරිසර දූෂණය ඉහළ නැංවීමට හා ස්වභාවික සම්පත් ක්‍ෂයවීමට ඉඩකඩ තිබේ. විවිධ බලපෑම් නිසා අදාළ ප්‍රදේශවල සත්ත්ව හා ව්‍යාජනා ගහණය විනාශයට ලක් විය හැකි අතර එමගින් ප්‍රාදේශික ප්‍රජාවන්ගේ ජීවිත හා ජීවනෝපායයන්ටද බලපෑම් ඇති හැක. මේ හේතුවෙන් වැඩිදුර සංවර්ධන කටයුතු සිදු කිරීම තිරසාර නොවන තත්ත්වයක් අවසානයේදී උදා වීමට හැකියාව ඇත. යටිතලපහසුකම් සඳහා වූ ප්‍රසම්පාදන පිළිබඳ කතිකාවෙහි ප්‍රමුඛස්ථානයක් පරිසරය වෙත වල්ල විය හැකි බලපෑම් අවම කිරීම වෙත හිමි වන්නේ එම හේතුව නිසාමය.

තිරසාර සංවර්ධනය සහතික කරනු පිණිස නියාමකයන් විසින් යොදා ගනු ලැබෙන මූලික මෙවලමක් වන්නේ පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීම යි. බලපෑම් ඇගයීම සඳහා වූ ජාත්‍යන්තර සංවිධානය (The International Association for Impact Assessment – IAIA) විසින් පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීම යන්න නිර්වචනය කරනුයේ "ප්‍රධාන තීරණ ගෙන බැඳීම් වෙත යොමු වීමට පෙර සංවර්ධන යෝජනා නිසා සිදු විය හැකි ජෛවභෞතික, සමාජයීය හා අනෙකුත් අදාළ බලපෑම් හඳුනාගැනීමේ, පුරෝකථනය කිරීමේ, ඇගයීමට ලක්

කිරීමේ හා අවම කිරීමේ ක්‍රියාවලිය" ලෙස යි.²⁰⁴ මේ අනුව, පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමක් යනු කිසියම් සංවර්ධන ක්‍රියාකාරකමකින් වල්ල විය හැකි සියලුම ආකාරවල බලපෑම් මෙන්ම එකී බලපෑම් අවම කරගැනීම සඳහා යොදාගත හැකි විධිවිධාන හා විකල්ප ක්‍රමවේද පිළිබඳ විස්තීර්ණ හා විශ්ලේෂණාත්මක අධ්‍යයනයකි.²⁰⁵

ප්‍රසම්පාදන කටයුතුවලදී පාරිසරික සාධක සැලකිල්ලට ගැනීමේ වැදගත්කම ගැන ශ්‍රී ලංකාව තුළ ක්‍රමයෙන් ගොඩ නැගෙන අවබෝධය, 2018 දී පළ කරන ලද ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ කෙරෙන් පිළිබිඹු වේ. එම මාර්ගෝපදේශ තුළ 'හරිත ප්‍රසම්පාදනය' නොහොත් අවම මට්ටමකින් පරිසරයට හානිකර බලපෑමක් ඇති කරන භාණ්ඩ, වැඩ හා සේවා ප්‍රසම්පාදනය කිරීම පිළිබඳව සඳහන් වේ. 2018 මාර්ගෝපදේශවලට හරිත ප්‍රසම්පාදන සංකල්පය අන්තර්ගත කිරීමත් සමගින් ශ්‍රී ලංකාව ප්‍රථම වතාවට පාරිසරික කාරණා සැලකිල්ලට ගැනීම සිය ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලිය තුළට සෘජුවම ඇතුළත් කර තිබේ. මෙය මාර්ගෝපදේශවල සඳහන් වන්නේ මුදලට සරිලන වටිනාකම ළඟකර ගැනීමේ මාර්ගයක් ලෙස වන අතර සැලසුම්කරණය, ප්‍රසම්පාදනය, භාවිතය හා බැහැර කිරීම යන ක්ෂේත්‍රවලදී ප්‍රසම්පාදන ආයුච්ඡාදන තුළට පාරිසරික කාර්යසාධන සලකා බැලීම් අන්තර්ගත කිරීම එමගින් නියම කෙරේ.²⁰⁶ කෙසේ වෙතත්, මෙම වාර්තාවෙහි 1 පරිච්ඡේදයේ සඳහන් වූ පරිදි, 2018 මාර්ගෝපදේශ පාර්ලිමේන්තුව විසින් අනුමත

204. ඉන්ටර්නැෂනල් ඇසෝෂියේෂන් ඔෆ් ඉම්පැක්ට් ඇසේස්මන්ට්, 'වටි ස් ඉම්පැක්ට් ඇසේස්මන්ට්?/බලපෑම් තක්සේරුව යනු කුමක්ද? [What is Impact Assessment?], https://www.iaia.org/uploads/pdf/What_is_IA_web.pdf [අවසන් පිටිසුම 2020 නොවැම්බර් 13].

205. කෙවින් එස්. හැනා, 'වත්වයරන්මන්ටල් ඉම්පැක්ට් ඇසේස්මන්ට්: ප්‍රෝසෙස්, සෙට්ටින් ඇන්ඩ් වරිකසි/පාරිසරික බලපෑම් තක්සේරුව: ක්‍රියාවලිය, සැකැස්ම හා සවිලදායීකාව [Environmental Impact Assessment: Process, Setting and Efficacy], මුද්‍රණය: වත්වයරන්මන්ටල් ඉම්පැක්ට් ඇසේස්මන්ට්: ප්‍රැක්ටිස් ඇන්ඩ් පාර්ටිසිපේෂන්/පාරිසරික බලපෑම් තක්සේරුව: භාවිතය හා සහභාගීත්වය [Environmental Impact Assessment: Practice and Participation], දෙවන අනුවාදය (ඔක්ස්ෆර්ඩ් යුනිවර්සිටි ප්‍රෙස්), පි. 10ත වී. යැංග්, දී වම්ප්පන්ස් ඔෆ් ද වත්වයරන්මන්ටල් ඉම්පැක්ට් ඇසේස්මන්ට් ඩියුටි ඇන්ඩ් අ ග්ලෝබල් හෝරිමි ඇන්ඩ් පෙනරල් ප්‍රින්සිපල් ඔෆ් ලෝ/පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමේ රාජකාරිය ගෝලීය නියාම ධර්මයක් හා සාමන්‍ය නෛතික මූලධර්මයක් ලෙස නැගී වීම [The Emergence of the Environmental Impact Assessment Duty as a Global Norm and General Principle of Law], 70 නේස්ට්-යේස් ලෝ ජර්නල් 527 (2019), පි. 529.

206. ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිසම, 'ප්‍රොකුර්මන්ට් ගයිඩ්ලයින්ස් 2018/ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ 2018 [Procurement Guidelines], http://www.documents.gov.lk/files/egz/2018/5/2070-15_E.pdf, [අවසන් පිටිසුම 2020 නොවැම්බර් 19], 2018 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ, 15.1 මාර්ගෝපදේශය.

කර නොමැති අතර එම හේතුව නිසා මේ වන විට ඒවා ක්‍රියාත්මක වන මට්ටමේ නොපවතී.

දැනට ශ්‍රී ලංකාව තුළ ක්‍රියාත්මක වන පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමේ රාමුව පිළිබඳ සම්පිණ්ඩනයක් මෙම පරිච්ඡේදයෙන් ලබා දේ. මෙම පරිච්ඡේදය කොටස් තුනකට බෙදේ. පළමුව මෙමගින් ශ්‍රී ලංකාව තුළ ක්‍රියාත්මක වන පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමේ රාමුව පිළිබඳ

සම්පිණ්ඩනයක් ලබා දේ. දෙවනුව, පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමේ රාමුව තුළ පවතින අඩුපාඩු එමගින් විමසා බැලෙන අතර එවැනි අඩුපාඩු නිසා මහජන සහභාගීත්වයට ඇති වන බලපෑමද විශ්ලේෂණය කෙරේ. තෙවනුව, දැනට පවතින රාමුව තුළ පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමේ ක්‍රියාවලියට දායක වීමට මහජනතාවට සහ සිවිල් සමාජ සංවිධානවලට ඇති අවස්ථා හා යාන්ත්‍රණයන් හඳුනා ගැනීමද මෙමගින් සිදු කෙරේ.

2.1 නෛතික හා ආයතනික රාමුව

2006 ප්‍රසම්පාදන අත්පොතට අනුව, ප්‍රසම්පාදන කටයුතු ආරම්භ කිරීමේ අදහසින් ප්‍රසම්පාදන කමිටුවක් පත් කිරීම සඳහා ඉල්ලීමක් කිරීමට පෙර, ප්‍රසම්පාදන ආයතනය විසින් සිය ප්‍රසම්පාදන සැලසුම් කරන අවධියේදී කළ යුතු කාර්යයක් අතරට ආරම්භක පාරිසරික විමර්ශනයක් හෝ පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමක් සම්පූර්ණ කිරීම ඇතුළත් වේ.²⁰⁷ ශ්‍රී ලංකාව විසින් පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමේ රාමුව නීති දෙකක් යටතේ හඳුන්වා දී ඇත: 1980 අංක 47 දරන ජාතික පරිසර පනත සහ 1981 අංක 57 දරන වෙරළ සංරක්ෂණ පනත යනු එම නීතිමය විධිවිධාන දෙක යි. සංවර්ධන ව්‍යාපෘතිවලට අදාළව පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීම් පාලනය කෙරෙන නියාමන රාමුව බිහි වනුයේ එම නීති දෙක ඇසුරිනි.

2.1.1 ජාතික පරිසර පනත

1980 අංක 47 දරන ජාතික පරිසර පනත මගින් මධ්‍යම පරිසර අධිකාරිය ස්ථාපිත වූ අතර පරිසරය ආරක්ෂා කිරීම හා කළමනාකරණය කිරීමට අදාළ විධිවිධාන ඉන් බිහි කෙරිණි.²⁰⁸ ජාතික පරිසර පනත මගින් වයඹ පළාත²⁰⁹ හා වෙරළබඩ ප්‍රදේශ හැරුණුකොට අන් සියලුම

ප්‍රදේශ සඳහා වූ පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමේ රාමුව ස්ථාපිත කෙරේ. පරිසර අමාත්‍යාංශය විසින් ව්‍යාපෘතිවල පරිමාණය හා ක්‍රියාත්මක කරන ස්ථානය මත පදනම්ව සුවිශේෂයෙන් නිර්දේශ කර ඇති ව්‍යාපෘති වර්ග කිහිපයක් සඳහා මෙම බලපෑම් ඇගයීමේ රාමුව අදාළ වේ.²¹⁰

1993 වසරේදී ජාතික පරිසර පනත යටතේ ජාතික පාරිසරික රෙගුලාසි (ව්‍යාපෘති අනුමත කිරීම සඳහා වූ ක්‍රමවේදය) සම්මත කරගන්නා ලද අතර ආරම්භක පාරිසරික විමර්ශන වාර්තා සහ පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමේ වාර්තා පිළියෙළ කිරීමට හා පළ කිරීමට අදාළ වූ ක්‍රමවේදය එමගින් ස්ථාපිත කෙරිණි.²¹¹ ජාතික පරිසර රෙගුලාසි මගින් පිහිටුවන ලද ක්‍රමවේදයෙහි ප්‍රධාන පියවර පහත 14 ප්‍රදර්ශිතයෙන් දැක්වේ. නිර්දේශ කර ඇති ව්‍යාපෘති අනුමත කිරීමේ ආයතන²¹² විසින්, මධ්‍යම පරිසර අධිකාරියේ අධීක්ෂණය යටතේ මෙම ක්‍රමවේදය මූලික වශයෙන්ම ක්‍රියාවට නංවනු ලැබේ.²¹³ පතල් හා ඛනිජ ද්‍රව්‍ය පහතේ හා වන සත්ත්ව හා වෘක්ෂලතා ආරක්ෂක ආඥාපනතේ විෂය පථයන් යටතට ගැනෙන ව්‍යාපෘති සඳහාද ජාතික පරිසර රෙගුලාසිවල දක්වා ඇති ක්‍රමවේදය අනුගමනය කිරීම අවශ්‍ය වේ.²¹⁴

207. ජාතික ප්‍රසම්පාදන නියෝජ්‍යායතනය, 'ප්‍රොකුර්මන්ට් මැනුමල්' (2006)/ප්‍රසම්පාදන අත්පොත (2006) [National Procurement Agency, 'Procurement Manual' (2006)], http://122.255.3.82/documents/57687/174939/ProcurementManual2006_20060817_with_Sup8.pdf/5d0563ed-05b1-4629-9937-db8e160aac29, [අවසන් පිටිසුම 2020 නොවැම්බර් 13], පි. 6.
208. 1980 අංක 47 දරන ජාතික පරිසර පනත, <http://www.cea.lk/web/images/pdf/acts/act47-80.pdf> 1988 අංක 56 දරන පනත මගින් සංශෝධනය කරන ලද, <http://www.cea.lk/web/images/pdf/acts/act56-88.pdf>, ජාතික පරිසර පනත, [අවසන් පිටිසුම 2020 නොවැම්බර් 13].
209. ජාතික පරිසර පනත වයඹ පළාත තුළ ක්‍රියාත්මක වීම අත්හිටුවා ඇත. වයඹ පළාත තුළ පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමේ ක්‍රියාවලිය පාලනය කෙරෙනුයේ වයඹ පළාත් සභාව විසින් පනවා ඇති 1990 අංක 12 දරන වයඹ පළාත් පාරිසරික ප්‍රඥප්තිය මගිනි. කෙසේ වෙතත්, වයඹ පළාත සඳහාද මධ්‍යම පරිසර අධිකාරිය විසින් නියම කර ඇති නිර්දේශයන්ට සමාන පාරිසරික ප්‍රමිතීන් හා නිර්ණායක යොදාගෙන ඇත.
210. අංක 772/22 දරන අතිවිශේෂ ගැසට් නිවේදනය මගින් පළ කර ඇති, ජාතික පරිසර පනතේ 23' වගන්තිය යටතේ සිදු කර ඇති 1993 ජූනි 18 දානම්වූ යුතු ආඥාව, <http://www.cea.lk/web/images/pdf/eiaregulations/reg772-22.pdf> අංක 1104/22 දරන අතිවිශේෂ ගැසට් නිවේදනය මගින් පළ කර ඇති, 1999 ඔක්තෝබර් 27 දානම්වූ යුතු ආඥාව මගින් සංශෝධනය කරන ලද, <http://www.cea.lk/web/images/pdf/eiaregulations/reg1104-22.pdf>, [අවසන් පිටිසුම 2020 නොවැම්බර් 13].
211. අංක 772/22 දරන අතිවිශේෂ ගැසට් නිවේදනයේ පළ කර ඇති, ජාතික පරිසර පනතේ 23ක වගන්තිය යටතේ නියම කරන ලද 1993 අංක 01 දරන ජාතික පාරිසරික රෙගුලාසි (ව්‍යාපෘති සහ ලේඛනගත ව්‍යාපෘති සඳහා අනුමැතිය ලබා දීමේ ක්‍රියා පිළිවෙළ), <http://www.cea.lk/web/images/pdf/eiaregulations/reg772-22.pdf>, [අවසන් පිටිසුම 2020 නොවැම්බර් 13].
212. ජාතික පරිසර පනතේ 23ක වගන්තිය යටතේ 1993 ජූනි 18 දින අංක 772/22 දරන අතිවිශේෂ ගැසට් නිවේදනය යටතේ පළ කරන ලද ආඥාව, <http://www.cea.lk/web/images/pdf/eiaregulations/reg772-22.pdf>, [අවසන් පිටිසුම 2020 නොවැම්බර් 13].
213. ජාතික පරිසර පනත, 10(1)(අ) වගන්තිය.
214. 1992 අංක 33 දරන පතල් හා ඛනිජ ද්‍රව්‍ය පනතේ 61 වගන්තිය; 1937 අංක 49 දරන පනත මගින් සංශෝධනය කරන ලද 1937 අංක 02 දරන වන සත්ත්ව හා වෘක්ෂලතා ආරක්ෂක ආඥාපනතේ 9අ වගන්තිය.

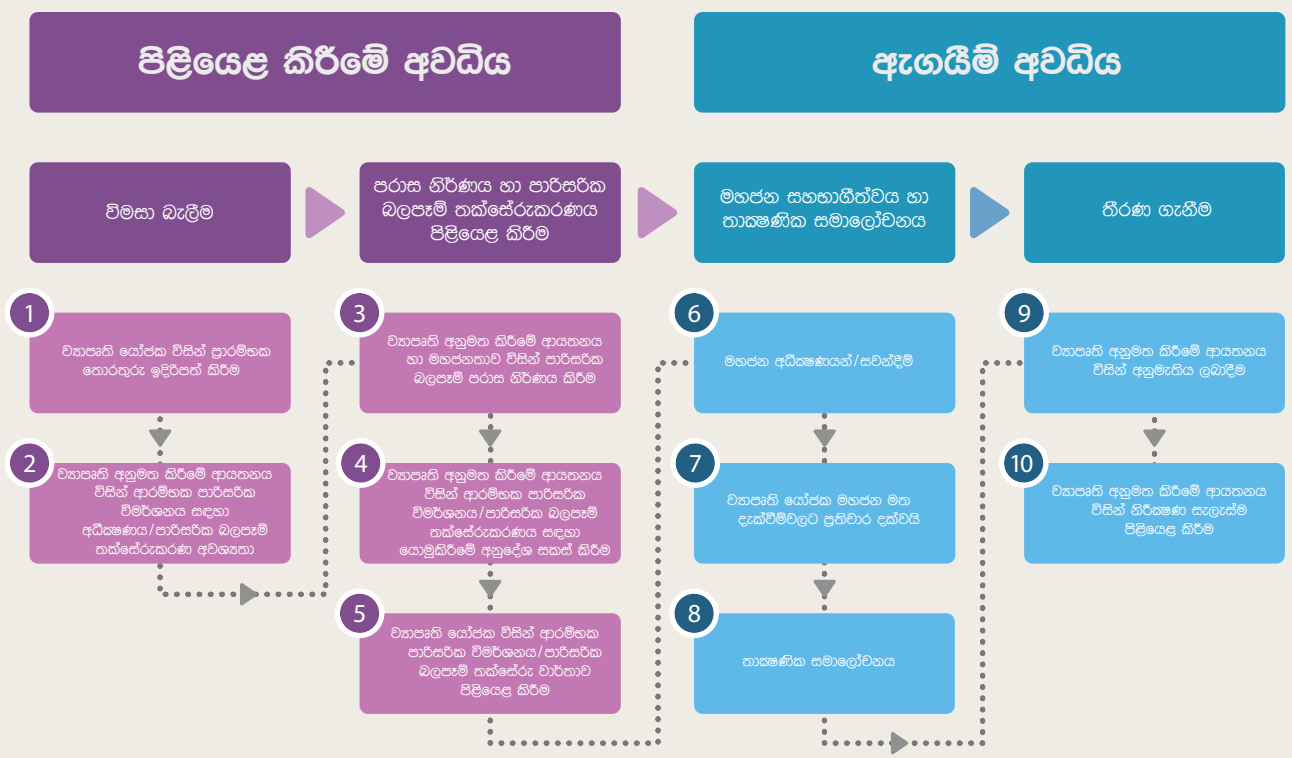
2.1.2 වෙරළ සංරක්ෂණ පනත

1981 අංක 57 දරන වෙරළ සංරක්ෂණ පනත,²¹⁵ 'වෙරළබඩ කලාපයට' අයත් සෑම ප්‍රදේශයක් සඳහාම අදාළ වේ.²¹⁶ වෙරළ සංරක්ෂණ පනත මගින් වෙරළ සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව ස්ථාපිත කෙරුණු අතර වෙරළබඩ කලාපය තුළ ක්‍රියාත්මක කිරීමට යෝජිත ව්‍යාපෘතියක් සඳහා 'බලපත්‍රයක්' ලබාගැනීමට අදාළ බලපෑම් ඇගයීමේ ක්‍රමවේදය එමගින් නිර්ණය කෙරේ.²¹⁷ එම ඇගයීම මූලික වශයෙන්ම වෙරළ සංරක්ෂණ උපදේශන සභාවේ නිර්දේශද සහිතව වෙරළ සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුවේ අධ්‍යක්ෂ ජනරාල් විසින් ක්‍රියාත්මක කෙරේ.²¹⁸ වෙරළ සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුවට අදාළ බලපෑම් ඇගයීම සඳහා වන ක්‍රමවේදයේ ප්‍රධාන පියවර 15 ප්‍රදර්ශනයෙන් දැක්වේ.

2.1.3 ජාතික පරිසර පනතේ සහ වෙරළ සංරක්ෂණ පනතේ දැක්වෙන රාමු අතර ඇති ප්‍රධාන වෙනස්කම්

හතරාත්මකව ගත් කල ජාතික පරිසර පනතේ හා වෙරළ සංරක්ෂණ පනතේ දක්වා ඇති ක්‍රමවේදයන් එක සමාන වේ. එනම්, විමසා බැලීම, මහජන අධීක්ෂණය, තාක්ෂණික සමාලෝචනය හා තීරණ ගැනීම යන ප්‍රධාන අදියර ඒ දෙකෙහිම අන්තර්ගත වේ. කෙසේ වෙතත්, මෙම ක්‍රියාවලීන් දෙක අතර වෙනස්කම් කිහිපයක්ම ඇති අතර ඒවා පහත 16 ප්‍රදර්ශනයෙහි හඳුනා ගැනේ. එතෙකුදු වුවත්, වරාය/තොටුපල ඉදිකිරීම්, ධීවර කර්මාන්තය ආශ්‍රිත ව්‍යාපෘති සහ සංචාරක නිකේතන ඉදිකිරීම ආදී සාමාන්‍යයෙන් වෙරළ කලාපය ආශ්‍රිතව සිදු කෙරෙන මහා පරිමාණ ව්‍යාපෘති ජාතික පරිසර පනතේ/ජාතික පරිසර රෙගුලාසිවල දැක්වෙන ක්‍රමවේදය අනුගමනය කළ යුතු ව්‍යාපෘති ලෙස නියම කර ඇත.²¹⁹

14 ප්‍රදර්ශනය: ජාතික පරිසර රෙගුලාසිවල දැක්වෙන පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමේ ක්‍රමවේදයේ ප්‍රධාන අවධි

215. 1981 අංක 57 දරන වෙරළ සංරක්ෂණ පනත, <http://citizenslanka.org/wp-content/uploads/2016/02/Coast-Conservation-Act-No-57-of-1981-E.pdf> @ 2011 අංක 49 දරන පනත මගින් සංශෝධනය කරන ලදී, [https://www.srilankalaw.lk/YearWisePdf/2011/COAST_CONSERVATION_\(AMENDMENT\)_ACT,_NO_49_OF_2011.pdf](https://www.srilankalaw.lk/YearWisePdf/2011/COAST_CONSERVATION_(AMENDMENT)_ACT,_NO_49_OF_2011.pdf) [අවසන් පිටිපිටු 2020 නොවැම්බර් 13].

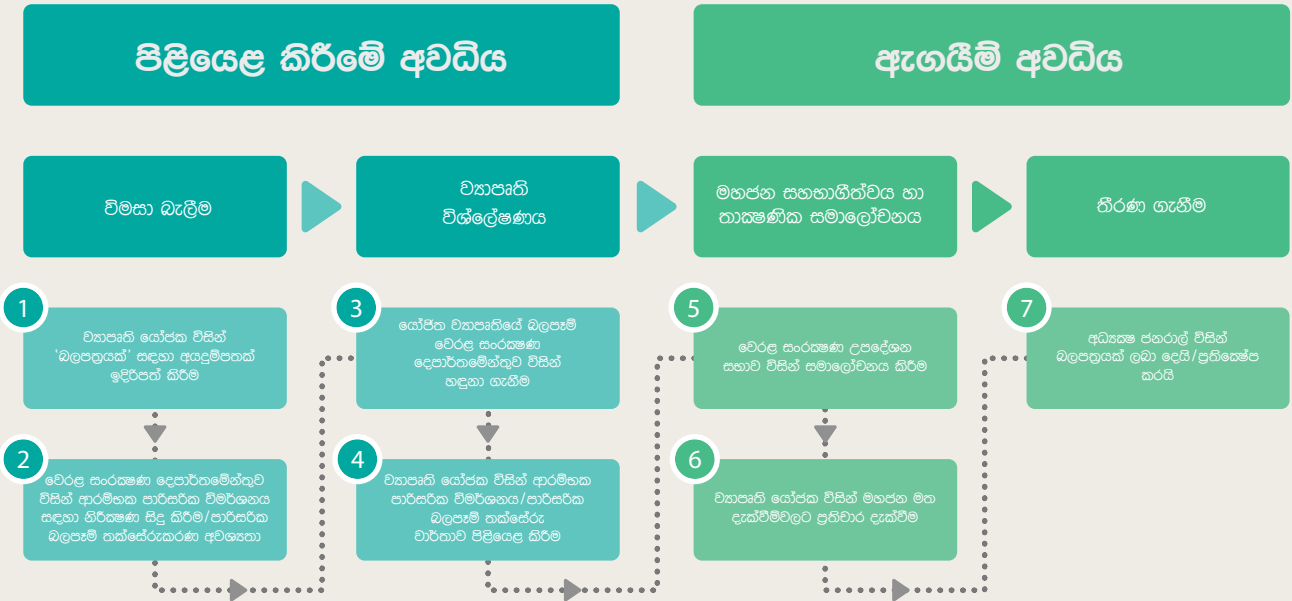
216. බලන්න, වෙරළ සංරක්ෂණ පනත, 42 වගන්තිය, එහි 'වෙරළ කලාපය' යන්න නිර්වචනය කර ඇත්තේ 'මධ්‍ය වඩබිම් ඉම සිට ගොඩබිම් දෙසට මීටර් තුන්සියයක සීමාවක් සහ මධ්‍ය බාදිය ඉම සිට මුහුද දෙසට කිලෝමීටර් දෙකක සීමාවක් ඇතුළත පිහිටි ප්‍රදේශය අදහස් වන අතර ස්ථිර වශයෙන් හෝ කලින් කල මුහුදට සම්බන්ධ වූ ගංගා, දිය පාරවල්, කලපු හෝ වෙනත් යම් ජලකඳක් සම්බන්ධයෙන් වන විට, ගොඩබිම් දෙසට වූ මායිම්, ඒවායේ ස්වභාවික ඇතුළුවීම් ලක්ෂණ අතර අදින ලද සෘජු පාද රේඛාවකට ලම්භකව මගින් ලද කිලෝ මීටර් දෙකක සීමාවකට ව්‍යාප්ත විය යුතු අතර, එසේ මුහුදට සම්බන්ධ වූ ඒ ගංගා, දිය පාරවල් සහ කලපු හෝ වෙනත් යම් ජලකඳක් ද ඊට ඇතුළත් වේ' යනුවෙනි.

217. වෙරළ සංරක්ෂණ පනත, 14(1) වගන්තිය.

218. වෙරළ සංරක්ෂණ පනතේ 7(1)(අ) සහ 7(1)(ඈ) වගන්ති සමග කියවිය යුතු 16(1) වගන්තිය.

219. ඉහත 11 සටහන යටතේ 1993 අංක 01 දරන ජාතික පාරිසරික රෙගුලාසි (ව්‍යාපෘති සහ ලේඛනගත ව්‍යාපෘති සඳහා අනුමතය ලබා දීමේ ක්‍රියා පිළිවෙළ) හි දක්වා ඇති ව්‍යාපෘති බලන්න.

15 ප්‍රදර්ශනය: වෙරළ සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුවට අදාළ බලපෑම් ඇගයීම් ක්‍රමවේදයේ ප්‍රධාන අවධි

16 ප්‍රදර්ශනය: ජාතික පරිසර පනතේ සහ වෙරළ සංරක්ෂණ පනතේ දැක්වෙන රාමු අතර ඇති ප්‍රධාන වෙනස්කම්

පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමේ ක්‍රමවේදයේ ප්‍රධාන අංගය	ජාතික පරිසර පනතේ/ජාතික පරිසර රෙගුලාසිවල ඇති ක්‍රමවේදය	වෙරළ සංරක්ෂණ පනතේ ක්‍රමවේදය
ව්‍යාපෘතිය සඳහා පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමක් හෝ ආරම්භක පාරිසරික විමර්ශනයක් හෝ සිදු කිරීම අවශ්‍යද යන්න හඳුනා ගැනීම.	අමාත්‍යවරයා විසින් නියම කර ඇති ව්‍යාපෘති ලැයිස්තුව පදනම් කරගෙන ව්‍යාපෘති අනුමත කිරීමේ ආයතනය විසින් මෙය තීරණය කරයි.	අධ්‍යක්ෂ ජනරාල් විසින් මෙය තම අභිමතයට අනුව තීරණය කරයි.
යෝජිත ව්‍යාපෘතියේ සිදු විය හැකි බලපෑම් පරාස නිර්ණය කිරීම.	මහජන සහභාගීත්වයද සහිතව සිදුවන විධිමත් පරාස නිර්ණය කිරීමේ හා සමාලෝචන ක්‍රියාවලියක් සැලසුම් කරයි.	විධිමත් පරාස නිර්ණ ක්‍රියාවලියක් වෙරළ සංරක්ෂණ පනතේ දක්වා නොමැත.
පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමට / ආරම්භක පාරිසරික විමර්ශනයට අදාළ විෂය නිර්ණය සටහන් පිළියෙළ කිරීම.	ව්‍යාපෘති අනුමත කිරීමේ ආයතනය විසින් ව්‍යාපෘති පරාස නිර්ණය සිදු කිරීමෙන් පසුව විෂය නිර්ණය සටහන් කෙටුම්පත් කිරීම ව්‍යවස්ථාපිත අවශ්‍යතාවකි	විෂය නිර්ණය සටහන් කෙටුම්පත් කිරීමේ අවශ්‍යතාවක් වෙරළ සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුවට නොමැත.
පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීම් වාර්තාව සම්බන්ධයෙන් මහජනතාවගේ මත විමසීම් සිදු කිරීම.	මහජන මත විමසීම් අනිවාර්ය නොවුණද ඒවා පැවැත්වීමට ඉඩ ඇත.	මහජන මත විමසීම් අවශ්‍යතාවක් නොවේ.
පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීම් වාර්තාව හෝ ආරම්භක පාරිසරික විමර්ශන වාර්තාව පිළිබඳ තාක්ෂණික සමාලෝචනය.	තාක්ෂණික සමාලෝචනය සිදු කිරීම සඳහා සෑම ව්‍යාපෘතියක් උදෙසාම කමිටුවක් පත් කෙරේ.	ස්ථාවර උපදේශන ආයතනයක් වන වෙරළ සංරක්ෂණ උපදේශන සභාව විසින් තාක්ෂණික සමාලෝචනය සිදු කෙරේ.
පාරිසරික අධීක්ෂණ සැලැස්මක් පිළියෙළ කිරීම.	යම් ව්‍යාපෘතියක් සඳහා අනුමැතිය ලබා දීමෙන් දින 30 ක කාලයක් ඇතුළත ව්‍යාපෘතිය අනුමත කිරීමේ ආයතනය විසින් පාරිසරික අධීක්ෂණ සැලැස්මක් සකස් කළ යුතුය.	අධ්‍යක්ෂ ජනරාල් හෝ වෙරළ සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව විසින් පාරිසරික අධීක්ෂණ සැලැස්මක් සකස් කිරීම අවශ්‍ය නොවේ.

2.2 අඩුපාඩු හා දුර්වලතා

ශ්‍රී ලංකාවේ යොදා ගැනෙන පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමේ රාමුව මගින් ව්‍යාපෘති ආයුචක්‍රයෙහි ප්‍රධාන අදියර ආවරණය කෙරුණද, හේතක විශ්ලේෂණ හා ප්‍රධාන තොරතුරු දායකයන් සමග සිදු කරන ලද සම්මුඛ සාකච්ඡා තුළින් හෙළි වූයේ අඩුපාඩු හා දුර්වලතා කිහිපයක්ම වී ඇති බවයි. මෙම අඩුපාඩු හා දුර්වලතා නිසා අර්ථාන්විත මහජන සහභාගීත්වයක් හා ස්වාධීන අධීක්ෂණයක් සිදු වීමට ඇති ඉඩකඩ ඇතිරෙයි. විවැනි සහභාගීත්වයක් හා අධීක්ෂණයක් නොමැතිකම නිසා පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමේ ක්‍රියාවලියේ ගුණාත්මකභාවය, නිරවද්‍යතාව හා විශ්වසනීයත්වය කෙරෙහි බාධා මතු විය හැකි අතරම, හැවත යථා තත්ත්වයට පත් කළ නොහැකි පාරිසරික හානි, පරිසර දූෂණය හා නිරසාරභාවය හානියට ලක් වීම ආදී පුරෝකථනය නොකළ පිරිවැය මතු වීමටද ඉඩ ඇත. වෙනත් කරුණු ඇසුරින් සමාජයට වැඩිදායී යැයි සැලකිය හැකි සංවර්ධන ව්‍යාපෘතිවල පවතින මුදලට සරිලන වටිනාකම පහත හෙළීම විවැනි පිරිවැය මගින් සිදු වේ.

මෙම අඩුපාඩු හා දුර්වලතා, පහත සාධක වෙත ඒවායින් සිදු වන බලපෑමට අදාළව හඳුනා ගැනෙනු ඇත:

1. තොරතුරු වෙත ඇති ප්‍රවේශය
2. මහජන සහභාගීත්වය දිරිමත් කිරීම
3. විනිවිදභාවය ඉහළ නැංවීම
4. දුක්ගැහවිලි කළමනාකරණය කිරීම හා නිරීක්ෂණය

2.2.1 තොරතුරු වෙත ඇති සීමිත ප්‍රවේශය

අර්ථාන්විත මහජන සහභාගීත්වයක් සහ වගවීමක් පවත්වා ගැනීම සඳහා තොරතුරු වෙත ඇති ප්‍රවේශය අතිශය වැදගත් වේ. තොරතුරු වෙත ඇති ප්‍රවේශයට බාධා ඇති කරන ප්‍රධාන සාධක තුනක් මෙම පර්යේෂණය මගින් හඳුනා ගැනේ. එනම්: 1) පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමේ වාර්තාව සම්බන්ධයෙන් ඉදිරිපත් වන මහජන මත පරලකිරීම්වලට ව්‍යාපෘති යෝජක දක්වන ප්‍රතිචාර හෙළිදරවු නොකිරීම, 2) පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමේ වාර්තා විමර්ශනය කිරීමේ අවධියේදී, ඇගයීම හා විෂය පථය නිර්ණය කිරීමේදී තොරතුරු හෙළිදරවු කිරීමේ අවශ්‍යතා ආශ්‍රිත අඩුපාඩු, 3) අන්තර්ජාලය හරහා ලබා ගත හැකි තොරතුරු වෙත ඇති සීමිත ප්‍රවේශය, සහ 4) දේශීය භාෂාවලින් පළ කර ඇති තොරතුරු වෙත ඇති සීමිත ප්‍රවේශය වේ.

පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමේ වාර්තාව සම්බන්ධයෙන් ඉදිරිපත් වන මහජන මත පළකිරීම්වලට ව්‍යාපෘති යෝජක දක්වන ප්‍රතිචාර හෙළිදරවු නොකිරීම

ජාතික පරිසර පනත හා වෙරළ සංරක්ෂණ පනත මගින් නිශ්චය කෙරෙන රාමු යටතේ පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමේ වාර්තාවක් පිළිබඳව අදහස් පළ කිරීමට මහජනතාව හිමිකම් ලබයි.²²⁰ ව්‍යාපෘති යෝජක විසින් මහජනතාව විසින් පළ කරනු ලැබෙන මතවලට ප්‍රතිචාර දැක්වීම ජාතික පරිසර පනතේ රාමුවට අනුව අවශ්‍ය වුවද, මහජනතාවගේ අදහස්වලට ව්‍යාපෘති යෝජක අර්ථාන්විතව ප්‍රතිචාර දැක්වීමේ අවශ්‍යතාවක් වෙරළ සංරක්ෂණ පනත මගින් විශේෂයෙන්ම මතු නොකෙරේ. කෙසේ වෙතත්, ඉහතද අවධාරණය කළ පරිදි, ජාතික පරිසර පනත යටතේ ව්‍යාපෘති යෝජකගේ ප්‍රතිචාර මහජනතාව වෙත හෙළිදරවු කිරීම සාමාන්‍යයක් ලෙස සිදු නොවේ.²²¹ මේ නිසා, පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමේ වාර්තා සම්බන්ධයෙන් අදහස් පළ කරන සිවිල් සමාජ සංවිධාන සහ මහජනතාවට තමන් ඉදිරිපත් කළ ගැටලු සම්බන්ධයෙන් ව්‍යාපෘති යෝජක ප්‍රමාණවත් පරිදි ක්‍රියාත්මක වී ඇතිද යන්න තහවුරු කරගැනීමට නොහැකි වනු ඇත. මෙමගින් බලපෑම් ඇගයීමේ ක්‍රියාවලියේ මෙන්ම එම ඇගයීමේදී විනිවිදභාවය සෝදාපාලිවට ලක් වීමක් සිදු වේ.

ව්‍යාපෘතියේ විමසා බැලීමේ හා පරාස නිර්ණය කිරීමේ අවධියේදී තොරතුරු හෙළිදරවු කිරීමේ අවශ්‍යතා ආශ්‍රිත හිඳුස්

ව්‍යාපෘති යෝජක හෝ රජයේ ආයතන විසින් යෝජිත ව්‍යාපෘතියක් සම්බන්ධ තොරතුරු, විමසා බැලීමේ හා විෂය පථය නිර්ණය කිරීමේ අදියර තුළදී ප්‍රසිද්ධ කිරීම ජාතික පරිසර පනත සහ වෙරළ සංරක්ෂණ පනත අනුව අවශ්‍යතාවක් නොවේ. පාරිසරික ඇගයීමේ සිදු කිරීම 2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ සහ ප්‍රසම්පාදන අත්පොත යටතේ ප්‍රසම්පාදන කටයුත්තක් ආරම්භ කිරීම සඳහා පූර්ව අවශ්‍යතාවක් වුවද, විවැනි ඇගයීමේ මහජනතාව වෙත හෙළිදරවු කිරීමේ බැඳීමක් නොමැත. පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමක් පිළියෙළ කිරීමේ අදියරේදී සිදු කෙරෙන ක්‍රියාකාරකම් බොහොමයක් (ප්‍රාරම්භක/ශක්‍යතා අධ්‍යයන, විමසා බැලීම සහ විෂය පථය නිර්ණය කිරීම) සිදු කරනුයේ යම්කිසි මට්ටමක සීමා කිරීම් සහිතව වන අතර සැලසුම්කරණය හා පූර්ව ශක්‍යතා ප්‍රසිද්ධියේ ප්‍රකාශයට පත් කිරීමක් සිදු නොවේ.²²² යොමුකිරීමේ අනුදේශ සහ අවසන් විෂය පථය නිර්ණ වාර්තා ආදී විමසා බැලීමේ හා පරාස නිර්ණය කිරීමේ අදියරට සම්බන්ධ ඇතැම් ලේඛන පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමේ වාර්තා සමග ඇතැම් විට හෙළිදරවු කෙරෙනුයේද හුදෙක්ම අභිමතානුසාරී පදනමකිනි.²²³

විෂය පථය නිර්ණය කිරීමේ අදියරේදී තොරතුරු බෙදාහැරීම සාරාංශගත ස්වරූපයෙන් සිදු කිරීමට මධ්‍යම පරිසර අධිකාරිය විසින් නිකුත් කර ඇති මාර්ගෝපදේශ තුළින් උනන්දු කෙරේ.²²⁴

220. ජාතික පරිසර රෙගුලාසි 11(ස) වගන්තියට වෙරළ සංරක්ෂණ පනත, 16(2ඇ) වගන්තිය.
 221. ආවර්ගය සුමින් පිලිපීරිය සමග පැවැත්වූ සම්මුඛ සාකච්ඡාව, ඉහත 198 සටහන.
 222. එන්වයරන්මන්ටල් තුළින්ඩේෂන් ලිමිටඩ් හි නිලපු නිති නිලධාරී සහ නීතිඥ හර්සා හුඩා මහත්මිය සමග 2020 දෙසැම්බර් 10 දින පැවැත්වූ සම්මුඛ සාකච්ඡාව; පරිසර සංරක්ෂණ භාරයේ අධ්‍යක්ෂ සහ ඉඩම් හා කෘෂිකර්ම ප්‍රතිසංස්කරණ ව්‍යාපාරයේ නීති නිලධාරී සච්ච වාමිකර මහතා සමග 2020 දෙසැම්බර් 16 දින පැවැත්වූ සම්මුඛ සාකච්ඡාව.
 223. හර්සා හුඩා මහත්මිය සමග පැවැත්වූ සම්මුඛ සාකච්ඡාව, ඉහත 195 සටහන.
 224. මධ්‍යම පරිසර අධිකාරියේ මාර්ගෝපදේශ, ඊ. 9-10.

කෙසේ වෙතත්, මෙම මාර්ගෝපදේශ සතුව නෛතික බලාධිකාරයක් නොමැති අතරම එමගින් ව්‍යාපෘති අනුමත කිරීමේ ආයතන හා ව්‍යාපෘති යෝජකයන් බැඳීමකට ලක් නොකෙරේ. මෙවන් තත්වයන් තුළ ව්‍යාපෘති අනුමත කිරීමේ ආයතන තොරතුරු හෙළිදරවු කිරීමේ මාර්ගෝපදේශවලට දැඩිව අනුකූලතාව නොදක්වන අතර එබැවින් විමසා බැලීමේ හා විෂය පථය නිර්ණය කිරීමේ අවධිය තුළදී යෝජිත ව්‍යාපෘති සම්බන්ධයෙන් වැදගත් තොරතුරු ලබා ගැනීම බොහෝ අවස්ථාවලදී අතිශය අභියෝගාත්මක කටයුත්තක් වේ.²²⁵ එලෙසම, තොරතුරු හෙළිදරවු කිරීමට ඇති නැඹුරුතාව ආයතනයෙන් ආයතනයට වෙනස් වන බවත්, එය බාහිර සාධක රැසක්ම මත රඳා පවතින්නක් බවත් හඳුනා ගැනීම.²²⁶

විමසා බැලීමේ හා විෂය පථය නිර්ණය කිරීමේ අදියර තුළදී තොරතුරු හෙළිදරවු කිරීම සීමිත වීම නිසා ව්‍යාපෘතිය හරහා බලපෑමට ලක් වන ප්‍රජාවන්ට/සිවිල් සමාජ සංවිධානවලට පාර්සරික බලපෑම් ඇගයීමේ ක්‍රියාවලියට අර්ථාන්විත ලෙස සහභාගී වීමට ඇති අවස්ථාවන්ට සැලකිය යුතු ලෙසින් බාධා වීම් ලැබේ. වැදගත් පාර්සරික ගැටලු අත්හැරී යාමට මෙන්ම පසුකාලයකදී මහජනතාව/බලපෑමට ලක් වූ පාර්ශ්ව එම ගැටලු දැනගැනීමෙන් අනතුරුව ව්‍යාපෘතිය ප්‍රමාද වීමට හෝ එහි මෙහෙයුම්වලට බාධා වීමට හෝ එය හේතුවක් විය හැක.

පාර්සරික බලපෑම් ඇගයීමේ වාර්තා අධීක්ෂණයේදී හෙළිදරවු කිරීමේ අවශ්‍යතා ආශ්‍රිතව පැවතිය හැකි අඩුපාඩු,

පාර්සරික බලපෑම් ඇගයීමේ වාර්තාව පිළිබඳව මහජනතාව දැනුවත් කිරීම සැලකූ විට, එය ගැසට් නිවේදනයක් හෝ දිනපතා පුවත්පතක් හෝ හරහා සිදු කිරීමට හිතීමය ප්‍රතිපාදන යෙදී තිබේ.²²⁷ කෙසේ වෙතත්, ජාතික පරිසර පනත යටතේ ව්‍යාපෘති යෝජකගේ ප්‍රතිචාර මහජනතාව වෙත හෙළිදරවු කිරීම සාමාන්‍යයක් ලෙස සිදු නොවේ.²²⁸ මේ නිසා, මහජනතාවගේ අදහස් දැක්වීම්වලට ව්‍යාපෘති යෝජක විසින් දක්වනු ලැබෙන ප්‍රතිචාර ස්වාධීනව තක්සේරු කළ නොහැකි වේ. යම් පාර්සරික බලපෑම් ඇගයීමේ වාර්තාවක් සම්බන්ධයෙන් අදහස් පළ කළ සිවිල් සමාජ සංවිධාන සහ මහජනතාවට තමන්ගේ ගැටලු සම්බන්ධයෙන් ව්‍යාපෘති යෝජක ප්‍රමාණවත් පරිදි ක්‍රියාත්මක වී ඇත්ද යන්න තහවුරු කරගැනීමට නොහැකි වනු ඇත. එපමණක් නොව, තාක්ෂණික ඇගයීම් කමිටුවේ වාර්තා/සොයාගැනීම්/නිගමනයන් ද සාමාන්‍යයෙන් හෙළිදරවු නොකෙරෙන බවද මෙහිදී ඉස්මතු වී පෙනුණි.²²⁹

පාර්සරික බලපෑම් ඇගයීමේ වාර්තා අධීක්ෂණ ක්‍රියාවලියට ඇතුළත් මෙම වැදගත් අදියරේදී තොරතුරු හෙළිදරවු කිරීම ආශ්‍රිතව පවතින එකී හිදැස් නිසා එම අධීක්ෂණ හා ඇගයීම් කටයුතුවල සමස්ථ ස්වලදායීතාවයට බරපතල ලෙස හානි සිදු විය හැක.

අන්තර්ජාලය හරහා සහ දේශීය භාෂාවලින් ලබාගත හැකි තොරතුරු වෙත ඇති සීමිත ප්‍රවේශය

යම් පාර්සරික බලපෑම් ඇගයීමේ වාර්තාවක් සඳහා සිංහල, දුම්රු සහ ඉංග්‍රීසි යන භාෂා තුනෙන්ම පුළුල් ප්‍රවේශයක් ලබා දිය හැකි ආකාරය හෝ විද්‍යුත් ක්‍රමවේද ඔස්සේ ඊට ඇති ප්‍රවේශය ඉහළ නැංවිය හැකි ආකාරය පිළිබඳ කිසිදු මාර්ගෝපදේශයක් ව්‍යාපෘති අනුමත කිරීමේ ආයතන සහ ව්‍යාපෘති යෝජකයන් වෙත ලබා දී නොමැත.

බොහෝ අවස්ථාවලදී පාර්සරික බලපෑම් ඇගයීමේ වාර්තා පිළියෙළ කරනු ලැබෙන්නේ ඉංග්‍රීසි භාෂා මාධ්‍යයෙන් වන අතර එම නිසා මහජනතාවට ඒවා අවබෝධ කරගැනීමට නොහැකි විය හැක. 2012 වසරට අදාළ ජන සංඛ්‍යාන දත්ත මගින් පෙන්වුම් කෙරෙන්නේ මෙරට ජනගහණයෙන් ඉංග්‍රීසි භාෂා සාක්ෂරතාව ඇත්තේ සියයට 30 කට පමණක් බව යි. පාර්සරික බලපෑම් ඇගයීමේ වාර්තාවල ඇති තාක්ෂණික ස්වභාවය සලකා බැලූ කල, එවැනි භාෂාමය සීමා නිසා එම වාර්තා සම්බන්ධයෙන් සිදු වන අර්ථාන්විත මහජන මත පළ කිරීම්වල පහත වැටීමක් තවදුරටත් සිදු විය හැක. සාමාන්‍යයෙන් පාර්සරික බලපෑම් ඇගයීමේ වාර්තා දේශීය භාෂාවන්ට පරිවර්තනය කිරීමක් සිදු නොවන අතර එවැනි පරිවර්තනයන් පවතින විට පවා ඒවා බොහෝ විට ගුණාත්මකභාවයෙන් අඩු මට්ටමක පවතී.²³⁰

මෙවැනි අඩුපාඩු පවතින්නේ සිංහල හා දුම්රු භාෂා 'නිල හා ජාතික භාෂාවන්' ලෙස පිළිගන්නා මෙන්ම පොදු ලේඛන හා වාර්තා ජාතික භාෂාවලින් පවත්වා ගැනීම අවශ්‍යතාවක් බවට පත් කරන ශ්‍රී ලංකාවේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට හා රාජ්‍ය භාෂා ප්‍රතිපත්තියට පටහැනිව වේ.²³¹

2.2.2 මහජනතාවට/සිවිල් සමාජ සංවිධානවලට සහභාගී වීමට ඇති සීමිත අවස්ථා

ඕනෑම ආකාරයක පාර්සරික සහ සමාජ බලපෑම් ඇගයීම් සඳහා මහජන සහභාගීත්වය ලබාගත යුතු බව පොදුවේ පිළිගන්නා කාරණයකි. කෙසේ වෙතත්, ශ්‍රී ලංකාව තුළ පාර්සරික බලපෑම් ඇගයීමේ ක්‍රියාවලිය සඳහා අර්ථාන්විත සහභාගීත්වයක් ලබා දීම වළක්වාලන ප්‍රධාන දුර්වලතා තුනක් ඇති බව පර්යේෂණ මගින් හෙළි වේ. එනම්:

225. ලෝක බැංකුවේ ප්‍රධාන පාර්සරික විශේෂඥ සහ ශ්‍රී ලංකා වනජීවී දෙපාර්තමේන්තුවේ හිටපු අධ්‍යක්ෂ ජනරාල් ආචාර්ය සුමිත් පිලපීරිය මහතා සමග 2020 ඔක්තෝබර් 20 දින පැවැත්වූ සම්මුඛ සාකච්ඡාව.
226. හර්සා හුඩා මහත්මිය සමග පැවැත්වූ සම්මුඛ සාකච්ඡාව, ඉහත 195 සටහන.
227. 11 (ඝ) වගන්තිය, ජාතික පරිසර රෙගුලාසි 16 2(ඇ) වගන්තිය, වෙරළ සංරක්ෂණ පනත.
228. ආචාර්ය සුමිත් පිලපීරිය සමග පැවැත්වූ සම්මුඛ සාකච්ඡාව, ඉහත 198 සටහන.
229. හර්සා හුඩා මහත්මිය සමග පැවැත්වූ සම්මුඛ සාකච්ඡාව, ඉහත 195 සටහන; සජීව වාමිකර මහතා සමග පැවැත්වූ සම්මුඛ සාකච්ඡාව, ඉහත 195 සටහන; මධ්‍යම පරිසර අධිකාරියේ හිටපු නියෝජ්‍ය අධ්‍යක්ෂ ජනරාල්, පරිසර සංරක්ෂණය සඳහා වූ ජාත්‍යන්තර විකමුතුවේ ශ්‍රී ලංකා නියෝජිත සහ පරිසර සංරක්ෂණය සඳහා වූ ජාත්‍යන්තර විකමුතුවේ කලාපීය ව්‍යාපාර හා ජෛවවිවිධත්ව වැඩසටහනේ සම්බන්ධීකාරක ශිඨාණී යසරත්න මහත්මිය සමග 2021 ජනවාරි 11 දින පැවැත්වූ සම්මුඛ සාකච්ඡාව.
230. සජීව වාමිකර මහතා සමග පැවැත්වූ සම්මුඛ සාකච්ඡාව, ඉහත 195 සටහන.
231. 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 19 හා 22 වගන්ති, රාජ්‍ය භාෂා දෙපාර්තමේන්තුව, 'රාජ්‍ය භාෂා ප්‍රතිපත්තිය', http://languagesdept.gov.lk/oldweb/index.php?option=com_content&view=article&id=53:languages-policy-ta&catid=9&lang=en&Itemid=304 [අවසන් පිටුව 2021 ජනවාරි 27].

විෂය පරාස නිර්ණය කිරීම සඳහා සහනාභී වීමේ අවස්ථාව මහජනතාවට විවෘත නොවීම

විෂය පරාස නිර්ණය කිරීමේදී පුළුල් සහනාභීත්වයක් සිදු විය යුතු බව නියාමන ආයතනවලට මගින් නිර්දේශ වුවද එය ක්‍රියාවට නැංවීමේදී මහජන මැදහත්වීමක් සිදු වීම ඉතා විරල ය. මහජනතාව/සිවිල් සමාජ සංවිධාන සමග පුළුල් අදහස් විමසීමේ සැසි පැවැත්වීමට ව්‍යාපෘති අනුමත කිරීමේ ආයතන සාමාන්‍යයෙන් වැඩි ප්‍රයත්නයක් නොදරන බව ප්‍රධාන තොරතුරු දායකයන් විසින් ඉස්මතු කරන ලදී.²³² එමෙන්ම, විෂය පරාස නිර්ණය කිරීමේ රැස්වීම්වලට සහනාභී වීම සඳහා සිදු කරන ආරාධනා විවෘත නොවන අතරම බොහෝ විට එකී ඇරයුම් ලැබෙන්නේ ඉහළ මට්ටමේ සංවිධාන හා රජයේ නිලධාරීන් වෙත පමණි.²³³ මේ නිසා, ව්‍යාපෘති හා ඒවාට අදාළ වන ප්‍රජාවන්ට සුවිශේෂී පාර්සරික ගැටලු හා බලපෑම් පිළිබඳ පූර්ණ විමසා බැලීමක් සිදු නොවන තරම් ය. පමණට වඩා පුළුල් විෂය පරාසයක් සහිත හෝ ඇතැම් අවස්ථාවලදී අතිශයින්ම සීමිත ස්වභාවයක් ගන්නා සම්මත විෂය නිර්ණයේ සටහන් තුළින් එකී ගැටලු මැඩපවත්වා ගැනීමට මධ්‍යම පරිසර අධිකාරිය කටයුතු කරයි.²³⁴ එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් බොහෝ අවස්ථාවලදී පාර්සරික බලපෑම් ඇගයීමේ වාර්තා අධික ලෙස විස්තීර්ණ හෝ සීමිත පරාසයක් සහිත ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීම නිසා සිදු වීමට ඉඩ ඇති සුවිශේෂී ගැටලු හා බලපෑම් කෙරෙහි අවධානය යොමු නොකරන ස්වභාවයක් ගනියි.²³⁵ එම ප්‍රතිඵල දෙකම නිසා සංවර්ධන ව්‍යාපෘති හරහා පැන නැගිය හැකි පාර්සරික ගැටලු අර්ථාන්විත ලෙස තක්සේරු කිරීමේ ක්‍රියාවලියට සැලකිය යුතු ලෙස බාධා එල්ල වේ. එමෙන්ම, ඒ තුළින් පාර්සරික බලපෑම් ඇගයීමේ වාර්තා සම්බන්ධයෙන් සමාලෝචන හා මත පළ කිරීම් සිදු කිරීමේ සඵලදායී බව තවදුරටත් පහත බැසිය හැක.

මහජන අදහස් විමසීමක් නොමැති වීම

ඉහත අවධාරණය කර ඇති පරිදි, පාර්සරික බලපෑම් ඇගයීමේ වාර්තා වැඩිදුරටත් විශ්ලේෂණය කිරීම අවශ්‍ය වන අවස්ථාවලදී මහජන අදහස් විමසීමක් සිදු කිරීමට පාහේ පරිසර පනතේ රාමුව මගින් ඉඩ සලස්වා ඇත. මහජන අදහස් විමසීම වේරළ සංරක්ෂණ පනත යටතේ නියම කර නොමැත.

අතිශයින්ම තාක්ෂණික ස්වභාවයක් ගන්නා පාර්සරික බලපෑම් ඇගයීමේ වාර්තාවක් සමාලෝචනය කොට ලිඛිතව අදහස් පළ කිරීමට ලබා දී ඇති අවස්ථාව මෙන් නොව, මහජන අදහස් වලට සවිනිදිමේ සැසිවලදී සාමූහික නියෝජනයන් සිදු කිරීමට ඇති හැකියාව නිසා බලපෑම්වලට

ලක් වන ප්‍රජාවන්ට/පුද්ගලයන්ට සිය ගැටලු හා අදහස් ප්‍රකාශ කිරීම සඳහා වඩා හොඳ අවකාශයක් බිහි වේ. විෂය පරාස නිර්ණය කිරීමේ අවධියේදී ප්‍රමාණවත් ලෙස සැලකිල්ලට නොගැනුණු විෂයන් බලපෑම්ට ලක් වූ ප්‍රජාවන්ගේ ගැටලුවලට හඬක් ලැබීම සහතික කරගැනීම සඳහා එම ප්‍රජාවන්ට අවකාශයක් වශයෙන්ද මහජන අදහස්වලට සවිනිදිමේ සැසි වැදගත් විය හැකි බවද අවධාරණය විය.²³⁶

කෙසේ වෙතත්, මහජන අදහස්වලට සවිනිදිමේ සැසි නොපැවැත්වෙන තරම් ය.²³⁷ මහජන මතවලට සවිනිදිමේ සිදු කෙරෙනුයේ යම්කිසි පාර්සරික බලපෑම් ඇගයීමේ වාර්තාවක් වැඩිදුරටත් විමර්ශනය කරන ලෙසට සැලකිය යුතු මට්ටමේ මහජන පීඩනයක් ගොඩ නැගී ඇති අවස්ථාවලදී පමණක් බවද වැඩිදුරටත් හඳුනා ගැනිණ.²³⁸ එමෙන්ම, මහජන අදහස්වලට සවිනිදිමේ සැසි පැවැත්වීම සඳහා නිලධාරීන්ට පීඩනයක් එල්ල කරන්නට ප්‍රමාණවත් මහජන ප්‍රතිචාරයක් පාර්සරික හේතූන් නිසා පමණක් ඉස්මතු වීමට ඇති ඉඩකඩ සීමිත බවද හෙළිදරවු කෙරිණ. ඒ සඳහා බොහෝ විට ප්‍රජාවන් නැවත පදිංචි කිරීම ආදී වෙනත් ගැටලුද ජනතාව බලලුළු ගැන්වීමට අවශ්‍ය වේ.²³⁹

වෙනත් රටවල් පවත්වන අනිවාර්ය මහජන අදහස්වලට සවිනිදිමේ සැසි

පිලිපීනය	පාර්සරික බලපෑම් ඇගයීමේ වාර්තාව අධීක්ෂණය කිරීමේ සුවිශේෂී අරමුණ සඳහා පැවැත්වෙන මහජන අදහස්වලට සවිනිදිමේ සැසිවලට අදාළ පාර්ශ්වකරුවන් හට ඇරයුම් කළ යුතු ය.
නවසීලන්තය	මහජන අදහස් විමසීමක් සිදු කළ යුතු බවට කවර හෝ පාර්ශ්වකරුවෙකු ඉල්ලා සිටින්නේ නම් එවැනි සැසියක් පැවැත්වීම අනිවාර්ය වේ.
පකිස්තානය	පාර්සරික බලපෑම් ඇගයීමේ වාර්තාව ප්‍රකාශයට පත් කිරීමෙන් යටත් පිරිසෙයින් දින 30 ක කාලයක් ඇතුළත පැවැත්වෙන මහජන අදහස්වලට සවිනිදිමේ සැසි හරහා පාර්සරික බලපෑම් ඇගයීමේ වාර්තාව අධීක්ෂණය කිරීම සිදු කළ යුතු ය.
ඉන්දියාව	මහජන අදහස්වලට සවිනිදිමේ සැසි සහ පාර්සරික බලපෑම් ඇගයීමේ වාර්තාව පිළිබඳ ඒකපාර්ශ්වික අදහස් දැක්වීම් යන ක්‍රම දෙකම හරහා පාර්සරික බලපෑම් ඇගයීමේ වාර්තා අධීක්ෂණය සිදු කෙරේ.
තායිලන්තය	පාර්සරික බලපෑම් ඇගයීමේ ක්‍රියාවලියේ ඕනෑම අදියරකදී මහජන අදහස්වලට සවිනිදිමේ සැසියක් පවත්වන ලෙස රජයේ බලධාරීන්ගෙන් ඉල්ලා සිටීමට ඕනෑම පාර්ශ්වකරුවෙකුට හැකියාව ඇත.

232. පාර්සරික සංවිධාන සම්මේලනයේ භාරකාර අගානි බස්නායක මහත්මිය සමග 2020 දෙසැම්බර් 14 දින පැවැත්වූ සම්මුඛ සාකච්ඡාව; ආචාර්ය සුමිත් පිලිපීනය මහතා සමග පැවැත්වූ සම්මුඛ සාකච්ඡාව, ඉහත 198 සටහන; සජීව් වාමිකර මහතා සමග පැවැත්වූ සම්මුඛ සාකච්ඡාව, ඉහත 195 සටහන.
 233. එම.
 234. ශිරාණි යසරත්න මහත්මිය සමග පැවැත්වූ සම්මුඛ සාකච්ඡාව, ඉහත 205 සටහන.
 235. එම.
 236. සජීව් වාමිකර මහතා සමග පැවැත්වූ සම්මුඛ සාකච්ඡාව, ඉහත 195 සටහන.
 237. ආචාර්ය සුමිත් පිලිපීනය සමග පැවැත්වූ සම්මුඛ සාකච්ඡාව, ඉහත 198 සටහන සජීව් වාමිකර මහතා සමග පැවැත්වූ සම්මුඛ සාකච්ඡාව, ඉහත 195 සටහන.
 238. එම.
 239. එම.

විෂය පරාස නිර්ණය කිරීම සහ පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමේ වාර්තාව පරීක්ෂා කිරීම සඳහා ජනතාවට ලබා දෙන කාලය සීමිත වීම

ජාතික පරිසර රෙගුලාසි යටතේ ව්‍යාපෘති අනුමත කිරීමේ අධිකාරිය විසින් දින 30 ක කාලයක් ඇතුළත විෂය පරාස නිර්ණය කිරීම සම්පූර්ණ කරනු ලැබිය යුතු වීම තවත් දුර්වලතාවකි.²⁴⁰ ඉහත අවධාරණය කළ පරිදි, නිසි පරාස නිර්ණය කිරීමක් සිදු කිරීමට නම්, සවිස්තරාත්මක ලෙස තොරතුරු එක්රැස් කිරීම සහ පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමේ වාර්තාවක් සඳහා විෂය නිර්ණය සටහන් සකස් කිරීමේදී බහුච්චි පාර්ශ්ව සමග උපදේශනයන් පැවැත්වීම අවශ්‍ය වේ. සම්මත පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමේ වාර්තාවක් ප්‍රමාණයෙන් අතිශයින්ම විශාල වන අතර එවැනිවත් පිළියෙළ කරනු ලබන්නේ විශේෂඥයන්ගේ, ඉංජිනේරුවන්ගේ, කොන්ත්‍රාත්කරුවන්ගේ සහ උපදේශකයන්ගේ දායකත්වය සහිතව ය. නිදසුනක් ලෙස, උමා ඔය වාර්මාර්ග ව්‍යාපෘතිය සහ වරාය නගර ව්‍යාපෘතිය වැනි මහා පරිමාණ ව්‍යාපෘතිවලට අදාළ පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමේ වාර්තා වෙළුම් හා අදාළ කිහිපයකින්ම සමන්විත විය. මේ අනුව, සම්මත පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමේ වාර්තාවක් යනු අවබෝධ කරගැනීම සඳහා සැලකිය යුතු පසුබිම් දැනුමක් අවශ්‍ය වන අතිශයින්ම තාක්ෂණික ස්වභාවයක් ගන්නා, සංකීර්ණ අන්තර්ගතයක් සහිත වාර්තාවකි.

ජාතික පරිසර පනත සහ වෙරළ සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව යන දෙකෙහිම නියාමන රාමු යටතේ පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමේ වාර්තාව පරීක්ෂා කිරීම සඳහා සඳහා ජනතාවට ලබා දෙන කාල සීමාව දින 30 කට සීමා වී පවතී. මේ නිසා, ව්‍යාපෘතියේ විෂය පරාස නිර්ණය කිරීමේ ක්‍රියාවලියට සහභාගී නොවූ සිවිල් සමාජ සංවිධානයකට ස්වාධීන අධ්‍යයන සිදු කොට පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමේ වාර්තාව සම්බන්ධයෙන් අර්ථාන්විත මත පළ කිරීමක් සිදු කිරීමට හිමි වනු ඇත්තේ දින 30 ක කාලයක් පමණි. කෙසේ වෙතත්, විශේෂයෙන්ම මහා පරිමාණ හා සංකීර්ණ යටිතලපහසුකම් ව්‍යාපෘතිවලට අදාළව විස්තීර්ණ/ස්වාධීන අධ්‍යයන සිදු කිරීම සහ පාර්ශ්වකරුවන්ගෙන් අදහස් ලබා ගැනීම සඳහා දින 30ක කාලයක් ප්‍රමාණවත් නොවිය හැක. බොහෝ විට පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමේ වාර්තා අන්තර්ජාලය හරහා හෝ ඉලෙක්ට්‍රොනික අනුචාදයක් ලෙස ලබාගත නොහැකි හෙයින් එම වාර්තාව පිහිටි ස්ථානය වෙත භෞතිකව ගමන් කොට ඉන් අනුතරුව අදාළ තොරතුරු අධ්‍යයනය කිරීම සඳහා අමතර කාලයක් අවශ්‍ය වන නිසා දින 30 ක කාල සීමාව කිසිසේත්ම ප්‍රමාණවත් නොවේ. නිලතන්ත්‍රීය කාර්යක්ෂමතාව සහතික කිරීම සඳහා කිසියම් කාල සීමාවක් නිශ්චය කිරීම අවශ්‍ය වුවද, පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමේ ක්‍රියාවලිය සතු ඉහළ තාක්ෂණික හා ක්ෂේත්‍ර සංවේදී ස්වභාවය සලකා බලන විට බොහෝ අවස්ථාවලදී දින 30 ක කාල සීමාවක් පැවතීම ප්‍රායෝගික නොවන බව අවධානයට ලක් වී ඇත.

4 කොටුව

වෙනත් රටවල පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමේ වාර්තා සමාලෝචනය සඳහා නිර්දේශිත කාල රාමු 241

වෙනත් බොහෝ රටවල්, මහජනතාවට පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමේ වාර්තා පරීක්ෂා කොට තම අදහස්/විවේදනා ඉදිරිපත් කරනු පිණිස කාල රාමු පිහිටුවා ඇත. නිදසුනක් ලෙස, මහජන පරීක්ෂාව සඳහා පින්ලන්තය සහිත නගර (දින 49) කාලයක් ලබා දෙන අතර එක්සත් රාජධානිය විසින් මහජන පරීක්ෂාව වෙනුවෙන් කාලය දීර්ඝ කිරීමේ අවස්ථාවද සහිතව සති දහයක (දින 70) කාලයක් ලබා දෙයි. කෙසේ වෙතත්, පිලිපීනය, පකිස්තානය සහ නවසීලන්තය වැනි ඇතැම් රටවල් පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමේ වාර්තා මහජන පරීක්ෂාවට ලක් කිරීම සඳහා නිශ්චිත කාල රාමු කිසිවක් පනවා නොමැත.

වෙරළ සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුවේ අධ්‍යක්ෂ ජනරාල් වෙත ලබා දී ඇති පමණ ඉක්ම වූ අහිමිත බලය

කිසියම් යෝජිත ව්‍යාපෘතියක් සඳහා ආරම්භක පාරිසරික විමර්ශනයක් හෝ පාරිසරික බලපෑම් තක්සේරුවක් සිදු කිරීම අවශ්‍ය වන්නේද යන්න තීරණය කිරීම සඳහා සම්පූර්ණ අහිමිත බලය වෙරළ සංරක්ෂණ පනත මගින් වෙරළ සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුවේ අධ්‍යක්ෂ ජනරාල් වෙත පවරා ඇත. මෙය ජාතික පරිසර රෙගුලාසි යටතේ ආරම්භක පාරිසරික විමර්ශනයක් හෝ පාරිසරික බලපෑම් තක්සේරුවක් සිදු කිරීම අවශ්‍ය වන ව්‍යාපෘති ස්වභාවය හා පරිමාණය මත පදනම්ව ලැයිස්තුගත කර ඇති ජාතික පරිසර පනතේ විධිවිධානවලට සම්පූර්ණයෙන්ම වෙනස්

වන්නකි. වෙරළ සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුවේ අධ්‍යක්ෂ ජනරාල් වෙත ලබා දී ඇති පමණ ඉක්මවන අහිමිත බලය ප්‍රමාණවත් ලෙස බලපෑම් ඇගයීම සිදු නොකිරීමටද හේතුවක් විය හැක .

ගල්කිස්ස ප්‍රදේශයේ අසාර්ථක වූ මුහුදු වෙරළ සංවර්ධන ව්‍යාපෘතිය සම්බන්ධයෙන් මෂතකාලීනව මතු වූ මතභේදාත්මක තත්ත්වය මෙම ගැටලුවට නිදසුන් සපයයි. එම ව්‍යාපෘතියේ පිරවැය ආසන්න වශයෙන් රුපියල් මිලියන 800 ක් පමණ වුවද සමුද්‍ර ධාදනය වැළැක්වීම සඳහා විය 'මෘදු විසඳුමක්' බවට වෙරළ සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුවේ අධ්‍යක්ෂ ජනරාල්වරයා තීරණය කිරීම නිසා කිසිදු ආරම්භක පාරිසරික විමර්ශනයක් හෝ පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමක් සිදු නොකරම එම

240. 6(ii) විගන්තිය, ජාතික පරිසර රෙගුලාසි.
241. යුරෝපය සඳහා වූ එක්සත් ජාතීන්ගේ ආර්ථික කොමිසම, ගයිඩන්ස් ඔන් පබ්ලික් පාර්ටිසිපේෂන් ඉන් වන්වයරන්මන්ටල් ඉම්පැක්ට් ඇසෙස්මන්ට් ඉන් අ ට්‍රාන්ස්බර්ඩර් කොන්ටෙක්ස්ට්/අන්තර් සීමා සන්දර්භයක් තුළ පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීම සඳහා මහජන සහභාගීත්වය ලබා ගැනීම පිළිබඳ මහජන විමර්ශන [Guidance on Public Participation in Environmental Impact Assessment in a Transboundary Context, 2006, <https://unece.org/DAM/env/documents/2006/eia/ece.mp.eia.7.pdf> [අවසන් පිටපත 2021 මාර්තු 05], 8.18.

Image courtesy of Road Development Authority, Central Expressway Project Section II

ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කරන ලදී. කිසිදු බලපෑම් ඇගයීමකින් තොරව මෙම ව්‍යාපෘතිය සඳහා අනුමැතිය ලබා දුන් ආකාරය වී පිළිබඳව අදහස් දැක්වූවන්ගේ දැඩි විවේචනයට ලක් විය.²⁴²

2.1.3 තාක්ෂණික විශේෂඥයන් පත් කිරීමේ විනිවිදභාවය සීමිත වීම

ජාතික පරිසර පනත සහ වෙරළ සංරක්ෂණ පනත යන පනත් දෙකෙහිම දක්වා ඇති රාමුවලට තාක්ෂණික සමාලෝචන සිදු කිරීම ඇතුළත් වේ. ජාතික පරිසර පනත් රාමුව යටතේ පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමේ වාර්තාවක් සමාලෝචනය කිරීම සඳහා තාක්ෂණික කමිටුවක් පත් කරනු ලැබේ.²⁴³ මෙපරිද්දෙන්ම, වෙරළ සංරක්ෂණ පනත යටතේ වෙරළ සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුවේ සහ වෙරළ සංරක්ෂණ උපදේශන සභාවේ (අන්තර් දෙපාර්තමේන්තු හා අන්තර්-ශික්ෂණාත්මක උපදේශන සභාවක්) තාක්ෂණික කමිටු විසින් පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමේ වාර්තා සම්බන්ධයෙන් වූ තාක්ෂණික සමාලෝචන සිදු කරනු ලබයි.²⁴⁴

කෙසේ වෙතත්, විවැනි කමිටු සඳහා සාමාජිකයන් ඇගයීම සහ තෝරාගැනීම කිසිදු ප්‍රකාශිත/වාස්තවික නිර්ණායකයක් මත පදනම්ව සිදු නොවේ.²⁴⁵ ජාතික පරිසර පනත හෝ වෙරළ සංරක්ෂණ පනත මගින්

විවැනි කමිටුවල සංයුතිය සම්බන්ධයෙන් කිසිදු මාර්ගෝපදේශයක් සැපයෙන්නේ නැත. බොහෝ අවස්ථාවලදී මෙවැනි තාක්ෂණික කමිටු සමන්විත වන්නේ කිසිදු ස්වාධීන දායකත්වයකින් තොරව, හුදෙක්ම රජයේ ආයතනවලට සම්බන්ධ නිලධාරීන්ගෙන් බවද හෙළි විය.²⁴⁶ 6ඇතැම් අවස්ථාවලදී විවැනි කමිටු සඳහා ස්වාධීන විශේෂඥයන් හා විද්වතුන් පත් කරන නමුදු එය සම්මත පිළිවෙතක් ලෙස ක්‍රියාත්මක නොවේ.²⁴⁷

2.1.4 දුක්ගැහවිලි කළමනාකරණය කිරීම හා නිරීක්ෂණය ආශ්‍රිත දුර්වලතා

ව්‍යාපෘතියක් අනුමත කිරීම සඳහා ගන්නා ලද තීරණයක් පරිපාලනමය වශයෙන් අභියෝගයට ලක් කිරීමට අවස්ථාවක් මහජනතාවට නොමැති වීම

ශ්‍රී ලංකාව තුළ දැනට පවතින නීතිය යටතේ යම් ව්‍යාපෘති අනුමත කිරීමේ ආයතනයක් විසින් ගනු ලැබෙන තීරණයක් පරිපාලනමය වශයෙන් අභියෝගයට ලක් කිරීමට අවස්ථාවක් නොසැලසේ. සම්මත පිළිවෙතක් ලෙස, කිසියම් ව්‍යාපෘතියක් සඳහා අනුමැතිය නොලැබී ඇති අවස්ථාවලදී අභියාචනා ඉදිරිපත් කිරීමේ අවස්ථාවක් ව්‍යාපෘති

242. පියුම්හි රණසිංහ සහ මලිෂා ගුණවර්ධන, ඉම්පේරිටන්ස් ඔෆ් එන්වයරන්මන්ටල් ඉම්පැක්ට් ඇසෙස්මන්ට්ස් ඇන්ඩ් ද ටර්මොයිල් ඉන් අවර් කෝස්ට්ස්/පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමෙහි වැදගත්කම සහ අපේ මුහුදු තීරයන් සම්බන්ධ ආරවුල් [Impact Assessments and the turmoil in our coasts], ඩේලි එල් ටී, 2020 මැයි 13, <http://www.ft.lk/columns/Importance-of-Environmental-Impact-Assessments-and-the-turmoil-in-our-coasts/4-700089> [අවසන් පිවිසුම 2021 මාර්තු 05]; ජිනේව්දි ගෝමස්, වරිස් හැප්පිනි ඇට් මවුන්ට් ලැවිනියා බීච්? / ගල්කිස්ස මුහුදු තීරයේ සිදු වන්නේ කුමක්ද? [What's happening at Mount Lavinia Beach?], ද සන්ඩේ මේර්කිං, 2020 අප්‍රේල් 26, <https://www.themorning.lk/whats-happening-at-mount-lavinia-beach> [අවසන් පිවිසුම 2020 මාර්තු 05].

243. ශ්‍රී ලංකා මධ්‍යම පරිසර අධිකාරියේ වෙබ් අඩවිය, 'එන්වයරන්මන්ටල් ඉම්පැක්ට් ඇසෙස්මන්ට් ප්‍රොසෙස් ඉන් ශ්‍රී ලංකාව' / ශ්‍රී ලංකාවේ පාරිසරික බලපෑම් තක්සේරුකරණ ක්‍රියාවලිය [Environmental Impact Assessment (EIA) Procedure in Sri Lanka], <http://www.cea.lk/web/en/environmental-impact-assessment-eia-procedure-in-sri-lanka> [අවසන් පිවිසුම 2020 නොවැම්බර් 13].

244. 6 සහ 16(ඒ) වගන්ති, වෙරළ සංරක්ෂණ පනත.

245. එම.

246. ආචාර්ය සුමිත් පිලපිටිය සමග පැවැත්වූ සම්මුඛ සාකච්ඡාව, ඉහත 198 සටහන.

247. හර්සා හුඩා මහත්මිය සමග පැවැත්වූ සම්මුඛ සාකච්ඡාව, ඉහත 195 සටහන.

අනුමත කිරීමේ ආයතනය සහ අදාළ රේඛීය අමාත්‍යාංශය විසින් ව්‍යාපෘති යෝජකයා වෙත ලබා දේ.²⁴⁸ මේ අනුව, කිසිදු නෛතික ක්‍රියාමාර්ගයක් ගැනීමෙන් තොරව අදාළ ව්‍යාපෘතිය ප්‍රතික්ෂේප වීම නැවත සලකා බලන ලෙස ව්‍යාපෘතිය අනුමත කළ ආයතනයෙන් ඉල්ලා සිටීමට ව්‍යාපෘති යෝජකයාට හැකියාව ඇත. කෙසේ වෙතත්, විවැනි යාන්ත්‍රණයක් මඟින් වෙත ලබා දීමක් සිදු නොවේ. එනම්, කිසියම් ව්‍යාපෘතියක් සඳහා අනුමැතිය ලබා දී ඇති විට එය නැවත සලකා බලන මෙන් ව්‍යාපෘතිය අනුමත කළ ආයතනයෙන් ඉල්ලා සිටීමට මඟපහරකරනු ලබන නොවේ.²⁴⁹ මේ නිසා ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක් වන ප්‍රජාවන්ට හිතීමය පියවර ගැනීමට සිදු වන අතර මෙය අදාළ තීරණය අභියෝගයට ලක් කිරීම සඳහා පරිපාලනමය විධිවිධාන යොදා ගැනීමට වඩා බෙහෙවින් පිරිවැය අධික කාර්යයකි.²⁵⁰

පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීම නිරීක්ෂණය හා අධීක්ෂණය කිරීමේ දුර්වලතා

ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීම කෙසේ නිරීක්ෂණය විය යුතුද යන්න සම්බන්ධයෙන් ජාතික පරිසර පනත මෙන්ම වෙරළ සංරක්ෂණ

දෙපාර්තමේන්තුවද අනුගමනය කරන්නේ නිහඬ පිළිවෙතකි. ජාතික පරිසර රෙගුලාසිවල දැක්වෙන්නේ ව්‍යාපෘති අනුමත කරන අධිකාරියක් විසින් කිසියම් ව්‍යාපෘතියක් සඳහා අනුමැතිය ලබා දීමෙන් අනතුරුව එම අධිකාරිය පාරිසරික නිරීක්ෂණ සැලැස්මක් පිළියෙළ කළ යුතු බව පමණි. නිරීක්ෂණයට අදාළව කිසිදු අවශ්‍යතාවක් වෙරළ සංරක්ෂණ පනතට ඇතුළත් නොවේ.²⁵¹ ප්‍රධාන තොරතුරු දායකයන් විසින් ඉස්මතු කර දැක්වූ කාරණයක් වූයේ පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමේ වාර්තාවකට අදාළ විෂය නිර්ණය සටහන්වලට අනුව පාරිසරික නිරීක්ෂණ සැලැස්මක් සකස් කිරීම අවශ්‍ය වුවද, බොහෝ අවස්ථාවලදී ව්‍යාපෘති අනුමත කිරීමේ ආයතන විසින් පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමේ වාර්තා සමග විවැනි පාරිසරික නිරීක්ෂණ සැලසුම් පිළියෙළ නොකෙරෙන බවයි.²⁵² මේ අනුව, පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමේ වාර්තාවලට ඇති අනුකූලතාව නිරීක්ෂණය කිරීම සහ ව්‍යාපෘතිවලට අදාළ ක්‍රියාත්මක කිරීම ඇගයීමට ලක් කිරීම සඳහා වූ කිසිදු අනිවාර්ය ක්‍රමවේදයක් ශ්‍රී ලංකාවෙහි පවතින බවක් දක්නට නොලැබේ.

5 කොටුව

සවිමත් නිරීක්ෂණ යාන්ත්‍රණ - වෙනත් රටවල් වෙතින් ලබා ගත් නිදසුන්

පිලිපීනයේ පවතින නීතියට අනුව අදාළ නිරීක්ෂණ කටයුතු සඳහා විස්තීර්ණ රාමුවක් සැලසේ. ඒ අනුව, පාරිසරික නිරීක්ෂණ සැලැස්ම යනු පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමේ වාර්තාවේ අවශ්‍ය අංගයක් ලෙස සලකනු ලැබෙන අතර ව්‍යාපෘති යෝජක විසින් එය පිළියෙළ කිරීම අනිවාර්ය වේ.²⁵³ බහුපාර්ශ්වික නිරීක්ෂණ කණ්ඩායමක් සමගින් පිලිපීනයේ පාරිසරික හා ජාතික සම්පත් දෙපාර්තමේන්තුවට අනුයුක්ත පළාත්/ප්‍රාදේශීය නිලධාරීන් විසින් ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කෙරෙන ආකාරය නිරීක්ෂණය කිරීම සිදු කෙරේ.²⁵⁴ සෑම ව්‍යාපෘතියකටම අදාළව බහුපාර්ශ්වික නිරීක්ෂණ කණ්ඩායමක් පිහිටුවනු ලැබෙන අතර ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක් වන ප්‍රජාවන්, රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන සහ ප්‍රාදේශීය නිලධාරීන්ගෙන් එය සමන්විත වේ.²⁵⁵ එම බහුපාර්ශ්වික නිරීක්ෂණ කණ්ඩායමේ සංයුතිය තීරණය කරනු ලබන්නේ ව්‍යාපෘති යෝජක, අනුමත කිරීමේ ආයතන සහ පාර්ශ්වකරුවන් අතර එකඟතාවෙනි.²⁵⁶ අදාළ කොන්දේසිවලට (පාරිසරිකමය අනුමැතිය සහිත) සහ පාරිසරික නිරීක්ෂණ සැලැස්මට අනුකූලතාව දක්වන්නේද යන්න නිරීක්ෂණය කිරීමේ 'බහුපාර්ශ්වික නිරීක්ෂණ කණ්ඩායමට පැවරෙන කාර්යභාරය යි.²⁵⁷ මීට අමතරව, ව්‍යාපෘති යෝජක විසින් ස්වයං- නිරීක්ෂණයන් සිදු කර අර්ධ වාර්ෂික නිරීක්ෂණ වාර්තා යොමු කිරීම කළ යුතු වේ.²⁵⁸

පිලිපීනයේ පවතින නීතියට අනුව අදාළ නිරීක්ෂණ කටයුතු සඳහා විස්තීර්ණ රාමුවක් සැලසේ. ඒ අනුව, පාරිසරික නිරීක්ෂණ සැලැස්ම යනු පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමේ වාර්තාවේ අවශ්‍ය අංගයක් ලෙස සලකනු ලැබෙන අතර ව්‍යාපෘති යෝජක විසින් එය පිළියෙළ කිරීම අනිවාර්ය වේ. බහුපාර්ශ්වික නිරීක්ෂණ කණ්ඩායමක් සමගින් පිලිපීනයේ පාරිසරික හා ජාතික සම්පත් දෙපාර්තමේන්තුවට අනුයුක්ත පළාත්/ප්‍රාදේශීය නිලධාරීන් විසින් ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කෙරෙන ආකාරය නිරීක්ෂණය කිරීම සිදු කෙරේ. සෑම ව්‍යාපෘතියකටම අදාළව බහුපාර්ශ්වික නිරීක්ෂණ කණ්ඩායමක් පිහිටුවනු ලැබෙන අතර ව්‍යාපෘතියෙන් බලපෑමට ලක් වන ප්‍රජාවන්, රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන සහ ප්‍රාදේශීය නිලධාරීන්ගෙන් එය සමන්විත වේ. එම බහුපාර්ශ්වික නිරීක්ෂණ කණ්ඩායමේ සංයුතිය තීරණය කරනු ලබන්නේ ව්‍යාපෘති යෝජක, අනුමත කිරීමේ ආයතන සහ පාර්ශ්වකරුවන් අතර එකඟතාවෙනි. අදාළ කොන්දේසිවලට (පාරිසරිකමය අනුමැතිය සහිත) සහ පාරිසරික නිරීක්ෂණ සැලැස්මට අනුකූලතාව දක්වන්නේද යන්න නිරීක්ෂණය කිරීමේ 'බහුපාර්ශ්වික නිරීක්ෂණ කණ්ඩායමට

248. සජීව වාමිකර මහතා සමග පැවැත්වූ සම්මුඛ සාකච්ඡාව, ඉහත 195 සටහන.
249. එම.
250. එම.
251. 14 රෙගුලාසිය, ජාතික පරිසර රෙගුලාසි.
252. ආචාර්ය සුමත් පිලිපීනයේ සමග පැවැත්වූ සම්මුඛ සාකච්ඡාව, ඉහත 198 සටහන.
253. 5.2.1.වගන්තිය, පිලිපීනයේ පාරිසරික බලපෑම් තක්සේරුකරණ රීති.
254. 9.1 වගන්තිය, පිලිපීනයේ පාරිසරික බලපෑම් තක්සේරුකරණ රීති.
255. එම.
256. එම.
257. එම.
258. 9.2 වගන්තිය, පිලිපීනයේ පාරිසරික බලපෑම් තක්සේරුකරණ රීති.

පැවරෙන කාර්යභාරය යි. මීට අමතරව, ව්‍යාපෘති යෝජක විසින් ස්වයං- නිරීක්ෂණයන් සිදු කර අර්ධ වාර්ෂික නිරීක්ෂණ වාර්තා යොමු කිරීම කළ යුතු වේ.

නවසීලන්තයේ සංවර්ධන ව්‍යාපෘති නිරීක්ෂණය කිරීමේ කාර්යභාරය ප්‍රාදේශීය බලධාරීන් වෙත පැවරී ඇත.²⁵⁹ නිරීක්ෂණ අරමුණු වෙනුවෙන් වාර්තා හා තොරතුරු පවත්වා ගැනීම මෙම ප්‍රාදේශීය බලධාරීන් සතු වගකීමකි.²⁶⁰ මීට අමතරව, මෙම ප්‍රාදේශීය අධිකාරීන් විසින් වසර පහක් නොඉක්මවන කාල සීමාවක් ඇතුළත නිරීක්ෂණයන් හා පසු විපරම් කටයුතු පිළිබඳ සියලු තොරතුරු සංග්‍රහයක් පළ කිරීම අනිවාර්ය වේ.²⁶¹

පක්ෂිතානයේ ව්‍යාපෘති සඳහා අනුමැතිය ලබා දීම ව්‍යාපෘති යෝජක විසින් නිරීක්ෂණ, වාර්තාකරණ හා විගණන අරමුණු වෙනුවෙන් පාරිසරික නිරීක්ෂණ සැලැස්මක් ඉදිරිපත් කිරීම මත තීරණය කෙරෙන්නකි.²⁶² විපමණක්ද නොව, එම අනුමැතිය සඳහා වූ අනිවාර්ය කොන්දේසියක් වන්නේ ව්‍යාපෘතිය පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමේ වාර්තාවට අනුකූල විය යුතු බවයි.²⁶³ එමෙන්ම, ව්‍යාපෘති යෝජකයාට අදාළ ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කිරීම ආරම්භ කළ හැකි වන්නේ සියලුම අනුමත කිරීමේ කොන්දේසි සමග අනුකූලතාව දක්වන බවට ලිඛිත ප්‍රතිඥාවක් ලබා දීමෙන් පසුව පමණි.²⁶⁴ අවශ්‍ය වේ නම්, වැඩබිම් වෙත ගොස් අධීක්ෂණයන් සිදු කිරීමට මෙන්ම ඉදිකිරීම් කටයුතු සඳහා යොදා ගැනෙන යන්ත්‍රෝපකරණ හා ක්‍රමවේද පිළිබඳ තොරතුරු ඉල්ලා සිටීමට හා පාරිසරික නිරීක්ෂණ සැලැස්ම වෙනස් කළ යුතු බව ඉල්ලා සිටීමට අදාළ පාරිසරික අධිකාරියට බලය පවරා ඇත.²⁶⁵ ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීම අතරවාරයේදී ව්‍යාපෘති යෝජක විසින් අනුමැතියට අදාළ වූ කොන්දේසිවලට අනුකූලතාව දැක්වීම උදෙසා වාර්ෂික වාර්තා ඉදිරිපත් කළ යුතුය.²⁶⁶ ව්‍යාපෘතිය සම්පූර්ණ කිරීමෙන් අනතුරුව පවා විය අදාළ පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමේ වාර්තාවට අනුකූලව කටයුතු කළ බව සනාථ කෙරෙන වාර්තාවක් ව්‍යාපෘති යෝජක විසින් ඉදිරිපත් කිරීම අවශ්‍ය වේ.²⁶⁷

2.3 මහජන/සිවිල් සමාජ සංවිධාන සහභාගීත්වය වෙනුවෙන් ඇති අවස්ථා

ශ්‍රී ලංකාවේ පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමේ ක්‍රියාවලිය සඳහා දායකත්වය ලබා දීමට මහජනතාවට හා සිවිල් සමාජ සංවිධානවලට ඇති අවස්ථා පිළිබඳ විශ්ලේෂණයක් මෙම කොටසෙහි අන්තර්ගත වේ. මෙය කොටස් තුනකට බෙදා දැක්වේ: 1) ජාතික පරිසර පනත් රාමුව තුළ ඇති අවස්ථා, 2) වෙරළ සංරක්ෂණ පනත් රාමුව තුළ ඇති අවස්ථා සහ 3) සාමාන්‍ය පරිපාලනමය සහ නෛතික ක්‍රියාවලීන් තුළ ඇති අවස්ථා.

2.3.1 නීතිමය හා ප්‍රතිපත්තිමය ප්‍රතිසංස්කරණ වෙනුවෙන් පෙනී සිටීම

2.2 කොටසෙහි සවිස්තරව සාකච්ඡා කරන ලද පරිදි, මෙවැනි ව්‍යාපෘතිවල පූර්ණ ප්‍රතිලාභවලින් ඵල නොප්‍රා ගනිමින් පොදු යටිතලපහසුකම් වෙනුවෙන් වැය කරන ලද මහජන මුදලට සරිලන විටිකාකමක් ලැබෙන බව සහතික කිරීමට මෙරටට ඇති හැකියාවට බාධා ඇති කෙරෙන අඩුපාඩු හා දුර්වලතා රැසක්ම පවතින රාමුව තුළ පවතී.

පොදු යටිතලපහසුකම් ආශ්‍රිත මහජන අභිලාෂයන් ආරක්ෂා කිරීම සඳහා සිවිල් සමාජ සංවිධානවලට දැක්විය ප්‍රධාන දායකත්වයක්

වන්නේ 2.2 කොටසේදී හඳුනාගත් ආකාරයේ හිඳුස් හා දුර්වලතා මගහැර ගැනීම උදෙසා පවතින හිඟවලට සංශෝධන සිදු කිරීම වෙනුවෙන් සක්‍රීයව පෙනී සිටීමයි. 1.6 කොටසේදී සාකච්ඡා කරන ලද පරිදි, විවෘත හිඳුස්වල ප්‍රතිඵල සහ ඒවාට පිලියම් යෙදීමේ වැදගත්කම පිළිබඳව මහජනතාව අතර දැනුවත්භාවයක් ඇති කිරීම තුළින් විවෘත ප්‍රතිසංස්කරණ සඳහා මහජන ඉල්ලීමක් ඇති කිරීම මෙන්ම රජයේ ප්‍රධාන තීන්දු ගැනීමේ නිලධාරීන් (උදා:- අමාත්‍යවරුන්, ප්‍රතිපත්ති සම්පාදකයන්, පාර්ලිමේන්තු මන්ත්‍රීවරුන් ආදීන්) සමග සෘජුව මැදහත් වීමෙන් සිවිල් සමාජ සංවිධානවලට මෙය ඉටු කළ හැකිය.

සිවිල් සමාජ සංවිධාන සහ සංරක්ෂණ කණ්ඩායම් ශ්‍රී ලංකාවේ පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමේ රාමු වැඩිදියුණු කිරීම උදෙසා මහජනතාව මෙන්ම රජය සමගත් දැනටමත් කටයුතු කරමින් සිටින බවද සඳහන් කල මනා කරුණකි. අදාළ නීති හා ආයතනවල පවතින ශක්තිමත් කරුණු මෙන්ම දුර්වලතා පිළිබඳ පර්යේෂණ සිදු කරමින් ඒවා ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීම වෙනුවෙන් පෙනී සිටීම සහ²⁶⁸ අධිකරණය තුළින් ඉහළ මට්ටමේ පාරිසරික ආරක්ෂණයක් ලැබීම වෙනුවෙන් පෙනී සිටීම ඊට ඇතුළත්ව තිබේ.²⁶⁹ මෙය සිවිල් සමාජ සංවිධානවලට ප්‍රධාන තීන්දු ගැනීමේ පාර්ශව සමග සම්බන්ධ වීමට හැකි තවත් මාර්ගයක් වේ.

259. 35(2) වගන්තිය, නවසීලන්ත සම්පත් කළමනාකරණ පනත.
260. 35(3) වගන්තිය, නවසීලන්ත සම්පත් කළමනාකරණ පනත.
261. 35(2අ) වගන්තිය, නවසීලන්ත සම්පත් කළමනාකරණ පනත.
262. 14(1) වගන්තිය, පක්ෂිතානයේ පාරිසරික බලපෑම් තක්සේරුකරණ රෙගුලාසි.
263. 13(1) වගන්තිය, පක්ෂිතානයේ පාරිසරික බලපෑම් තක්සේරුකරණ රෙගුලාසි.
264. 13(2)(ආ) වගන්තිය, පක්ෂිතානයේ පාරිසරික බලපෑම් තක්සේරුකරණ රෙගුලාසි.
265. 14(2) වගන්තිය, පක්ෂිතානයේ පාරිසරික බලපෑම් තක්සේරුකරණ රෙගුලාසි.
266. 19(2) වගන්තිය, පක්ෂිතානයේ පාරිසරික බලපෑම් තක්සේරුකරණ රෙගුලාසි.
267. 19(1) වගන්තිය, පක්ෂිතානයේ පාරිසරික බලපෑම් තක්සේරුකරණ රෙගුලාසි.
268. මේ වගුවේ, මහජන සහභාගීත්වය සහ කාර්යක්ෂමතාව ඉහළ නැංවීමේ අරමුණින් ආසියා පදනම විසින් පාරිසරික බලපෑම් තක්සේරුකරණයට අදාළ ශ්‍රී ලංකාවේ නෛතික හා ප්‍රතිපත්ති රාමු පිළිබඳ අධ්‍යයනයක් සිදු කරමින් පවතී.
269. පොදුවේ බලන්න, කප්පාහින සංවර්ධන අමාත්‍යාංශයේ ලේකම්ව විදිරව වූලන්කුලම හඬව සම්බන්ධයෙන් ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය විසින් ලබා දී ඇති නියෝග, [2000] 3, ශ්‍රී ලංකා නීති වාර්තා 243 ත මධ්‍යම පරිසර අධිකාරියට විදිරව ආර්. පී. කාර්යවිසමයේ හඬව. අංක 141/2015 දරන මූලික අයිතිවාසිකම් පෙත්සම, 2019 අප්‍රේල් 04 දිනැති ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ වාර්තාව.

2.3.2 විනිවිදභාවය සහ වගවීම ඉහළ නැංවීම

විනිවිදභාවය සහ වගවීම ඉහළ නැංවීම සඳහා තොරතුරු දැනගැනීමේ අයිතිවාසිකම් පනත යොදා ගැනීම

මහජනතාවගේ කටයුතුවලට අදාළ තොරතුරු ඉල්ලා සිටීමේ අවස්ථාව ශ්‍රී ලංකාවේ බලාත්මක තොරතුරු දැනගැනීමේ අයිතිවාසිකම් පනත මගින් සැලසේ.²⁷⁰ රජයේ ආයතන විසින් ප්‍රගාමී ලෙස තොරතුරු හෙළිදරවු කිරීම අනිවාර්ය බවද එම පනත මගින් ස්ථාපිත කෙරේ.²⁷¹ රජයේ බලධාරීන් විසින් මහජනතාව සමග පවත්වනු ලැබෙන 'විවෘත රැස්වීම්' පිළිබඳ තොරතුරු, 'තීරණ ගැනීමේදී අදහස් විමසීමේදී සහ මහජන සහභාගීත්වය පවත්වා ගැනීම සඳහා වූ යාන්ත්‍රණයන්, සහ 'මහජනතාවට සෘජුව බලපාන කවර හෝ කාරණාවක් සම්බන්ධ තොරතුරු ඩිජිටල්/ඉලෙක්ට්‍රොනික මාධ්‍යයෙන් ප්‍රගාමීව හෙළිදරවු කිරීම, තොරතුරු දැනගැනීමේ අයිතිවාසිකම් පනත යටතේ පිහිටුවා ඇති රෙගුලාසිවලට අනුව සුවිශේෂයෙන් අවශ්‍ය වේ.²⁷² සංවර්ධන ව්‍යාපෘති සම්බන්ධයෙන් තොරතුරු ඉල්ලා සිටීමට මෙන්ම අදාළ ව්‍යාපෘති අනුමත කිරීමේ ආයතනය විසින් ඊට පෙරාතුව ක්‍රියාත්මක කළ මෙන්ම දැනටමත් ක්‍රියාත්මක කරන සංවර්ධන ව්‍යාපෘතිවලට අදාළ පාර්සරික බලපෑම් ඇගයීමේ ක්‍රියාවලිය හා සබැඳි තොරතුරු ප්‍රගාමීව හෙළිදරවු කරන ලෙස ඉල්ලා සිටීමටද අවස්ථාව ඒ අනුව සිවිල් සමාජ සංවිධාන සහ මහජනතාව වෙත ලැබේ.

මේ අනුව, පාර්සරික බලපෑම් ඇගයීමේ ක්‍රියාවලියට අදාළව අඩුම තොරතුරු ලබාගැනීම, තීරණ ගන්නා පාර්ශ්ව සම්බන්ධයෙන් ස්වාධීන පිරික්සුම් පාර්ශ්වයක් ලෙස කටයුතු කිරීම හා විවෘත ක්‍රියාවලීන්හි ප්‍රගතිය පිරික්සා බැලීම සඳහා සිවිල් සමාජ සංවිධානවලට තොරතුරු දැනගැනීමේ අයිතිවාසිකම් පනත උපයෝගී කරගත හැකි වේ.

තොරතුරුවල ඇති අඩුපාඩු සම්පූර්ණ කිරීම හා බලපෑමට ලක් වන ප්‍රජාවන්/මහජනතාව සවිබල ගැන්වීම

මහජනතාව වෙත තොරතුරු ලබා දීමේ අතරමැදියන් ලෙස කටයුතු කිරීමටද සිවිල් සමාජ සංවිධානවලට හැකියාව ඇත. තොරතුරු දැනගැනීමේ අයිතිවාසිකම් පනතේ විධිවිධාන හෝ අන් අය සමග සම්බන්ධ වීම ඔස්සේ තොරතුරු ලබා ගැනීමට මෙන්ම මහජනතාවට අවබෝධ කරගත හැකි ස්වරූපයෙන් විවෘත තොරතුරු ඉදිරිපත් කිරීමටද අවශ්‍ය හැකියාව සිවිල් සමාජ සංවිධාන සතු වේ. නිදසුනක් ලෙස, අන් පත්‍රිකා සහ පාර්සරික බලපෑම් ඇගයීම්වලට අදාළ වෙනත්

මාදිලිවල සාරාංශගත තාක්ෂණික තොරතුරු පිළියෙළ කර ජනතා සහභාගීත්වය ඉහළ නැංවීමේ අදහසින් බලපෑමට ලක් වූ ප්‍රජාවන් අතර එම තොරතුරු බෙදා හැරීම සිවිල් සමාජ සංවිධානවලට ඉටු කළ හැකි කාර්යයකි. පාර්සරික බලපෑම් ඇගයීමේ ක්‍රියාවලිය සඳහා මහජනතාවගේ දායකත්වය දිරිමත් කිරීමේදී සවිලදායී වන වැඩසටහන් ලෙසින් දැනුවත්භාවයක් ඇති කරන්නා වූ හා අධ්‍යාපනික වූ විවෘත වැඩසටහන් ඉස්මතු වී තිබේ.

ජනමාධ්‍ය හරහා ගැටලු පිළිබඳව දැනුම්වත් කිරීම

මහජනතාව දැනුම්වත් කිරීම හරහා බලපෑමක් ඇති කිරීමට මාධ්‍යවල සහාය ලබා ගැනීම වෙත හැඹුරු වීමට සිවිල් සමාජ සංවිධාන වැඩි වශයෙන් යොමු වී තිබේ. මහජන මතයක් ගොඩ නැගීම සඳහා මාධ්‍ය යොදා ගැනීම පාර්සරික වශයෙන් හානිකර ක්‍රියාකාරකම් අඩුපණ කිරීමේ සවිලදායී ක්‍රමයක් බව දක්වා තිබේ.²⁷³ ප්‍රධාන ධාරාවේ මාධ්‍ය හා සමාජ මාධ්‍ය ආශ්‍රිතව ගැටලු ඉස්මතු කර දැක්වීම තුළින් වන විනාශය හා සත්ත්ව සුභසාධනය ආදී වැදගත් කාරණා සම්බන්ධයෙන් පොදුජන දැනුවත්භාවයක් හා ක්‍රියාකාරී බවක් ඇති කිරීමේදී සිවිල් සමාජ සංවිධාන ඉතාම වැදගත් කාර්යභාරයක් ඉටු කර තිබේ.

රජය විසින් පරිසරයට අදාළ තීරණ කඩිනමින් හෝ කඩිනම්ව ගන්නා බවක් පෙනෙන්නට තිබෙන අවස්ථාවලදී මාධ්‍ය හරහා මහජනතාව දැනුම්වත් කිරීම මගින් බලපෑමක් ඇති කිරීම විශේෂයෙන්ම ප්‍රයෝජනවත් උපායමාර්ගයක් බව සනාථ වී තිබේ. අතිවිශාල වන ඉඩම් ප්‍රදේශ ප්‍රාදේශීය කාර්යාල වෙත අත්කර දීම සඳහා රජය විසින් ගන්නා ලද තීරණයට විරෝධීව සිවිල් සමාජය තුළින් මෑතකාලීනව එල්ල වූ ප්‍රතිවිරෝධය මේ සම්බන්ධයෙන් ලබා දිය හැකි කදිම නිදර්ශනයකි. විවෘත වන ඉඩම් ප්‍රාදේශීය කාර්යාල වෙත පැවරීම සඳහා ගන්නා ලද තීරණය වූ කලී ඒවායෙහි පාර්සරික වටිනාකම සංරක්ෂණය කිරීම සඳහා වූ කිසිදු හිසි ආපසු පැවරීමේ සැලැස්මක් හෝ ප්‍රතිපත්තියක් රහිතව සිදු කරන ලද්දකි. සිවිල් සමාජ සංවිධාන සහ පරිසර සංරක්ෂණ කණ්ඩායම් විසින් මෙම ගැටලුව සමාජ මාධ්‍ය හා ප්‍රධාන ධාරාවේ මාධ්‍ය ආශ්‍රිතව පුළුල් ලෙස ඉස්මතු කර දක්වන ලද අතරම ඊට සමගාමීව ඇතැම් ප්‍රධාන රජයේ නිලධාරීන්ට විරෝධීව නෛතික ක්‍රියාමාර්ග ගැනීමටද ඔවුහු යොමු වූහ. ඒ අනුව ඉස්මතු වූ මහජන විරෝධයේ සහායද ඇතිව සංරක්ෂණ කණ්ඩායම් හා සිවිල් සමාජ සංවිධානවලට මේ සම්බන්ධයෙන් රජයේ නිලධාරීන් සමග සක්‍රීය වශයෙන් කටයුතු කරන්නට හැකියාව ලැබුණු අතර ඔවුහු දැනටමත් එකී වන ඉඩම්වලට

270. 2016 අංක 12 දරන තොරතුරු දැනගැනීමේ අයිතිවාසිකම් පනතේ 24(1) වගන්තිය සමග කියවිය යුතු 3 වගන්තිය.
271. 7 සිට 10 දක්වා වගන්ති, තොරතුරු දැනගැනීමේ අයිතිවාසිකම් පනත
272. 2017 පෙබරවාරි 03 දින නිකුත් කරන ලද අංක 2004/66 දරන අතිවිශේෂ ගැසට් නිවේදනයේ පළ කර ඇති, 2016 අංක 12 දරන තොරතුරු දැනගැනීමේ අයිතිවාසිකම් පනත යටතේ පනවා ඇති 20 වන රෙගුලාසිය, <http://www.parliament.lk/files/rti/regulations-20170203-2004-66-en.pdf> [අවසන් පිටිසුම 2021 මාර්තු 01].
273. ආචාර්ය සුමිත් පිලපිටිය සමග පැවැත්වූ සම්මුඛ සාකච්ඡාව, ඉහත 198 සටහන.

අදාළ ආපසු පැවරීමේ සැලසුම් සකස් කිරීමේ කටයුතු නිරීක්ෂණය කිරීමෙහි යෙදී සිටී.²⁷⁴

2.3.3 මහජන අපේක්ෂා සහ ගැටලු නියෝජනය කිරීම

ජාතික පරිසර පනත, වෙරළ සංරක්ෂණ පනත සහ ශ්‍රී ලංකාවේ සාමාන්‍ය නීතිය මගින් මහජනතාවට පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමේ ක්‍රියාවලිය සඳහා සහභාගීත්වය දැක්වීමටත්, ඔවුන්ගේ අදහස් ලබා දීමටත් අවස්ථා පහක් ලබා දේ. එනම්:

විෂය පරාස නිර්ණය කරගැනීමේ අවධිය තුළදී සිදු කෙරෙන විධිමත් හා අවිධිමත් අදහස් විමසීමේ සැසි-වලට සහභාගී වීම

පිළියෙළ කිරීමේ අදියරට අයත් එක් ප්‍රධාන අංගයක් වන්නේ පාරිසරික හා ව්‍යාපෘති විෂය පරාස නිර්ණය කිරීම වන අතර ආරම්භක පාරිසරික විමර්ශනයක්/පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමේ වාර්තාවක් සඳහා අවශ්‍ය වන විෂය නිර්ණය සටහන් සකස් කර ගැනීමේ අරමුණ සඳහා අවශ්‍ය ප්‍රාරම්භක තොරතුරු එක්රැස් කරගැනීම එහිදී සිදු කෙරෙයි.

ජාතික පාරිසරික රෙගුලාසිවලට අනුව, යෝජිත ව්‍යාපෘතිය නිසා සිදු විය හැකි පාරිසරික බලපෑම් සහ ඒවා අවම කිරීමේ විධිවිධාන සම්බන්ධයෙන් විවෘත කතිකාවක් ප්‍රවර්ධනය කිරීම සඳහා රාජ්‍ය හා පෞද්ගලික පාර්ශ්වකරුවන් සමග අදහස් විමසීමේ සැසි ඇතුළත් විෂය පරාස නිර්ණය කිරීමේ ක්‍රියාවලිය ඉටු කිරීමට ප්‍රසම්පාදන අනුමත කිරීමේ අධිකාරිය බැඳී සිටී. මේ අනුව, බලපෑම් ඇගයීමේ ක්‍රියාවලියෙහි ප්‍රතිඵල වෙත බලපෑම් ඇති කිරීම සඳහා පාර්ශ්වකරුවන් හා අදාළ ක්‍රියාකාරී පාර්ශ්ව සමග කටයුතු කිරීමට මං පාදන වේදිකාවක් විෂය පරාස නිර්ණය කිරීමේ අදහස් විමසීමේ සැසි නිසා බිහි කෙරේ. එකී විෂය නිර්ණය කිරීම විධිමත් මෙන්ම අවිධිමත් රැස්වීම්/ අදහස්වලට සවන්දීම තුළින් ප්‍රසම්පාදන අනුමත කිරීමේ අධිකාරිය හා ව්‍යාපෘති යෝජකයා විසින් සිදු කළ යුතු බව මධ්‍යම පරිසර අධිකාරිය විසින් නිකුත් කර ඇති මාර්ගෝපදේශවල දැක්වේ. මෙම සන්දර්භය තුළ, 'විධිමත්'

උපදේශනයන් යන්ත අර්ථකථනය කරගත යුත්තේ ව්‍යාපෘතිය අනුමත කිරීමේ ආයතනය සහ ව්‍යාපෘති යෝජක වෙතින් සුවිශේෂයෙන් ඇරඹුම් ලබන ප්‍රධාන පාර්ශ්වකරුවන් සමග පැවැත්වීමට නියම කෙරෙන රැස්වීම්/ අදහස්වලට සවන්දීම වේ. විධිමත් අදහස් විමසීමේ සැසි සඳහා සිවිල් සමාජ සංවිධාන, ව්‍යාපෘතිය පිළිබඳ උනන්දුවක් ඇති ප්‍රාදේශීය කණ්ඩායම්, බලපෑමට ලක් වන ප්‍රජාවන්හි නියෝජිතයන් සහ රජයේ නිලධාරීන් සහභාගී කරවා ගත යුතු බව මධ්‍යම පරිසර අධිකාරියේ මාර්ගෝපදේශවල දැක්වේ.²⁷⁵ ව්‍යාපෘති පරාස නිර්ණය කිරීමේ අවධිය තුළදී යටත් පිරිසෙයින් 'විධිමත්' අදහස් විමසීමේ සැසි එකක් හෝ පවත්වන ලෙස නිර්දේශිත ය. කෙසේ වෙතත්, ආරාධනාවක් ලැබීමකින් තොරව එවැනි 'විධිමත්' අදහස් විමසීමේ සැසිවලට සහභාගී වීමට ඉඩක් නොමැත. නමුත්, ශක්‍යතා අධ්‍යයන හා පූර්ව-ශක්‍යතා අධ්‍යයන අවධිවලදී ව්‍යාපෘතියට අදාළව තම නිරීක්ෂණ/විරෝධතා යොමු කිරීම තුළින් විෂය පරාස නිර්ණය කිරීමේ රැස්වීම් සඳහා සහභාගී වීමට තමන් වෙත ආරාධනා ලැබීමට ඇති ඉඩකඩ ඉහළ නංවා ගැනීමට සිවිල් සමාජ සංවිධානවලට හැකියාව ඇත. 'අවිධිමත්' රැස්වීම් යන්ත අර්ථකථනය වන්නේ තනි පුද්ගලයන් හා කුඩා කණ්ඩායම් සමග පැවැත්වෙන අහඹු අදහස් විමසීම් ලෙස වේ. බොහෝ විට මෙවැනි රැස්වීම් පවත්වනු ලැබෙන්නේ ව්‍යාපෘතිය හේතුවෙන් සෘජුවම හා වක්‍රාකාරයෙන් බලපෑමකට ලක් වන පාර්ශ්ව සමග වුවද, එය රාජ්‍ය හා පෞද්ගලික අංශවල නිලධාරීන් හා විශේෂඥයන්ද ඇතුළත් වන පරිදි පුළුල් විය හැක. ව්‍යාපෘති අනුමත කිරීමේ ආයතන හා ව්‍යාපෘති යෝජකයන් විසින් සිවිල් සමාජ සංවිධාන වෙත අවිධිමත් ආකාරයෙන් ළඟා වීමට වඩා ව්‍යාපෘතියට අදාළ ප්‍රධාන වර්තයන් වගවීමට බැඳී නැතිව වෙනුවෙන් ප්‍රගාමී ලෙස දායක වන සිවිල් සමාජ සංවිධානවලට විධිමත් පරාස නිර්ණ රැස්වීම් සඳහා ආරාධනා ලැබීමට වැඩි ඉඩක් ඇති බවද ප්‍රධාන තොරතුරු දායකයන් සමග පැවැත්වූ සම්මුඛ සාකච්ඡාවලදී හෙළිදරව් විය.

2.2.3 කොටසෙහි සඳහන් වූ පරිදි, විධිමත් 'පරාස නිර්ණය කිරීමේ' ක්‍රියාවලියක් පැවැත්විය යුතු බවක් වෙරළ සංරක්ෂණ පනත් රාමුව මගින් නියම නොකෙරේ. භාවිතය සලකා බැලූ කල, පරාස නිර්ණය කිරීමේ ක්‍රියාවලිය සිදු කරනු ලබන්නේ සැලසුම් කම්පිට සහ වෙරළ සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුවේ අනෙකුත් තාක්ෂණික කම්පිට විසිනි.²⁷⁶

274. පොදුවේ බලන්න, 'ඉකොනෝමි හෙක්ස්ට්' හි වෙබ් අඩවිය, 'ගවර්න්මන්ට් ඩිසිෂන් "ඩිසාස්ට්‍රස් ෆෝ ෆෝරෙස්ට්ස් සැන්ඩ් බයෝඩයිවර්සිටි" - වන්වයරන්මන්ට්ලිස්ට්ස්' / රජයේ තීරණය "වනාන්තර හා ජෛව විවිධත්වයට හානිදායක වේ - පරිසරවේදීන්" [Government decision "disastrous for forests and biodiversity" -Environmentalists], <https://economynext.com/government-decision-disastrous-for-forests-and-biodiversity-environmentalists-75949> [අවසන් පිවිසුම 2020 දෙසැම්බර් 27]; ඩේලි මිරර් වෙබ් අඩවිය, 'කැන්සලේෂන් ඔෆ් 05/2001 ඇන්ඩ් 02/2006 සර්කියුලර්ස්, ගොරස්ට්ස්, ඩිඩ්බ්ලිවුසි ලෑන්ඩ්ස් නව් කම් අන්ඩර් පර්විලි ඔෆ් ලෑන්ඩ් කම්ෂනර් ජෙනරල් - වයිල්ඩ්ලයිෆ් සෙක්ටර්' / 05/2001 හා 02/2006 වක්‍රලේඛ අනෝසි කිරීම, වනාන්තර, වන සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තු ඉඩම් දැන් ඉඩම් කොමසාරිස් ජනරාල්ගේ අධීක්ෂණය යටතට වැරදි - වනජීවී ලේකම් [Cancellation of 05/2001 and 02/2006 circulars Forest, DWC lands now come under purview of Land Commissioner General - Wildlife Secy], 2020 නොවැම්බර් 12, http://www.dailymirror.lk/print/front_page/Cancellation-of-052001-and-022006-circulars-Forest-DWC-lands-now-come-under-purview-of-Land-Commi/238-199708 [අවසන් පිවිසුම 2020 දෙසැම්බර් 27]; සන්ඩේ අයිලන්ඩ් පුවත්පතේ වෙබ් අඩවිය, 'සිරිජේ නව් රේක්ස් වීම් ඇරි ජර්ජෝස්ට් ගොරස්ට් රේජ් බයි ද ස්ටේට්/පරිසර යුක්ති කේන්ද්‍රය දැන් රජය විසින් සිදු කිරීමට යෝජිත කැපුම් දුෂණය ඉලක්ක කර ගනී' [CEJ now takes aim at proposed forest rape by the state], 2020 දෙසැම්බර් 01 <https://island.lk/cej-now-takes-aim-at-proposed-forest-rape-by-the-state/> [අවසන් පිවිසුම 2020 දෙසැම්බර් 27]; අරන්ලංකා.කත වෙබ් අඩවිය, සිරිජේ ගයිල්ස් ඊරි ඇපේල්කේෂන් ඉන් ද කෝට් ඔෆ් අපිල්/පරිසර යුක්ති කේන්ද්‍රය අභියාචනාධිකරණයේදී ඊරි ජෝන්සන්ගේ නොනු කරයි [CEJ files writ application in the Court of Appeal], 2020 නොවැම්බර් 30 https://www.earthlanka.net/index.php?option=com_content&view=article&id=239773&Itemid=60&lang=en [අවසන් පිවිසුම 2020 දෙසැම්බර් 27].

275. මධ්‍යම පරිසර අධිකාරිය, පාරිසරික බලපෑම් තක්සේරුකරණය ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා මාර්ගෝපදේශ (පාරිසරික බලපෑම් තක්සේරුකරණ ක්‍රියාවලිය), අංක 2: පාරිසරික පරාස නිර්ණය සිදු කිරීම සඳහා පොදු මාර්ගෝපදේශයක්, 2003, පි. 7.

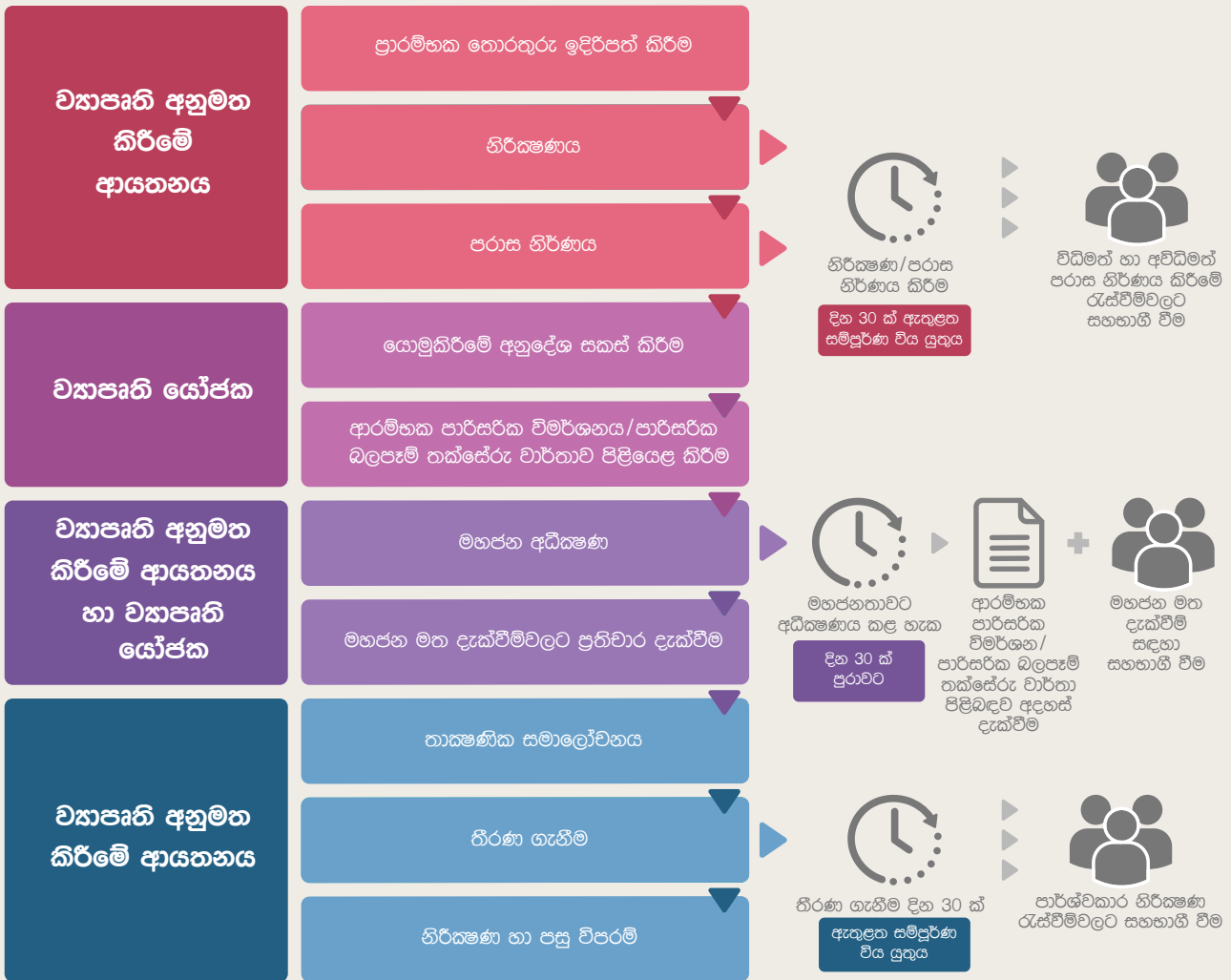
276. මහවැලි සංවර්ධන හා පරිසර අමාත්‍යාංශයේ පාරිසරික පද්ධති සංරක්ෂණ හා කළමනාකරණ ව්‍යාපෘතිය සඳහා වූ පාරිසරික තක්සේරුකරණය සහ කළමනාකරණ රාමුව, තිරසර සංවර්ධන හා වනජීවී අමාත්‍යාංශය, වන සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව, වනජීවී සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව, ශ්‍රී ලංකාව (2016 ජනවාරි), <https://www.escamp.lk/wp-content/uploads/2017/11/ESCAMP-Environmental-Assessment-and-Management-Framework-1.pdf> [අවසන් පිවිසුම 2020 නොවැම්බර් 13], පි.56.

පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමේ වාර්තාව විමර්ශනය හා සමාලෝචනය කිරීම සඳහා ලැබෙන ඇරයුම්වලට ප්‍රතිචාර දැක්වීම

පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමේ ක්‍රියාවලියෙහි මූලිකම පියවර අතරින් එකක් වන්නේ ව්‍යාපෘතිය අනුමත කිරීමට ප්‍රථමයෙන් මහජනතාව විසින් අදාළ පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමේ වාර්තා අධීක්ෂණය හා සමාලෝචනය කිරීමයි. ගැසට් නිවේදනය හෝ පුවත්පත් දැක්වීම් හරහා පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමේ වාර්තාවක් ප්‍රකාශයට පත් කිරීම සම්බන්ධයෙන් මහජනතාව දැනුවත් කළ යුතු බව ජාතික පරිසර

රෙගුලාසි සහ වෙරළ සංරක්ෂණ පනත මගින් දැක්වේ. මෙම දැනුම්දීම් හරහා අදාළ පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමේ වාර්තාව විමර්ශනය කිරීම හා ඒ ගැන අදහස් දැක්වීම සඳහා මහජනතාවට ඇරයුම් කළ යුතු වේ.²⁷⁷ කිසියම් යෝජිත ව්‍යාපෘතියක පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමේ වාර්තාව අධීක්ෂණය කොට දින 30 ක කාලයක් ඇතුළත තම අදහස් පළ කිරීම සඳහා අවස්ථාවක් විමසින් සිවිල් සමාජ සංවිධාන වෙත සැලසේ.²⁷⁸ ජාතික පරිසර රෙගුලාසි යටතේ, වඩාත් විස්තීර්ණ සමාලෝචනයක් හා විශ්ලේෂණයක් සිදු කිරීම සඳහා පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමේ වාර්තාවෙහි පිටපතක් ඉල්ලා සිටීමේ හිමිකම ජනතාවට ලැබේ.²⁷⁹ පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමේ වාර්තාව සම්බන්ධයෙන් සිවිල්

17 ප්‍රදර්ශනය: ජාතික පරිසර පනතට අදාළ පාරිසරික බලපෑම් තක්සේරුකරණ රාමුවෙහි සලකා බැලිය යුතු කරුණු

277. 11 (i) සහ 11 (ii) රෙගුලාසි, ජාතික පරිසර රෙගුලාසි.
 278. 11 (i) රෙගුලාසිය, ජාතික පරිසර රෙගුලාසි.
 279. 11 (iii) රෙගුලාසිය, ජාතික පරිසර රෙගුලාසි.

Image courtesy of Road Development Authority, Central Expressway Project Section II

පාරිභවකාර නිර්මාණ රැස්වීම්වලට සහභාගී වීම

ව්‍යාපෘති නිර්මාණය යනු කිසියම් ව්‍යාපෘතියක් සඳහා අනුමැතිය ලැබී එහි කටයුතු ආරම්භ කිරීමෙන් අනතුරුව 'එහි පාරිසරික කාර්යසාධන ඇගයීමේ, කළමනාකරණය කිරීමේ සහ සන්නිවේදනය කිරීමේ' ක්‍රියාවලියයි.²⁸³ ජාතික පරිසර රෙගුලාසි හෝ වෙරළ සංරක්ෂණ පනත යන දෙකෙන් එකක් මගින් වත් නීතිමය වශයෙන් අනිවාර්ය නිර්මාණ ක්‍රමවේද නිශ්චය කිරීමක් හෝ විවැනි නිර්මාණ ක්‍රමවේද අතරට මහජන සහභාගීත්වය ඇතුළත් විය යුතු බව අනිවාර්ය කිරීමක් හෝ සිදු නොවේ. කෙසේ වෙතත්, ඇතැම් ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කෙරෙන අතරවාරයේදී නිර්මාණ රැස්වීම් හා පාරිභවකරුවන් සමග වැඩබිම් වෙත ගමන්කිරීම සිදු වන බව වාර්තා මගින් ගම්‍ය වේ.²⁸⁴

ජාතික පරිසර රෙගුලාසි යටතේ ව්‍යාපෘති අනුමත කිරීමේ ආයතනය විසින් සෑම ව්‍යාපෘතියක් සඳහාම අනුමැතිය ලබා දීමෙන් දින 30 ක කාලයක් ඇතුළත පාරිසරික නිර්මාණ සැලැස්මක් පිළියෙළ කළ යුතු වේ.²⁸⁵ පාරිසරික නිර්මාණ සැලැස්ම තුළ පාරිසරික නිර්මාණ කමිටු

හම් කළ යුතු බව දැනට ප්‍රසිද්ධියේ ලබාගැනීමට ඇති පාරිසරික නිර්මාණ සැලසුම් මෙන්ම මධ්‍යම පරිසර අධිකාරිය වෙතින් ඉල්ලා ඇති පාරිසරික නිර්මාණ සැලසුම් මගින්ද ගම්‍ය වේ. පාරිසරික නිර්මාණ කමිටුවේ කාර්යභාරය වන්නේ පාරිසරික නිර්මාණ සැලැස්ම ක්‍රියාත්මක වන ආකාරය අධීක්ෂණය කිරීම වන අතර පාරිභවකරුවන් සමග පැවැත්වෙන රැස්වීම් හා වැඩබිම් අධීක්ෂණයන් තුළින් මෙන්ම වෙනත් බොහෝ ක්‍රියාකාරකම් හරහා විය සිදු කෙරේ. මෙමගින්ද සිවිල් සමාජ සංවිධාන/මහජනතාවට ව්‍යාපෘති නිර්මාණ කටයුතුවලදී සහභාගීත්වය දැක්වීමට ඉඩකඩක් විවර වේ. තොරතුරු දැනගැනීමේ ඉල්ලීම් හරහා වෙරටේ රිසර්ච් ආයතනය විසින් මහා පරිමාණ සංවර්ධන ව්‍යාපෘති කිහිපයකට අදාළ නිර්මාණ කමිටුවල විස්තර ඉල්ලා සිටින ලදී. කෙසේ වෙතත්, මෙම වාර්තාව සම්පූර්ණ කළ දිනය වන විට ලබාගත හැකි වූයේ ව්‍යාපෘති දෙකකට අදාළ පාරිසරික නිර්මාණ කමිටු විස්තර පමණි. එම පාරිසරික නිර්මාණ කමිටු දෙක මුළුමනින්ම රජයේ ආයතන/කාර්යාලවල නියෝජිතයන් සහ මූල්‍යාධාර ලබා දුන් ආයතනවල නියෝජිතයන්ගෙන් සමන්විත විය.²⁸⁶

283. බලපෑම් තක්සේරුව සඳහා වූ ජාත්‍යන්තර සංවිධානය, 'රිච්ආයිට් ෆලෝ අප් ඉන්ටර්නැෂනල් බෙස්ට් ප්‍රැක්ටිස් ප්‍රින්සිපල්ස්'/පාරිසරික බලපෑම් තක්සේරුකරණ පසු විපරම් සඳහා වූ ජාත්‍යන්තර මට්ටමේ හොඳම මූලධර්ම [EIA Follow-up International Best Practice Principles], (2007 ජූලි), https://www.iaia.org/uploads/pdf/SP6_1.pdf [අවසන් පිවිසුම 2020 නොවැම්බර් 13], 8.1.

284. මධ්‍යම පරිසර අධිකාරිය, වාර්ෂික වාර්තාව - 2016, <http://203.115.26.10/2019/AnnualReport/CEAE2016.pdf> [අවසන් පිවිසුම 2020 නොවැම්බර් 13], පි. 37-38.

285. 14 රෙගුලාසිය, ජාතික පරිසර රෙගුලාසි.

286. 2020 අගෝස්තු 25 දිනැති වෙරටේ රිසර්ච් ආයතනයේ තොරතුරු දැනගැනීමේ ඉල්ලීම්වලට ප්‍රතිචාර වශයෙන් මධ්‍යම පරිසර අධිකාරිය විසින් නිකුත් කරන ලද යොමු අංක එම්ටී/01/06/01 (iii) දරන 2020 ඔක්තෝබර් 09 ජාතික යුතු ලිපිය මගින් හෙළිදරව් කරන ලද පරිදි 2019 මැයි 06, 2018 මැයි 21, 2016 මාර්තු 30, 2016 මාර්තු 04, 2015 අගෝස්තු 27, 2015 ජූලි 30 සහ 2014 නොවැම්බර් 09 දිනැති ලිපිවල ඇතුළත් වූ මහජන-කතරගම් දුම්රිය මාර්ග ව්‍යාපෘතියේ 1 අදියරට අදාළ වාර්තා, විමර්ශන බලන්න, මහාමාර්ග අමාත්‍යාංශය, මාර්ග සංවර්ධන අධිකාරිය, 'එන්වයන්මන්ටල් මැනේජ්මන්ට් ප්ලෑන් ෆෝ සද්දන් ට්‍රාන්ස්පෝර්ට් ඩිවලොප්මන්ට් ප්‍රොජෙක්ට්'/දක්ෂිණ ප්‍රවාහන සංවර්ධන ව්‍යාපෘතිය සඳහා වූ පාරිසරික කළමනාකරණ සැලැස්ම [Environmental Management Plan for Southern Transport Development Project], 2007 මැයි, පි.11-12.

රටි ආඥා සහ මූලික අයිතිවාසිකම් පෙත්සම් හරහා මහජන අතිලාභ නියෝජනය කිරීම

රජයේ ආයතන විසින් ගනු ලැබෙන තීන්දු තීරණ/සිදු වන නොසලකා හැරීම් හිනි විරෝධී හෝ විමර්ශන මහජනතාවගේ මූලික අයිතිවාසිකම් කඩ වීමක් සිදු වේ නම් හෝ වකී තීරණ අභියෝගයට ලක් කිරීමේ අවකාශය ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් සලසා දී තිබේ. පාරිසරික බලපෑම් තක්සේරුකරණ ක්‍රියාවලියට අදාළව ගෙන ඇති කවර තීන්දුවක් හෝ නොසලකා හැරීමක් හිනි විරෝධී නම්, අසාධාරණ නම් හෝ හිනිය මගින් පනවා ඇති ක්‍රමවේදයට පටහැනි නම් හෝ වකී තීරණය අභියෝගයට ලක් කළ හැක. ²⁸⁷ යම් කිසි තීරණයක්/කටයුත්තක් මගින් මහජනතාවගේ මූලික අයිතිවාසිකම් වෙත බාධාවක් එල්ල වේ නම් ඊට විරෝධී පෙත්සමක් ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයෙහි ගොනු කළ හැකි වේ. ²⁸⁸ මහා පරිමාණයේ යටිතලපහසුකම් ව්‍යාපෘති සම්බන්ධයෙන් ගෙන ඇති තීරණ ස්වාධීන සංවිධාන හා තනි පුද්ගලයන් විසින් දිගින් දිගටම රටි ආඥා සහ මූලික අයිතිවාසිකම් පෙත්සම් හරහා අභියෝගයට ලක් කර තිබේ. ²⁸⁹

මහජන අතිලාභයන් වෙනුවෙන් විවැරදි පෙත්සම් ගොනුකර ඇති විට ක්‍රමවේදය රීතීන් ලිහිල් කිරීමට අධිකරණය හැඹුරු වී ඇති බවක් පෙන්නුම් කෙරේ. ²⁹⁰ මේ අනුව, පරිසරයට අදාළව ගනු ලැබෙන තීරණයක් හෝ බැහැර කිරීමක් හෝ මගින් සිවිල් සමාජ සංවිධාන සෘජුව හෝ වක්‍රව බලපෑමට ලක් නොවන විට පවා 'මහජනතාවගේ සුභසිද්ධිය' වෙනුවෙන් රටි හා මූලික අයිතිවාසිකම් පෙත්සම් ගොනුකිරීමේ හැකියාව විම සංවිධාන සතුව තිබේ. කෙසේ වෙතත්, සිවිල් සමාජ සංවිධාන විසින් සිය පෙත්සම් අධිකරණ වෙත ඉදිරිපත් කිරීමේදී ඒවායෙහි කොටසක් වශයෙන් අදාළ කාරණාවලට බැඳී ඇති සියලුම අතිලාභයන් හා අතිප්‍රේරණයන් සඳහා වශයෙන් යුතුව හෙළිදරව් කළ යුතු වේ.

කළ යුතු වේ. කිසියම් සංවර්ධන ව්‍යාපෘතියක් ක්‍රියාත්මක කිරීම සිවිල් සමාජ සංවිධාන විසින් අභියෝගයට ලක් කර ඇති ඇතැම් නිශ්චිත අවස්ථාවලදී අධිකරණ විසින් විනිසුරුවන්නේ සමන්විත අතූරු නිරීක්ෂණ කමිටු පත් කොට තිබිණ. ²⁹¹ යටිතලපහසුකම් ව්‍යාපෘතිවලට අදාළ නිරීක්ෂණ ක්‍රියාවලිය හිනිය මගින් නියාමනය කර නොමැති වීම හේතුවෙන් හිසි පරිදි ක්‍රියාත්මක කර නොමැති ව්‍යාපෘති අධිකරණ හරහා ස්වාධීනව නිරීක්ෂණය කිරීමට ප්‍රයත්න දැරීමට සිවිල් සමාජ සංවිධානවලට හැක. අධිකරණය විසින් අවසන් තීන්දුව ලබා දෙන තුරු විවැරදි ස්වාධීන අතූරු නිරීක්ෂණයන් හරහා කලින් පැවැති තත්ත්වය පවත්වා ගැනීමට හැකියාව ඇත.

අරමුදල් සපයන විදේශ නියෝජනයන් විසින් සිය මාර්ගෝපදේශ තුළ සිවිල් සමාජ සංවිධාන වෙත ලබා දී ඇති අවකාශය ප්‍රයෝජනයට ගැනීම

ශ්‍රී ලංකාවේ දියත් කර ඇති මහා පරිමාණ යටිතලපහසුකම් ව්‍යාපෘති බොහොමයක් සඳහා අරමුදල් සම්පාදනය කරගෙන ඇත්තේ ලෝක බැංකුව, ජපාන ජාත්‍යන්තර සහයෝගීතා නියෝජිතායතනය, ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව සහ චීන අපනයන-ආනයන බැංකුව වැනි ණය /ආධාර දෙන ආයතන හරහා වේ. යටිතලපහසුකම් ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමේ කටයුතු දේශීය පාරිසරික ඇගයීම් හිනිවලට පූර්ණ අනුකූලතාව දැක්විය යුතු බව පිළිගැනෙන තමන්ටම ආවේණික පාරිසරික ඇගයීම් මාර්ගෝපදේශ මේ සෑම ආයතනයක් සතුවම ඇත. ²⁹² කෙසේ වෙතත්, මූල්‍ය ප්‍රතිපාදන ලබා ගන්නා රට විසින් අවශ්‍ය අවස්ථාවලදී ඉහළම ප්‍රමිතීන්/හොඳම පිළිවෙත් යොදාගැනීම අවශ්‍ය වන බවද විම මාර්ගෝපදේශවල සඳහන් වේ. ²⁹³

287. 140 වගන්තිය, ශ්‍රී ලංකාවේ 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව.
288. 126 වගන්තිය, ශ්‍රී ලංකාවේ 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව.
289. පොදුවේ බලන්න, මධ්‍යම පරිසර අධිකාරියට වදින වින්වයරන්මන්ටල් උවුන්ඩේමන් ලිමිටඩ් විසින් ගොනු කළ හඬුව (2006), ශ්‍රී ලංකා හිනි වාර්තා 57, මධ්‍යම පරිසර අධිකාරියට වදින පඩිලික් ඉන්ටර්ස්ටි උවුන්ඩේමන් විසින් ගොනු කළ හඬුව (2001) ශ්‍රී ලංකා හිනි වාර්තා 330, මධ්‍යම පරිසර අධිකාරියට වදින අමරසිංහ විසින් ගොනු කළ හඬුව (1993) ශ්‍රී ලංකා හිනි වාර්තා 376, මධ්‍යම පරිසර අධිකාරියට වදින රවින්ද්‍ර කාරියවසම් ගොනු කළ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ මූලික අයිතිවාසිකම් පෙත්සම. අංක 141/2015 දරන මූලික අයිතිවාසිකම් පෙත්සම, 2019 අප්‍රේල් 04 දිනැති ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ වාර්තාව. මෙම වාර්තාව ලියැවුණු කාලය වන විට සිවිල් සමාජ සංවිධාන විසින් පනත හඬුද පවරා තිබිණ: අංක 21/2018 දරන රටි ආඥා පෙත්සම (තලංගම වැව සඳහා බිම් පිරවීමට වදින), අංක 478/2015 දරන රටි ආඥා පෙත්සම (ඇළි තත ක්‍ෂුද්‍ර ජලවිදුලි බලාගාරයට අදාළව), අංක 243/2017 දරන ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ මූලික අයිතිවාසිකම් පෙත්සම (මුතුරාපවෙල වගුරු බිමට ඝන අපද්‍රව්‍ය බැහැර කිරීමට අදාළව).
290. එම.
291. අගනි බස්නායක මහත්මිය සමඟ පැවැත්වූ සාකච්ඡාව, ඉහත 213 සටහන.
292. ලෝක බැංකුව, 'වින්වයරන්මන්ටල් ඇන්ඩ් සෝමල් ෆ්‍රේම්වර්ක්'/පාරිසරික හා සමාජ සිය රාමුව, [Environmental and Social Framework], 2017, <http://documents1.worldbank.org/curated/en/383011492423734099/pdf/The-World-Bank-Environmental-and-Social-Framework.pdf> [අවසන් පිටිසුම 2021 ජනවාරි 27], 8. 17; ජපාන ජාත්‍යන්තර සහයෝගීතා නියෝජිතායතනය, 'ගයිඩ්ලයින්ස් ෆෝ වින්වයරන්මන්ටල් ඇන්ඩ් සෝමල් කන්සිඩරේෂන්ස්'/පාරිසරිකමය හා සමාජ සිය වශයෙන් සලකා බැලිය යතු කරුණු සඳහා වූ මාර්ගෝපදේශ [Guidelines for Environmental and Social Considerations] [JICA Guidelines], 2010 අප්‍රේල්, https://www.jica.go.jp/english/our_work/social_environmental/guideline/pdf/guideline100326.pdf [අවසන් පිටිසුම 2021 ජනවාරි 27], 8.15; ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව, 'වින්-වයරන්මන්ටල් ඇසෙස්මන්ට් ගයිඩ්ලයින්ස්'/පාරිසරික තක්සේරුකරණ මාර්ගෝපදේශ [Environment Assessment Guidelines], 2003, <https://www.adb.org/sites/default/files/institutional-document/32635/files/environmental-assessment-guidelines.pdf> [අවසන් පිටිසුම 2021 ජනවාරි 27]; වයිනා අපනයන-ආනයන ඉම්පෝර්ට් බැන්ක්, 'ගයිඩ්ලයින්ස් ෆෝ වින්වයරන්මන්ටල් ඇන්ඩ් සෝමල් ඉම්පැක්ට් ඇසෙස්මන්ට්ස් ඔෆ් ද වයිනා වික්පෝර්ට් ඇන්ඩ් ඉම්පෝර්ට් බැන්ක්ස් ලෝන් ප්‍රොජෙක්ට්ස්'/වයිනා අපනයන-ආනයන බැංකුවේ ණය ව්‍යාපෘතිවලට අදාළ පාරිසරික හා සමාජ සිය බලපෑම් තක්සේරුකරණයන් සඳහා වූ මාර්ගෝපදේශ [Guidelines for Environmental and Social Impact Assessments of the China Export and Import Bank's Loan Projects], 2007, <https://archive.internationalrivers.org/resources/guidelines-for-environmental-and-social-impact-assessments-of-the-china-export-and-import> [අවසන් පිටිසුම 2021 ජනවාරි 27], 12 ඡේදය. එසේම බලන්න, චීන බැංකු නියාමන කොමිසම, ශ්‍රීන් ට්‍රේඩ් ගයිඩ්ලයින්ස්/හරිත ණය මාර්ගෝපදේශ [Green Credit Guidelines], 2012 පෙබරවාරි 24, <http://www.cbrc.gov.cn/EngdocView.do?docId=3CE646AB629B46B9B533B1D8D9FF>
293. 8C4A [අවසන් පිටිසුම 2021 ජනවාරි 27].

සංවිධානය	දේශීය භාෂාවන්ගෙන් තොරතුරු කලින්ම හා නිරතුරුව හෙළිදරව් කිරීම	පාරිශ්වකාර සහභාගීත්ව ක්‍රියාවලි පිළියෙළ කිරීම	පාරිශ්වකරුවන් සමග උපදේශන රැස්වීම් පැවැත්වීම	ව්‍යාපෘති නිරීක්ෂණයේදී පාරිශ්වකරුවන්ගේ දායකත්වය	දුක්ගැහවිලි සමනය කිරීමේ ක්‍රමවේද
ලෝක බැංකුව	✓	✓	✓	✓	✓
ජපාන ජාත්‍යන්තර සහයෝගීතා නියෝජිතායතනය	✓	✓	✓		✓
ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව	✓	✓	✓	✓	
චීන එක්සිම් බැංකුව	✓		✓	✓	

වඩා පුළුල් ලෙස තොරතුරු හෙළිදරව් කිරීම සහ මහජන හා සිවිල් සමාජ සංවිධානවල සහභාගීත්වය පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමේ ප්‍රමුඛ අංගයන් වන බව මෙම මාර්ගෝපදේශ මගින් නිර්දේශිත බව සැලකිය යුතු වේ.²⁹⁴ එමෙන්ම, ලෝක බැංකුව වැනි ඇතැම් අරමුදල් සපයන විදේශ නියෝජ්‍යායතන සතුව තමන්ටම ආවේණික දුක්ගැහවිලි සමනය කිරීමේ යාන්ත්‍රණ පවතින අතරම, අදාළ ව්‍යාපෘතිය මගින් තමන් හෝ පරිසරය වෙත බරපතල ගණයේ බලපෑම් එල්ල වන්නේ නම් පුද්ගලයන්ට හෝ ප්‍රජාවන්ට සිය පැමිණිලි සාප්තම අදාළ අරමුදල් සපයන විදේශ නියෝජ්‍යායතන වෙත යොමු කිරීමට ඒවායින් ඉඩ සැලසේ.²⁹⁵ මේ නිසා,

පාරිසරික බලපෑම් ඇගයීමේ ක්‍රියාවලිය සඳහා වඩා අර්ථාන්විත ලෙස දායකත්වය දැක්වීම සඳහා සිවිල් සමාජ සංවිධානවලට ණය/ආධාර සපයන ආයතන විසින් සලසා ඇති මෙම ඉඩකඩද යොදාගත හැකි වේ. තීරණ ගනු ලබන පුද්ගලයන් ණය/ආධාර ලබා දෙන ආයතනවල රෙගුලාසිවලට අනුකූලතාව දැක්වීමේ හා නිරන්තරයෙන් එම ආයතන වෙත වාර්තා කළ යුතු වීමේ අවශ්‍යතාව සම්බන්ධයෙන් බැඳු කල, එම අවකාශයේ එල නෙළා ගැනීම සඵලදායී මෙන්ම අවම විරෝධයක් යටතේ සිදු කළ හැකි කාර්යයක් බව පෙනී යයි.

294. ලෝක බැංකු මාර්ගෝපදේශ, පි 10, AIIB මාර්ගෝපදේශ, පි. 21-22, ජපාන ජාත්‍යන්තර සහයෝගීතා නියෝජිතායතන මාර්ගෝපදේශ, පි. 14, ADB මාර්ගෝපදේශ, පි. 10-11, චීන එක්සිම් බැංකුවේ මාර්ගෝපදේශ, 12(4) ඡේදය.
 295. ලෝක බැංකුව, 'ග්‍රිවන්ස් රෙඩ්‍රස් සර්විස්, ෆයින්ඩින් සෙලියුෂන්ස් ටුගෙදර්' / දුක්ගැහවිලි සමනය කිරීමේ සේවාව, එක්ව විසඳුම් සෙවීම [Grievance Redress Service, Finding Solutions Together], <http://pubdocs.worldbank.org/en/135711605818475692/GRS-brochure-2020.pdf> [අවසන් පිටපත 2021 පෙබරවාරි 24].

3

සිය කැමැත්තෙන් තොරව නැවත පදිංචි කිරීමේ රාමුව

ඉහත පරිමාණ සංවර්ධන ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී ඉදිකිරීම් කටයුතු සඳහා මෙහිම අතරමැදි කලාප ලෙස පවත්වා ගැනීම සඳහාද හිතරම් පාහේ පුළුල් භූමි ප්‍රදේශ අවශ්‍ය වේ. කෙසේ වෙතත්, ව්‍යාපෘති සඳහා තෝරාගත් කිසියම් භූමියක්/ඉඩමක් ඒ වන විටත් ප්‍රාදේශීය ප්‍රජාවන් පදිංචි වී සිටින හෝ ප්‍රයෝජනයට ගන්නා විකක් විමට ඉඩ ඇත. සංවර්ධන ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා ඵලෙස ජනයා පදිංචි ඉඩම් යොදා ගැනීම අත්‍යවශ්‍ය වන අවස්ථාවලදී එම පදිංචි ප්‍රජාවන් රජය විසින් ඔවුන්ගේ ස්වේච්ඡාත්මක විකඟනාවෙන් තොරව වෙනත් තැනක නැවත පදිංචි කිරීම සිදු වේ.

ස්වේච්ඡා නොවන නැවත පදිංචි කිරීම යන්න නිර්වචනය කෙරෙනුයේ මිනිසුන් ඔවුන්ගේ විකඟනාවෙන් තොරව නොවැළැක්විය හැකි හේතූන් මත වෙනත් ස්ථානවල පදිංචි කිරීම හෝ වෙනත් තැන්වල පදිංචි වීම ප්‍රතිකේෂ්‍ය කිරීම ප්‍රායෝගික නොවීම මත විසේ කිරීමට විකඟනාව පළ කෙරෙන අවස්ථාවන් වශයෙනි.²⁹⁶ මේ අනුව, සංවර්ධන ව්‍යාපෘති හිසා මිනිසුන් වෙනත් තැන්වල පදිංචි කිරීමේ අවශ්‍යතාව ඉස්මතු වන සියලුම ආකාර ස්වේච්ඡා නොවන නැවත පදිංචි කිරීම යන්නෙන් අදහස් වේ. බොහෝ විට අවතැන් වන ප්‍රජාව තවත් ප්‍රජාවක් සිටින ස්ථානයක නැවත පදිංචි කරනු ලැබෙන්නේ ඔවුනට සාමාන්‍ය ලෙස සිය කටයුතු කරගෙන යා හැකි පරිසරයක නැවත ස්ථාපිත වීමට හැකි වන ආකාරයෙනි.

ස්වේච්ඡා නොවන නැවත පදිංචි කිරීම් හිසා මිනිසුන්ට වාසස්ථාන, ආදායම් මාර්ග, සමාජ සුරක්ෂිතතාව සහ සවිබලගැන්වීම සඳහා වූ

අවස්ථා අහිමි වීම ආදී ප්‍රතිඵල උදා විය හැක. විවේචිත හානිකර ප්‍රතිඵල හිසා යම් ව්‍යාපෘතියක් මගින් අත් කෙරෙන කවර හෝ සංවර්ධනයක සමස්ථ තිරසාරතාවය අඩු කිරීමක් සිදු වේ. මේ හිසා, පුද්ගලයන් නැවත පදිංචි කිරීම සිදු කළ යුත්තේ සාධාරණ, සැමට සමානව සලකන හා බලපෑමට ලක් වන ප්‍රජාවන් සහ ධාරක ප්‍රජාවන් යන දෙකටම අදාළ ගැටලු හා සංවේදීතා වටහා ගත් ස්වරූපයකිනි. 2006 ප්‍රසම්පාදන අත්පොතට අනුව,²⁹⁷ ප්‍රසම්පාදන කටයුතු ආරම්භ කිරීමට සහ ප්‍රසම්පාදන කම්බුවක් පත් කිරීමට පෙරාතුව ප්‍රසම්පාදන ආයතනය විසින් ඉඩම් අත්පත් කරගැනීම, වන්දි ගෙවීම හා පුද්ගලයන් නැවත පදිංචි කිරීම ආශ්‍රිත ගැටලු විසඳා ඇති බව සනාථ කළ යුතු වේ.

ස්වේච්ඡා නොවන නැවත පදිංචි කිරීමේ සුවිශේෂී පැති බලපෑමට ලක් වන ප්‍රජාව සහ ව්‍යාපෘතියේ ස්වභාවය වැනි සාධක අනුව වෙනස් විය හැකි නමුදු, සාමාන්‍යයෙන් නැවත පදිංචි කිරීමේ වැඩසටහන්වලට පහත පියවර ඇතුළත් වේ:²⁹⁸

1. ඉඩම් සහ එම ඉඩම්වල ඉදිකර ඇති ගොඩනැගිලි අත්පත් කර ගැනීම
2. එම ඉඩම්වල වාසය කරන පුද්ගලයන් භෞතික වශයෙන් වෙනත් තැන්වලට ගෙන යාම
3. ජීවනෝපායයන් යථා තත්ත්වයට පත් කිරීමට සහාය වීමක් වශයෙන් ආර්ථික උපකාර හා වන්දි ලබා දීම

296. ජාතික ස්වේච්ඡා නොවන නැවත පදිංචි කිරීමේ ප්‍රතිපත්තිය, 'ප්‍රතිපත්ති මූලධර්ම'.
 297. 2006 ප්‍රසම්පාදන අත්පොත, පි. 6, <https://oldportal.treasury.gov.lk/web/guest/Procurement-Manual>
 298. එම.

මෙම පරිච්ඡේදය කොටස් තුනකට බෙදේ. පළමු කොටසින් දැනට ශ්‍රී ලංකාව තුළ ක්‍රියාත්මක වන පුද්ගලයන් නැවත පදිංචි කිරීමට අදාළ නෛතික රාමුව පිළිබඳ කෙටි සමාලෝචනයක් ඉදිරිපත් කරයි. පවතින රාමුවෙහි ඇති ප්‍රධාන අඩුපාඩු හා දුර්වලතා දෙවැනි කොටසෙහි

සාකච්ඡා කෙරේ. මහජනතාවට/සිවිල් සමාජ සංවිධානවලට පුද්ගලයන් නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාවලියට මැදහත් වීමට ඇති අවස්ථා තුන්වැනි කොටසින් විස්තර කෙරේ.

3.1. නෛතික හා ආයතනික රාමුව

විවිධ අවස්ථා යටතේ පුද්ගලයන් පදිංචි ස්ථානවලින් ඉවත් කිරීම සහ වෙනත් තැන්වල පදිංචි කරවීම සම්බන්ධ විධිවිධාන ඇතුළත් හිති කිහිපයක්ම ශ්‍රී ලංකාවේ පවතී. පොදුවේ ගත් කල, සංවර්ධන අරමුණු තකා ඉඩම් අත්පත් කරගැනීම සහ ස්වේච්ඡා නොවන නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාවලිය පහත නෛතික විධිවිධාන මගින් නියාමනය කෙරේ:

1. 1950 අංක 9 දරන ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ පනත
2. 1979 අංක 7 දරන රජයේ ඉඩම් (සන්නිකය ආපසු ලබාගැනීමේ) පනත
3. 1978 අංක 41 දරන නාගරික සංවර්ධන පනත
4. 1980 අංක 2 දරන නාගරික සංවර්ධන ව්‍යාපෘති (විශේෂ විධිවිධාන) පනත
5. 1980 අංක 47 දරන ජාතික පරිසර පනත
6. ස්වේච්ඡා නොවන නැවත පදිංචි කිරීමේ ප්‍රතිපත්තිය
7. වෙනත් හිති

3.1.1 ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ පනත²⁹⁹

රජය විසින් පෞද්ගලික ඉඩම් අත්පත් කරගැනීම නිසා බලපෑමට ලක්වන පුද්ගලයන්ගේ අයිතිවාසිකම් සුරක්ෂිත කළ යුතු වේ. වය සිදුකරමින්, එසේ පෞද්ගලික ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමට පහසුකම් සැලසීම ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ පනත මගින් සිදු කෙරේ. ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ පනතෙහි මූලික මූලධර්මය වන්නේ රජය විසින් පෞද්ගලික ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමට හැකියාව ඇත්තේ 'පොදු අරමුණක්' සඳහා පමණක් බවයි.³⁰⁰ ඒ අනුව, යෝජිත පරිදි කවර හෝ ඉඩමක් අත්පත් කරගැනීමට පෙර මහජනතාවට දැනුම් දෙනු ලැබෙන අතර ඉන් බලපෑමට ලක් වන සියලුම පුද්ගලයන් හට එකී අත්පත් කරගැනීමට විරෝධය පළ කිරීමට අවස්ථාවක් ලබා දේ.³⁰¹ අමාත්‍යවරයාගේ නියෝගයක් මත කිසියම් 'හදිසි' පදනමක්

මත ඉඩම් අත්පත් කරගැනීම සඳහාද ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ පනත මගින් ප්‍රතිපාදන සැලසේ.³⁰² විලෙස 'හදිසි' පදනම මත ඉඩම් අත්පත් කරගන්නා විට බලපෑමට ලක් වන පුද්ගලයන්ට විරෝධය පළ කිරීමට කිසිදු අවස්ථාවක් නොලැබේ. කෙසේ වෙතත්, කිසියම් සාධාරණ කාලයක් තුළ රජය විසින් එම ඉඩම් ප්‍රයෝජනයට ගෙන නොමැති නම් එකී ඉඩම් මුල් හිමිකරුවන්/පදිංචිකරුවන් වෙත නැවත පැවරිය හැක.³⁰³

රජයේ ආයතන විසින් ඉඩම් අවශ්‍ය බවට කෙරෙන ඉල්ලීම් පදනම් කරගෙන ඉඩම් අමාත්‍යාංශය විසින් ඉඩම් අත්පත් කරගැනීම සිදු කෙරේ. ඉඩම් අමාත්‍යාංශය ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ ක්‍රියාවලියේ යෙදෙන්නේ අත්පත් කරගැනීමේ නිලධාරියකු හරහායි. සාමාන්‍යයෙන්, මෙම නිලධාරියා වන්නේ එසේ අත්පත් කරගත යුතු ඉඩම් පිහිටි ප්‍රදේශයේ ප්‍රාදේශීය ලේකම් හා මිණුම් අධිකාරී තනතුරු දෙක දරන පුද්ගලයායි. වන්දි හා වෙනත් හිමිකම් ලබාගැනීමට නම් බලපෑමට ලක් වන පුද්ගලයෙකු විසින් අදාළ ඉඩම් සම්බන්ධයෙන් නෛතික හිමිකමක් ස්ථාපිත කිරීම ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ පනත් රාමුවෙහි අවශ්‍යතාවකි.³⁰⁴ මේ අරමුණ වෙනුවෙන් පරිපාලනමය විමර්ශන සිදුකරන්නේ අත්පත් කරගැනීමේ නිලධාරියායි (සාමාන්‍යයෙන් ප්‍රාදේශීය ලේකම්වරයායි). මේ අනුව, ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ පනතේ විෂය පථයෙන් ඉඩම් ඔප්පු රහිත පුද්ගලයන් (දුර්වාසීන්) බැහැර කෙරේ.³⁰⁵ මෙහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, කිසියම් ඉඩමක් සම්බන්ධයෙන් තම අයිතිය ඔප්පු කිරීම මෙන්ම පදිංචිය, පරවශනාව, අහිලාශ හා එම ඉඩමෙන් උපයා ගන්නා ආදායම සනාථ කිරීම සඳහා වූ ලේඛන සහ අනෙකුත් සාක්ෂ්‍ය සම්පාදනය කිරීමේ සම්පූර්ණ බර හුදෙක්ම පැටවෙන්නේ බලපෑමට ලක් වන පුද්ගලයා මත ය.³⁰⁶

වන්දි ගෙවීම් නිර්ණය කිරීම

ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ පනත යටතේ බලපෑමට ලක් වන ඕනෑම පුද්ගලයෙකු වෙතල කිසියම් අත්පත් කරගැනීමක් නිසා සිදු වන ඉඩම් හා ස්ථාවර වත්කම් අහිමි වීම වෙනුවෙන් පවතින වෙළෙඳපොල වටිනාකම පාදක කරගෙන වන්දි ලබා දීම සිදු කෙරේ.³⁰⁷ ඉඩමෙන්

299. 1950 අංක 09 දරන ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ පනත, <https://www.lawnet.gov.lk/land-acquisition> [අවසන් පිවිසුම 2020 නොවැම්බර් 30].

300. ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ පනත, 2(1) වගන්තිය.

301. ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ පනත, 4(1) හා 4(4) වගන්තිය.

302. ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ පනත, 38 වගන්තිය.

303. ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ පනත, 39 වගන්තිය.

304. 9 වගන්තිය සමග කියවිය යුතු 7 වගන්තිය, ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ පනත.

305. මුදල් අමාත්‍යාංශය, 'ලේම්වරක් ඩිවලොප්මන්ට් ඇන්ඩ් ඉන්ෆ්‍රාස්ට්‍රක්චර් ලෝ ගැනිතැන්සින් ටු සපෝර්ට් පබ්ලික් ප්‍රයිවට් පාර්ටිනර්ෂිප්ස් - රිසෙට්ලන්ට් පොලිසි ලේම්වරක්', 2018 අප්‍රේල්, <http://treasury.gov.lk/documents/10181/272149/RPF-NAPPP+-+For+disclosure.pdf/aa720af8-413f-4394-9ec7-1693ff487bc3> [අවසන් පිවිසුම 2020 නොවැම්බර් 30], පි. 44-45.

306. ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ පනත, 9 වගන්තිය.

307. ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ පනත, 45 වගන්තිය.

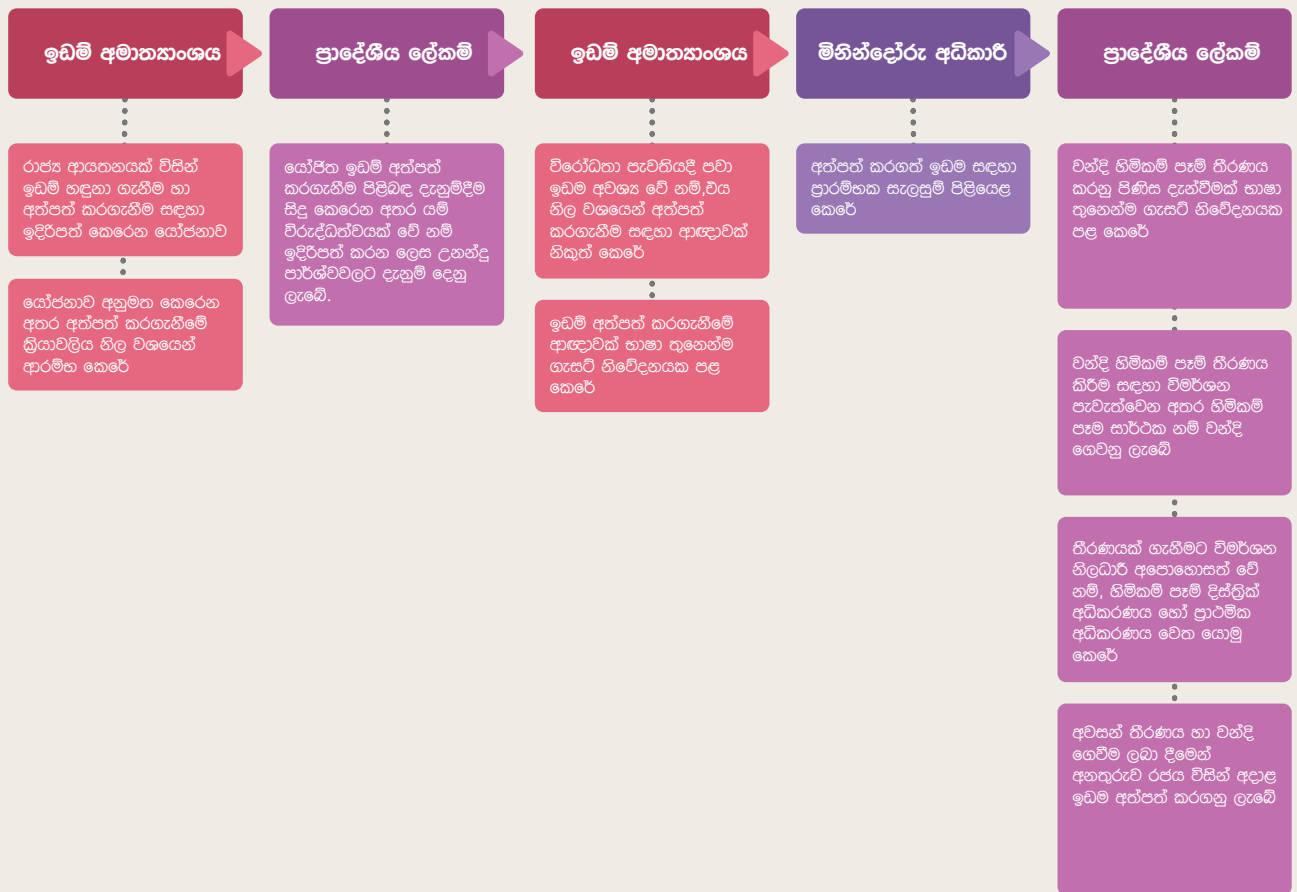
ලබාගත් ලේඛනගත ආදායම අහිමි වීම වෙනුවෙන්ද වීම පනත යටතේ වන්දි ලබා දේ.³⁰⁸

ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ පනතේ 63(2)(ව) වගන්තිය යටතේ සම්මත කරන ලද 2008 ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ රෙගුලාසි³⁰⁹ මගින් ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ පනත යටතේ පවතින වන්දි පැහැරදීම වැඩිදියුණු කර ඇත. ඉඩමේ වෙළෙඳපොල වටිනාකම මත පදනම්ව ඊට අදාළ වන්දි ගෙවීම සඳහා වූ පැහැරදීම් සුත්‍රයක් 2008 ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ රෙගුලාසි මගින් සැපයේ.³¹⁰ අනර්ථකාරී ලෙස ඛලපෂමට ලක් වීම් හා බෙදී වෙන්වීමට ලක් වීම් සඳහා වන්දි ලබා දීම සඳහා ප්‍රතිසංස්කරණ විභාගයක් හා ව්‍යාපාර අලාභ පාඩු ආවරණය

කෙරෙන ගෙවීම්ද 2008 ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ රෙගුලාසි මගින් හඳුන්වා දෙනු ලැබීණ.³¹¹

විස්තීර්ණ වන්දි ගෙවීමේ සුත්‍ර හා මාර්ගෝපදේශ හඳුන්වා දීම මගින් 2013 ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ රෙගුලාසි³¹² මගින් වන්දි පැහැරදීම වැඩිදුරටත් ඉහළ නංවන ලදී.³¹³ ප්‍රාදේශීය ලේකම්, සර්වේයර් ජනරාල් විසින් නම් කරන ලද නියෝජිතයෙකු, ප්‍රධාන තක්සේරුකරු විසින් නම් කරන ලද නිලධාරියෙකු සහ ඉඩම් අමාත්‍යාංශයේ සහකාර ලේකම් තනතුරට වඩා පහළ තනතුරක නොවන නිලධාරියෙකුගෙන් සමන්විත ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ සහ නැවත පදිංචි කිරීමේ කමිටු පද්ධතියක්ද 2013 ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ රෙගුලාසි මගින් ස්ථාපිත කරන ලදී.³¹⁴

19 ප්‍රදර්ශනය: ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ පනත යටතේ ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ ක්‍රියාවලිය

308. වම.
 309. ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ පනතේ 63(2)(ව) වගන්තිය යටතේ ස්ථාපිත කරන ලද හා 2009 අප්‍රේල් 07 දින නිකුත් කරන ලද අංක 1596/12 දරන අභිවිශේෂ ගැසට් නිවේදනයේ පළ කර ඇති 2008 ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ රෙගුලාසි, <http://extwprlegs1.fao.org/docs/pdf/srl134058.pdf> [අවසන් පිවිසුම 2020 නොවැම්බර් 30].
 310. (1) රෙගුලාසිය, 2008 ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ රෙගුලාසි.
 311. (2) සහ (3) රෙගුලාසි, 2008 ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ රෙගුලාසි.
 312. ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ පනතේ 63(2)(ව) වගන්තිය යටතේ ස්ථාපිත කරන ලද හා 2013 නොවැම්බර් 22 දින නිකුත් කරන ලද අංක 1837/47 දරන අභිවිශේෂ ගැසට් නිවේදනයේ පළ කර ඇති ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ (වන්දි ගෙවීමේ) රෙගුලාසි, http://country safeguards systems.net/sites/default/files/Land%20aquisition%20regulations%202013_0.pdf [අවසන් පිවිසුම 2020 නොවැම්බර් 30].
 313. 4 රෙගුලාසිය, 2013 ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ රෙගුලාසි.
 314. 3 රෙගුලාසිය, 2013 ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ රෙගුලාසි.

මේ අනුව ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ සහ නැවත පදිංචි කිරීමේ කමිටු වහාහි නැවත පදිංචි කිරීම් හා වන්දි ගෙවීම් සම්බන්ධයෙන් වූ හිමිකම් පැමිණිලි පවත් දීම හා තීරණ ගැනීමේ කාර්යභාරය පැවරී ඇති දුක්ගැනවිලි විසඳීමේ දිස්ත්‍රික් මට්ටමේ යාන්ත්‍රණයකි. ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ සහ නැවත පදිංචි කිරීමේ කමිටු වෙතින් ඉදිරිපත් වන අභියාචනා සලකා බැලීම සිදු කෙරෙන, ඉහළ නිලධාරීන්ගෙන් සමන්විත මහා ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ සහ නැවත පදිංචි කිරීමේ කමිටුවක්ද ජාතික මට්ටමින් පිහිටුවා ඇත.³¹⁵

කෙසේ වෙතත්, 2013 ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ රෙගුලාසි අදාළ වන්නේ රජයේ අභිමතය පරිදි නියම කර ඇති ව්‍යාපෘති සඳහා පමණි.³¹⁶ 2013 ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ රෙගුලාසි පළ කර ඇති ගැසට් නිවේදනයෙහි වියට අදාළ වන ව්‍යාපෘති 18 ක් සඳහන් කර ඇති අතර, ඉන් අනතුරුව කැබිනට් අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් 2013 ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ රෙගුලාසි නම් අභිමතය පරිදිවත් ව්‍යාපෘති සඳහා යොදා ගෙන ඇත. කැබිනට් අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් ගනු ලැබෙන විවෘත තීරණ මාධ්‍යයන්හි හෙළිදරවු කර වැඩිදුරටත් වාර්තා කරනු ලැබේ. කිසියම් ව්‍යාපෘතියක් සඳහා 2013 ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ රෙගුලාසි අදාළ කරගත යුතුද යන්න තීරණය කිරීමේදී සැලකිල්ලට ගන්නා වාස්තවික සාධක කිසිවක් පවතින්නේද යන්න පැහැදිලි නැත. මේ නිසා විය හැකි රජයේ අභිමතය මතම යොදා ගැනෙන්නක් බව පෙනී යයි.

3.1.2 රජයේ ඉඩම් (සන්නිධය ආපසු ලබාගැනීමේ) පනත

නිසි අවසර පැනවීමකින් තොරව පනතුව පදිංචි වී සිටින රජයේ ඉඩම් ආපසු ලබාගැනීමට අදාළ විධිවිධාන රජයේ ඉඩම් (සන්නිධය ආපසු ලබාගැනීමේ) පනත මගින් දැක්වේ. රජයේ ඉඩමක අනවසරයෙන් පදිංචි වී සිටින හෝ විය අනවසරයෙන් භාවිත කරමින් සිටින කවර හෝ පුද්ගලයෙකු වෙත 'ඉවත් වීමේ දැන්වීමක්' නිකුත් කිරීමට රජයේ ඉඩම් (සන්නිධය ආපසු ලබාගැනීමේ) පනත මගින් සුදුසු අධිකාරිය වෙත අවසර ලබා දේ.³¹⁷ විවෘත 'ඉවත් වීමේ දැන්වීමක්' නිකුත් කිරීමෙන් අනතුරුව අනවසර පුද්ගලයා දින 30 ක් ඇතුළත අදාළ පරිශ්‍රයෙන් ඉවත් විය යුතු ය.³¹⁸ 'ඉවත් වීමේ දැන්වීමකට' අනුකූලතාව නොදක්වන ඕනෑම පුද්ගලයෙකු බලහත්කාරයෙන් ඉවත් කිරීම සඳහා නෛතික ක්‍රියාමාර්ග ගැනීමට අයිතියක් රජයට ඇත.³¹⁹ විවෘත ඉඩමක ඇති ස්ථාවර ඉදිකිරීම්, ආදායම් අහිමි වීම් සඳහා හෝ වෙනත් කවර පදනමක් මත හෝ වන්දි ගෙවිය යුතු බවක් රජයේ ඉඩම් (සන්නිධය ආපසු ලබාගැනීමේ) පනත මගින් නිශ්චය නොකෙරේ. කෙසේ වෙතත්, විවෘත ඉඩමක අයිතිය සම්බන්ධයෙන් හිමිකම් පාන හෝ අභිලාෂයකින්

පසු වන ඕනෑම පුද්ගලයෙකුට තමන්ට සිදු වන හානි සඳහා වන්දි ඉල්ලා රජයට විරුද්ධව නීතිමය පියවර ගැනීමට අවසර තිබේ.³²⁰

3.1.3 නාගරික සංවර්ධන අධිකාරි පනත

ශ්‍රී ලංකා නාගරික සංවර්ධන අධිකාරිය මෙම පනත මගින් පිහිටුවන ලද අතර, ආර්ථික හා භෞතික සංවර්ධන කටයුත්තක් ආරම්භ කරනු පිණිස කිසියම් ප්‍රදේශයක් හඳුනාගෙන විය 'සංවර්ධන ප්‍රදේශයක්' ලෙස ප්‍රකාශයට පත් කිරීමට විධිවිධාන විමසීම් නියම කෙරේ. නාගරික සංවර්ධන කටයුත්තක් සඳහා 'සංවර්ධන ප්‍රදේශයක්' ලෙස ප්‍රකාශයට පත් කළ ප්‍රදේශයක පිහිටි කවර හෝ ඉමක් අවශ්‍ය වේ නම් විය 'පොදු අරමුණක් සඳහා වන ඉඩමක්' ලෙස සලකා ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ පනත යටතේ අත්පත් කරගත හැකි බව වීම පනතෙහි දැක්වේ.

අදාළ ඉඩම 'සංවර්ධන ප්‍රදේශයක්' ලෙස ප්‍රකාශයට පත් කරන ලද දිනය වන විට පැවැති වෙළෙඳපොළ වටිනාකමට, සහ 1) ඉඩම අත්පත් කරගැනීමේ අභිමතය පිළිබඳ නිවේදනය මතපනතාවට ලබා දුන් දිනය හෝ 2) නදීසි අත්පත් කරගැනීමක් නම් ඊට අදාළ නියෝගය ප්‍රකාශයට පත් කළ දිනය වන විට පැවැති ඉඩමේ හෝ අදාළ අභිලාෂයේ (විම ඉඩම භාවිතයෙන් ලබන) වෙළෙඳපොළ වටිනාකම අතර වෙනසින් සියයට 50 ක් වැඩියෙන් වකකු කොට වන්දි ගෙවීම සිදු විය යුතු බව වීම පනතින් දැක්වේ.

3.1.4 1980 අංක 2 දරන නාගරික සංවර්ධන ව්‍යාපෘති (විශේෂ විධිවිධාන) පනත

නාගරික සංවර්ධන ව්‍යාපෘති (විශේෂ විධිවිධාන) පනත බලාත්මක කරන ලද්දේ සංවර්ධන ව්‍යාපෘති සඳහා ඉඩම් හදිසියේ අත්පත් කරගැනීමට ප්‍රතිපාදන සැලසීම වෙනුවෙනි. මෙම පනත යටතේ, නාගරික සංවර්ධන අමාත්‍යවරයා විසින් නිර්දේශ කර ඇති විටල ඕනෑම නිශ්චිත ඉඩමක් හෝ ප්‍රදේශයක් නාගරික සංවර්ධන ව්‍යාපෘතියක් සඳහා 'හදිසියේ' අවශ්‍ය ලෙස ප්‍රකාශයට පත් කිරීමට ජනාධිපතිවරයාට/වරියට හැක. විවෘත ප්‍රකාශනයක් සිදු කිරීමෙන් පිඩාවට පත් වන කවර හෝ පුද්ගලයෙකු තමන්ට සිදු වූ හානි සඳහා වන්දි ඉල්ලා සිටීමට හැකියාවක් ඇති නමුත් අධිකරණයකින් සහන ඉල්ලා සිටීමට ඇති හැකියාවමෙම පනත මගින් වළක්වා ඇත. කෙසේ වෙතත්, මාසයක කාලයක් ඇතුළත ශ්‍රේණිදායකරණය හරහා විවෘත ප්‍රකාශයට පත් කිරීමක් අභියෝගයට ලක් කිරීමේ අවසරය මෙම පනත මගින් ලබා දී තිබේ.

315. 5 රෙගුලාසිය, 2013 ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ රෙගුලාසි.
316. 2 රෙගුලාසිය, 2013 ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ රෙගුලාසි.
317. 1979 අංක 7 දරන රජයේ ඉඩම් (සන්නිධය ආපසු ලබාගැනීමේ) පනත, <https://www.lawnet.gov.lk/land-acquisition> [අවසන් පිටිසුම 2020 නොවැම්බර් 30].
318. රජයේ ඉඩම් (සන්නිධය ආපසු ලබාගැනීමේ) පනත, 3 වගන්තිය.
319. රජයේ ඉඩම් (සන්නිධය ආපසු ලබාගැනීමේ) පනත, 5 වගන්තිය.
320. රජයේ ඉඩම් (සන්නිධය ආපසු ලබාගැනීමේ) පනත, 12 සහ 13 වගන්ති.

3.1.5 ජාතික පරිසර පනත

ඉහත පරිච්ඡේදයේදී සඳහන් වූ පරිදි, නියම කරන ලද විශාලත්වයකින් යුතු ව්‍යාපෘති සඳහා ව්‍යාපෘති අනුමත කිරීමේ ආයතන සහ මධ්‍යම පරිසර අධිකාරිය විසින් බලපෑම් තක්සේරු වාර්තා පිළියෙළ කිරීම සඳහා කැඳවීමක් කළ යුතු වේ.³²¹ පවුල් 100 කට වඩා වැඩි ප්‍රමාණයක් නැවත පදිංචි කිරීම සිදු කළ යුතු ඕනෑම සංවර්ධන කටයුත්තක් සඳහා ජාතික පරිසර රෙගුලාසි යටතේ පාරිසරික බලපෑම් තක්සේරු වාර්තාවක් පිළියෙළ කිරීම අවශ්‍ය වේ.³²²

පාරිසරික බලපෑම් තක්සේරු වාර්තාවක් පිළියෙළ කරනු ලබන්නේ බලපෑමට ලක් වන ප්‍රජාවේ දායකත්වයද සහිතව විෂය පථය නිර්ණය කිරීමේ ක්‍රියාවලියකින් පසුව ය.³²³ එමෙන්ම, එම පාරිසරික බලපෑම් තක්සේරු වාර්තාව අදහස් දැක්වීම සඳහා මහජනතාවට විවෘත කළ යුතු වේ. ව්‍යාපෘති අනුමත කිරීමේ ආයතනය විසින් එම ව්‍යාපෘති සඳහා අනුමැතිය ලබා දෙන්නේ මහජනතාවගේ අදහස් සලකා බැලීමෙන් පසුව පමණි.³²⁴

3.1.6 ස්වේච්ඡා නොවන නැවත පදිංචි කිරීමේ ප්‍රතිපත්තිය

2000 වසරේදී ස්වේච්ඡා නොවන නැවත පදිංචි කිරීම්වලට අදාළ ප්‍රතිපත්තියේ අඩුපාඩුවලට පිළියම් යොදනු පිණිස ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව ශ්‍රී ලංකා රජය සමඟ එක්ව කටයුතු කළේය.³²⁵ 2001 මැයි 24 දින කැබිනට් අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් නිල වශයෙන් අනුමත කරන ලද ජාතික ස්වේච්ඡා නොවන නැවත පදිංචි කිරීමේ ප්‍රතිපත්තිය මෙහි ප්‍රතිඵලයක් විය.³²⁶ මීට අමතරව, ස්වේච්ඡා නොවන නැවත පදිංචි කිරීම් සම්බන්ධයෙන් අදාළ කරගත යුතු රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්තිය වශයෙන් ජාතික ස්වේච්ඡා නොවන නැවත පදිංචි කිරීමේ ප්‍රතිපත්තිය සනාථ වී තිබේ.³²⁷

ජාතික ස්වේච්ඡා නොවන නැවත පදිංචි කිරීමේ ප්‍රතිපත්තියට අනුව 20 කට වැඩි පවුල් සංඛ්‍යාවක් බලපෑමට ලක් වන අවස්ථාවලදී ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කරන ආයතනය විසින් විස්තීර්ණ වූ නැවත පදිංචි කිරීමේ කාර්ය සැලැස්මක් පිළියෙළ කළ යුතු වේ.³²⁸ පවුල් 20 කට අඩු සංඛ්‍යාවක් බලපෑමට ලක් වන විට පවා තරමක් අඩු විස්තර සහිත නැවත පදිංචි කිරීමේ කාර්ය සැලැස්මක් සකස් කිරීම අවශ්‍ය වේ.³²⁹ නැවත පදිංචි කිරීමේ කාර්ය සැලැස්මක් ස්ථාපිත කිරීම සඳහා අවශ්‍ය වන ප්‍රතිපත්ති මූලධර්ම රැසක්ම ජාතික ස්වේච්ඡා නොවන නැවත පදිංචි කිරීමේ ප්‍රතිපත්තිය මගින් දැක්වේ. ඒ අතර පහත කාරණා සඳහන් වේ:

- ස්වේච්ඡා නොවන නැවත පදිංචි කිරීම්වලින් හැකිතාක් වැළකී කටයුතු කිරීම සහ නොවැළැක්විය හැකි අවස්ථාවලදී පමණක් පුද්ගලයන් හා ප්‍රජාවන් නැවත පදිංචි කිරීම.
- වෙනත් තැන්වලට ගෙන යනු ලැබෙන පුද්ගලයන් සියලුම දෙනාට නැවත ස්ථානගත වීමට, සිය ආදායම යථා තත්ත්වයට පත්කර ගැනීමට, ජීවන තත්ත්වය ඉහළ නංවා ගැනීමට හා ධාරක ප්‍රජාවන්ට සාර්ථක ලෙස එක්ව ජීවත් වීමට අවශ්‍ය සහාය ලබා දිය යුතුය.
- නැවත පදිංචි වීම සඳහා ස්ථාන තෝරා ගැනීමේදී, වන්දි හා අනෙකුත් ජීවනෝපාය සහාය තීරණය කිරීමේදී සහ සංවර්ධන විකල්ප සොයා ගැනීමේදී විතැන් වීමට ලක් වන පුද්ගලයන්ගේ පූර්ණ දායකත්වය ලබාගත යුතුය.
- අහිමි වූ ඉඩමට හිලවී වශයෙන් නැවත පදිංචි වීමට ඉඩම් ලබා දිය යුතුය. නැවත පදිංචි වීම සඳහා ඉඩම් ලබා දීමට නොමැති අවස්ථාවලදී වන්දි මුදල් ලබා දිය යුතුය.
- වන්දි ගෙවීම් සම්පූර්ණයෙන් හා නිසි කලට සිදු කළ යුතු අතර ඉඩම්, ස්ථාවර ඉදිකිරීම්, අනෙකුත් වත්කම් අහිමි වීම්, සහ ආදායම අහිමිවීම් සහ ගනුදෙනු වියදම්ද ඇතුළුව අදාළ සියලුම නැවත පදිංචි වීමේ වියදම් ඉන් ආවරණය විය යුතුය.

321. 1104/22 දරන අතිවිශේෂ ගැසට් නිවේදනයෙහි පළ කර ඇති 1999 ඔක්තෝබර් 27 දිනැති ආඥාව <http://www.cea.lk/web/images/pdf/eiaregulations/reg1104-22.pdf> [අවසන් පිටිපිටු 2020 නොවැම්බර් 13] මගින් සංශෝධනය කරන ලද අංක 772/22 දරන අතිවිශේෂ ගැසට් නිවේදනයෙහි පළ කර ඇති, ජාතික පරිසර පනතේ 23 ඉසෙඩ් වගන්තිය යටතේ 1993 ජූනි 18 දින නිකුත් කර ඇති ආඥාව, <http://www.cea.lk/web/images/pdf/eiaregulations/reg772-22.pdf> .

322. අංක 772/22 දරන අතිවිශේෂ ගැසට් නිවේදනයේ පළ කර ඇති, ජාතික පරිසර පනතේ 23ක වගන්තිය යටතේ නියම කරන ලද 1993 අංක 1 දරන ජාතික පාරිසරික රෙගුලාසි (ව්‍යාපෘති සහ ලේඛනගත ව්‍යාපෘති සඳහා අනුමැතිය ලබා දීමේ ක්‍රියා පිළිවෙළ; <http://www.cea.lk/web/images/pdf/eiaregulations/reg772-22.pdf>, [අවසන් පිටිපිටු 2020 නොවැම්බර් 13].

323. 6 රෙගුලාසිය, ජාතික පරිසර රෙගුලාසි.

324. 11 (ස) සහ 11 (සස) රෙගුලාසි, ජාතික පරිසර රෙගුලාසි.

325. වෙරළේ රිසර්ව්, ද නැණනල් ඉන්වොලන්ටරි රිසෙට්ලීමන්ට් පොලිසි: ඩිස්පෙලින් මිස්කන්සෙප්ෂන්ස් ඇන්ඩ් ඇසෙසින් කම්ප්ලයන්ස්/ජාතික ස්වේච්ඡා නොවන නැවත පදිංචි කිරීමේ ප්‍රතිපත්තිය: සාවද්‍ය මත බැහැර කිරීම සහ අනුකූලතා තක්සේරු කිරීම [The National Involuntary Resettlement Policy: Dispelling Misconceptions and Assessing Compliance], 2014 සැප්තැම්බර්, <https://www.veriteresearch.org/wp-content/uploads/2018/05/National-Involuntary-Resettlement-Policy-September-2014-Print-version.pdf> [අවසන් පිටිපිටු 2020 නොවැම්බර් 30], පි. 3.

326. මුදල් අමාත්‍යාංශය, ඉහත 25 සටහන, පි. 45-46.

327. ඉඩම් අමාත්‍යාංශයේ ලේකම් ඩබ්ලිව්. ඩේ. ඩේ. කුමාරසිරි විසින් ප්‍රධාන ලේකම් සියලුම දෙනා ආමන්ත්‍රණය කරමින් යොමු කරන ලද 2013 ජනවාරි 31 දිනැති ලිපිය: නැණනල් ජලයේ ඔෆ් ඇක්ෂන් ගෝ ද ඉම්ප්ලිමන්ටේෂන් ඔෆ් වල්වල්ආර්සි රෙකමන්ඩේෂන්ස් - රෙස්පොන්සිබිලිටීස් බයි ෆිමරික ඒරියා/ලගන් පාඩම් හා සංහිදියා කොමිසම ක්‍රියාවට නැංවීම සඳහා වූ ජාතික කාර්ය සැලසුම් - ටේමාත්මක ක්ෂේත්‍ර අනුව වගකීම් [National Plan of Action for the Implementation of LLRC Recommendations – Responsibilities by Thematic Area], (2013 ජූනි), පි. 12.

328. ජාතික ස්වේච්ඡා නොවන නැවත පදිංචි කිරීමේ ප්‍රතිපත්තිය, බලන්න 'පරාසය'.

329. එම.

- ඉඩම් ඔප්පු නොමැති පුද්ගලයන්ද සමානව හා සාධාරණව සැලකුම් ලැබීමට හිමිකම් කියයි.
- ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවය ආශ්‍රිත කරුණු හා අනතුරට හෝ අසාධාරණයට භාජනය විය හැකි කණ්ඩායම්වලට අදාළ කාරණාද සියලුම නැවත පදිංචි කිරීමේ කාර්ය සැලසුම්වලට ඇතුළත් විය යුතුය.

ජාතික ස්වේච්ඡා නොවන නැවත පදිංචි කිරීමේ ප්‍රතිපත්ති රාමුව යටතේ, හියම කරන ලද ආයතන/ක්‍රියාකරුවන් වෙත කාර්යභාරයන් කිහිපයක්ම පවරා තිබේ.³³⁰

නැවත පදිංචි කිරීමේ කාර්ය සැලසුමක් ක්‍රියාත්මක වන අයුරු අභ්‍යන්තර හා බාහිර වශයෙන් නිරීක්ෂණය හා ඇගයීමට ලක් කළයුතු බවද ජාතික ස්වේච්ඡා නොවන නැවත පදිංචි කිරීමේ ප්‍රතිපත්තිය මගින් හිඟවිය කෙරේ. ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කරන ආයතන විසින් අභ්‍යන්තර නිරීක්ෂණය සිදු කළ යුතු අතර විහිදි ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කිරීම, අයවැය, අදහස් විමසීම් සහ බලපෑමට ලක් වන පුද්ගලයන් වෙත හිමි විය යුතු හිමිකම් ලබා දීම ඇගයීමට ලක් කළ යුතුය.³³¹ ස්වාධීන පාර්ශ්වයක් විසින් බාහිර නිරීක්ෂණය සිදු කළ යුතු වන අතර නැවත පදිංචි කිරීමේ කටයුතු සියල්ලෙහිම සමස්ථ ප්‍රතිඵල තක්සේරු කිරීම ඊට ඇතුළත් වෙයි.³³² එසේම, ජාතික ස්වේච්ඡා නොවන නැවත පදිංචි කිරීමේ ප්‍රතිපත්තිය මගින් සමස්ථ ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක වීම අධීක්ෂණය කිරීමට ඉඩම් අමාත්‍යාංශයේ, මධ්‍යම පරිසර අධිකාරියේ සහ ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කරන ආයතනවල හියෝජිතයන්ගෙන් සමන්විත කාරක සභාවක්ද ස්ථාපිත කෙරේ.³³³

මෙවැනි විස්තීර්ණ කාර්ය රාමුවක් පැවතියද ජාතික ස්වේච්ඡා නොවන නැවත පදිංචි කිරීමේ ප්‍රතිපත්තිය යනු හුදෙක්ම රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්තියක්

වන අතර ඊට කිසිදු නෛතික බලාධිකාරියක් නොමැත. ජාතික ස්වේච්ඡා නොවන නැවත පදිංචි කිරීමේ ප්‍රතිපත්තියට අනුකූල වන පරිදි ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ පනත සංශෝධනය කිරීමට ඉඩම් අමාත්‍යාංශය පියවර ගත යුතු බව එම ප්‍රතිපත්තිය මගින් දැක්වුණද එවැනි සංශෝධනයක් මේ වන තෙක් සිදු කර නොමැත.

3.1.7 වෙනත් නීති

ශ්‍රී ලංකාවේ ඉඩම් අත්පත් කරගැනීම සහ නැවත පදිංචි කිරීමට අදාළ වන ප්‍රධාන කාර්ය යාන්ත්‍රණයන් ඉහත කී නෛතික හා ප්‍රතිපත්ති රාමුව යටතේ ක්‍රියාත්මක වන අතර පෞද්ගලික ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමට අදාළ විධිවිධාන වෙනත් නීති කිහිපයක් මගින් දැක්වේ.

හිදසුනක් වශයෙන්, ආයෝජන මණ්ඩලයෙහි කවර හෝ අරමුණක් සඳහා කිසියම් ඉඩමක් අවශ්‍ය වන අවස්ථාවලදී ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ පනත යටතේ ආයෝජන මණ්ඩලය වෙනුවෙන් ඉඩමක් අත්පත් කරගැනීමට රජයට හැකියාව ඇති බව 1978 අංක 4 දරන ආයෝජන මණ්ඩල නීතියෙහි දැක්වේ.³³⁴ නාගරික ජනාවාස සංවර්ධන අධිකාරියේ අරමුණක් වෙනුවෙන් නාගරික ප්‍රදේශයක කිසියම් ඉඩමක් අවශ්‍ය වේ නම් එය 'පොදු අරමුණ' සඳහා අවශ්‍ය ඉඩමක් ලෙස සැලකිය යුතු අතර ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ පනතට අනුව අත්පත් කරගනු ඇති බව 2008 අංක 36 දරන නාගරික ජනාවාස සංවර්ධන පනතෙහි දැක්වේ.³³⁵ 1981 අංක 73 දරන මාර්ග සංවර්ධන අධිකාරි පනතෙහිද එවැනිම විධිවිධාන හමු වන අතර ඒ අනුව මාර්ග සංවර්ධන අධිකාරියට අවශ්‍ය වන ඉඩමක් ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ පනත යටතේ අත්පත් කරගත හැක.³³⁶

20 පුද්ගලයන්: ජාතික ස්වේච්ඡා නොවන නැවත පදිංචි කිරීමේ ප්‍රතිපත්තිය යටතේ නැවත පදිංචි කිරීමේ කාර්ය සැලසුම සැකසීමේ ක්‍රමවේදය

330. ජාතික ස්වේච්ඡා නොවන නැවත පදිංචි කිරීමේ ප්‍රතිපත්තිය, බලන්න, 'ආයතනික වගකීම්'.
 331. ජාතික ස්වේච්ඡා නොවන නැවත පදිංචි කිරීමේ ප්‍රතිපත්තිය, බලන්න 'නිරීක්ෂණය හා ඇගයීම'.
 332. එම.
 333. ජාතික ස්වේච්ඡා නොවන නැවත පදිංචි කිරීමේ ප්‍රතිපත්තිය, බලන්න, 'ආයතනික වගකීම්'.
 334. 28 වගන්තිය, 1978 අංක 4 දරන ආයෝජන මණ්ඩල පනත.
 335. 24 හා 25 වගන්ති, 2008 අංක 36 දරන නාගරික ජනාවාස සංවර්ධන පනත.
 336. 22 වගන්තිය, 1981 අංක 73 දරන මාර්ග සංවර්ධන අධිකාරි පනත.

3.2. අඩුපාඩු හා දුර්වලතා

1980 ගණන්වල සිටම ශ්‍රී ලංකාවේ නැවත පදිංචි කිරීමේ රාමුව වෙනසකට බඳුන් වී නොමැත. ඒ අනුව, වඩා හොඳ හා සාධාරණ සැලසුම්කරණයක් සහිතව නැවත පදිංචි කිරීමේ වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක කිරීමට ප්‍රතිපාදන සලසන වඩා හොඳ පිළිවෙත් අපේක්ෂිත පරිදි මෙම කාර්ය රාමුවට අන්තර්ගත කර නොමැත. ශ්‍රී ලංකාවේ සාධාරණ නැවත පදිංචි කිරීමක් සිදු කිරීමට බාධා ඇති කරන ඇතැම් ප්‍රධාන අඩුපාඩු හා දුර්වලතා මෙසේය:

3.2.1 ජාතික ස්වේච්ඡා නොවන නැවත පදිංචි කිරීමේ ප්‍රතිපත්තියට කිසිදු නෛතික බලාධිකාරියක් නොමැති අතර එය යොදා ගැනෙන්නේද වරණීය ස්වභාවයකිනි

ඉහත සඳහන් කරන ලද පරිදි, රජය විසින් ජාතික ස්වේච්ඡා නොවන නැවත පදිංචි කිරීමේ ප්‍රතිපත්තිය හඳුන්වා දෙන ලද්දේ ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ පනතෙහි පැවති දුර්වලතාවලට ප්‍රතිචාර දැක්වීම සඳහා ය. ජාතික ස්වේච්ඡා නොවන නැවත පදිංචි කිරීමේ ප්‍රතිපත්තියේ විධිවිධාන ඇතුළත් කරමින් ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ පනත සංශෝධනය කිරීම සඳහා, ඉඩම් අමාත්‍යාංශය පියවර ගත යුතු බව එම ප්‍රතිපත්තියෙහි සුවිශේෂයෙන් සඳහන් කර ඇත්තේ එම අරමුණ වෙනුවෙනි.³³⁷ කෙසේ වෙතත්, රජය විසින් සහතිකයක් ලබා දී තිබුණද මේ දක්වාම ජාතික ස්වේච්ඡා නොවන නැවත පදිංචි කිරීමේ ප්‍රතිපත්තියට අනුකූල වන පරිදි ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ පනත සංශෝධනය කර නොමැත.³³⁸

ජාතික ස්වේච්ඡා නොවන නැවත පදිංචි කිරීමේ ප්‍රතිපත්තියට කිසිදු නෛතික බලාධිකාරියක් නොමැති හෙයින් එය යොදා ගැනෙන්නේ වරණීය ආකාරයකින් බව නිරීක්ෂණය වී ඇත.³³⁹ ජාතික ස්වේච්ඡා නොවන නැවත පදිංචි කිරීමේ ප්‍රතිපත්තියෙහි මූලධර්ම ඇතැම් නිශ්චිත ව්‍යාපෘති සම්බන්ධයෙන් සම්පූර්ණයෙන්ම යොදා ගැනුණද තවත් ව්‍යාපෘතිවලදී එම මට්ටමින්ම ඒවා අදාළ කරගැනීමක් දක්නට නොලැබේ.

බලපෑමට ලක් වන ප්‍රජාවන්හි සුබසිද්ධිය සුරක්ෂිත කිරීම හා සාධාරණ ලෙස නැවත පදිංචි කරීම් සිදුකිරීම සඳහා මහෝපකාරී වන ඇතැම්

ප්‍රධාන මූලධර්ම ජාතික ස්වේච්ඡා නොවන නැවත පදිංචි කිරීමේ ප්‍රතිපත්තියෙහි දැක්වේ. පූර්ණ හා සාධාරණ වන්දි ගෙවීම්, පදිංචිය වෙනස් කිරීමේදී අවශ්‍ය සහාය හා ආධාර දීම, නැවත පදිංචි වීම සඳහා ඉඩම් ලබා දීම, බලපෑමට ලක් වන ප්‍රජාවන්හි පූර්ණ සහභාගීත්වය සහ ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවී සංවේදීතා සැලකිල්ලට ගැනීම ආදිය ඊට ඇතුළත් වේ.³⁴⁰ ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ පනතේ, රජයේ ඉඩම් (සන්නිකය ආපසු ලබාගැනීමේ) පනතේ සහ ජාතික පරිසර පනතේ එකී ප්‍රමුඛ මූලධර්ම ඇතුළත් නොවීම නිසා ප්‍රජාවන් සිටින ස්ථානයෙන් වෙනත් තැනකට රැගෙන යාම හා නැවත පදිංචි කිරීම සාධාරණ ලෙස සිදු කිරීමට බාධා එල්ල වේ.

3.2.2 බලපෑමට ලක් වන ප්‍රජාවන්හි අදහස් විමසීමේ ක්‍රියාවලිය අවිධිමත් වීම

බලපෑමට ලක් වන පුද්ගලයන් හා ඔවුන්ට අදාළ ගැටලු හඳුනාගනු පිණිස අදාළ ප්‍රජාවන්හි අදහස් විමසීම සම්බන්ධයෙන් විධිවිධාන ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ පනතට ඇතුළත් නොවේ. කිසියම් ව්‍යාපෘතියක් ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී එහි ආරම්භයේ සිට අවසානය දක්වාම පූර්ණ ප්‍රජා සහභාගීත්වයක් තිබිය යුතු බවට නියම කෙරෙනුයේ ජාතික ස්වේච්ඡා නොවන නැවත පදිංචි කිරීමේ ප්‍රතිපත්තිය මගින් පමණි.³⁴¹ කෙසේ වෙතත්, ජාතික ස්වේච්ඡා නොවන නැවත පදිංචි කිරීමේ ප්‍රතිපත්තියද වරණීය ස්වභාවයකින් අදාළ පුද්ගලයන්ගේ සහ ආයතනවල අභිමතය පරිදි යොදා ගැනීම නිසා බලපෑමට ලක් වන ප්‍රජාවන් සමග සිදු කෙරෙන අදහස් විමසීමේ ක්‍රියාවලිය අවිධිමත් ලෙස ක්‍රියාත්මක වේ. තෝරාගත් ව්‍යාපෘති සම්බන්ධයෙන් මීට පෙර සිදු කර ඇති අධ්‍යයන මගින් හෙළි වන්නේ බලපෑමට ලක් වන ප්‍රජාවන් සමග සිදු කෙරුණු උපදේශනයන් ප්‍රමාණවත් නොවන බව හෝ පසු සැලසුම් සම්පූර්ණ වන තෙක්ම මහජන අදහස් ලබා ගැනීම බරපතල ලෙස ප්‍රමාද වී ඇති බව හෝ මහජනතාව සම්බන්ධ කර ගැනීම ක්‍රමානුකූලව පහත බැස ඇති බවකි.³⁴² බලපෑමට ලක් වන ප්‍රජාවන් සමග සිදු කෙරෙන අදහස් විමසීමේ සැසි අභියෝගී අවිධිමත්තත්වයක පවතින අතර බොහෝ විට ඒවා ආරම්භ කෙරෙන්නේ ව්‍යාපෘතියේ සැලසුම්කරණ කටයුතු අවසන් වීමෙන් පසුව වේ.³⁴³ කෙසේ වෙතත්, විදෙස් රටවල

337. ජාතික ස්වේච්ඡා නොවන නැවත පදිංචි කිරීමේ ප්‍රතිපත්තිය, බලන්න, 'ආයතනික වගකීම්'.
338. පොදුවේ බලන්න: ඉරෝම් පෙරේරා, ලක්ෂි ඇක්ට්විසමස් ගේ පවිලක් පර්පස් ඉන් පෝස්ට්-වෝ ශ්‍රී ලංකා/පශ්චාත් යුධ ශ්‍රී ලංකාවෙහි පොදු අරමුණු වෙනුවෙන් ඉඩම් අත්පත් කරගැනීම් [Land Acquisitions for Public Purpose in Post-War Sri Lanka], ලෝ ඇක්ට්විසමස් ඉන් පෝස්ට්-වෝ ශ්‍රී ලංකා/පශ්චාත් යුධ ශ්‍රී ලංකාවෙහි පොදු අරමුණු වෙනුවෙන් ඉඩම් අත්පත් කරගැනීම් [Land Acquisitions for Public Purpose in Post-War Sri Lanka].pdf [අවසන් පිටපත 2021 ජනවාරි 21], පි. 44; ඉරෝම් පෙරේරා, ගෝර්ස්සි වර්ක්සමස් ඉන් කලමනාකරණය: හයි-රයිස් ලිවින්/කොළඹ ආශ්‍රිත බලහත්කාර පදවා හැරීම්: ඉහළ ගොඩනැගිලිවල පිවත් වීම [Forced Evictions in Colombo: High-rise Living], විකල්ප ප්‍රතිපත්ති කේන්ද්‍රය, 2015 මැයි, https://www.cpalanka.org/wp-content/uploads/2015/05/High-rise-living_report-FINAL.pdf [අවසන් පිටපත 2021 ජනවාරි 21].
339. බැංකු තොරතුරු මධ්‍යස්ථානයේ ආසියානු උපදේශක, ඉරෝම් පෙරේරා මහත්මිය සමග 2021 නොවැම්බර් 20 දින පැවැත්වූ සම්මුඛ සාකච්ඡාව, වෙර්වේ රිසර්ච්, ඉහත 142 සටහන, පි. 14-18.
340. ජාතික ස්වේච්ඡා නොවන නැවත පදිංචි කිරීමේ ප්‍රතිපත්තිය, බලන්න 'ප්‍රතිපත්ති මූලධර්ම'.
341. ජාතික ස්වේච්ඡා නොවන නැවත පදිංචි කිරීමේ ප්‍රතිපත්තිය, බලන්න 'ප්‍රතිපත්ති මූලධර්ම'.
342. වෙර්වේ රිසර්ච්, ඉහත 142 සටහන, පි. 16; එන්. ගොඩමුත්තේ, ඩිවලොප්මන්ට් ඇන්ඩ් ඩිස්ප්ලේස්මන්ට්: the නැෂනල් ඉන්වොලන්ටරි රිසෙට්ලම්න්ට් පොලිසි (එන්අයිආර්පී) ඉන් ප්‍රැක්ටිස්/සංවර්ධනය හා පදිංචි ස්ථාන මාරු කිරීම: ජාතික ස්වේච්ඡා නොවන නැවත පදිංචි කිරීමේ ප්‍රතිපත්තියේ ක්‍රියාත්මක ස්වරූපය [Development and displacement: the national involuntary resettlement policy (NIRP) in practice], 33/36 ශ්‍රී ලංකා පරිනල් මල් සෝෂල් සයන්සස් 37, <https://sljss.sljol.info/article/10.4038/sljss.v35i1-2.7351/galley/5689/download> [අවසන් පිටපත 2021 මාර්තු 05], පි. 47-49හ ප්‍රභවය පෙරේරා, අමරසිංහ ගමආරච්චේ සහ එම්හද විරක්කොඩි, වැලෙන්ටස් ඉන් ඉම්ප්ලිමෙන්ට්ස් ඩෙස්ටි ප්‍රැක්ටිසස් ඉන් ඉන්වොලන්ටරි රිසෙට්ලම්න්ට්: අ කේස් ස්ටඩි ඉන් ශ්‍රී ලංකා/ස්වේච්ඡා නොවන නැවත පදිංචි කිරීම්වලදී හොඳම පරිච්ඡේද ක්‍රියාත්මක කිරීමේ අභියෝග: ශ්‍රී ලංකාව ආශ්‍රිත සිද්ධි අධ්‍යයනයක්, ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව, 2016, <https://www.adb.org/sites/default/files/publication/218976/best-practices-resettlement-sri.pdf> [අවසන් පිටපත 2021 ජනවාරි 21], පි. 190-192.
343. ඉරෝම් පෙරේරා මහත්මිය සමග පැවැත්වූ සාකච්ඡාව, ඉහත 354 සටහන.

මූල්‍ය ප්‍රතිපාදන මත ක්‍රියාත්මක වන ඇතැම් ව්‍යාපෘති සඳහා වීම කාරණය අදාළ නොවේ. මන්ද, කිසියම් ව්‍යාපෘතියක සෑම වැදගත් අවධියකදීම ප්‍රජාවන් සමග ගැඹුරු අදහස් විමසීමේ සැසි පැවැත්විය යුතු බව අදාළ ඇතැම් ණය දෙක විදේශ ආයතන විසින් අනිවාර්ය කෙරෙන බැවිනි.³⁴⁴

ධාරක ප්‍රජාවන් සමග සිදු කෙරෙන අදහස් විමසීම සම්බන්ධයෙන්ද පවතින්නේ අවිනිශ්චිත තත්ත්වයකි. නැවත පදිංචි කිරීමේ කාර්ය සැලසුමක් සකස් කිරීම සහ වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක කිරීම සිදු කිරීමේදී ධාරක ප්‍රජාවන් සහභාගී කර ගැනීම කිසිදු නෛතික රාමුවකට අනුව අවශ්‍ය නොවේ. බලපෑමට ලක් වන පුද්ගලයන්ව සාර්ථක ලෙස තවත් ප්‍රජාවක් සිටින ස්ථානයක පදිංචි කිරීම සඳහා ධාරක ප්‍රජාවන්හි සහභාගීත්වයේ වැදගත්කම පිළිබඳව සඳහන් වන්නේ ජාතික ස්වේච්ඡා නොවන නැවත පදිංචි කිරීමේ ප්‍රතිපත්තිය මගින් පමණි.³⁴⁵

'හදිසි' පදනමක් මත ඉඩම් අත්පත් කරගන්නා අවස්ථාවලදී මෙම ගැටලුව තවදුරටත් උත්සන්න වන බවද හෙළි වී තිබේ.³⁴⁶ ඉඩම් 'හදිසියේ' අත්පත් කරගැනීමේදී ප්‍රකට කෙරෙන යුතුසුඵ ස්වභාවය හිසා බලපෑමට ලක් වන ප්‍රජාවන්හි අදහස් විමසීමටලැබෙන කාලය ප්‍රමාණවත් නොවේ. අතීතයේදී මෙන්ම මෑතකාලීනවද රජය සංවර්ධන අරමුණු සඳහා ඉඩම් හදිසියේ අත්පත් කරගැනීමට ඉඩ සලසන හිඟි මත පිහිටා කටයුතු කර තිබේ.³⁴⁷ වචනි අවස්ථාවලදී බලපෑමට ලක් වන පුද්ගලයන් හා ප්‍රජාවන්හි සංවේදීතා හා ගැටලු ප්‍රමාණවත් ලෙස සලකා බැලීමක් සිදු නොවන අතර එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස අධික කාලයක් ගත වන නඩු විභාග සහ ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී ප්‍රමාදයන් හට ගනී.³⁴⁸

3.2.3 නැවත පදිංචි කිරීමේ කාර්ය සැලසුම හෙළිදරවු නොකිරීම

ව්‍යාපෘතියක් ජාතික පරිසර පනතේ අධීක්ෂණය යටතට වැටෙන්නේ නම් වීම ව්‍යාපෘතිය අනුගමනය කළ යුත්තේ ජාතික පරිසර රෙගුලාසි බැවින් ඊට අදාළ නැවත පදිංචි කිරීමේ කාර්ය සැලසුම් සහ නැවත පදිංචි කිරීම් ක්‍රියාත්මක කිරීමේ සැලසුම් හෙළිදරවු කිරීම අවශ්‍ය වේ. පරිසර පනත යටතට නොවැටෙන ව්‍යාපෘතිවලට අදාළ නැවත පදිංචි කිරීමේ කාර්ය සැලසුම් සහ නැවත පදිංචි කිරීම් ක්‍රියාත්මක කිරීමේ සැලසුම් ඉඩම් අත්පත් කර ගැනීමේ පනත යටතේ හෙළිදරවු කිරීම අවශ්‍ය නොවේ.

මෙහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ව්‍යාපෘති ලේඛන නිරතුරුව මහජනතාව වෙත හෙළිදරවු කරනු නොලැබේ. ව්‍යාපෘති කිහිපයකටම අදාළ නැවත පදිංචි

කිරීමේ කාර්ය සැලසුම් සහ නැවත පදිංචි කිරීම් ක්‍රියාත්මක කිරීමේ සැලසුම් බලපෑමට ලක් වන ප්‍රජාවන් වෙත හෙළිදරවු කර නොමැති බව පූර්ව අධ්‍යයන හා ප්‍රධාන තොරතුරු දායකයන් විසින් සනාථ කර තිබේ.³⁴⁹ මේ හිසා, වචනි සැලසුම් ක්‍රියාත්මක කිරීමට කලින් ඒ සම්බන්ධයෙන් සමාලෝචනය කිරීමට හා අදහස් දැක්වීමට අවස්ථාවක් බලපෑමට ලක් වන ප්‍රජාවන්ට නොමැත. වචනි අවස්ථාවලදී බලපෑමට ලක් වන ප්‍රජාවන්ට අදාළ ගැටලු හා සංවේදීතා තීරණ ගන්නා පාර්ශ්ව විසින් සැලකිල්ලට ගැනීමක් සිදු නොවේ.

3.2.4 පවතින වන්දි ගෙවීම් යාන්ත්‍රණයේ දුර්වලතා

බලපෑමට ලක් වන ප්‍රජාවන්හි ජීවිත හා ජීවනෝපායයන් ප්‍රතිස්ථාපනය කිරීමේදී වන්දි ගෙවීම් සිදු කිරීම අතිශයින් වැදගත් වේ. වන්දි ගෙවීම් සාධාරණ විය යුතු අතරම එහිදී ප්‍රජාවන් විසින් මුහුණ පාන මූල්‍යමය අහිමි වීම් සලකා බැලිය යුතු වනවා පමණක් නොව පොදුජන සුබසිද්ධිය වෙනුවෙන් වම ප්‍රජාවන් සිදු කරන කැපකිරීම්ද සැලකිල්ලට ගත යුතු වේ.

ශ්‍රී ලංකාවේ ඉඩම් අයිතිය හා සන්නකයේ තබා ගැනීම සංකීර්ණ කාරණා වේ.³⁵⁰ ග්‍රාමීය හා කෘෂිකාර්මික සන්දර්භවලදී ජන ප්‍රජාවන් ඉඩම් සන්නකයේ තබා ගන්නේ ඔප්පු, රජයේ ප්‍රදානයන් හෝ බලපත්‍ර හෝ පදිංචි ඉඩම් පරම්පරාවෙන් පරම්පරාවට උරුම වීම තුළිනි. මෙවැනි ඉඩම් සම්බන්ධයෙන් අයිතියක් තමන් සතු නොවුවද අද ගොවියන් හා ගොවියන්ද ඒ පිළිබඳව උනන්දුවක් දක්වයි. නාගරික සන්දර්භයන්හිදී, තනි පුද්ගලයන් සතුව තමන් ජීවත් වන ඉඩම්වල හිමිකම් ඔප්පු නොපවතින නමුදු බොහෝ ජනාවාස බිහි වී ඇත්තේ ඔවුන්ටම ආවේණික ප්‍රජා අනන්‍යතාවක් සහිතව වසර ගණනාවක ඇවෑමෙනි. මේ සෑම අවස්ථාවකදීම ඉඩම් සම්බන්ධ විවිධ අයිතිවාසිකම් හා අභිලාෂවලට අදාළව ඉඩම් අත්පත් කරගැනීම සඳහා වූ වන්දි ගෙවීම් ගණනය කරන ආකාරය වෙනස් වෙයි.

කෙසේ වෙතත්, නැවත පදිංචි කිරීමට ලක් වන ප්‍රජාවන් වෙත වන්දි ගෙවීම සම්බන්ධයෙන් ක්‍රියාත්මක වන සුවිශේෂී හා පුළුල් ප්‍රතිපත්තියක් ශ්‍රී ලංකාවට නොමැත.³⁵¹ මේ වන විට වන්දි ගෙවීම් තක්සේරු කිරීම සම්බන්ධයෙන් මාර්ගෝපදේශ හා සුඛ සැපයෙනුයේ 2013 ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ රෙගුලාසි මගින් පමණි. කෙසේ වෙතත්, ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ රෙගුලාසි 2013 යොදා ගනු ලැබෙන්නේ අහිමිතානුසාරී ස්වභාවයකින් හුදෙක් ඇතැම් ව්‍යාපෘති සඳහා පමණි. මේ අනුව, වන්දි ගෙවීම් ගණනය කරනු ලබන්නේ තක්සේරු දෙපාර්තමේන්තුව විසින් පිහිටුවනු ලැබෙන කමිටු විසිනි. එකී වන්දි ගෙවීම් ගණනය කිරීමේදී මෙම කමිටු විසින් සෑම ව්‍යාපෘතියකටම එක හා සමානව බල

344. එම.
345. ජාතික ස්වේච්ඡා නොවන නැවත පදිංචි කිරීමේ ප්‍රතිපත්තිය, බලන්න 'ප්‍රතිපත්ති මූලධර්ම'
346. නාමල් රළපනාච මහතා සමග පැවැත්වූ සම්මුඛ සාකච්ඡාව.
347. බලන්න: 2014 ජනවාරි 22 දින නිකුත් කරන ලද අංක 1846/41, 2014 අප්‍රේල් 22 දිනක අංක 1859/4, 2016 මැයි 18 දිනක අංක 1967/15, 2018 අප්‍රේල් 06 දිනක අංක 2065/63, සහ 2020 ඔක්තෝබර් 27 දිනක අංක 2199/11 දරන අභිවිශේෂ ගැසට් නිවේදන
348. ජයන්ත පෙරේරා, අමරසිංහ ගමආර්චනේ සහ වමිස්ද විරක්කොඩි, ඉහත 365 සටහන, පි. 220.
349. ඉරෝම් පෙරේරා මහත්මිය සමග පැවැත්වූ සාකච්ඡාව, ඉහත 142 සටහන, පි. 16.
350. ඉරෝම් පෙරේරා මහත්මිය සමග පැවැත්වූ සම්මුඛ සාකච්ඡාව, ඉහත 354 සටහන, සජීව වාමිකර මහතා සමග පැවැත්වූ සම්මුඛ සාකච්ඡාව, ඉහත 195 සටහන.
351. සජීව වාමිකර මහතා සමග පැවැත්වූ සම්මුඛ සාකච්ඡාව, ඉහත 195 සටහන.

පැවැත්වෙන සුත්‍රයක් හෝ මාර්ගෝපදේශ කිසිවක් භාවිත නොකරන අතර එහි ප්‍රතිඵලය වන්නේ ලබා දෙන වන්දිය අවිධිමත් වීම හෝ සැලකිය යුතු තරමින් ප්‍රමාණවත් නොවීමයි.³⁵²

3.2.5 දුක්ගැනවිලි සමනය කිරීමේ යාන්ත්‍රණ නොමැති වීම

ද්විත්ව ස්ථර ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ සහ නැවත පදිංචි කිරීමේ කමිටු පද්ධතිය යටතේ නැවත පදිංචි කිරීම් සඳහා වූ වන්දි හිමිකම් පෑම් හෝ වෙනත් ඕනෑම දුක්ගැනවිලිලක් සම්බන්ධයෙන් සුවිශේෂිත පරිපාලනමය කමිටු වෙත නියෝජනයන් සිදු කිරීමටත්, පහළ ස්ථරයකදී ගනු ලැබෙන තීරණයක් සම්බන්ධයෙන් තමන් සතුවට පත් නොවන විට ඉහළ ස්ථරයක් වෙත අභියාචනා කිරීමටත් හැකියාව ප්‍රජාවන්ට ලැබේ. මෙකී කාරණා තීරණය කිරීම සඳහා වූ සාර්ථක ක්‍රම යාන්ත්‍රණයක් වශයෙන් ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ සහ නැවත පදිංචි කිරීමේ කමිටු පද්ධතිය හඳුනා ගෙන ඇති නමුදු³⁵³ එම පද්ධතිය පොදුවේ සෑම

ව්‍යාපෘතියක් සඳහාම යොදාගත හැකි නොවන අතර එය විශේෂයෙන්ම අදාළ වන්නේ ඉඩම් අමාත්‍යාංශය විසින් ක්‍රියාත්මක කරනු ලැබෙන ව්‍යාපෘති සඳහා පමණි.³⁵⁴ මේ නිසා, බලපෑමට ලක් වන ප්‍රජා සැමට පොදුවේ ප්‍රවේශ විය හැකි වන දුක්ගැනවිලි විසඳීමේ යාන්ත්‍රණයක් දක්නට නොලැබේ. එම කමිටු පද්ධතියෙන් අදාළ නොවන අවස්ථාවල ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ පනත් කාර්ය රාමුව මගින් පරිපාලනමය විමසීම් නියම කරනුයේ අයිතිය පිළිබඳ ආරවුල් හා වන්දි ඉල්ලීම් සඳහා වූ හිමිකම් පෑම් සඳහා පමණි. නැවත පදිංචි කිරීම්වලට අදාළ දුක්ගැනවිලි සලකා බැලීමක් හෝ ඒවාට පිළියම් යෙදීමක් හෝ සිදු නොවේ. ව්‍යාපෘති හා බැඳී ගැටලු විසඳීම සඳහා කාර්යක්ෂම දුක්ගැනවිලි විසඳීමේ යාන්ත්‍රණයක් පැවතීම අධිකරණයකටත් වඩා හොඳ පියවරක් බව යෝජනා වී තිබේ. මන්ද, විවෘතක සාමාජිකයන් සතුව ප්‍රාදේශීය කාරණා සම්බන්ධයෙන් මනා දැනුමක් පවතින අතරම විවෘතක ප්‍රවේශය වන්නේ උපදේශන/අදහස් විමසීම් හා සමාජකරණයනු ලබන ගැටලු විසඳීම බැවිනි.³⁵⁵

6 කොටුව :

අරමුදල් සපයන විදේශ නියෝජනයක සඳහා අවශ්‍ය කෙරෙන දුක්ගැනවිලි විසඳීමේ යාන්ත්‍රණය³⁵⁶

බලපෑමට ලක් වන පුද්ගලයන්ට හා ප්‍රජාවන්ට තම දුක්ගැනවිලි ඉදිරිපත් කිරීමට ඉඩ සැලසෙන සුවිශේෂී දුක්ගැනවිලි විසඳීමේ යාන්ත්‍රණ පිහිටුවීම අවශ්‍ය වන බව අරමුදල් සපයන විදේශ නියෝජනයක කිහිපයක්ම විසින් නියම කර ඇති මාර්ගෝපදේශවල දැක්වේ:

අරමුදල් සපයන විදේශ නියෝජනයක	දුක්ගැනවිලි විසඳීමේ යාන්ත්‍රණ	ඉහළ ස්ථරයකට අභියාචනා යොමු කිරීමේ හැකියාව
ලෝක බැංකුව	✓	✓
ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව	✓	✓
ජපාන ජාත්‍යන්තර සහයෝගීතා නියෝජනයක	✓	

3.2.6 'බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන්' හඳුනාගනු පිණිස යොදා ගැනෙන නිර්වචනය පටු වීම

ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ පනත යටතේ වන්දි ගෙවීම් සඳහා හිමිකම් පෑම් හා වෙනත් වන්දිලබා ගැනීමේ අයිතිය හුදෙක්ම රජය විසින් සිය ඉඩම් අත්පත් කරගැනීම හේතුවෙන් භෞතික වශයෙන් වෙනත් ස්ථානයක පදිංචි කෙරෙන පුද්ගලයන්ට පමණක් සීමා වෙයි. කෙසේ වෙතත්, සංවර්ධන ව්‍යාපෘති හේතුවෙන් සිදුවන බලපෑම් නිසා සිය ඉඩම් හා ස්වභාවික සම්පත් පරිහරණය කිරීමට ඇති වන බාධා නිසා වෙනත් ස්ථානයක පදිංචි වීමට පුද්ගලයෙකුට සිදු විය හැක. එවැනි

පුද්ගලයන් 'බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන්' පිළිබඳ පටු නිර්වචනයෙන් ආවරණය නොවන නිසා ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ පනත යටතේ ඔවුන් වෙත ලැබිය යුතු වන්දි හෝ වෙනත් හිමිකම් නොලැබීමට ඉඩ ඇත.

කෙසේ වෙතත්, කිසියම් පුද්ගලයෙකු සතු ඉඩමකට සෘජු බලපෑමක් වල්ල වීමෙන් තොරව වුවද එකී පුද්ගලයා "බලපෑමට" ලක් විය හැකි බව ජාතික ස්ථේච්ඡා නොවන නැවත පදිංචි කිරීමේ ප්‍රතිපත්තිය මගින් හඳුනා ගැනේ. බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයෙකු යනු 'සංවර්ධන ව්‍යාපෘති නිසා ඉඩම් පරිහරණය, ජලය හෝ වෙනත් සම්පත් වෙත සිදු වන වෙනස්කම් නිසා වෙනත් තැනකට යාමට සිදු වන' අයෙකු බව විමසින් දැක්වේ.

352. එම.

353. ජයන්ත පෙරේරා, අමරසිංහ ගමආර්ථයේ සහ වම්න්ද වීරක්කොඩි, ඉහත 365 සටහන, පි. 227.

354. 2 රෙගුලාසිය, 2013 ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ රෙගුලාසි.

355. ජයන්ත පෙරේරා, අමරසිංහ ගමආර්ථයේ සහ වම්න්ද වීරක්කොඩි, ඉහත 365 සටහන, පි. 237.

356. ආසියානු සංවර්ධන බැංකුවේ මූලාශ්‍ර පොත, පි. 49-51; ලෝක බැංකු මූලාශ්‍ර පොත, පි. 338-339; ජපාන ජාත්‍යන්තර සහයෝගීතා නියෝජනයක මාර්ගෝපදේශය.

Image courtesy of Road Development Authority, New Kelani Bridge Project

3.2.7 සිවිල් සමාජ සංවිධානවල විධිමත් සහභාගීත්වය සඳහා වූ සීමිත අවස්ථා

දැනට ශ්‍රී ලංකාවේ ස්වේච්ඡා නොවන නැවත පදිංචි කිරීම් නියාමනය කෙරෙන නෛතික රාමුව තුළ සිවිල් සමාජ සංවිධාන සහභාගීත්වය පිළිබඳ විශේෂ සඳහනක් හමු නොවේ. මේ අනුව, නැවත පදිංචි කිරීමේ වැඩසටහන් සකස් කිරීමේදී හා ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී එම ක්‍රියාවලිය තුළට සිවිල් සමාජ සංවිධාන ඇතුළත් කිරීමට තීරණ ගන්නා පාර්ශ්වයන් බැඳී නොසිටී. මෙම හේතුව නිසා, සිවිල් සමාජ සංවිධාන මැදහත්වීමේ අරමුණු පිළිබඳව පවතින පූර්ව-කල්පිත සැකසුණ නිසා තීන්දු ගන්නා පාර්ශ්ව බොහෝ අවස්ථාවලදී සිවිල් සමාජ සංවිධාන සම්බන්ධ කරගැනීමෙන් වළකින තත්වයක් පෙන්නුම් කරයි. එහෙත්, අදාළ විශේෂඥතාව හා පළපුරුද්ද සහිත සිවිල් සමාජ සංවිධාන වැඩි වැඩියෙන් එම කාර්යයට සම්බන්ධ කරගත යුතු බව ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව සහ ලෝක බැංකුව වැනි බහුපාර්ශ්වික ණය දෙපාර්තමේන්තු විසින් නියම කෙරේ.

3.2.8 ආන්තිකකරණයට ලක් වූ කණ්ඩායම්වල ගැටලු ගිණ වශයෙන් ආමන්ත්‍රණය නොකෙරේ

ජාතික ස්වේච්ඡා නොවන නැවත පදිංචි කිරීමේ ප්‍රතිපත්තියෙහි ඇති ප්‍රධානතම අඩුපාඩුවක් වන්නේ ආන්තිකකරණයට ලක් වූ ප්‍රජාවන්හි

සංවේදීතාව සලකා බැලීම සඳහා කිසිදු විධිවිධානයක් නොමැති වීමයි. ජාතික ස්වේච්ඡා නොවන නැවත පදිංචි කිරීමේ ප්‍රතිපත්තිය මගින් හඳුනාගනු ලැබෙනුයේ ප්‍රතිපත්තිය ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී සෑම අවස්ථාවකම 'ස්ත්‍රී-පුරුෂ දෛපතයටම සමානව සැලකීම සහ සාධාරණත්වය කෙරෙහි අනුකූලතාව දැක්විය යුතුය' යන්න පමණි. කෙසේ වෙතත්, ආධාධිතතා සහිත පුද්ගලයන්, වැඩිහිටි පුද්ගලයන් සහ සාංක්‍රමික ප්‍රජාවන් ආදී අනෙකුත් කණ්ඩායම්වලට සංවේදී කාරණා සුවිශේෂයෙන් සලකා බැලීම අවශ්‍ය වේ. කෙසේ වෙතත්, ඉහතද සඳහන් වූ පරිදි කිසිදු අවස්ථාවකදී ජාතික ස්වේච්ඡා නොවන නැවත පදිංචි කිරීමේ ප්‍රතිපත්තිය සතුව නෛතික බලාධිකාරියක් නොපවතින අතර එය යොදා ගැනෙනුයේද අභිමතානුසාරී ස්වභාවයකිනි.

නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාවලිය නිසා ආන්තිකකරණයට ලක් වූ කණ්ඩායම් මුහුණ පාන ගැටලු උත්සන්න වීමටත්, අධික ලෙස බලපෑමට ලක් වීමටත් හැකියාව ඇත.³⁵⁷ ප්‍රධාන තොරතුරු දායකයන් හිරිදේශ කරන්නේ පවුල් ඒකකවල කාන්තා හා පුරුෂ දෛපාර්ශ්වයම වෙත සම-හිමිකාරත්වය ලබා දීම, විශේෂ අවධානයක් ලබා දිය යුතු පුද්ගලයන් සඳහා සුවිශේෂී වන්දිපුරණ යෝජනා ක්‍රම හඳුන්වා දීම සහ බලපෑමට ලක් වන ප්‍රජාවන්ට ධාරක ප්‍රජා වෙත අන්තර්ග්‍රහණය වීමට සහාය දැක්වීම ආදිය සඳහා විධිවිධාන නැවත පදිංචි කිරීමේ සැලසුම් හා ප්‍රතිපත්ති මගින් සලසා දිය යතු බවය.³⁵⁸

357. ඉරෝම් පෙරේරා මහත්මිය සමග පැවැත්වූ සම්මුඛ සාකච්ඡාව, ඉහත 354 සටහන සමානාත්මතාව සහ යුක්තිය සඳහා වූ කේන්ද්‍රයේ විධායක අධ්‍යක්ෂ සහ ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවී අයිතිවාසිකම් ක්‍රියාකාරීන්ගේ ගෝලීය මහත්මිය සමග පැවැති උපදේශන සැසිය, 2021 ජනවාරි 22.

358. එම.

3.3. මහජන/සිවිල් සමාජ සංවිධාන සහභාගීත්වය වෙනුවෙන් ඇති අවස්ථා

පවතින නෛතික රාමුව තුළ සිවිල් සමාජ සංවිධාන සහභාගීත්වය වෙනුවෙන් විධිවිධාන නොමැති වුවද, ඉන් පරිබාහිරව සිවිල් සමාජ සංවිධානවලට හෝ මහජනතාවට තම දායකත්වය දැක්වීම සඳහා යොදාගත හැකි අවස්ථා ඇත. මෙම කොටසේදී එම අවස්ථා පිළිබඳව කාණ්ඩ තුනක් යටතේ සවිස්තරව සාකච්ඡා කිරීම සිදු කෙරේ: 1) නෛතික හා ප්‍රතිපත්තිමය ප්‍රතිසංස්කරණ වෙනුවෙන් පෙනී සිටීමට ඇති අවස්ථා, 2) විනිවිදභාවය හා වගවීම ඉහළ නැංවීමට ඇති අවස්ථා සහ 3) මහජනතාවගේ අභිලාෂයන් නියෝජනය කිරීමට ඇති අවස්ථා.

3.3.1 නෛතික හා ප්‍රතිපත්තිමය ප්‍රතිසංස්කරණ වෙනුවෙන් පෙනී සිටීමට ඇති අවස්ථා

වත්මන් කාර්ය රාමුව තුළ පවතින 3.2 කොටසෙහි සවිස්තරව සාකච්ඡා කරන ලද ප්‍රජාවන් සාධාරණ ලෙස නැවත පදිංචි කිරීම වෙත බාධා වීම් කෙරෙන අඩුපාඩු හා දුර්වලතා, සංවර්ධන ව්‍යාපෘති තුළින් මහජන මුදලට සරලව වටිනාකමක් ලබා ගැනීමට ඇති හැකියාව කෙරෙහි අහිතකර බලපෑම් වීම් කිරීමයි.

ඉඩම් අත්පත් කරගැනීම සහ නැවත පදිංචි කිරීම පාලනය කෙරෙන වත්මන් නෛතික හා ප්‍රතිපත්ති රාමුව ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීම වෙනුවෙන් පෙනී සිටීම තුළින් සිවිල් සමාජ සංවිධානවලට මෙකී අඩුපාඩු හා දුර්වලතා විසඳීමට දායක විය හැක. තීන්දු ගන්නා පාර්ශ්ව (අමාත්‍යවරුන්, පාර්ලිමේන්තු නියෝජිතයන් හා ප්‍රාදේශීය බලධාරීන්) සහ සංවර්ධන ආයතනවල නිලධාරීන්) සමග සෘජුව සම්බන්ධ වීම තුළින් සිවිල් සමාජ සංවිධානවලට මෙම ප්‍රතිසංස්කරණ සිදු කිරීමට දායක විය හැක. එමෙන්ම, ඉඩම් අයිතිය සහ සංවර්ධන කටයුතු නිසා වෙනත් තත්වල පදිංචි කිරීමට ලක් වන පුද්ගලයන් වෙත ලබා දෙන අයිතිවාසිකම් හා ආරක්ෂණයන් සම්බන්ධ නෛතික විධිවිධාන මාලාවක් නිර්මාණය කිරීමට දායක වීමටද සිවිල් සමාජ සංවිධානවලට හැකියාව තිබේ. නෛතික අධිකරණ ආශ්‍රිතව ඉහළ ප්‍රමිතියක් ස්ථාපිත කිරීම උදෙසා පෙනී සිටීම තුළින් සිවිල් සමාජ සංවිධානවලට එම නෛතික පරිසරය සවිබල ගැන්වීමට හැක.

මීට අමතරව, පවතින කාර්ය රාමුව තුළ ඇති දුර්වලතා සහ එම හේතුව මත ප්‍රජාවන්ට බලපෑම් ඇති කරන අසමාන ප්‍රතිඵල ආදිය ගැන මහජන අවධානය යොමු කිරීම තුළින් එම ප්‍රතිසංස්කරණයන්ට දායක වීමේ හැකියාවද සිවිල් සමාජ සංවිධානවලට තිබේ. මෙම ගැටලු සම්බන්ධයෙන් දැනුවත් කිරීම හරහා ප්‍රතිසංස්කරණ හා සහන සැලසීම පිළිබඳව වන මහජන ඉල්ලීම් වඩවඩාත් ඉදිරියට ගෙන ඒමට මාධ්‍ය සමග අත්වැල් බැඳගැනීමද ඊට ඇතුළත් වේ.

3.3.2 විනිවිදභාවය හා වගවීම ඉහළ නැංවීමට ඇති අවස්ථා

විනිවිදභාවය ඉහළ නැංවීම සඳහා තොරතුරු දැනගැනීමේ අයිතිවාසිකම් පනතේ විධිවිධාන යොදා ගැනීම

පෙර පරිච්ඡේදවල සඳහන් වූ පරිදි, ව්‍යාපෘති සහ ඒවාට අදාළ ඉඩම් අත්පත් කරගැනීම් හා නැවත පදිංචි කිරීමේ සැලසුම් සම්බන්ධ තොරතුරු ලබාගැනීම උදෙසා තොරතුරු දැනගැනීමේ අයිතිවාසිකම් පනත යොදාගත හැක. සංවර්ධන ව්‍යාපෘති හා නැවත පදිංචි කිරීම්වලට අදාළ විවිධ අංශ හා සබැඳි තොරතුරු හෙළිදරවු කරන ලෙස තීරණ ගන්නා පාර්ශ්වයන්ගෙන් නීතිමය වශයෙන් ඉල්ලා සිටීමට සිවිල් සමාජ සංවිධාන විසින් තොරතුරු දැනගැනීමේ අයිතිවාසිකම් පනත හා එහි විධිවිධාන ප්‍රයෝජනයට ගෙන තිබේ. අකාර්යක්ෂමතා හා ප්‍රමාද වීම් පැවතියද, තොරතුරු සම්බන්ධයෙන් ඇති අඩුපාඩු පියවීම සඳහා තොරතුරු දැනගැනීමේ අයිතිවාසිකම් පනත ප්‍රයෝජනවත් මෙවලමක් ලෙස කටයුතු කරයි.

ගැටලු ඉස්මතු කර පෙන්වීම තුළින් ප්‍රතිසංස්කරණ සඳහා මහජන ඉල්ලුමක් ඇති කිරීම

ජනමාධ්‍ය හරහා ගැටලු ඉස්මතු කර පෙන්වා විසඳුම් ඉල්ලා සිටීම සිවිල් සමාජ සංවිධාන විසින් එම ගැටලු වෙත අවධානය යොමු කිරීමට සහ ඒවා විසඳා ගැනීමට යොදා ගැනෙන ප්‍රධාන ක්‍රමවේදයක් වී තිබේ.³⁵⁹ එවැනි කාරණා සම්බන්ධයෙන් සක්‍රීයව වාර්තා කිරීම තුළින් පවතින විධිවිධානවලට අනුකූලව කටයුතු නොකිරීම හා බලපෑමට ලක් වන ප්‍රජාවන්ට සාධාරණව නොසැලකීම සම්බන්ධයෙන් මාධ්‍යයන්හි අවධානය යොමු කිරීම තුළින් නැවත පදිංචි කිරීම්වලට අදාළ කරුණු පිළිබඳ මහජන සංවාදයක් ඇති කිරීමට සිවිල් සමාජ සංවිධානවලට හැකිව තිබේ.³⁶⁰ මෙවැනි ක්‍රියාවලීන් ඔස්සේ සිවිල් සමාජ සංවිධාන විසින් ඇතැම් නිශ්චිත අවස්ථාවලදී බලපෑමට ලක් වූ ප්‍රජාවන් සහ මහජනතාව විසින් පත් කෙරුණු නිලධාරීන් සම්බන්ධ කිරීමට සහ අර්ථවත් සංවාද සඳහා අවකාශ නිර්මාණය කිරීමටත්, ගැටුම් විසඳීමටත් දායක වී තිබේ.³⁶¹

3.3.3 මහජන අභිලාෂ නියෝජනය කිරීමට ඇති අවස්ථා

ශ්‍රී ලංකාවේ ක්‍රියාත්මක ස්වේච්ඡා නොවන නැවත පදිංචි කිරීම් පාලනය කෙරෙන ප්‍රතිපත්තිමය හා නෛතික රාමුව මගින් මහජන සහභාගීත්වයට හා අදහස් විමසීමේ අවස්ථාවලට සම්බන්ධ වීමට අවස්ථා හතරක් (04) වත් ලබා දේ:

359. එම.
360. එම.
361. එම.

ව්‍යාපෘතිය සැලසුම් කිරීමේ අවධිය තුළදී සහභාගී වීමට ඇති අවස්ථා

පවුල් 100 කට අධික සංඛ්‍යාවක් නැවත පදිංචි කිරීම අවශ්‍ය වන ව්‍යාපෘති ජාතික පරිසර රෙගුලාසිවල සඳහන් ක්‍රමවේදය අනුගමනය කිරීම අවශ්‍ය වන නිසා ඒවායෙහි සැලසුම්කරණ හා ඇගයීමේ අවධියට දායකත්වය දැක්වීමට සිවිල් සමාජ සංවිධානවලට හැකි වේ. විවේචන ව්‍යාපෘතිවලට අදාළව ඉඩම් අත්පත් කරගැනීම, නැවත පදිංචි කිරීමේ කාර්ය සැලසුම් සකස් කිරීම සහ නැවත පදිංචි කිරීම් සඳහා වූ වන්දි හිමිකම් පෑම් හා වෙනත් බලපෑම් තීරණය කිරීම සඳහා ඉඩම් අමාත්‍යාංශය මධ්‍යම පරිසර අධිකාරිය, ව්‍යාපෘති අනුමත කරන ආයතන සහ ව්‍යාපෘති යෝජකයන් සමග සහයෝගීත්වයෙන් කටයුතු කරයි. ව්‍යාපෘති විෂය පථය නිර්ණය කිරීමේ හා බලපෑම් තක්සේරු කිරීමේ මෙන්ම අවසන් වාර්තා ඇගයීම් කටයුතුවලදී මහජන සහභාගීත්වය සඳහා ඉඩකඩ ජාතික පරිසර රෙගුලාසි මගින් සැලසෙන හෙයින්, විවිධ ක්‍රියාකරුවන් රැසක් සමග එක්ව නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාවලිය සඳහා දායක වීමට සිවිල් සමාජ සංවිධානවලට හැක.

ණය දෙන විදේශ නියෝජ්‍යයන් සහ කලාපීය සංවිධාන විසින් සැපයෙන අවස්ථා

ලබා දෙන ආයතනය අනුව විදේශ ණය මගින් අරමුදල් සම්පාදනය කෙරෙන ව්‍යාපෘති නිසා සිදු වන නැවත පදිංචි කිරීම් සම්බන්ධයෙන් වැඩි දායකත්වයක් ලබා දීමට අවස්ථාවක් සිවිල් සමාජ සංවිධානවලට ලැබෙන බව පෙනේ. මේ සඳහා බලපාන සාධක දෙකක් ඇත:

- 1. ණය ලබා දෙන ආයතන විසින් අදාළ කෙරෙන ප්‍රසම්පාදන අවශ්‍යතාවලට අනුකූලතාව දැක්විය යුතු බව ශ්‍රී ලංකාවේ ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ මගින් නියම කෙරේ:

කිසියම් විදේශ ණය ලබා දෙන ආයතනයකට අදාළ ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශවලට අනුකූලතාව දැක්විය යුතු බව එම ආයතනය විසින් අවධාරණය කෙරෙන අවස්ථාවලදී දේශීය මාර්ගෝපදේශ අභිබවා වීම් විදේශ අරමුදල් ලබා දෙන ආයතනයේ මාර්ගෝපදේශ බලාත්මක විය යුතු බව ශ්‍රී ලංකාවේ ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශවල දැක්වේ. නැවත පදිංචි කිරීම් සිදු කළ යුතු සෑම අවස්ථාවකදීම නැවත පදිංචි කිරීමේ කාර්ය සැලසුම් සකස් කළ යුතු බව ලෝක බැංකුව සහ ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව වැනි සංවිධාන විසින් අනිවාර්ය කෙරෙන අතර ව්‍යාපෘති ආයුචක්‍රය පුරාවටම සක්‍රීය ලෙස සිවිල් සමාජ

සංවිධාන සහභාගීත්වයක් පවත්වා ගැනීමට ඒ අනුව දීර්ග කෙරේ. ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කරන ආයතන විසින් නැවත පදිංචි කිරීමේ කාර්ය සැලසුම් හා අනෙකුත් ලේඛන ප්‍රකාශයට පත් කිරීම සහ ප්‍රසම්පාදන කටයුතුවලට පෙරාතුව ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ කටයුතු සම්පූර්ණ කළ යුතු බව එක් ඇතැම් ණය දෙන ආයතන අවධාරණය බව ප්‍රධාන තොරතුරු දායකයන් විසින් පෙන්වා දෙන ලදී³⁶².

- 2. ප්‍රධාන ණය දෙන ආයතන කිහිපයකට අදාළ මාර්ගෝපදේශවලට අනුව නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාවලිය තුළදී සිවිල් සමාජ සංවිධාන සහභාගීත්වය සක්‍රීයව පවත්වා ගත යුතු බවට නිර්දේශ කෙරේ.

දේශීය කාර්ය රාමුව මගින් දැක්වෙනවාට වඩා පුළුල් භූමිකාවක් ශ්‍රී ලංකාවේ සංවර්ධන යටිතලපහසුකම් ව්‍යාපෘතිවලට සම්බන්ධ වී ඇති ණය දෙන ඇතැම් ප්‍රධාන විදේශ ආයතනවල මාර්ගෝපදේශවලින් සිවිල් සමාජ සංවිධාන වෙත පවරා තිබේ. නිදසුනක් වශයෙන්, නැවත පදිංචි කිරීම් කටයුතුවල විවිධ අවස්ථාවලදී සුදුසුකම් ලත් සිවිල් සමාජ සංවිධාන සහභාගීත්වයක් තිබිය යුතු බව ආසියානු සංවර්ධන බැංකු මාර්ගෝපදේශ මගින් නියම කෙරේ. ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව විසින් සම්පාදනය කරන ලද ස්වේච්ඡා නොවන නැවත පදිංචි කිරීම්වලට අදාළ මහා පිළිවෙත් පිළිබඳ මූලාශ්‍ර පොතෙහි, දත්ත රැස්කිරීම,³⁶³ ව්‍යාපෘතියේ ප්‍රධාන අවධිවලදී අදහස් විමසීමේ හා සම්බන්ධීකරණ වැඩසටහන් පැවැත්වීම,³⁶⁴ බලපෑමට ලක් වන ප්‍රජාවන් සමග සාකච්ඡා/සංවාද පැවැත්වීමට හා තොරතුරු ව්‍යාප්ත කිරීමට පහසුකම් සැලසීම,³⁶⁵ නැවත පදිංචි කිරීම් ක්‍රියාත්මක කිරීම,³⁶⁶ ජීවනෝපායයන් යථා තත්වයට පත් කිරීම,³⁶⁷ සහ නිරික්ෂණය හා ඇගයීම ආදී කාර්යයන්හිදී සිවිල් සමාජ සංවිධාන සහ රාජ්‍ය නොවන සංවිධානවල සහභාගීත්වය ලබා ගැනීමේ අවශ්‍යතාව අවධාරණය කෙරේ.³⁶⁸ මෙපරිද්දෙන්ම, ලෝක බැංකුවේ 'නැවත පදිංචි කිරීම් මූලාශ්‍ර පොතෙහි' ද ක්ෂේත්‍රයේ කටයුතු කරන රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන හා සිවිල් සමාජ සංවිධාන 'නැවත පදිංචි කිරීමේ වැඩසටහනක ප්‍රධාන පාර්ශ්වකරුවන්' ලෙස හඳුනා ගැනෙන අතර, 'ප්‍රධාන පාර්ශ්වකරුවන්ගේ දායකත්වය ලබා නොගෙන සඵලදායී නැවත පදිංචි කිරීමේ වැඩසටහනක් සැලසුම් කිරීම දුෂ්කර වන අතර විවෘතව ක්‍රියාත්මක කිරීම ඊටත් වඩා අසීරු' බව සඳහන් වේ.³⁶⁹ ආර්ථික සහයෝගීතාව හා සංවර්ධනය පිළිබඳ සංවිධානය විසින් ආධාර සපයන ආයතන සඳහා පළ කර ඇති සංවර්ධන ව්‍යාපෘතිවලදී සිදු කෙරෙන ස්වේච්ඡා නොවන නැවත පදිංචි කිරීම් පිළිබඳව වූ මාර්ගෝපදේශ මගින්ද, නැවත පදිංචි කිරීමේ වැඩසටහන් සැලසුම්

362. කාමල් රළපනාච මහත්මිය සමග පැවැත්වූ සම්මුඛ සාකච්ඡාව
363. ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව, 'ඉන්වොලන්ටරි රිසෙට්ලිමන්ට් සේෆ්ගාර්ඩ්ස්: අප්ලෙහින් ඇන්ඩ් ඉම්ප්ලිමන්ටේෂන් ශබ්ද ප්‍රකටයේ සෝර්ස්බුක්'/'ස්වේච්ඡා නොවන නැවත පදිංචි කිරීමේ සුරැකිතාවන්: සැලසුම්කරණය හා ක්‍රියාත්මක කිරීමේ නීති පිළිවෙත් මූලාශ්‍ර පොතක් [Involuntary Resettlement Safeguards: A Planning and Implementation Good Practice Sourcebook], 2012 නොවැම්බර්, <https://www.adb.org/sites/default/files/institutional-document/32827/files/ir-good-practices-source-book-draft.pdf> [අවසන් පිටිසුම 2020 නොවැම්බර් 30], පි. 14.
364. එම, පි. 48 හා 69.
365. එම, පි. 48.
366. එම, පි. 49.
367. එම, පි. 62-66.
368. එම, පි. 73.
369. ලෝක බැංකු මූලාශ්‍ර පොත, පි. 337.

කිරීමේදී බලපෑමට ලක් වන පුද්ගලයන් නියෝජනය කරන රාජ්‍ය නොවන සංවිධානවල සහාය ලබා ගැනීමට දිරිමත් කරන අතරම³⁷⁰, 'නැවත පදිංචි කිරීම සැලසුම් කිරීමේදී, ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී හා නිරීක්ෂණය කිරීමේදී රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන සම්බන්ධ කරගැනීම සඳහා සැලකිය යුතු තරමේ ඉඩක්'³⁷¹ පවතින බව පිළිගැනේ.

අවස්ථා කිහිපයකදීම රජය විසින් ඇතැම් නිශ්චිත ව්‍යාපෘති/ව්‍යාපෘති කාණ්ඩවලට අදාළව ණය දෙන විදේශ ආයතනවල මාර්ගෝපදේශවලට අනුකූල වන පරිදි නැවත පදිංචි කිරීමේ වැඩසටහන්/ප්‍රතිපත්ති සකස් කර තිබේ.³⁷²

ඇතැම් සිවිල් සමාජ කණ්ඩායම් හා විශේෂඥයන්ද සංවර්ධන අරමුණු සඳහා මූල්‍ය සම්පාදනය හා අනුකූලතාව දැක්වීම නිරීක්ෂණය කිරීමෙහි නිරතව සිටින කලාපීය හා ජාත්‍යන්තර සංවිධාන හා ජාල සමග සම්බන්ධ වී සිටී. මූල්‍ය වගවීම පිළිබඳ කේන්ද්‍රය (Centre for Financial Accountability), ආසියානු සංවර්ධන බැංකුවේ රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන සංසදය සහ බැංකු තොරතුරු මධ්‍යස්ථානය (Bank Information Centre) ආදිය විවිධ ආයතන අතර වේ. විවිධ අනුබද්ධවීම් හේතුවෙන් සංවර්ධන ව්‍යාපෘති සහ ඒවායෙහි සමාජ බලපෑම් නිරීක්ෂණය කිරීම සම්බන්ධයෙන් පුළුල් අවකාශයක් හා තොරතුරු පදනමක් වෙත ප්‍රවේශය ලැබීම නිසා දේශීය කණ්ඩායම් වෙත ප්‍රතිලාභ අත් වේ. නැවත පදිංචි කිරීම් සැලසුම් කිරීම හා ක්‍රියාත්මක කිරීමට සහභාගී වීමේදී විවිධ ක්‍රියාදාමයන් නිසා දේශීය සිවිල් සමාජ සංවිධානවල විශ්වසනීයත්වය හා දෘශ්‍යතාව ඉහළ නැංවීමට හැකියාව ලැබේ.

නෛතික උපදෙස් ලබා දීම තුළින් ප්‍රජාවන්ට සහාය දැක්වීම

ශ්‍රී ලංකාවේ නැවත පදිංචි කිරීම් කාර්ය රාමුවට ස්වාධීන සහභාගීත්වයක් දැක්වීම උදෙසා ඉඩකඩක් නොමැති තත්වයක් පැවතියද, බලපෑමට ලක් වන පාර්ශ්වයන්හි අවශ්‍යතා නියෝජනය කිරීමට සිවිල් සමාජ සංවිධාන මැදහත් වීම අනුරූපීව විධිවිධානයක් නොමැත. මේ නිසා, පවතින නෛතික/ප්‍රතිපත්ති රාමුවෙහි ඇති ඇතැම් අඩුපාඩු පියවීමේ උපක්‍රමයක් ලෙස සිවිල් සමාජ සංවිධාන නැවත පදිංචි කිරීමේ වැඩසටහන්වලට නිල නොවන මට්ටමින් දායක වෙයි. බොහෝ අවස්ථාවලදී ස්වාධීන පුද්ගලයන්/සංවිධාන මෙම කාර්යය තම අභිමතය මත හෝ බලපෑමට ලක් වන ප්‍රජාවන්හි ඉල්ලීම් මත සිදු කරයි.

ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ පනත සහ 2013 ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ රෙගුලාසි යටතේ පනවා ඇති කාර්ය යාන්ත්‍රණය අදාළ වන්නේ බලපෑමට ලක් වූ පුද්ගලයන්ට පමණක් වුවද, ඉඩම් අත්පත් කරගැනීම හා නැවත පදිංචි කිරීම් සම්බන්ධ කාරණා අධිකරණවලදී නෛතික වශයෙන් අභියෝගයට ලක් කිරීම තුළින් ඇතැම් ස්වාධීන කණ්ඩායම් හා සංවිධාන බලපෑමට ලක් වන ප්‍රජාවන්ට සහාය ලබා දී තිබේ. මෙම ප්‍රජාවන් වෙනුවෙන් සහ පොදු යහපත වෙනුවෙන් මූලික අයිතිවාසිකම් හා ඊට පෙත්සම් ඉදිරිපත් කිරීම හා නෛතික සහාය ලබා දීම ආදිය විවිධ ප්‍රයත්න අතර වේ.

තොරතුරු ආශ්‍රිත අඩුපාඩු පියවීම තුළින් බලපෑමට ලක් වන ප්‍රජාවන්ට සහාය දැක්වීම

ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ පනත යටතේ නිශ්චය කර ඇති ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ හා නැවත පදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාවලිය සංකීර්ණ වකඩ. ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාල, ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කරන ආයතන, ව්‍යාපෘති අනුමත කරන ආයතන, ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ සහ නැවත පදිංචි කිරීමේ කමිටු, ඉහළ මට්ටමේ ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ සහ නැවත පදිංචි කිරීමේ කමිටුව සහ ඉඩම් අමාත්‍යාංශය ආදී ආයතන හා ක්‍රියාකරුවන් කිහිපයක්ම ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ පනත් ක්‍රියාවලියට ඇතුළත් වේ. එමෙන්ම, වන්දි සඳහා වූ හිමිකම් සනාථ කිරීම උදෙසා විමර්ශන ක්‍රමවේද, විවිධ විමර්ශනයන්ට අදාළ අයිතිවාසිකම් හා බැඳීම් පිළිබඳ දැනුම සහ අවශ්‍ය ලේඛනවල පිළිගත හැකි බව හා අනෙකුත් සාක්ෂි ආදී සාධක අවශ්‍ය වේ.

බොහෝ අවස්ථාවලදී බලපෑමට ලක් වන ප්‍රජාවන්හි සාමාජිකයන් තමන්ට අදාළ වන ක්‍රමවේද හා ක්‍රියාවලීන් පිළිබඳ නිසි දැනුවත්තාවයකින් පසු නොවන අතර මේ නිසා ඵලදායී නියෝජනයක් සිදු කිරීමට ඔවුන්ට ඇති හැකියාව දැඩි ලෙස හීන වීමක් සිදු වේ. ඉඩම් සඳහා ඔප්පු හිමිකම් ලබාගැනීම හෝ අදාළ ඉඩම් හරහා උපයාගත් ආදායම ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ සහ නැවත පදිංචි කිරීමේ කමිටු වෙත සනාථ කර පෙන්වීම ආදී අත්‍යවශ්‍ය කාරණා පිළිබඳ අවබෝධයක් වරප්‍රසාද නොලත් ප්‍රජාවන් සතුව නොපවතින බවද හෙළි විය.³⁷³ මෙය, ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ පනත සහ මධ්‍යම පරිසර අධිකාරිය විසින්, ව්‍යාපෘතියක් සම්බන්ධ තොරතුරු හා අධ්‍යාපනික වැඩසටහන් පැවැත්වීම කළ යුතු ලෙස ව්‍යාපෘති ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ආයතන හා ව්‍යාපෘති අනුමත කරන ආයතන සහ ව්‍යාපෘති යෝජකයන් බැඳීමකට යටත් නොකිරීම නිසා උද්ගත වන ගැටලුවකි. බොහෝ අවස්ථාවලදී

370. එම, පි. 8.
371. ආර්ථික සහයෝගීතාව හා සංවර්ධනය පිළිබඳ සංවිධානය, සංවර්ධන සහකාර කමිටුව, 'ගයිඩ්ලයින්ස් ෆෝ ඒඩ් විජ්ට්ස් ඔෆ් ඉන්වොලන්ටරි ඩිස්ප්ලේස්මන්ට් ඇන්ඩ් රිසෙට්ලිමන්ට් ඉන් ඩිවලොප්මන්ට් ප්‍රොජෙක්ට්ස්' / සංවර්ධන ව්‍යාපෘතිවලදී සිදු කෙරෙන ස්වේච්ඡා නොවන නැවත පදිංචි කිරීම් පිළිබඳව ආධාර ආයතන සඳහා වූ මාර්ගෝපදේශ [Guidelines for Aid Agencies on Involuntary Displacement and Resettlement in Development Projects], <https://www.oecd.org/dac/environment-development/1887708.pdf> [අවසන් පිවිසුම 2020 නොවැම්බර් 30], පි. 10.
372. ශ්‍රී ලංකා රජය, කොළඹ සැකැස්මේ දුම්රිය ව්‍යාපෘතිය: නැවත පදිංචි කිරීමේ කාර්ය සැලැස්ම, 2018 ජූලි 20, https://www.jica.go.jp/english/our_work/social_environmental/id/asia/south/srilanka/c8h0vm0000ad5d0w-att/c8h0vm0000d40mux.pdf [අවසන් පිවිසුම 2021 පෙබරවාරි 10]; ශ්‍රී ලංකා රජය, ශ්‍රේණිවර්ක් ඩිවලොප්මන්ට් ඇන්ඩ් ඉන්ෆ්‍රාස්ට්‍රක්චර් ආයතන සහිත ට්‍රැන්ස්පාරිට් පබ්ලික් ප්‍රයිවට් පාර්ට්නර්ෂිප්ස්/රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරිත්වයන්ට සහාය වීම සඳහා වූ කාර්ය රාමු සංවර්ධනය හා යටිතලපහසුකම් සඳහා මූල්‍ය සම්පාදනය [Framework Development and Infrastructure Financing to Support Public Private Partnerships], 2018 ජූලි, <http://documents1.worldbank.org/curated/en/217371525338067142/pdf/SFG4316-RP-REVISED-PUBLIC-disclosed-7-24-18.pdf> [අවසන් පිවිසුම 2021 පෙබරවාරි 10].
373. ඉරෝම් පෙරේරා මහත්මිය සමග පැවැත්වූ සම්මුඛ සාකච්ඡාව, ඉහත 343 සටහන සඳහා වාචික මතකා සමග පැවැත්වූ සම්මුඛ සාකච්ඡාව, ඉහත 195 සටහන.

දේශීය භාෂාවලින් තොරතුරු බෙදාහැරීම සිදු වන්නේ ව්‍යාපෘති සැලසුම් කිරීම සම්පූර්ණ වීමෙන් අනතුරුව විය ක්‍රියාත්මක කිරීමට ඉතා ආසන්න වූ විට ය.³⁷⁴

ශ්‍රී ලංකාවේ සිවිල් සමාජය විසින් හිරත වන එක් ප්‍රධානතම භූමිකාවක් වන්නේ බලපෑමට ලක් වන ප්‍රජාවන් සවිබල ගැන්වීම උදෙසා තොරතුරු ව්‍යාප්ත කිරීමට පහසුකම් සැලසීමයි. වන්දි හා අනෙකුත් හිමිකම් ස්ථාපිත කිරීම වෙනුවෙන් සාමාන්‍ය ජනතාවට පොදුවේ නොමැති තාක්ෂණික දැනුමක් අවශ්‍ය වේ. යෝජිත ව්‍යාපෘති සම්බන්ධයෙන් තොරතුරු හා දැනුවත් කිරීමේ වැඩසටහන් පැවැත්වීම තුළින් සිවිල් සමාජ සංවිධාන විසින් බලපෑමට ලක් වන ප්‍රජාවන්ට සහාය වීම සඳහා

ප්‍රයත්න දරා ඇත. ප්‍රජා නායකයන් තෝරාගෙන ඔවුන්ගේ ගැටලු හා දුක්ගැනවිලි විසඳීම උදෙසා ඔවුන්ගේ අයිතිවාසිකම් හා අදාළ යාන්ත්‍රණයන් පිළිබඳව ඔවුන් දැනුවත් කිරීම ඊට ඇතුළත් වේ. ඉඩම් අත්පත් කරගැනීමේ ක්‍රමවේදය සහ ඉඩම් විගෘහණ අයිතිය හා අවශ්‍යතා සනාථ කිරීම සඳහා බලපෑමට ලක් වන ප්‍රජාවන් අතර හිමිකම් ඉදිරිපත් කිරීම පිළිබඳ මූලික තොරතුරු ඇතුළත් අත්පොත් බෙදාහැරීම සඳහාද සිවිල් සමාජ සංවිධාන කටයුතු කර තිබේ. තාක්ෂණික තොරතුරු සරල කරමින් ඒවා බලපෑමට ලක් වන ප්‍රජාවන්ට වඩා පහසුවෙන් ලබාගත හැකි පරිදි දේශීය භාෂාවලින් වම තොරතුරු ලබා දීමට සිවිල් සමාජයට හැකියාව ඇත.

374. එම.

ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව, ප්‍රොකියුර්මන්ට් කැපැපිටි ඇසෙස්මන්ට් - ශ්‍රී ලංකා: හෙල්ත් සිස්ටම් එන්හැන්ස්මන්ට් ප්‍රොජෙක්ට්/ප්‍රසම්පාදන ධාරිතා තක්සේරුව - ශ්‍රී ලංකාව: සෞඛ්‍ය පද්ධතිය වැඩිදියුණු කිරීමේ ව්‍යාපෘතිය [Procurement Capacity Assessment – Sri Lanka: Health System Enhancement Project], <https://www.adb.org/sites/default/files/linked-documents/51107-002-sd-02.pdf> [අවසන් පිටිසුම 2021 පෙබරවාරි 24].

ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව, ප්‍රොකියුර්මන්ට් රෙගියුලේෂන්ස් ෆෝ ඒඩ්ඩ් බරෝවර්ස්/ආසියානු සංවර්ධන බැංකුවේ ණය ගැනුම්කරුවන් සඳහා වූ ප්‍රසම්පාදන රෙගියුලාසි [Procurement Regulations for ADB Borrowers], <https://www.adb.org/sites/default/files/procurement-regulations-ADB-borrowers.pdf> [අවසන් පිටිසුම 2020 නොවැම්බර් 18].

ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව, එන්වයරන්මන්ට් ඇසෙස්මන්ට් ගයිඩ්ලයින්ස්/පාරිසරික තක්සේරු මාර්ගෝපදේශ [Environment Assessment Guidelines], 2003, <https://www.adb.org/sites/default/files/institutional-document/32635/files/environmental-assessment-guidelines.pdf> [අවසන් පිටිසුම 2021 ජනවාරි 27].

ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව, හැන්ඩ්බුක් ඔන් රිසෙට්ලිමන්ට්: අ ගයිඩ් ටු ගුඩ් ප්‍රැක්ටිස්/නැවත පදිංචි කිරීම් පිළිබඳ අත්පොත: මනා පරිවෘත්ත මගපෙන්වීමක් [Handbook on Resettlement: A Guide to Good Practice], 1998, <https://www.adb.org/sites/default/files/institutional-document/32259/handbook-resettlement.pdf> [අවසන් පිටිසුම 2021 ජනවාරි 21].

ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව, ඉන්වොලන්ටරි රිසෙට්ලිමන්ට් සේග්‍රැන්ට්ස්: අ ප්ලෑන් අන්ඩ් ඉම්ප්ලිමන්ටේෂන් ගුඩ් ප්‍රැක්ටිස් සෝර්ස්බුක්/ස්වේච්ඡා නොවන නැවත පදිංචි කිරීමේ සුරැකිතාවන්: සැලසුම්කරණය හා ක්‍රියාත්මක කිරීමේ නිසි පිළිවෙත් මූලාශ්‍ර පොතක් [Involuntary Resettlement Safeguards: A Planning and Implementation Good Practice Sourcebook], 2021 නොවැම්බර්, <https://www.adb.org/sites/default/files/institutional-document/32827/files/ir-good-practices-sourcebook-draft.pdf> [අවසන් පිටිසුම 2021 ජනවාරි 21].

හවති ෆෝන්සේකා, ලීගල් අන්ඩ් පොලිසි ඉම්ප්ලිකේෂන්ස් ඔෆ් රිසන්ට් ලැන්ඩ් ඇක්විසිෂන්ස්, එවික්ෂන්ස් අන්ඩ් රිලේටිව් ඉෂුස් ඉන් ශ්‍රී ලංකා/ශ්‍රී ලංකාවේ මෑතකාලීන ඉඩම් අත්පත් කරගැනීම්, පුද්ගලයන් ඉවත් කිරීම් හා අදාළ වෙනත් ගැටලු, 2014 නොවැම්බර්, විකල්ප ප්‍රතිපත්ති කේන්ද්‍රය, <https://www.cpalanka.org/legal-and-policy-implications-of-recent-land-acquisitions-evictions-and-related-issues-in-sri-lanka> [අවසන් පිටිසුම 2021 ජනවාරි 27].

එරික් ජේ. ඩෝයර්, ඩේවිඩ් එම්. වැන් ස්ලයික්, ජුආන් ඩී. රොජර්ස්, ඇන් එම්පිරිකල් එක්සැම්ප්ලන් ඔෆ් පබ්ලික් ඉන්වෝල්ව්මන්ට් ඉන් පබ්ලික්-ප්‍රයිවට් පාර්ට්නර්ෂිප්ස්: ක්වොලිෆයින්ග් ඩ් ඩෙහිෆිට්ස් ඔෆ් පබ්ලික් ඉන්වෝල්ව්මන්ට් ඉන් පීපීපීස්/රාජ්‍ය-පෞද්ගලික හවුල්කාරිත්වයන්හිදී පොදුජන සහභාගිත්වය පිළිබඳ ආනුභවික විමර්ශනයක්: රාජ්‍ය-පෞද්ගලිකත්ව හවුල්කාරිත්වයන්හි පොදුජන සහභාගිත්වයේ ප්‍රතිලාභ පිරික්සා බැලීම [An Empirical Examination of Public Involvement in Public-Private Partnerships: Qualifying the Benefits of Public Involvement in PPPs], 2015 මැයි 22, <https://academic.oup.com/jpart/article-abstract/26/1/45/2614457?redirectedFrom=fulltext>, [අවසන් පිටිසුම 06 නොවැම්බර් 2020].

කැඩපන්-ඇන්ටෝනියෝ, මයිරිස් ටී., පාර්ටිසිපේෂන් ඔෆ් සිවිල් සොසයිටි ඉන් පබ්ලික් ප්‍රොකුර්මන්ට්: කේස් ස්ටඩීස් ග්‍රොම් ද ෆිලිපීන්ස්/රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදනයන්හිදී සිවිල් සමාජ සහභාගිත්වය: පිලිපීනයෙන් ලබාගත් කේෂ්ත්‍ර අධ්‍යයන [Participation of Civil Society In Public Procurement: Case Studies From The Philippines], රාජ්‍ය කොන්ත්‍රාත් හිති ජර්නලය, 2007 ගිම්හාන, වෙළුම 36, අංකය 4, https://www.jstor.org/stable/25755429?seq=1#metadata_info_tab_contents, පි. 629-665, [අවසන් පිවිසුම 18 නොවැම්බර් 2020].

චීන බැංකු නියාමන කොමිසම, ග්‍රීන් ක්‍රෙඩිට් ගයිඩ්ලයින්ස්/හරිත ණය මාර්ගෝපදේශ [Green Credit Guidelines], 2012 fmnrd් 24" http://www.cbrc.gov.cn/EngdocView.do?docID=3CE646AB629B46B9B533B1D8D9FF_8C4A [අවසන් පිවිසුම 2021 ජනවාරි 27].

චයිනා එක්ස්පෝර්ට් ඇන්ඩ් ඉම්පෝර්ට් බෑන්ක්, ගයිඩ්ලයින්ස් ෆෝ එන්වයරන්මන්ටල් ඇන්ඩ් සෝෂල් ඉම්පැක්ට් ඇසෙස්මන්ට්ස් ඔෆ් ද චයිනා එක්ස්පෝර්ට් ඇන්ඩ් ඉම්පෝර්ට් බෑන්ක්ස් ලෝන් ප්‍රොජෙක්ට්ස්/චයිනා එක්ස්පෝර්ට් ඇන්ඩ් ඉම්පෝර්ට් බැංකුවේ ණය ව්‍යාපෘතිවලට අදාළ පාරිසරික හා සමාජයීය බලපෑම් තක්සේරුකරණයන්ට අදාළ මාර්ගෝපදේශ [Guidelines for Environmental and Social Impact Assessments of the China Export and Import Bank's Loan Projects], 2007, <https://archive.internationalrivers.org/resources/guidelines-for-environmental-and-social-impact-assessments-of-the-china-export-and-import> [අවසන් පිවිසුම 2021 ජනවාරි 27].

ඩී. සී. කොඩිතුවක්කු, ද එන්වයරන්මන්ටල් ඉම්පැක්ට් ඇසෙස්මන්ට් ප්‍රොසෙස් ඉන් ශ්‍රී ලංකා/ශ්‍රී ලංකාවේ පාරිසරික බලපෑම් තක්සේරු ක්‍රියාවලිය <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.517.2352&rep=rep1&type=pdf> [අවසන් පිවිසුම 2021 ජනවාරි 21].

ජනලේඛන හා සංඛ්‍යාලේඛන දෙපාර්තමේන්තුව, පොපියුලේෂන් රේබල්ස් - සෙන්සස් පොපියුලේෂන් ඇන්ඩ් හවුසින්/ජනගහන වගු - ජනගහන හා නිවාස සංඛ්‍යාලේඛන [Population Tables – Census of Population and Housing], 2012, <http://www.statistics.gov.lk/pophousat/cph2011/pages/activities/reports/finalreport/population/finalpopulation.pdf>, [අවසන් පිවිසුම 2020 පෙබරවාරි 20].

මහවැලි සංවර්ධන හා පරිසර අමාත්‍යාංශයේ පාරිසරික පද්ධති සංරක්ෂණ හා කළමනාකරණ ව්‍යාපෘතිය සඳහා වූ පාරිසරික තක්සේරුකරණය සහ කළමනාකරණ රාමුව, තිරසාර සංවර්ධන හා වනජීවී අමාත්‍යාංශය, වන සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව, වනජීවී සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව, ශ්‍රී ලංකාවල 2016 ජනවාරි, <https://www.escamp.lk/wp-content/uploads/2017/11/ESCAMP-Environmental-Assessment-and-Management-Framework-1.pdf> [අවසන් පිවිසුම 2020 නොවැම්බර් 13].

ඉන්ටර්නැෂනල් ඇසෝසියේෂන් ඔෆ් ඉම්පැක්ට් ඇසෙස්මන්ට්, වටී ඊස් ඉම්පැක්ට් ඇසෙස්මන්ට්?/බලපෑම් තක්සේරුව යනු කුමක්ද? [What is Impact Assessment?] https://www.iaia.org/uploads/pdf/What_is_IA_web.pdf [අවසන් පිවිසුම 2020 නොවැම්බර් 13].

බලපෑම් තක්සේරුව සඳහා වූ ජාත්‍යන්තර සංවිධානය, ඊඅයිඊ ෆලෝ-අප් ඉන්ටර්නැෂනල් බෙස්ට් ප්‍රැක්ටිස් ප්‍රින්සිපල්ස්/පාරිසරික බලපෑම් තක්සේරුකරණ පසු විපරම් සඳහා වූ ජාත්‍යන්තර මට්ටමේ හොඳම මූලධර්ම [EIA Follow-up International Best Practice Principles], 2007 ජූලි, https://www.iaia.org/uploads/pdf/SP6_1.pdf [අවසන් පිවිසුම 2020 නොවැම්බර් 13].

ප්‍රතිසංස්කරණය සහ සංවර්ධනය සඳහා වූ ජාත්‍යන්තර බැංකුව, බෙන්ච්මාර්කිං පබ්ලික් ප්‍රොකුර්මන්ට්/රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදන මිනුම්ගත කිරීම් නිරීක්ෂණය [Benchmarking Public Procurement], 2017, <http://documents1.worldbank.org/curated/en/121001523554026106/Benchmarking-Public-Procurement-2017-Assessing-Public-Procurement-Regulatory-Systems-in-180-Economies.pdf> [අවසන් පිවිසුම 18 නොවැම්බර් 2020].

ප්‍රතිසංස්කරණ හා සංවර්ධනය සඳහා ජාත්‍යන්තර බැංකුව/ලෝක බැංකුව හා ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය සංස්ථාව, පොලිසි ගයිඩ්ලයින්ස් ෆෝ මැනේජින් අන්සොලියුෂන්ස් ප්‍රොජෙක්ට්ස් ඉන් ඉන්ෆ්‍රාස්ට්‍රක්චර් ප්‍රොජෙක්ට්ස් - වොලියුම් II: ගයිඩ්ලයින්ස් ෆෝ ද ඩිවෙලොප්මන්ට් ඔෆ් අ පොලිසි ෆෝ මැනේජින් අන්සොලියුෂන්ස් ප්‍රොජෙක්ට්ස්/යටිතල පහසුකම් ව්‍යාපෘතිවලදී වෙන්ඩර්

කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කෙරෙන ව්‍යාපෘති යෝජනා කළමනාකරණය කිරීම සඳහා මාර්ගෝපදේශ - II වෙළුම: යටිතල පහසුකම් ව්‍යාපෘතිවලදී ටෙන්ඩර් කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කෙරෙන ව්‍යාපෘති යෝජනා කළමනාකරණය කිරීම සඳහා ප්‍රතිපත්තියක් සකස් කිරීමට මාර්ගෝපදේශන [Policy Guidelines For Managing Unsolicited Proposals in Infrastructure Projects – Volume II Guidelines for the Development of a Policy for Managing Unsolicited Proposals in Infrastructure Projects], 2018, https://ppp.worldbank.org/public-private-partnership/sites/ppp.worldbank.org/files/documents/UnsolicitedProposals_Volume2_Guidelines_WEB%20%281%29.pdf, [අවසන් පිටිසුම 18 පෙබරවාරි 2021].

ප්‍රතිසංස්කරණ හා සංවර්ධනය සඳහා ජාත්‍යන්තර බැංකුව/ලෝක බැංකුව හා ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය සංස්ථාව, පොලිසි ගයිඩ්ලයින්ස් ෆෝ මැනේජින් අන්සොලිසිට්ඩ් ප්‍රොපෝසල්ස් ඉන් ඉන්ෆ්‍රාස්ට්‍රක්චර් ප්‍රොජෙක්ට්ස්/යටිතල පහසුකම් ව්‍යාපෘතිවලදී ටෙන්ඩර් කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කෙරෙන ව්‍යාපෘති යෝජනා කළමනාකරණය කිරීම සඳහා ප්‍රතිපත්තිය මාර්ගෝපදේශ [Policy Guidelines For Managing Unsolicited Proposals in Infrastructure Projects], 2018, <https://ppp.worldbank.org/public-private-partnership/library/policy-guidelines-managing-unsolicited-proposals-infrastructure-projects> [අවසන් පිටිසුම 18 නොවැම්බර් 2020].

ෆෝර්ස්ඩ් චිච්කන්ස් ඉන් කලම්බු: හයි-රයිස් ලිවින්/කොලම්බු ආශ්‍රිත බලහත්කාර පළවා හැරීම්: ඉහළ ගොඩනැගිලිවල ජීවත් වීම [Forced Evictions in Colombo: High-rise Living], මැයි 2015, <https://www.cpalanka.org/wp-content/uploads/2015/05/High-rise-living-report-FINAL.pdf> [අවසන් පිටිසුම 2021 ජනවාරි 21].

ඉරෝම් පෙරේරා, ලැන්ඩ් ඇක්විසිෂන්ස් ෆෝ පබ්ලික් පර්පස් ඉන් පෝස්ට්-වෝ ශ්‍රී ලංකා/පශ්චාත් යුධ ශ්‍රී ලංකාවෙහි පොදු අරමුණු වෙනුවෙන් ඉඩම් අත්පත් කරගැනීම් [Land Acquisitions for Public Purpose in Post-War Sri Lanka], ලෝ ඇන්ඩ් සොසයිටි ට්‍රස්ට්, 2020, <https://lstlanka.org/images/publications/reports/Land%20Acquisitions%20for%20a%20Public%20Purpose%20in%20Post-War%20Sri%20Lanka.pdf> [අවසන් පිටිසුම 2021 ජනවාරි 21].

ජපාන ජාත්‍යන්තර සහයෝගිතා නියෝජිතායතනය, 2010 අප්‍රේල්, ගයිඩ්ලයින්ස් ෆෝ එන්වයරන්මන්ටල් ඇන්ඩ් සෝෂල් කන්සිඩරේෂන්ස් / පාරිසරිකමය හා සමාජීය වශයෙන් සලකා බැලිය යුතු කරුණු [Guidelines for Environmental and Social Considerations' [JICA Guidelines'], 2010 අප්‍රේල්, https://www.jica.go.jp/english/our_work/social_environmental/guideline/pdf/guideline100326.pdf [අවසන් පිටිසුම 2021 ජනවාරි 27].

ජපාන ජාත්‍යන්තර සහයෝගිතා නියෝජිතායතනය, 'ගයිඩ්ලයින්ස් ෆෝ ප්‍රොකුර්මන්ට් අන්ඩර් ඕඩීචී ලෝන්ස්' / ජපාන ජාත්‍යන්තර සහයෝගිතා ණය යටතේ සිදු කෙරෙන ප්‍රසම්පාදන සඳහා මාර්ගෝපදේශ, [Guidelines for Procurement under Japanese ODA Loans], https://www.jica.go.jp/english/our_work/types_of_assistance/oda_loans/oda_op_info/guide/handbooks/c8h0vm0000aoux8-att/201204_chapter2_en.pdf [අවසන් පිටිසුම 18 නොවැම්බර් 2020]

ජපාන ජාත්‍යන්තර සහයෝගිතා ඒජන්සිය, 'ස්ටඩි ඔන් පබ්ලික් ප්‍රොකුර්මන්ට් සිස්ටම්ස් ඇන්ඩ් කැපැසිටි ඉන් සවුත් ආසියාන් කන්ට්‍රිස්, ගයිනල් රපෝර්ට්' / දකුණු ආසියානු රටවල රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදන පද්ධති හා ශක්‍යතා හැඳුරුම : අවසන් වාර්තාව [Study on Public Procurement Systems and Capacity in South Asian Countries, Final Report], 2013, http://open_jicareport.jica.go.jp/pdf/12087599.pdf [අවසන් පිටිසුම 16 නොවැම්බර් 2020].

ජයන්ත පෙරේරා, අමරසිංහ ගමආනිගේ සහ චම්ප්‍රේ චීරක්කොඩි, වැලෙන්ජස් ඉන් ඉම්ප්ලිමෙන්ටින් බෙස්ට් ප්‍රැක්ටිසස් ඉන් ඉන්වොලන්ටරි රිසෙට්ලිමන්ට්: අ කේස් ස්ටඩි ඉන් ශ්‍රී ලංකා/ස්වේච්ඡා නොවන නැවත පදිංචි කිරීම්වලදී හොඳම පරිචයන් ක්‍රියාත්මක කිරීමේ අභියෝග: ශ්‍රී ලංකාව ආශ්‍රිත සිද්ධි අධ්‍යයනයක්, ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව, 2016, <https://www.adb.org/sites/default/files/publication/218976/best-practices-resettlement-sri.pdf> [අවසන් පිටිසුම 2021 ජනවාරි 21].

පිනේන්ද්‍ර ගෝමස්, වටිස් හැප්පින් ඇට් මවුන්ට් ලැවිනියා බීච්?/ගල්කිස්ස මුහුදු තීරයේ සිදු වන්නේ කුමක්ද? [What's happening at Mount Lavinia Beach?], 2020 අප්‍රේල් 26, ද සන්ඩේ මෝර්නිං, <https://www.themorning.lk/whats-happening-at-mount-lavinia-beach> [අවසන් පිටිසුම 2020 මාර්තු 05].

කෙටිත් එස්. හැනා, එන්වයරන්මන්ටල් ඉම්පැක්ට් ඇසෙස්මන්ට්: ප්‍රෝසෙස්, සෙට්ටින්ග් ඇන්ඩ් එෆිකැසි/පාර්සරික බලපෑම් තක්සේරුව: ක්‍රියාවලිය, සැකැස්ම හා සවිලදායීතාව [Environmental Impact Assessment: Process, Setting and Efficacy], එන්වයරන්මන්ටල් ඉම්පැක්ට් ඇසෙස්මන්ට්: ප්‍රැක්ටිස් ඇන්ඩ් පාර්ටිසිපේෂන්/පාර්සරික බලපෑම් තක්සේරුව: භාවිතය හා සහභාගීත්වය [Environmental Impact Assessment: Practice and Participation], 2009, ඔක්ස්පර්ඩ් යුනිවර්සිටි ප්‍රෙස්, දෙවන අනුවාදය, පි. 10.

ටී. යැංග්, දි එම්පැක්ට් ඔෆ් ද එන්වයරන්මන්ටල් ඉම්පැක්ට් ඇසෙස්මන්ට් ඩියුටි ඇස් අ ග්ලෝබල් නෝර්ම් ඇන්ඩ් ප්‍රින්සිපල් ඔෆ් ලෝ/පාර්සරික බලපෑම් තක්සේරුකරණ රාජකාරිය ගෝලීය නියාම ධර්මයක් හා නෛතික මූලධර්මයක් ලෙස නැගී ඒම [The Emergence of the Environmental Impact Assessment Duty as a Global Norm and General Principle of Law], 70 නැස්ටිංග්ස් ලෝ ජර්නල් 527, 2019.

එල් ඕ සී සමූහය, එක්සිම් බෑන්ක් ඔෆ් ඉන්දියා, ප්‍රොකුර්මන්ට් අන්ඩර් ජීඑෆයි සපෝර්ටඩ් ලයින්ස් ඔෆ් ක්‍රෙඩිට් - ඩුස් ඇන් ඩෝන්ට්ස් ෆෝ ප්‍රොකුර්මන්ට්/ඉන්දියා රජය විසින් ලබා දෙන ණය යටතේ ප්‍රසම්පාදන සිදු කිරීම - ප්‍රසම්පාදනයන්හිදී කළ යුතු හා නොකළ යුතු දේ [Procurement under GOI Supported Lines of Credit (LOCs) – Dos and Don'ts for Procurement], <https://www.eximbankindia.in/assets/pdf/loc/2017/Dos%20and%20Donts%20for%20Procurement%20under%20LOCs.pdf>, [අවසන් පිටිසුම 2020 නොවැම්බර් 18].

ඉන්දියාවේ මුදල් අමාත්‍යාංශය, 'ගයිඩ්ලයින්ස් ඔන් ලයින්ස් ඔෆ් ක්‍රෙඩිට් එක්ස්ටෙන්ඩ්ඩ් බයි ද ගවර්න්මන්ට් ඔෆ් ඉන්දියා ටු වේරියස් කන්ට්‍රිස් අන්ඩර් ද ඉන්ඩියන් ඩිවෙලොප්මන්ට් ඇන්ඩ් ඉකොනොමික් අසිස්ටන්ස් ස්කීම් (IDEAS)/ ඉන්දියානු සංවර්ධන හා ආර්ථික උපකාරක යෝජනා ක්‍රමය යටතේ ඉන්දියානු රජය විසින් විවිධ රටවලට ණය ලබා දීම පිළිබඳ මාර්ගෝපදේශ [Guidelines on Lines of Credit extended by the Government of India to various countries under the Indian Development and Economic Assistance Scheme (IDEAS)], <https://www.eximbankindia.in/assets/pdf/loc/GOI-Guidelines-on-LOC.pdf> [අවසන් පිටිසුම 20 පෙබරවාරි 2020].

මුදල් අමාත්‍යාංශය, ඇනුවල් රිපෝර්ට්/වාර්ෂික වාර්තාව [Annual Report], 2013, <https://www.treasury.gov.lk/documents/publications/annualReports/2013/2013.pdf>, [අවසන් පිටිසුම 20 පෙබරවාරි 2020].

මුදල් අමාත්‍යාංශය, ඇනුවල් රිපෝර්ට්/වාර්ෂික වාර්තාව [Annual Report], 2019, <https://www.treasury.gov.lk/documents/publications/annualReports/2013/2013.pdf>, [අවසන් පිටිසුම 20 පෙබරවාරි 2020].

මුදල් අමාත්‍යාංශය, ගයිඩ් ටු ප්‍රොජෙක්ට් මැනේජ්මන්ට් ඇන්ඩ් කන්ට්‍රැක්ට් මැනේජ්මන්ට් ෆෝ ඉන්ෆ්‍රාස්ට්‍රක්චර් ඩිවෙලොප්මන්ට් ප්‍රොජෙක්ට්ස් (වර්ක්ස්) ඉම්ප්ලිමේන්ට්ඩ් බයි ද ගවර්න්මන්ට් ඔෆ් ශ්‍රී ලංකා/ශ්‍රී ලංකා රජය විසින් ක්‍රියාත්මක කරනු ලැබෙන යටිතලපහසුකම් සංවර්ධන ව්‍යාපෘති (වැඩ) සඳහා වූ ව්‍යාපෘති කළමනාකරණ හා කොන්ත්‍රාත් කළමනාකරණ මාර්ගෝපදේශ [Guide to Project Management and Contract Management for Infrastrucwure Development Projects (Works) implemented by the Government of Sri Lanka], 2017, <http://122.255.3.82/documents/10181/369961/Final-GPMCM.pdf/eb399e7f-a1cf-42cd-bfb1-9cb5003c77de> [අවසන් පිටිසුම 16 නොවැම්බර් 2020].

මුදල් අමාත්‍යාංශය, ගයිඩ්ලයින්ස් ඔන් ගවර්න්මන්ට් ටෙන්ඩර් ප්‍රොසීජර් - පාර්ට් II - රෙෆරන්ස් 237/රජයේ ටෙන්ඩර් පටිපාටිය පිළිබඳ මාර්ගෝපදේශ - II කොටස - 237 සමුදායේ [Guidelines on Government Tender Procedure - Part II' - Reference 237], Ministry of Finance, 'Guidelines on Government Tender Procedure - Part II' - Reference 237, <http://oldportal.treasury.gov.lk/documents/57687/174939/Part+II+Private+Sector+Infrastructure+Projects.pdf/0ae4613e-8fd3-4639-b032-b8e9111bb71d> [අවසන් පිටිසුම 13 නොවැම්බර් 2020].

එන්. ගොඩමුත්තේ, ඩිවෙලොප්මන්ට් ඇන්ඩ් ඩිස්ප්ලේස්මන්ට්: නැෂනල් ඉන්වොලන්ටර් රිසෙට්ලේෂන්ට් පොලිසි (එන්අයිආර්පී) ඉන් ප්‍රැක්ටිස්/සංවර්ධනය හා අවතැන් වීම : ජාතික ස්ථේච්ඡා නොවන නැවත පදිංචි කිරීමේ ප්‍රතිපත්තියේ ක්‍රියාත්මක ස්වරූපය [Development and displacement: නා අවතැන් වීම : ජාතික ස්ථේච්ඡා නොවන නැවත පදිංචි කිරීමේ ප්‍රතිපත්තියේ ක්‍රියාත්මක ස්වරූපය]

the national involuntary resettlement policy (NIRP) in practice], 33/36 ශ්‍රී ලංකා ජර්නල් ඔෆ් සෝෂල් සයන්සස් 37, <https://sljss.sljol.info/article/10.4038/sljss.v35i1-2.7351/galley/5689/download> [අවසන් පිවිසුම 2021 මාර්තු 05].

ඉදිකිරීම් පිළිබඳ ජාතික ප්‍රතිපත්තිය, [https://www.cida.gov.lk/newsevents/272\)%20NATIONAL%20POLICY%20ON%20CONSTRUCTION%20ENGLISH.pdf](https://www.cida.gov.lk/newsevents/272)%20NATIONAL%20POLICY%20ON%20CONSTRUCTION%20ENGLISH.pdf) [අවසන් පිවිසුම 24 ජනවාරි 2020].

ජාතික ප්‍රසම්පාදන නියෝජ්‍යායතනය, කන්සල්ටින් සර්විසස් මැනුවල් 2007/උපදේශන සේවා අත්පොත 2007 [Consulting Services Manual 2007], <https://www.treasury.gov.lk/documents/procurement/ConsultingServicesManualNovember2007.pdf> [අවසන් පිවිසුම 2020 නොවැම්බර් 13].

ජාතික ප්‍රසම්පාදන නියෝජ්‍යායතනය, ප්‍රොකුර්මන්ට් ගයිඩ්ලයින්ස් 2006/2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ [Procurement Guidelines 2006], http://122.255.3.82/documents/57687/174939/ProcurementGuidelines2006_amded12June.pdf/4417f549-2a8d-45d1-b3a6-0560db79a87f [අවසන් පිවිසුම 13 නොවැම්බර් 2020].

ජාතික ප්‍රසම්පාදන නියෝජ්‍යායතනය, ප්‍රොකුර්මන්ට් ගයිඩ්ලයින්ස් ෆෝ ද සිලෙක්ෂන් ඇන්ඩ් එම්ප්ලොයිමන්ට් ඔෆ් කන්සල්ටන්ට්ස් 2007/උපදේශකයින් තෝරාගැනීම හා පත් කිරීම සඳහා වූ ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ [Procurement Guidelines for the Selection and Employment of Consultants 2007], https://www.treasury.gov.lk/documents/procurement/CONSULTANT_GUIDELINE_AUGUST_2007R1.pdf [අවසන් පිවිසුම 2020 නොවැම්බර් 13].

ජාතික ප්‍රසම්පාදන නියෝජ්‍යායතනය, ප්‍රොකුර්මන්ට් මැනුවල් 2006/ප්‍රසම්පාදන අත්පොත 2006 [Procurement Guidelines 2006], http://122.255.3.82/documents/57687/174939/ProcurementGuidelines2006_amded12June.pdf/4417f549-2a8d-45d1-b3a6-0560db79a87f [අවසන් පිවිසුම 13 නොවැම්බර් 2020].

ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිසම, ඇනුවල් රිපෝට් - 2017/වාර්ෂික වාර්තාව - 2017 [Annual Report – 2017], <https://www.nprocom.gov.lk/web/images/pdf/annual2018/Ann2017/Annual-Report-2017-E.pdf> [අවසන් පිවිසුම 18 නොවැම්බර් 2020].

ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිසම, ඇනුවල් රිපෝට් - 2018/වාර්ෂික වාර්තාව - 2018 [Annual Report] <http://www.nprocom.gov.lk/web/images/pdf/annual2018/NPC-Annual-Report-2018-E.pdf> [අවසන් පිවිසුම 2021 පෙබරවාරි 18].

ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිසම, ප්‍රොකුර්මන්ට් ගයිඩ්ලයින්ස් - 2019/ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ - 2019 [Procurement Guidelines - 2019], https://www.nprocom.gov.lk/web/images/pdf/notice/2144-68_E.pdf [අවසන් පිවිසුම 18 නොවැම්බර් 2020].

ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිසම, ප්‍රොකුර්මන්ට් මැනුවල් 2018/ ප්‍රසම්පාදන අත්පොත 2018 [Procurement Manual - 2018], https://www.nprocom.gov.lk/web/images/pdf/FINAL_Procurement_Manual_for_Goods_Works_Services_and_I_S_Final_10_04_2018.pdf [අවසන් පිවිසුම 2020 නොවැම්බර් 18].

ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිසම, ස්ට්‍රැටේජික් ප්ලෑන් 2019-2021/උපායමාර්ගික සැලැස්ම 2019-2021 [Strategic Plan 2019-2021], 2019, <https://www.nprocom.gov.lk/web/images/pdf/ActionPlan/stratplannpc.pdf> [අවසන් පිවිසුම 18 නොවැම්බර් 2020].

ආර්ථික සහජීවනය හා සංවර්ධනය සඳහා සංවිධානය, ගෙට්ට් ඉන්ෆ්‍රාස්ට්‍රක්චර් රයිට්: ද ටෙන් කී ගවර්නන්ස් චැලෙන්ජස් ඇන්ඩ් පොලිසි ඔප්ෂන්ස්/යටිතලපහසුකම් නිවැරදිව: ප්‍රමුඛ පාලන අභියෝග දහය හා ප්‍රතිපත්තිමය විකල්ප [Getting Infrastructure Right: the ten key governance challenges and policy options], 2016, <https://www.oecd.org/gov/getting-infrastructure-right.pdf> , [අවසන් පිවිසුම 15 පෙබරවාරි 2021].

ආර්ථික සහජීවනය හා සංවර්ධනය සඳහා සංවිධානය, රෙකමන්ඩේෂන් ඔෆ් ද කවුන්සිල් ඔෆ් පබ්ලික් ප්‍රොකුර්මන්ට්, 2015, <https://www.oecd.org/gov/public-procurement/OECD-Recommendation-on-Public-Procurement.pdf> [අවසන් පිවිසුම 2020].

පත්‍රලේඛන වැට්ටි, ඉනොවේටිව් ඇප්‍රෝච්ස් ෆෝ ඉන්වොලන්ටරි රිසෙට්ලිමන්ට්: ශ්‍රී ලංකාව වත්වයරන්මන්ට් ඉම්ප්‍රොව්මන්ට් ඇන්ඩ් කම්යුනිටි ඩිවලොප්මන්ට් ප්‍රොජෙක්ට්/ස්ථේච්ඡා නොවන නැවත පදිංචි කිරීම් සඳහා වූ නවෝත්පාදනාත්මක ප්‍රවේශ: ශ්‍රී ලංකා පාරිසරික වැඩිදියුණු කිරීම් හා ප්‍රජා සංවර්ධන ව්‍යාපෘතිය [Innovative Approaches for Involuntary Resettlement: Lunawa Environmental Improvement & Community Development Project], hQtka yeigeÜ", 2009, https://www.preventionweb.net/files/13586_2870alt.pdf [අවසන් පිවිසුම 2021 ජනවාරි 27].

පිලිප් ඩුන් සහ මිෂෙල් රිග්නර්, ද වර්ල්ඩ් බැන්ක්ස් වත්වයරන්මන්ට් ඇන්ඩ් සෝෂල් සේෆ්ගාර්ඩ්ස් ඇන්ඩ් ද ඉවොලූෂන් ඔෆ් ග්ලෝබල් ෆීර්ඩර්/ලෝක බැංකුවේ පාරිසරික හා සමාජ සුරැකිතා විධිවිධාන සහ ගෝලීය පරිපාටියේ විකාසනය [The World Bank's Environmental and Social Safeguards and the evolution of global order], 32 ලිඩන් ජර්නල් ඔෆ් ඉන්ටර්නැෂනල් ලෝ (3 වන නිකුතුව) 537, <https://www.cambridge.org/core/journals/leiden-journal-of-international-law/article/world-banks-environmental-and-social-safeguards-and-the-evolution-of-global-order/DC427637D6911FCF416F03EC375582AF> [අවසන් පිවිසුම 2020 නොවැම්බර් 30].

පියුම්නි රණසිංහ සහ මලිෂා ගුණවර්ධන, ඉම්පැක්ට් ඇන්ඩ් වත්වයරන්මන්ට් ඉම්පැක්ට් ඇසෙස්මන්ට්ස් ඇන්ඩ් ද ටර්මොයිල් ඉන් අවර් කෝස්ට්ස්/පාරිසරික බලපෑම් තක්සේරුකරණයන්හි වැදගත්කම සහ අපේ මුහුදු තීරයන් සම්බන්ධ ආරාමුල් [Impact Assessments and the turmoil in our coasts], 2020 මැයි 13, ඩේලි චීෆ් ටී, <http://www.ft.lk/columns/Importance-of-Environmental-Impact-Assessments-and-the-turmoil-in-our-coasts/4-700089> [අවසන් පිවිසුම 2021 මාර්තු 05].

රාජ්‍ය හා පෞද්ගලික යටිතලපහසුකම් ආයෝජන කළමනාකරණ කේන්ද්‍රය, පෞද්ගලීය ගයිඩ්ලයින්ස් ෆෝ ප්‍රෙලිමිනරි ෆීසිබිලිටි ස්ටඩීස්/ප්‍රාරම්භක සාධන අධ්‍යයන සඳහා වූ පොදු මාර්ගෝපදේශ [General Guidelines for Preliminary Feasibility Studies], 2018, https://www.kdi.re.kr/kdi_eng/kdicenter/general_guidelines_for_pfs.pdf [අවසන් පිවිසුම 2020 දෙසැම්බර් 24].

රාජ්‍ය පෞද්ගලික යටිතලපහසුකම් උපදේශක ආයතනය (Public Private Infrastructure Advisory Facility), අන්සොලිසිට්ඩ් ප්‍රොපෝසල්ස්: ඇන් වික්සෙප්ෂන් ටු ද පබ්ලික් ඉනිෂියේෂන් ඔෆ් ඉන්ෆ්‍රාස්ට්‍රක්චර් ප්‍රොකුර්මන්ට්/ටෙන්ඩර් කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කෙරෙන ව්‍යාපෘති යෝජනා: යටිතලපහසුකම් ප්‍රසම්පාදනයන් ප්‍රසිද්ධියේ ක්‍රියාත්මක කිරීමෙන් බැහැරව කටයුතු කිරීමක් [Unsolicited Proposals: An Exception to the Public Initiation of Infrastructure Procurement], 2014, <https://ppp.worldbank.org/public-private-partnership/library/ppiaf-unsolicited-proposals-%E2%80%93-exception-public-initiation-infrastructure-ppps-analysis-global-trends-and-lessons-learned> [අවසන් පිවිසුම 18 නොවැම්බර් 2020].

2016 අංක 12 දරන තොරතුරු දැනගැනීමේ පනත යටතේ පනවා ඇති රෙගුලාසි, https://www.rti.gov.lk/images/resources/2004-66_E_feb.pdf [අවසන් පිවිසුම 18 නොවැම්බර් 2020].

ඉදිකිරීම් කර්මාන්ත සංවර්ධන අධිකාරි පනත යටතේ පළ කර ඇති රීති හා රෙගුලාසි, [https://www.cida.gov.lk/newsevents/354\)%202057-05_E%20CIDA%20Gazette.pdf](https://www.cida.gov.lk/newsevents/354)%202057-05_E%20CIDA%20Gazette.pdf) https://www.cida.gov.lk/index_en.html [අවසන් පිවිසුම 18 නොවැම්බර් 2020].

ශ්චාරට්ස් ගර්ඩ් යන අය, හව් ස්ට්‍රෝං ඉන්ෆ්‍රාස්ට්‍රක්චර් ගවර්නන්ස් කැන් වන්ඩ් චේස්ට් ඉන් පබ්ලික් ඉන්වෙස්ට්මන්ට්/සවිමන් යටිතලපහසුකම් පාලන ක්‍රමවේද මගින් රාජ්‍ය ආයෝජනයන්හි අපතේ යෑම් අවසන් කළ හැක්කේ කෙසේද? [How Strong Infrastructure Governance Can End Waste in Public Investment], 2020 සැප්තැම්බර්, <https://blogs.imf.org/2020/09/03/how-strong-infrastructure-governance-can-end-waste-in-public-investment/>, [අවසන් පිවිසුම 15 පෙබරවාරි 2021].

තිරසාර සංවර්ධනය සඳහා වූ ජාත්‍යන්තර ආයතනය, වැලියු ලෝ මහී ඉන් ඉන්ෆ්‍රාස්ට්‍රක්චර් ප්‍රොකුර්මන්ට්: ද කොස්ට්ස් ඇන්ඩ් බෙනිෆිට්ස් ඔෆ් වින්වයරන්මන්ටල් ඇන්ඩ් සෝෂල් සේෆ්ගාඩ්ස් ඉන් ඉන්ඩියා/යටිතලපහසුකම් ප්‍රසම්පාදනයන්හිදී මුදලට සමාන වටිනාකම බිහි කිරීම: ඉන්දියාවේ පාරිසරික හා සමාජ සුරැකිතා විධිවිධානවල පිරවැය හා ප්‍රතිලාභ [Value for Money in Infrastructure Procurement: The costs and benefits of environmental and social safeguards in India], 2014 ජනවාරි, www.iisd.org/system/files/publications/value_for_money.pdf [අවසන් පිවිසුම 2020 නොවැම්බර් 06].

චක්සත් ජාතීන්ගේ සංවර්ධන වැඩසටහන, සිටිසන් වින්ගේජ්මන්ට් ඉන් පබ්ලික් සර්විස් ඩිලිවරි, ද ක්‍රිටිකල් රෝල් ඔෆ් පබ්ලික් ඔෆිෂියල්ස්/රාජ්‍ය සේවා ලබා දීමේදී පුරවැසි දායකත්වය, රාජ්‍ය නිලධාරීන් සතු තීරණාත්මක භූමිකාව [Citizen Engagement in Public Service Delivery, The Critical Role of Public Officials], 2016.

යුරෝපය සඳහා වූ චක්සත් ජාතීන්ගේ ආර්ථික කොමිසම, ගයිඩන්ස් ඔන් පබ්ලික් පාර්ටිසිපේෂන් ඉන් වින්වයරන්මන්ටල් ඉම්පැක්ට් අසෙස්මන්ට් ඉන් අ ප්‍රාන්ස්ඩවුන්ඩර් කොන්ටේක්ස්ට්/අන්තර්ජාතික සන්දර්භයක් තුළ පාරිසරික බලපෑම් තක්සේරුකරණය සඳහා මහජන සහභාගිත්වය ලබා ගැනීම පිළිබඳ මගපෙන්වීම [Guidance on Public Participation in Environmental Impact Assessment in a Transboundary Context], 2006, <https://unece.org/DAM/env/documents/2006/eia/ece.mp.eia.7.pdf> [අවසන් පිවිසුම 2021 මාර්තු 05].

වෙර්ටේ රිසර්ච්, ඊ-ගවර්නන්මන්ට් ප්‍රොකුර්මන්ට්/විද්‍යුත්-රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදනය [E-Government Procurement], 2017, <https://www.veriteresearch.org/wp-content/uploads/2018/05/Verite-Research-E-procurement-enabling-business-through-efficient-systems.pdf> [අවසන් පිවිසුම 18 නොවැම්බර් 2020].

වෙර්ටේ රිසර්ච්, ගයිනැන්සින් ඉන්ෆ්‍රාස්ට්‍රක්චර්: ද (නොන්) කන්සේෂනලිටි ඔෆ් කන්සේෂනල් ලෝන්ස්/යටිතලපහසුකම් සඳහා මූල්‍යකරණය: සහනදායී ණයවල (අ)සහනදායී බව [Financing Infrastructure: The (non) Concessionality of Concessional Loans], 2020, <https://www.veriteresearch.org/publication/financing-infrastructure-the-non-concessionality-of-concessional-loans/> [අවසන් පිවිසුම 24 දෙසැම්බර් 2020].

වෙර්ටේ රිසර්ච්, ඔන්ලයින් ප්‍රොඇක්ටිව් ඩිස්ක්ලෝෂර් අන්ඩර් ද ආර්ටීඅයි ඇක්ට් ඉන් ශ්‍රී ලංකා: අ මොනිටරින් ලේම්වර්ක් ඇන්ඩ් බේස්ලයින් අසෙස්මන්ට්/ශ්‍රී ලංකාවේ තොරතුරු දැනගැනීමේ අයිතිවාසිකම් පනත යටතේ අන්තර්ජාලය ඔස්සේ ප්‍රගාමී තොරතුරු හෙළිදරවු කිරීම: නිරීක්ෂණ රාමුවක් හා පාදම් තක්සේරුවක් [Online Proactive Disclosure under the RTI Act in Sri Lanka: A Monitoring Framework and Baseline Assessment], 2018, <https://www.veriteresearch.org/wp-content/uploads/2018/07/Online-Proactive-Disclosure-under-the-RTI-Act-in-Sri-Lanka.pdf> [අවසන් පිවිසුම 2020 නොවැම්බර් 18].

වෙර්ටේ රිසර්ච්, ද නැෂනල් ඉන්වොලන්ටරි රිසෙට්ල්මන්ට් පොලිසි: ඩිස්පෙලින් මිස්කන්සේප්ෂන්ස් ඇන්ඩ් අසෙසින් කම්ප්ලයන්ස්/ජාතික ස්වේච්ඡා නොවන නැවත පදිංචි කිරීමේ ප්‍රතිපත්තිය: සාවද්‍ය මත බැහැර කිරීම සහ අනුකූලතා තක්සේරු කිරීම [The National Involuntary Resettlement Policy: Dispelling Misconceptions and Assessing Compliance], 2014 සැප්තැම්බර්, <https://www.veriteresearch.org/wp-content/uploads/2018/05/National-Involuntary-Resettlement-Policy-September-2014-Print-version.pdf> [අවසන් පිවිසුම 2020 නොවැම්බර් 30].

ඩේලි වර්ට් වෙබ් අඩවිය, ප්‍රොජෙක්ට්ස් ඇන්ඩ් ට්‍රාන්ස්පේරන්සි/ව්‍යාපෘති සහ විනිවිදභාවය [Projects and transparency], 2021 මාර්තු 4, http://www.ft.lk/ft_view__editorial/Projects-and-transparency/58-714145 [අවසන් පිවිසුම 2021 ජනවාරි 27].

ඩේලි මිරර් වෙබ් අඩවිය, 'කැන්සලේෂන් ඔෆ් 05/2001 ඇන්ඩ් 02/2006 සර්කියුලර්ස්, ෆොරස්ට්ස්, ඩීඩබ්ලිවුසී ලැන්ඩ්ස් නවී කම් අන්ඩර් පර්චීව් ඔෆ් ලැන්ඩ් කම්ෂනර් ජෙනරල් - වයිල්ඩ්ලයින් සෙක්‍රටරි/05/2001 හා 02/2006 වකුලේඛ අහෝසි කිරීම, වනාන්තර, වන සංරක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තු ඉඩම් දැන් ඉඩම් කොමසාරිස් ජනරාල්ගේ අධීක්ෂණය යටතට වැටේ - වනජීවී ලේකම් [Cancellation of 05/2001 and 02/2006 circulars Forest, DWC lands now come under purview of Land Commissioner General – Wildlife Secy], 2020 නොවැම්බර් 12, http://www.dailymirror.lk/print/front_page/Cancellation-of-052001-and-022006-circulars-Forest-DWC-lands-now-come-under-purview-of-Land-Commi/238-199708 [අවසන් පිවිසුම 27 ජනවාරි 2021].

ඩේලි මිරර් වෙබ් අඩවිය, 'ගවර්නමන්ට් ටු ෂට් ඩවුන් පීපීපී යුනිට්, පොලිසි ඩිවෙලොප්මන්ට් ඔෆිස්/රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරත්ව ඒකකය වසා දැමීමට රජය සැරසෙයි, ප්‍රතිපත්ති සංවර්ධන කාර්යාලය [Govt. to shut down PPP unit, Policy Development Office], 2020 ජනවාරි 16, <http://www.dailymirror.lk/business-news/Govt-to-shut-down-PPP-unit-Policy-Development-Office/273-181303> [අවසන් පිවිසුම 27 ජනවාරි 2021].

Website of Earthlanka.lk, 'CEJ files writ application in the Court of Appeal', 30 November 2020, at https://www.earthlanka.net/index.php?option=com_content&view=article&id=2397%3Acej-files-writ-application-in-the-court-of-appeal&catid=41%3Amediainfo&Itemid=60&lang=en [Last accessed on 27 December 2020].

ඉකොනොමි හෙක්ස්ට් වෙබ් අඩවිය, ගවර්නමන්ට් ඩිසිෂන් - ,ඩිසාස්ට්‍රස් ගේ ගොරස්ට්ස් ඇන්ඩ් ඩයෝඩයිවර්සිටි, /රජයේ තීරණය - වන්නාතර සහ ජෛව විවිධත්වයට හානිදායකයි, [Government decision "disastrous for forests and biodiversity], වින්වයරන්මන්ට්ලිස්ට්ස්, 2020 නොවැම්බර් 14, <https://economynext.com/government-decision-disastrous-for-forests-and-biodiversity-environmentalists-75949> [අවසන් පිවිසුම 2020 දෙසැම්බර් 27].

විවෘත කොන්ත්‍රාත්කරණ හවුලේ (ධවැඩ සදාචාර්ජවසධට ජ්චධැරියසව) වෙබ් අඩවිය, වට් ඊස් ඕපන් කන්ට්‍රැක්ටින්/විවෘත කොන්ත්‍රාත්කරණය යනු කුමක්ද? [What is open contracting], <https://www.open-contracting.org/what-is-open-contracting/> [අවසන් පිවිසුම 18 නොවැම්බර් 2020].

ශ්‍රී ලංකා මධ්‍යම පරිසර අධිකාරියේ වෙබ් අඩවිය, වින්වයරන්මන්ට්ලේ ඉම්පැක්ට් අසෙස්මන්ට් ප්‍රොසෙස් ඉන් ශ්‍රී ලංකා/ශ්‍රී ලංකාවේ පාරිසරික බලපෑම් තක්සේරුකරණ ක්‍රියාවලිය [Environmental Impact Assessment (EIA) Procedure in Sri Lanka], <http://www.cea.lk/web/en/environmental-impact-assessment-eia-procedure-in-sri-lanka> [අවසන් පිවිසුම 2020 නොවැම්බර් 13].

දී ඇයිලන්ඩ් පුවත්පතේ වෙබ් අඩවිය, කෝප් අන්අර්න්ස් ඉරෙහියුලරිටිස් කොස්ටින් බිලියන්ස් ඉන් කන්ස්ට්‍රක්ෂන් ඔෆ් සෙන්ට්‍රල් එක්ස්ප්‍රෙස්වේ/මධ්‍යම අධිවේගී මාර්ගය ඉදිකිරීමේදී සිදුව ඇති බිලියන ගණනක අකුමකා කෝප් කම්පව විසින් අනාවරණය කරගනියි [COPE unearths irregularities costing billions in construction of Central Expressway], 2020 නොවැම්බර් 23, https://www.kdi.re.kr/kdi_eng/kdicenter/general_guidelines_for_pfs.pdf [අවසන් පිවිසුම 2021 ජනවාරි 27].

මුදල් අමාත්‍යාංශයේ වෙබ් අඩවිය, සර්කුලර්ස් - පබ්ලික් ෆයිනෑන්ස් ඩිපාර්ට්මන්ට්/වතුලේඩ - රාජ්‍ය මූල්‍ය දෙපාර්තමේන්තුව [Circulars – Public Finance Department], <https://oldportal.treasury.gov.lk/public-finance-department> [අවසන් පිවිසුම 28 දෙසැම්බර් 2020].

මුදල් අමාත්‍යාංශයේ වෙබ් අඩවිය, සප්ලිමන්ටරි ඩොකුමන්ට්ස්/අතිරේක ලේඛන [Supplementary Documents], <http://122.255.3.82/web/guest/supplementary-documents> [අවසන් පිවිසුම 18 නොවැම්බර් 2020].

විනිවිදසාවය සඳහා හවුලේ වෙබ් අඩවිය, සිවිල් සොසයිටි මොනිටරින් ඔෆ් පබ්ලික් ප්‍රොකුර්මන්ට්/සිවිල් සමාජය විසින් රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදන නිරීක්ෂණය කිරීම [Civil Society Monitoring of Public Procurement] <https://www.ptfund.org/programs/procurement/> [අවසන් පිවිසුම 27 දෙසැම්බර් 2020].

සන්ඩේ ඇයිලන්ඩ් වෙබ් අඩවිය, සිරිපේ නව් ටේක්ස් ඒම් ඇට් ප්‍රොපෝස්ඩ් ගොරස්ට් රේප් බයි ද ස්ටේට්/රජය විසින් සිදු කිරීමට යෝජනා වන දූෂණය කෙරෙහි CEJ හි ඇස යොමු වේ [CEJ now takes aim at proposed forest rape by the state], 2020 දෙසැම්බර් 01, <https://island.lk/cej-now-takes-aim-at-proposed-forest-rape-by-the-state> [අවසන් පිවිසුම 2020 දෙසැම්බර් 27].

ලෝක බැංකුවේ වෙබ් අඩවිය, වොලන්ටරිලි ටයින් ගවර්නමන්ට්ස් හෑන්ඩ්ස්: සිවිල් සොසයිටි ඕවර්සයිට් ඔෆ් ප්‍රොකුර්මන්ට් ඉන් මොංගෝලියා/ආණ්ඩුවේ හස්තයන් ස්වේච්ඡාත්මකව බැඳීම: සිවිල් සමාජය විසින් මොංගෝලියාවේ ප්‍රසම්පාදන කටයුතු අධීක්ෂණය

කිරීම [Voluntarily Tying Government's Hands: Civil Society Oversight of Procurement in Mongolia] <https://blogs.worldbank.org/governance/voluntarily-tying-government-s-hands-civil-society-oversight-of-procurement-in-mongolia> [අවසන් පිවිසුම 18 නොවැම්බර් 2020].

ලෝක බැංකු සමූහය, ගෙට්ස් ටු ග්‍රීන්: අ සෝර්ස්ඩක් ඔෆ් පොලියුෂන් මැනේජ්මන්ට් පොලිසි ටුල්ස් ෆෝ ග්‍රෝත් ඇන්ඩ් කම්පෙටිෂන්/හරිත ලෝකයකට පිය මැනීම: වර්ධනය හා තරගකාරීත්වය සඳහා පරිසර දූෂණය කළමනාකරණය කරගැනීමේ ප්‍රතිපත්ති මෙවලම් [Getting to Green: A Sourcebook of Pollution Management Policy Tools for Growth and Competition], 2012, <http://documents1.worldbank.org/curated/en/560021468330349857/pdf/716080WP0Box370Getting0to0Green0web.pdf> [අවසන් පිවිසුම 2021 පෙබරවාරි 24].

ලෝක බැංකුව, සිටිසන් එන්ගේජ්මන්ට් ඩියුරින් පබ්ලික් ප්‍රොකුර්මන්ට් ඉම්ප්ලිමන්ටේෂන් ඉන් බංග්ලාදේශ්/බංග්ලාදේශයේ රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදනයන් ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී පුරවැසි දායකත්වය [Citizen Engagement During Public Procurement Implementation in Bangladesh], <https://wbnpf.procurementinet.org/featured/citizen-engagement-during-public-procurement-implementation-bangladesh>, [අවසන් පිවිසුම 06 නොවැම්බර් 2020].

ලෝක බැංකුව, එන්වයරන්මන්ටල් ඇන්ඩ් සෝෂල් ෆ්‍රේම්වර්ක්/පාරිසරික හා සමාජ රාමුව, [Environmental and Social Framework], 2017, <http://documents1.worldbank.org/curated/en/383011492423734099/pdf/The-World-Bank-Environmental-and-Social-Framework.pdf> [අවසන් පිවිසුම 2021 ජනවාරි 27].

ලෝක බැංකුව, ප්‍රොකුර්මන්ට් රෙගියුලේෂන්ස් ෆෝ අයිපීවී බරෝවර්ස්/ආයෝජන ව්‍යාපෘති සඳහා අරමුදල් සම්පාදන ණය ගැනුම්කරුවන් සඳහා වූ ප්‍රසම්පාදන රෙගුලාසි [Procurement Regulations for IPF Borrowers], <http://pubdocs.worldbank.org/en/178331533065871195/Procurement-Regulations.pdf> [අවසන් පිවිසුම 18 නොවැම්බර් 2020].

ලෝක බැංකුව, රිවිව් ඔෆ් එක්ස්පිරියන්ස්ස් එන් අන්සොලිසිට්ඩ් ප්‍රොපෝසල්ස් ඉන් ඉන්ෆ්‍රාස්ට්‍රක්චර් ප්‍රොජෙක්ට්ස්/යටිතලපහසුකම් ව්‍යාපෘතිවලදී ටෙන්ඩර් කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කෙරුණු ව්‍යාපෘති යෝජනා පිළිබඳ අත්දැකීම් සමාලෝචනය [Review of Experiences with Unsolicited Proposals in Infrastructure Projects], 2017, <http://pubdocs.worldbank.org/en/246961488983068025/Experience-Review-Report-Final-Draft-March-7-2017.pdf> [අවසන් පිවිසුම 18 පෙබරවාරි 2021].

ලෝක බැංකුව, වයි රෆෝර්ම් පබ්ලික් ඩොකුමන්ට්රි/රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදනයන් ප්‍රතිසංස්කරණය කළ යුත්තේ ඇයි? [Why Reform Public Procurement?], 2012, https://www.worldbank.org/content/dam/Worldbank/document/MNA/Why_Reform_Public_Procurement_English.pdf [අවසන් පිවිසුම 18 නොවැම්බර් 2020].

ලෝක බැංකුව, ඉන්වොලන්ටරි රිසෙට්ලිමන්ට් සෝර්ස්ඩක්: ජලූනිත් ඇන්ඩ් ඉම්ප්ලිමන්ටේෂන් ඉන් ඩිවලොප්මන්ට් ප්‍රොජෙක්ට්ස්/ස්වේච්ඡා නොවන නැවත පදිංචි කිරීමට අදාළ මූලාශ්‍ර පොත: සංවර්ධන ව්‍යාපෘතිවලදී සැලසුම්කරණය සහ ක්‍රියාත්මක කිරීම [Involuntary Resettlement Sourcebook: Planning and Implementation in Development Projects], 2004, <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/14914/301180v110PAPE1ettlement0sourcebook.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [අවසන් පිවිසුම 2021 ජනවාරි 21].

ලෝක බැංකුව, පබ්ලික් ප්‍රයිවට් පාර්ට්නර්ෂිප් ලීගල් රිසෝර්ස් සෙන්ටර්/රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරත්ව නෛතික සම්පත් මධ්‍යස්ථානය [Public Private Partnership Legal Resource Centre], [https://ppp.worldbank.org/public-private-partnership/ppp-overview/ppp-procurement-bidding/unsolicited-proposals/unsolicited-proposals#:~:text=An%20unsolicited%20proposal%20\(USP\)%20is,a%20request%20from%20the%20government.](https://ppp.worldbank.org/public-private-partnership/ppp-overview/ppp-procurement-bidding/unsolicited-proposals/unsolicited-proposals#:~:text=An%20unsolicited%20proposal%20(USP)%20is,a%20request%20from%20the%20government.) [අවසන් පිවිසුම 18 නොවැම්බර් 2020].

අැමිණුමි

අැමිණුම 01 අදාළ පරිපූරක ලියවිලි ලැයිස්තුවක්

2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ සහ ප්‍රසම්පාදන අත්පොත හා 2020 දෙසැම්බර් 24 වන විට පැවැති ප්‍රසම්පාදන අත්පොතට අදාළ වන.³⁷⁵

පරිපූරක ලියවිලි අංකය හා දිනය	අතිබවා යන පරිපූරක ලියවිලි අංකය	ප්‍රකාශක	අදාළ වන ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ	සංශෝධිත ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ අංකය	මාතෘකාව	විස්තරය	සබැඳිය
7, 2006-10-11	1	ජාතික ප්‍රසම්පාදන නියෝජ්‍යායතනය	ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ / ප්‍රසම්පාදන අත්පොත	2.7.4, 2.7.5, 2.7.6	අමාත්‍යාංශය, දෙපාර්තමේන්තුව, ව්‍යාපෘති ප්‍රසම්පාදන කමිටු	විෂයයෙහි විශේෂඥයන් වත් කිරීම තුළින් සඳහන් කර ඇති ප්‍රසම්පාදන කමිටුවල සාමාජික සංඛ්‍යාව වැඩි කිරීමට ප්‍රධාන ගිණුම් හිලාධාරීන්ට ඉඩ ලබාදීම.	http://oldportal.treasury.gov.lk/documents/57687/174433/ProcuManSupple7.pdf/409d9103-9eaa-46c4-b62a-0d6b055e165f
8, 2006-10-11		ජාතික ප්‍රසම්පාදන නියෝජ්‍යායතනය	ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ / ප්‍රසම්පාදන අත්පොත	2.7.1	අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් පත් කරන ලද ප්‍රසම්පාදන කමිටු	අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් පත් කරන ලද ප්‍රසම්පාදන කමිටුව/තාක්ෂණික ඇගයීම් කමිටුව පත් කිරීම සඳහා ඉල්ලා සිටින ලද පිරවුණ ඇස්තමේන්තු යටතේ ඇතුළත් කළ යුතු විස්තර නිශ්චය කර දැක්වීම.	http://oldportal.treasury.gov.lk/documents/57687/174433/ProcuManSupple8.pdf/2a4b7bd0-4361-4086-9fe5-3a42cf7639f1
9, 2007-05-04		ජාතික ප්‍රසම්පාදන නියෝජ්‍යායතනය	ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ / ප්‍රසම්පාදන අත්පොත	5.3.5	සමාන පශ්චාත් සුදුසුකම් නිර්ණායකයක් වශයෙන් ඉදිකිරීම් පුහුණුව හා සංවර්ධනය සඳහා වූ ආයතනයේ (ICTAD) ලියාපදිංචි වීම	වසරකට අඩු ඉදිකිරීම් කාලයක් සහිත ව්‍යාපෘති කොන්ත්‍රාත්තු සඳහා ICTAD හි ලියාපදිංචි වීමේ නිර්ණායක ඇතුළත් කිරීම	http://oldportal.treasury.gov.lk/documents/57687/174433/ProcuManSupple9.pdf/4791d9f8-32e5-4ca2-ba5d-3eb324138fc4
13, 2007-10-03		ජාතික ප්‍රසම්පාදන නියෝජ්‍යායතනය	ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ / ප්‍රසම්පාදන අත්පොත	1.5	ප්‍රසම්පාදන කටයුතුවලට අදාළ නීති	රූපියල් මිලියන පහ ඉක්මවන වටිනාකමක් සහිත පොදු ව්‍යාපෘති කොන්ත්‍රාත්තු සියල්ලටම අදාළ වන 1987 අංක 3 දරන පොදු කොන්ත්‍රාත් පනතේ පනත වගන්ති අනුදේශ කිරීම.	http://oldportal.treasury.gov.lk/documents/57687/174433/ProcuManSupple13.pdf/7a056fce-3ec1-4595-a2c2-3178139bab07

375. මුදල් අමාත්‍යාංශයේ අඩවියෙන් ලබාගත හැකි පරිදි. බලන්න: මුදල් අමාත්‍යාංශය, 'ප්‍රොකුර්මන්ට් මැනුමල්ස් - සජ්ලිමන්ටර් ඩොකුමන්ට්ස්' / ප්‍රසම්පාදන අත්පොත් - පරිශිෂ්ට ලේඛන [Procurement Manuals – Supplementary Documents], <https://www.treasury.gov.lk/p/procurement-supplements/1> [අවසන් පිවිසුම 2020 පෙබරවාරි 20].

අදාළ පරිපූරක ලියවිලි ලැයිස්තුවක්

පරිපූරක ලියවිලි අංකය හා දිනය	අභිබවා යන පරිපූරක ලියවිලි අංකය	ප්‍රකාශක	අදාළ වන ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ	සංශෝධිත ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ අංකය	මාතෘකාව	විස්තරය	සබැඳිය
14, 2007-10-03		ජාතික ප්‍රසම්පාදන හිඟෝපකාශනය	ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ / ප්‍රසම්පාදන අත්පොත	8.13.4	කොන්ත්‍රාත්තූ වෙනස් කිරීම	කොන්ත්‍රාත්තූ වෙනස් කිරීම පිළිබඳ පැහැදිලි කිරීම ප්‍රතිස්ථාපනය කිරීම	http://oldportal.treasury.gov.lk/documents/57687/174433/ProcuManSupple14.pdf/02ecb37e-ad53-4fa4-845d-19d221dfe70b
15, 2007-11-01		ජාතික ප්‍රසම්පාදන හිඟෝපකාශනය	ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ / ප්‍රසම්පාදන අත්පොත	5.4.14	ආරවුල් විසඳීම	ඇතුළත් කිරීමේ සමකරණ පනතේ 16(1) වගන්තිය ප්‍රකාරව සමක කිරීමේ ස්ථානය තීරණය කළ යුතුය.	http://oldportal.treasury.gov.lk/documents/57687/174433/ProcuManSupple15.pdf/bedcd436-9637-43ff-9efc-80e7b150167a
17, 2008-04-30		රාජ්‍ය මූල්‍ය දෙපාර්තමේන්තුව	ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ / ප්‍රසම්පාදන අත්පොත	7.9.5	දේශීය ලංසුකරුවන් හට ප්‍රමුඛතා තත්ත්වය ලබා දීම	'මහින්ද විජේතන ඉදිරි දැක්ම' ට අනුකූලව දේශීය වශයෙන් ආරවුල්ව සම්පාදනය කරගෙන සිදුකරනු ලැබෙන කොන්ත්‍රාත් වැඩ සඳහා සහභාගී වන දේශීය ලංසුකරුවන් වෙත ප්‍රමුඛතාව ලබා දීම.	http://oldportal.treasury.gov.lk/documents/57687/174433/ProcuManSupple17.pdf/b2f7a279-ffac-43a0-a4ba-d80cfd7acbd9
19, 2010-09-06		රාජ්‍ය මූල්‍ය දෙපාර්තමේන්තුව	ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ / ප්‍රසම්පාදන අත්පොත	9.3	මෝටර් වාහන හා උපකරණ අලුත්වැඩියා කිරීම	මෝටර් වාහන හා උපකරණ අලුත්වැඩියා කිරීම සම්බන්ධයෙන් විධිවිධාන විකූ කිරීම.	http://oldportal.treasury.gov.lk/documents/57687/174433/ProcuManSupple19.pdf/369737a0-baab-4ef3-9858-936a18b6e691
22, 2011-03-09	12	රාජ්‍ය මූල්‍ය දෙපාර්තමේන්තුව	ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ / ප්‍රසම්පාදන අත්පොත	3.9.1	ප්‍රජා පාදක සංවිධාන වෙත සෘජු කොන්ත්‍රාත් ලබා දීමේ ක්‍රමවේදය	2011-09-27 දිනැති අංක පීඑන්/452 දරන චක්‍රලේඛය සහ ඉන් අනතුරුව 2012-01-05 දිනැති අංක 01/2012 දරන චක්‍රලේඛය මගින් අභිබවන ලදී. ³⁷⁶	2012 චක්‍රලේඛය සිංහලෙන් 2: ³⁷⁷ http://oldportal.treasury.gov.lk/documents/10181/49383/01_2012S+%281%29.pdf/5ef61279-4cb6-499b-baf0-52963d7d221f?version=1.0
23, 2011-05-12		රාජ්‍ය මූල්‍ය දෙපාර්තමේන්තුව	1998 රජයේ ටෙන්ඩර් කාර්ය පටිපාටිය පිළිබඳ මාර්ගෝපදේශ II කොටස.	237	ටෙන්ඩර් කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කෙරෙන ව්‍යාපෘති යෝජනා/ ප්‍රාථමික සංවර්ධන යෝජනා සම්බන්ධයෙන් කටයුතු කිරීමේදී රේඛීය අමාත්‍යාංශ හෝ රජයේ ආයතන විසින් පරිහරණය කළ යුතු මාර්ගෝපදේශ	ටෙන්ඩර් කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කෙරෙන ව්‍යාපෘති යෝජනා/ ප්‍රාථමික සංවර්ධන යෝජනා සම්බන්ධයෙන් කටයුතු කිරීම සඳහා අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් පත් කරන ලද ස්ථාවර ප්‍රසම්පාදන කමිටුව විසින් පිළියෙළ කරන ලද මාර්ගෝපදේශ ඇතුළත් කිරීම	http://oldportal.treasury.gov.lk/documents/57687/174433/ProcuManSupple23E.pdf/fe290c9e-e095-4f7a-acec-525f360d1d3e

376. පරිශීෂ්ඨය රාජ්‍ය මූල්‍ය දෙපාර්තමේන්තුව වෙබ් අඩවියෙන් ලබාගත නොහැක. චක්‍රලේඛය පිළිබඳ විස්තර ඇමිණුම 2 හි දක්වා ඇත.

377. ඉංග්‍රීසි චක්‍රලේඛය රාජ්‍ය මූල්‍ය දෙපාර්තමේන්තුව වෙබ් අඩවියෙන් ලබාගත නොහැක.

අදාළ පරිපූරක ලියවිලි ලැයිස්තුවක්

පරිපූරක ලියවිලි අංකය හා දිනය	අතිබලා යන පරිපූරක ලියවිලි අංකය	ප්‍රකාශක	අදාළ වන ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ	සංශෝධිත ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ අංකය	මාතෘකාව	විස්තරය	සබැඳිය
24, 2012-03-21		රාජ්‍ය මූල්‍ය දෙපාර්තමේන්තුව	ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ / ප්‍රසම්පාදන අත්පොත	8.3, 8.4	අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් පත් කරන ලද ප්‍රසම්පාදන කමිටුව විසින් නිර්දේශිත කොන්ත්‍රාත්තු ලබා දීමේදී වරෙන්ති අභියාචනා	අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් පත් කරන ලද ප්‍රසම්පාදන කමිටුව විසින් ලබා දුන් කොන්ත්‍රාත්තුවලට වරෙන්ති අභියාචනා ක්‍රියාවලිය පිළිබඳ පැහැදිලි කිරීම	http://oldportal.treasury.gov.lk/documents/57687/174433/ProcuManSupple24E.pdf/d9e0bfa0-b1f9-468e-81e4-a1b7ed221893
26, 2012-08-08		රාජ්‍ය මූල්‍ය දෙපාර්තමේන්තුව	ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ / ප්‍රසම්පාදන අත්පොත	3.4.5	විදේශ රටවල ශ්‍රී ලංකා තානාපති කාර්යාල සඳහා වූ සුළු වටිනාකමක් සහිත ප්‍රසම්පාදනයන්	වෙළෙඳපොල මිල සැසඳුම් ප්‍රසම්පාදන ක්‍රමය භාවිත කෙරෙන විට සුළු වටිනාකමක් සහිත ප්‍රසම්පාදනයන් සඳහා	http://oldportal.treasury.gov.lk/documents/57687/174433/ProcuManSupple26E.pdf/c3238b23-34ae-45c1-8d6d-4593091c7edb
27, 2012-08-08		රාජ්‍ය මූල්‍ය දෙපාර්තමේන්තුව	ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ / ප්‍රසම්පාදන අත්පොත	2.8.1	තාක්ෂණික ඇගයීම් කමිටුවේ සංයුතිය	එක් නිලධාරියෙකුට තාක්ෂණික ඇගයීම් කමිටුවට පත් වීමට හැකි සමගාමී අවස්ථා සංඛ්‍යාව තුනක් ලෙස සීමාවක් පැනවීම සහ සබැඳි ඇතුළත් කිරීම්	https://oldportal.treasury.gov.lk/documents/57687/174433/ProcuManSupple27E.pdf/f337042a-72b4-4ffd-b590-b06ffa7337a3
29, 2016-01-25	18	රාජ්‍ය මූල්‍ය දෙපාර්තමේන්තුව	ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ / ප්‍රසම්පාදන අත්පොත	5.44, 5.46, 5.48	භාණ්ඩ හා සේවා කොන්ත්‍රාත්තු, වැඩ කොන්ත්‍රාත්තුවල රඳවාගත් මුදල් හා කාර්යසාධන සුරක්ෂිතතාව වෙනුවෙන් අත්තිකාරම් ගෙවීම	සඳහන් වූ අදාළ ක්‍රියාවලිය යාවත්කාලීන කරයි.	http://oldportal.treasury.gov.lk/documents/57687/174433/ProcuManSupple29.pdf/b29f2255-e957-40c3-926d-4a2645023de1
30 cancellation letters, 2016-12-26 ³⁷⁸		රාජ්‍ය මූල්‍ය දෙපාර්තමේන්තුව	1998 රජයේ ටෙන්ඩර් කාර්ය පටිපාටිය පිළිබඳ මාර්ගෝපදේශ II කොටස.	අදාළ නොවේ	ටෙන්ඩර් කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කෙරෙන ව්‍යාපෘති යෝජනා සඳහා වූ ස්විස් වැලෙන්ජ් ක්‍රමවේදය අනෝසි කළ 30 වන පරිශිෂ්ටය ³⁷⁹	ටෙන්ඩර් කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කෙරෙන ව්‍යාපෘති යෝජනා සඳහා වූ ස්විස් වැලෙන්ජ් ක්‍රමවේදය අනෝසි කළ 30 වන පරිශිෂ්ටය ³⁷⁹	http://oldportal.treasury.gov.lk/documents/10181/329538/pfd-sup30-letter20200618/a9e05477-fadd-4833-a22f-638bb6e61f15
31, 2017-03-15		රාජ්‍ය මූල්‍ය දෙපාර්තමේන්තුව	ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ / ප්‍රසම්පාදන අත්පොත	4.2.3	ප්‍රසම්පාදන කාර්යයන් සඳහා වූ කාල රාමුව	ජාත්‍යන්තර තරගකාරී ලංසු කැඳවීම/ජාතික තරගකාරී ලංසු කැඳවීමට අදාළ ප්‍රසම්පාදන කාර්යයන් සඳහා වූ පවතින කාල රාමුව යාවත්කාලීන කරන ලදී.	http://oldportal.treasury.gov.lk/documents/10181/329538/ProcuManSupple31/5f8375d0-7662-487d-827b-25464ed74d5a

378. මෙය රජයේ ටෙන්ඩර් කාර්ය පටිපාටිය පිළිබඳ මාර්ගෝපදේශවලට සිදු කරන ලද සංශෝධනයකි.

379. මෙම පරිශිෂ්ටය රාජ්‍ය මූල්‍ය දෙපාර්තමේන්තු වෙබ් අඩවියෙන් ලබාගත නොහැක. වකුලේඛය පිළිබඳ විස්තර ඇමිණුම 3 හි දක්වා ඇත.

අදාළ පරිපූරක ලියවිලි ලැයිස්තුවක්

පරිපූරක ලියවිලි අංකය හා දිනය	අතිබවා යන පරිපූරක ලියවිලි අංකය	ප්‍රකාශක	අදාළ වන ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ	සංශෝධිත ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ අංකය	මාතෘකාව	විස්තරය	සබැඳිය
32, 2017-03-15	25>10	රාජ්‍ය මූල්‍ය දෙපාර්තමේන්තුව		2.9.1	කමිටු සාමාජිකයන් සඳහා ගෙවීම්	ප්‍රසම්පාදන කමිටු, සාකච්ඡා සම්මුති කමිටු, තාක්ෂණික ඇගයීම් කමිටු / ව්‍යාපෘති කමිටු, කාර්ය මණ්ඩලවල නිලධාරීන්ට සහ ප්‍රසම්පාදන කටයුතුවලට සහාය දැක්වන අනෙකුත් නිලධාරීන්ට අදාළ ගෙවීම් වටිනාකම් යාවත්කාලීන කරන ලදී.	http://oldportal.treasury.gov.lk/documents/10181/329538/ProcuManSupple32A/d872c64a-fa66-42ac-a648-2de351a96df5
ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිසම - 1, 2017-10-24 ³⁸⁰	29	ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිසම	ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ / ප්‍රසම්පාදන අත්පොත	5.4.6	වැඩ කොන්ත්‍රාත්තුවල රඳවාගත් මුදල්	මෙම ක්‍රියාවලිය 29 පරිශීෂ්ඨයෙහි යාවත්කාල කර ඇත.	https://www.nprocom.gov.lk/web/images/pdf/NPC_Supplement_01_to_the_Procurement_Manual-2006-Goods__Work.pdf
35, 2020-03-25	34>33>28>21/20>16>11>6>5>3>2	රාජ්‍ය මූල්‍ය දෙපාර්තමේන්තුව		2.14.1	කොන්ත්‍රාත්තුවල බා දීම පිළිබඳ නිර්දේශ/නිර්ණය කිරීම්වලට දඹාල ප්‍රසම්පාදන කමිටුවල අධිකාරීත්වය පිළිබඳ සීමා	විවෘත තරගකාරී ලංසු කැඳවීමේ ක්‍රමවේදය, වෙළඳපොල මිල සැසඳුම් ක්‍රමවේදය, සෘජු කොන්ත්‍රාත්තුව හෝ ප්‍රති ඇණවුම් යටතේ අධිකාරීත්ව සීමා යාවත්කාල කරන ලද	http://oldportal.treasury.gov.lk/documents/10181/329538/Supplement+35-dated+25.03.2020/206c9101-a96b-4c76-88f9-8266d43d453e
36, 2020-10-28		DPR සහ ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිසම	ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ / ප්‍රසම්පාදන අත්පොත	5.3.11	ලංසු ඇපකර	ලංසු ඇපකර සඳහා අනුමත ආයතනයක් වශයෙන් විදේශීය වත්සම් බැංකුව වකතු කිරීම.	http://122.255.3.82/documents/10181/900499/supplement36-20201028-eng/fe34dd00-7160-45e4-9d54-b347d8a9eb9f

380. මුදල් අමාත්‍යාංශයේ වෙබ් අඩවියෙහි හෝ PROMISE අවකාශයෙහි අදාළ වකුලේඛය සඳහන් කර නොමැති නිසා සහ විය ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිසමේ වෙබ් අඩවියෙහිද මකා දමා ඇති නිසා මෙය අර්ථය පැහැදිලි නැත.

ඇමිණුම 02

අදාළ චක්‍රලේඛ ලැයිස්තුවක්

2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ සහ ප්‍රසම්පාදන අත්පොත හා 2020 දෙසැම්බර් 24 වන විට පැවැති ප්‍රසම්පාදන අත්පොතට අදාළ වන. ³⁸¹

චක්‍රලේඛ අංකය හා දිනය	අභිබවා යන අති-රේක/චක්‍රලේඛ සංඛ්‍යාව	අදාළ වන ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ	සංශෝධිත ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ අංකය	මාතෘකාව	විස්තරය	සබැඳිය
PF/429, 2008-0-17	අදාළ නොවේ	ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ / ප්‍රසම්පාදන අත්පොත	-	ජාතික ප්‍රසම්පාදන නියෝජ්‍යායතනයේ සිට ප්‍රසම්පාදන කටයුතු රාජ්‍ය මූල්‍ය දෙපාර්තමේන්තුව වෙත මාරු කිරීම	2008 මාර්තු 01 සිට 2006 2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ සහ ප්‍රසම්පාදන අත්පොතෙහි ඇති සියලුම අනුදේශයන්ද ඇතුළත්ව ජාතික ප්‍රසම්පාදන නියෝජ්‍යායතනයේ කාර්යභාරයන් සියල්ලම රාජ්‍ය මූල්‍ය දෙපාර්තමේන්තුව වෙත මාරු කරන ලදී.	https://www.treasury.gov.lk/documents/circular-gazette-acts/circulars/publicFinanceDepartment/2008/429e.pdf
PF/429 (i), 2009-06-04	අදාළ නොවේ	ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ / ප්‍රසම්පාදන අත්පොත	-	පීවී/429 චක්‍රලේඛයට අදාළ පසු විපරම	පවතින මාර්ගෝපදේශ, අත්පොත් හා චක්‍රලේඛවල සඳහන් 'ජාතික ප්‍රසම්පාදන නියෝජ්‍යායතනය' හා 'සභාපති/ප්‍රධාන විධායක නිලධාරී' යන යෙදුම් පිළිවෙළින් 'මහා භාණ්ඩාගාරයේ රාජ්‍ය මූල්‍ය දෙපාර්තමේන්තුව' හා 'රාජ්‍ය මූල්‍ය අධ්‍යක්ෂ ජනරාල්' වශයෙන් වෙනස් කරන ලදී.	https://www.treasury.gov.lk/documents/circular-gazette-acts/circulars/publicFinanceDepartment/2009/PF429(i)E.pdf
PF/442, 2010-04-30	17	ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ / ප්‍රසම්පාදන අත්පොත	7.9.5	දේශීය වශයෙන් අරමුදල් සම්පාදනය කරගෙන සිදුකරනු ලැබෙන කොන්ත්‍රාත් වැඩ සඳහා සහභාගී වන දේශීය ලංසුකරුවන් වෙත ප්‍රමුඛතාව ලබා දීම.	දේශීය රුචිකත්වය දේශීය ලංසුකරුවන්ගෙන් 9 සිට 15 දක්වා ඉහළ නැංවීම	https://www.treasury.gov.lk/documents/circular-gazette-acts/circulars/publicFinanceDepartment/2010/PF442E.pdf
PF/444, 2010-08-04		රජයේ ටෙන්ඩර් කාර්ය පටිපාටිය පිළිබඳ මාර්ගෝපදේශ II කොටස	-	ටෙන්ඩර් කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කෙරෙන ව්‍යාපෘති යෝජනා නිරීක්ෂණය කිරීම සඳහා අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් පත් කරන ලද ස්ථාවර ප්‍රසම්පාදන කමිටුව පත් කිරීම	කමිටුවෙහි පත් කළ සාමාජිකයන් ලැයිස්තුගත කර දැක්වීම සහ ටෙන්ඩර් කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කෙරෙන ව්‍යාපෘති යෝජනා සම්බන්ධයෙන් අනුගමනය කළ යුතු නීති ක්‍රියාවලිය අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් පත් කරන ලද ස්ථාවර ප්‍රසම්පාදන කමිටුවට අභිචාර්ය කරයි. සියලුම යෝජනා අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් පත් කරන ලද ස්ථාවර ප්‍රසම්පාදන කමිටුව හරහා සලකා බැලෙනු ඇත.	https://www.treasury.gov.lk/documents/circular-gazette-acts/circulars/publicFinanceDepartment/2010/444E.pdf
PF/444(i), 2011-05-16		රජයේ ටෙන්ඩර් කාර්ය පටිපාටිය පිළිබඳ මාර්ගෝපදේශ II කොටස	-	ටෙන්ඩර් කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කෙරෙන ව්‍යාපෘති යෝජනා සඳහා වූ කාර්ය යාන්ත්‍රණය පිළිබඳ විස්තර දැක්වෙන 23 අතිරේකය නිකුත් කිරීම	23 අතිරේකය පිළිබඳ විස්තර ඇමිණුම 01 හි දක්වා ඇත.	https://www.treasury.gov.lk/documents/circular-gazette-acts/circulars/publicFinanceDepartment/2011/Circ444(i)E.pdf

381. මුදල් අමාත්‍යාංශයේ අධිවිද්‍යායතන ලබාගත හැකි පරිදි, බලවත් මුදල් අමාත්‍යාංශය, 'සර්කියුලර්ස් - පබ්ලික් ෆින්ෆැන්ස් සර්කියුලර්ස්/චක්‍රලේඛ - රාජ්‍ය මූල්‍ය චක්‍රලේඛ [Circulars - Public Finance Circular', at <https://www.treasury.gov.lk/p/public-finance-department-circular#2021> ඥාතිවසන් පිවිසුම 2020 පෙබරවාරි 20].

අදාළ චක්‍රලේඛ ලැයිස්තුවක්

චක්‍රලේඛ අංකය හා දිනය	අභිබවා යන අති-රේක/චක්‍රලේඛ සංඛ්‍යාව	අදාළ වන ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ	සංශෝධිත ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ අංකය	මාතෘකාව	විස්තරය	සබැඳිය
PF/452, 2011-09-27	23	ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ/ප්‍රසම්පාදන අත්පොත	3.9.1	ප්‍රජා පාදක සංවිධාන වෙත සෘජු කොන්ත්‍රාත් ලබා දීමේ ක්‍රමවේදය	විස්තර කිසිවක් ලබාගත නොහැක.	සබැඳියක් නොමැත.
01/2012, 2012-01-05	PF/452	ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ/ප්‍රසම්පාදන අත්පොත	3.9.1	ප්‍රජා පාදක සංවිධාන වෙත සෘජු කොන්ත්‍රාත් ලබා දීමේ ක්‍රමවේදය	23 අතිරේකයක පිටිල්/452 චක්‍රලේඛය අනෙකුත් කරමින් ක්‍රමවේදය යාවත්කාලීන කරන ලදී.	චක්‍රලේඛය සිංහල හා දමිළ මාධ්‍යවලින්: ³⁸² Sinhala: https://www.treasury.gov.lk/documents/circular-gazette-acts/circulars/publicFinanceDepartment/2012/01_2012S%20(1).pdf දමිළ: https://www.treasury.gov.lk/documents/circular-gazette-acts/circulars/publicFinanceDepartment/2012/01_2012T.pdf
01/2013, 2013-01-02		ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ/ප්‍රසම්පාදන අත්පොත	7.9.6	දේශීය අරමුදල් යටතේ සැපයුම් කොන්ත්‍රාත්තු සඳහා සහභාගී වූ දේශීය ලංසුකරුවන් විසින් සපයන දේශීය වශයෙන් නිෂ්පාදනය කරන ලද භාණ්ඩ සඳහා ප්‍රමුඛතාව ලබා දීම	දේශීයව නිෂ්පාදනය කරන ලද භාණ්ඩ මිලදී ගැනීම දිරිමත් කිරීම.	https://www.treasury.gov.lk/documents/circular-gazette-acts/circulars/publicFinanceDepartment/2013/01_2013E.pdf
චක්‍රලේඛ අංකය: 02, 2013-10-17		ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ/ප්‍රසම්පාදන අත්පොත	5.3.11	ඉදිකිරීම් ආරක්‍ෂණ අරමුදල විසින් නිකුත් කරන ලද ලංසු සුරැකුම් හා ඇපකර	මාර්ගෝපදේශවල කොන්දේසි බලාත්මක කිරීමේ විධිවිධාන	https://www.treasury.gov.lk/documents/circular-gazette-acts/circulars/publicFinanceDepartment/2013/PFD_Letter_02.pdf
PFD/PMD/Gen/003, 2014-05-29	20, 21	ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ/ප්‍රසම්පාදන අත්පොත	2.14.1	දිස්ත්‍රික් ප්‍රසම්පාදන කමිටුවල අධිකාරත්ව සීමා	33 අතිරේකය මගින් අවලංගු කරන ලදී.	https://www.treasury.gov.lk/documents/circular-gazette-acts/circulars/publicFinanceDepartment/2014/PFD-PMD-Gen-003-01e.pdf
04/2016, 2016-03-16		ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ/ප්‍රසම්පාදන අත්පොත	-	දේශීය අරමුදල් යටතේ ප්‍රාදේශීය කොන්ත්‍රාත්කරුවන් විසින් සිදු කරනු ලැබෙන රුපියල් මිලියන 50 දක්වා වැඩ සඳහා වූ ප්‍රසම්පාදනයන්	රුපියල් මිලියන 50 දක්වා වටිනාකමක් සහිත කොන්ත්‍රාත්තු සඳහා ලංසු කැඳවීම ප්‍රාදේශීය කොන්ත්‍රාත්කරුවන් වෙත සීමා කිරීම.	https://www.treasury.gov.lk/documents/circular-gazette-acts/circulars/publicFinanceDepartment/2016/PFD-2016-04.pdf
06/2016, 2016-06-17		ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ/ප්‍රසම්පාදන අත්පොත	6.1.1 (a)	ආපසු නොගෙවනු ලබන ටෙන්ඩර් තැන්පතු සංස්කරණය කිරීම	ලංසු ලේඛන සඳහා වූ ආපසු නොගෙවනු ලබන ගාස්තු ජාතික ප්‍රසම්පාදන කොමිසමේ විකඟනාව සහිතව සමාලෝචනය කෙරේ. රුපියල් මිලියන 100 කට වඩා වැඩි මුළු ඇස්තමේන්තුගත පිරිවැයක් සහිත ව්‍යාපෘති සඳහා වූ අවම වටිනාකම රුපියල් 100,000 ක් වන අතර උපරිම වටිනාකම රුපියල් 500,000 වේ.	https://www.treasury.gov.lk/documents/circular-gazette-acts/circulars/publicFinanceDepartment/2016/PFD-2016-06.pdf

382. ඉංග්‍රීසි චක්‍රලේඛය රාජ්‍ය මූල්‍ය දෙපාර්තමේන්තු වෙබ් අඩවියෙන් ලබාගත නොහැක.

අදාළ චක්‍රලේඛ ලැයිස්තුවක්

චක්‍රලේඛ අංකය හා දිනය	අභිබවා යන අති-රේක/චක්‍රලේඛ සංඛ්‍යාව	අදාළ වන ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ	සංශෝධිත ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ අංකය	මාතෘකාව	විස්තරය	සබැඳිය
04/2016 (i), 2016-09-30	04/2016	ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ	2.8.1	දේශීය අරමුදල් යටතේ ප්‍රාදේශීය කොන්ත්‍රාත්කරුවන් විසින් සිදු කරනු ලැබෙන රූපියල් මිලියන 50 දක්වා වැඩ සඳහා වූ ප්‍රසම්පාදනයන්	අංක 04 2016 චක්‍රලේඛයෙහි ආචරණය වී ඇති විෂයයන් අනෙකි සර හා යාවත්කාලීන කරන ලද, අදාළ ඉදිකිරීම් කර්මාන්ත සංවර්ධන අධිකාරියේ ශ්‍රේණියද ඇතුළත්ව වැඩිදුර විස්තර සපයා ඇත.	https://www.treasury.gov.lk/documents/circular-gazette-acts/circulars/publicFinanceDepartment/2016/PFD-2016-04-i-E.pdf
08/2016, 2017-01-16		ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ / ප්‍රසම්පාදන අත්පොත	2.2.1	රජයේ ටෙන්ඩර් කාර්ය පටිපාටිය තුළ ටෙන්ඩර් කටයුතු අවසන් කිරීමේදී ඇති වන ප්‍රමාදයන් ආමන්ත්‍රණය කිරීම	පවතින ගැටලු හඳුනාගෙන ඇති අතර ප්‍රමාද වීම්වලට පිළියම් යොදා ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලියේ කාර්යක්ෂමතාව වැඩිදියුණු කිරීම සඳහා අවශ්‍ය උපදෙස් හා නිර්දේශ ව්‍යාපෘති ආයතන වෙත ලබා දී ඇත. (චක්‍රලේඛයේ ඇමිණුම 1)	https://www.treasury.gov.lk/documents/circular-gazette-acts/circulars/publicFinanceDepartment/2017/PFD-2016-08.pdf
01/2017, 2017-04-04		ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ / ප්‍රසම්පාදන අත්පොත	-	රජයේ ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලිය කඩිනම් කිරීම සඳහා වූ සංශෝධන	31, 32, හා 33 අතිරේක නිකුත් කිරීම	https://www.treasury.gov.lk/documents/circular-gazette-acts/circulars/publicFinanceDepartment/2017/PFD-2017-01.pdf
01/2017, 2017-08-25	31, 32, හා 33 - 01/2017,	ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ / ප්‍රසම්පාදන අත්පොත		රජයේ ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලිය කඩිනම් කිරීම	31, 32 හා 33 අතිරේක සහ අංක 01/2017 දරන චක්‍රලේඛය ඇසුරින් ප්‍රසම්පාදන කටයුතු කඩිනම් කිරීමට ක්‍රියාමාර්ගසැලසීම සඳහා කාර්යභාරයන් තුනක් අනිවාර්ය කරන ලදී.	https://www.treasury.gov.lk/documents/circular-gazette-acts/circulars/publicFinanceDepartment/2017/PFD-2017-01-i.pdf
රාජ්‍ය මූල්‍ය දෙපාර්තමේන්තු චක්‍රලේඛ අංකය: 04, 2017-10-09	01/2013	ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ / ප්‍රසම්පාදන අත්පොත	7.9.6	දේශීය වශයෙන් නිෂ්පාදනය කෙරෙන නාණ්ඩ සඳහා වැඩි ප්‍රමුඛතාව	චක්‍රලේඛ අංක 01/2013 හා 7.9.6 මාර්ගෝපදේශය අනුව කටයුතු කර නොමැති බව අවධානයට ලක් විය. එකී මාර්ගෝපදේශවලට අනුකූලව කටයුතු කිරීමේ අවශ්‍යතාව අවධාරණය කෙරිණ.	https://www.treasury.gov.lk/documents/circular-gazette-acts/circulars/publicFinanceDepartment/2017/PFD-Letter-04.pdf
05/2018, 2018-10-23		ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ / ප්‍රසම්පාදන අත්පොත		ශ්‍රී ලංකාවේ රාජ්‍ය අංශය වෙත විද්‍යුත් රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදන පද්ධතියක් හඳුන්වා දීම	අනිවාර්ය කරන ලද විද්‍යුත් රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදන පද්ධතියක් පිහිටුවීම සඳහා වූ පිළියෙළ කිරීමේ කටයුතු ව්‍යාපෘති ආයතනවල සම්බන්ධතා හිලධාරීන් පත් කිරීම හා පාදම් දක්න එක්රැස් කිරීම මීට ඇතුළත් වේ.	https://www.treasury.gov.lk/documents/circular-gazette-acts/circulars/publicFinanceDepartment/2018/PFD-2018-05.pdf
රාජ්‍ය මූල්‍ය චක්‍රලේඛ අංක: 05, 2018-11-16	05/2018	ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ / ප්‍රසම්පාදන අත්පොත		ශ්‍රී ලංකාවේ රාජ්‍ය අංශය වෙත විද්‍යුත් රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදන පද්ධතියක් හඳුන්වා දීම	තොරතුරු යොමු කිරීම සඳහා වූ කාල රාමුව සංශෝධනය කිරීම	https://www.treasury.gov.lk/documents/circular-gazette-acts/circulars/publicFinanceDepartment/2018/Circular%20Letter%20No%2005.pdf
01/2019, 2019-02-05	14	ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ / ප්‍රසම්පාදන අත්පොත	4.3, 8.13.4,	සංවර්ධන ව්‍යාපෘතිවල මුළු පිරිවැය ඇස්තමේන්තු (පූර්ව සමාලෝචනය) සහ කොන්ත්‍රාත් වෙනස්වීම් (පසු සමාලෝචන) සමාලෝචනය කිරීම සඳහා ඒකීය යාන්ත්‍රණයක් යොදා ගැනීමට අදාළ මාර්ගෝපදේශ	මුළු පිරිවැය ඇස්තමේන්තු සහ පශ්චාත් කොන්ත්‍රාත් වෙනස්වීම් පිළියෙළ කිරීම සඳහා වූ ක්‍රියාවලිය සහ පිරිවැය ඇස්තමේන්තු සමාලෝචන කමිටුව පිහිටුවීම.	https://www.treasury.gov.lk/documents/circular-gazette-acts/circulars/publicFinanceDepartment/2019/PFD-2019-01%20(2).zip

අදාළ චක්‍රලේඛ ලැයිස්තුවක්

චක්‍රලේඛ අංකය හා දිනය	අභිබවා යන අති-රේක/චක්‍රලේඛ සංඛ්‍යාව	අදාළ වන ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ	සංශෝධිත ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ අංකය	මාතෘකාව	විස්තරය	සබැඳිය
02/2019, 2019-03-26		රජයේ ටෙන්ඩර් කාර්ය පටිපාටිය පිළිබඳ මාර්ගෝපදේශ II කොටස	225, 226, 232, 233 අනුදේශ	රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරීත්ව යන්තම නිර්වචනයක් ලබා දීම, රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරීත්ව සඳහා වූ ජාතික නියෝජිතායතනය පිහිටුවීම සහ අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් පත් කරන ලද ස්ථාවර සාකච්ඡා සම්මුති කමිටුවේ සහ ව්‍යාපෘති කමිටුවල භූමිකා පැහැදිලි කිරීම	රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරීත්ව යන්තම නිර්වචනයක් ලබා දීම, රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරීත්ව සඳහා වූ ජාතික නියෝජිතායතනය පිහිටුවීම සහ අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් පත් කරන ලද ස්ථාවර සාකච්ඡා සම්මුති කමිටුවේ සහ ව්‍යාපෘති කමිටුවල භූමිකා පැහැදිලි කිරීම	https://www.treasury.gov.lk/documents/circular-gazette-acts/circulars/publicFinanceDepartment/2019/PFD-2019-02.pdf
04/2016 (ii), 2019-05-08	04/2016 (i)	ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ/ ප්‍රසම්පාදන අත්පොත	2.8.1	දේශීය අරමුදල් යටතේ ප්‍රාදේශීය කොන්ත්‍රාත්කරුවන් විසින් සිදු කරනු ලැබෙන රූපියල් මිලියන 50 දක්වා වැඩ සඳහා වූ ප්‍රසම්පාදනයන්	04/2016 (i) චක්‍රලේඛය මගින් ආවරණය කර ඇති විෂයයන් අවලංගු කොට යාවත්කාලීන කරන ලදී. අදාළ ඉදිකිරීම් කාර්මාන්ත සංවර්ධන අධිකාරියේ ශ්‍රේණියද ඇතුළත්ව වැඩිදුර විස්තර සපයා ඇත.	https://www.treasury.gov.lk/documents/circular-gazette-acts/circulars/publicFinanceDepartment/2019/1.pdf
08/2019, 2019-12-17	රාජ්‍ය මූල්‍ය චක්‍රලේඛ අංක: 05, 05/2018	ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ/ ප්‍රසම්පාදන අත්පොත		ශ්‍රී ලංකා විද්‍යුත් රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදන පද්ධතිය ක්‍රියාත්මක කිරීම	PROMISE විද්‍යුත් රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදන පද්ධතිය - www.promise.lk. ක්‍රියාත්මක කිරීම	https://www.treasury.gov.lk/documents/circular-gazette-acts/circulars/publicFinanceDepartment/2019/PFD-2019-08E.pdf
03/2020, 2020-10-09	04/2016 (ii)	ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ/ ප්‍රසම්පාදන අත්පොත		දේශීය කාර්මාන්තවලට සහාය දැක්වීමේ ප්‍රතිපත්තිය	මෘදුකාංග හා දෘඩාංග, ඉදිකිරීම් සහ ගෘහභාණ්ඩ හා සමාන නිෂ්පාදන කාර්මාන්තවලට සහාය දැක්වීම සඳහා ප්‍රතිපත්ති පිහිටුවීම. ඉදිකිරීම් කාර්මාන්තය සඳහා වූ ප්‍රතිපත්තිය අංක 04/2016 (ii) චක්‍රලේඛයට අනුකූල වේ.	https://www.treasury.gov.lk/documents/circular-gazette-acts/circulars/publicFinanceDepartment/2020/pfd-cir-03-2020-20201009-eng.pdf
04/2020, 2020-11-09	03/2020	ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ/ ප්‍රසම්පාදන අත්පොත		තරගකාරී ලංසු කැඳවීමේ ක්‍රමවේදය යටතේ ලංසු ඉදිරිපත් කිරීමේදී පොදු ව්‍යවසායයන් වෙත විශේෂ ප්‍රමුඛතාව ලබා දීම	තරගකාරී ලංසු කැඳවීමේ ක්‍රමවේදය යටතේ කිසියම් පොදු ව්‍යවසායයක් ලංසුවක් ඉදිරිපත් කරන ඕනෑම අවස්ථාවක වියට 15% ක ප්‍රමුඛතාවක් ලබා දෙනු ඇත.	https://www.treasury.gov.lk/documents/circular-gazette-acts/circulars/publicFinanceDepartment/2020/pfd-cir-04-2020-20201109-eng.pdf

ඇමිණුම 03

රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරීත්ව පිළිබඳ නිර්වචනය

මුදල් අමාත්‍යාංශය විසින් නිකුත් කර ඇති පවතින මාර්ගෝපදේශවලට අනුව (1998 රජයේ ටෙන්ඩර් කාර්ය පටිපාටිය පිළිබඳ මාර්ගෝපදේශ (ii) කොටස), ටෙන්ඩර් කැඳවීමකින් තොරව ඉදිරිපත් කෙරෙන ව්‍යාපෘති යෝජනා භාරගත හැක්කේ රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරීත්ව ව්‍යාපෘති සඳහා පමණි. කෙසේ වෙතත්, 2019 වසර වන තෙක්ම, රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරීත්ව ව්‍යාපෘතියක්, ලෙස සැලකිය හැක්කේ කවර වර්ගයේ ව්‍යාපෘතිද යන්න පිළිබඳ පැහැදිලි නිර්වචනයක් අදාළ රෙගුලාසි මගින් සැපයුණේ නැත. ඕනෑම BOO/BOT/BOOT ව්‍යාපෘතියක් රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරීත්ව ව්‍යාපෘතියක් ලෙස වර්ග කළ හැකි බව 1998 රජයේ ටෙන්ඩර් කාර්ය පටිපාටිය පිළිබඳ මාර්ගෝපදේශ (ii) කොටසෙහි දැක්විණ.

2019 දී, රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරීත්ව ව්‍යාපෘතියක් ලෙස සැලකිය යුත්තේ කවර ව්‍යාපෘතියක්ද යන්න පිළිබඳ පැහැදිලි නිර්වචනයක් මුදල් අමාත්‍යාංශය විසින් අංක පීඑල් 02/2019 දරන චක්‍රලේඛය හරහා ලබා දෙනු ලැබිණ. එම චක්‍රලේඛයෙහි රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරීත්ව යන්න නිර්වචනය කෙරෙනුයේ මෙසේ ය:

“පහත ලක්ෂණ දරන පොදු යටිතලපහසුකම් වත්කමක් හෝ සේවාවක් ලබා දීම උදෙසා ශ්‍රී ලංකා රජයට අයත් ආයතනයක් සහ පෞද්ගලික ආයෝජකයෙකු අතර ඇති වන සුවිශේෂී කොන්ත්‍රාත්මය එකඟතාවක්:

- පෞද්ගලික ආයෝජකයාට අවදානම සුදුසු පරිදි පැවරීම
- පෞද්ගලික ආයෝජකයා දිගු කාලීන පදනමක් මත ආයෝජන හා කළමනාකරණ වගකීම දැරීම

රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරීත්වයකදී, ශ්‍රී ලංකා රජයට අයත් ආයතනයක් හෝ සෘජුවම පෞද්ගලික පරිශීලකයන් වෙත කිසියම් සේවාවක් ලබා දීම උදෙසා ප්‍රාග්ධන වත්කමක් සැලසුම් කිරීමේ, ඉදිකිරීමේ, මූල්‍ය සම්පාදනය කිරීමේ, මෙහෙයවීමේ සහ කළමනාකරණය කිරීමේ කාර්යභාරය පෞද්ගලික අංශයේ ආයෝජකයා වෙත සාමාන්‍යයෙන් පැවරේ. අදාළ ආයෝජනය සිදු කිරීම සහ විය කළමනාකරණය කිරීම වෙනුවෙන් ශ්‍රී ලංකා රජය විසින් සෘජුවම පෞද්ගලික පරිශීලකයන් වෙත පනවනු ලැබෙන බදු හරහා හෝ ශ්‍රී ලංකා රජයෙන් හෝ එම ක්‍රම දෙකෙන්ම පෞද්ගලික ආයෝජකයා වෙත ගෙවීම් ලැබේ.

භාණ්ඩ හෝ සේවා සාමාන්‍ය පරිදි ප්‍රසම්පාදනය කිරීමේ සිද්ධියකදී මෙන් නොව, රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරීත්වයකදී රාජ්‍ය හා පෞද්ගලික අංශයේ ආයතන වෙත අඛණ්ඩ තුම්කාවක් පැවරේ. රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරීත්වයකදී, පෞද්ගලික ආයෝජකයා ව්‍යාපෘතිය සංවර්ධනය කිරීම, ඉදිකිරීම, කළමනාකරණය කිරීම හා මෙහෙයුම් පවත්වා ගැනීම සඳහා දීර්ඝ කාලීනව යොමු වන ව්‍යාපෘති සහභාගීකරණයක් විය යුතු බව අපේක්ෂා කෙරේ. ඒ අනුව, රජයේ හා පෞද්ගලික අංශයේ ‘හවුල්කාරීත්වය’ වසර 10-35 අතර කාලයක් පුරාවට ක්‍රියාත්මකව පැවතිය හැකි අතර, අපේක්ෂිත ආයෝජනය සහ ව්‍යාපෘතියේ ආදායම් මාර්ග මත පදනම්ව මෙය සහන කාලය ලෙස සලකනු ලැබේ. බොහෝ අවස්ථාවලදී සහන කාල සීමාවෙන් අනතුරුව පෞද්ගලික ආයෝජනය භේෂවෙන් ජනනය වන වත්කම පෙරළා ශ්‍රී ලංකා රජය වෙත පැවරේ”.³⁸³

මීට අන්තර්ගත වන්නේ කවර වර්ගයේ ව්‍යාපෘතිද යන්න සුවිශේෂී කොට දැක්වීමට අමතරව එම නිර්වචනය මගින් රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරීත්ව ලෙස සැලකිය නොහැකි ව්‍යාපෘති මොනවාද යන්නද හිඟවිය කොට දක්වයි.³⁸⁴ රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරීත්ව පිළිබඳ නිර්වචනයෙන් බැහැර කෙරෙන ව්‍යාපෘති වන්නේ: “Any project where the GoSL provides a direct sovereign guarantee to the lending institution of the private investor’s debt;

383. 225 මාර්ගෝපදේශයට සිදු කරන ලද සංශෝධනය, රාජ්‍ය මූල්‍ය චක්‍රලේඛ අංක: 02/2019, <http://oldportal.treasury.gov.lk/documents/10181/49383/PFD-2019-02.pdf/d613748e-370b-46dd-99cf-357b788d0908?version=1.0> [අවසන් පිටපත 2020 නොවැම්බර් 26], පි. 3.
384. එම.

1. "ශ්‍රී ලංකා රජය විසින් පෞද්ගලික ආයෝජකයා ලබා ගන්නා ණය වෙනුවෙන් ණය ලබා දෙන ආයතනය වෙත සෘජු රජයේ සහතිකයක් ලබා දෙන කවර හෝ ව්‍යාපෘතියක්
2. යටිතලපහසුකම් ස්ථානය ශ්‍රී ලංකා රජය විසින් කළමනාකරණය කෙරෙන හෝ මෙහෙයවනු ලබන ව්‍යාපෘති
3. රාජ්‍ය අරමුදල්, ණය, ප්‍රදාන, ත්‍යාග, පරිත්‍යාග, දායකත්වයන් හෝ සමාන ක්‍රම ඇසුරින් සාම්ප්‍රදායික ප්‍රසම්පාදන ක්‍රමවේද යටතේ ශ්‍රී ලංකා රජය විසින් කිසියම් යටිතලපහසුකම් වත්කමක් ප්‍රසම්පාදනය කෙරෙන ව්‍යාපෘති (රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරීත්වයකදී, ශ්‍රී ලංකා රජය විසින් වත්කම නොව යටිතලපහසුකම් සේවාවන් ප්‍රසම්පාදනය කෙරෙන අතර දිගු කාලීන සහන කාලය අවසානයේදී විය සාමාන්‍යයෙන් රජය වෙත පැවරේ)
4. ගිවිසුම්ගත පාර්ශ්ව විසින් වකඟ වන සුවිශේෂී කාර්යසාධන නිර්ණායක සහිතව දිගු කාලීන සහන ගිවිසුමක් මගින් විකිණීම හෝ බදු දීම පාලනය කෙරෙන හෝ නම් මිස ශ්‍රී ලංකා රජයට අයත් කවර හෝ වත්කමක් විකිණීම හෝ බදු දීම. මේ නිසා ඉඩම් බදු දීමේ ගිවිසුමක් සහන ගිවිසුමක් නොවේ
5. ශ්‍රී ලංකා රජය විසින් ගෙවන හෝ හෝ රජය විසින් සහතික කරන ලද මූල්‍යකරණ විධිවිධානයක් මගින් ගෙවීම් සිදු කෙරෙන කෙටි කාලීන සැලසුම් හා ඉදිකිරීම් කොන්ත්‍රාත්තු (වසර දෙකේ සිට හතර දක්වා)
6. ඉදිකිරීම් සඳහා ගත වන කාලය සහ පිරිවැය ඉක්මවීම සම්බන්ධයෙන් ශ්‍රී ලංකා රජය වගකීම් දරන ව්‍යාපෘති (රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරීත්වයකදී ඉදිකිරීම් කාලය සහ පිරිවැය ඉක්මවීම සම්බන්ධයෙන් වගකීම් දරන්නේ පෞද්ගලික ආයෝජකයා විසිනි)
7. පෞද්ගලික ආයෝජකයා විසින් සන්නාපේත කළ යුතු අඛණ්ඩ කාර්යසාධන ප්‍රමිතීන් නොමැති ව්‍යාපෘති
8. ව්‍යාපෘතිය ආරම්භ වීමෙන් පසුව පෞද්ගලික ආයෝජකයා සමග ඇති කෙරෙන කළමනාකරණ කොන්ත්‍රාත්තුවක් හරහා ව්‍යාපෘති ප්‍රාග් ධන පිරිවැය සහ අඛණ්ඩ නඩත්තු ගෙවීම් ශ්‍රී ලංකා රජය විසින් පෞද්ගලික ආයෝජකයා වෙත ගෙවිය යුතු ව්‍යාපෘති. (රාජ්‍ය පෞද්ගලික හවුල්කාරීත්වයකදී ල ගෙවීම් කළ ආකාරය සාපේක්ෂ වශයෙන් සමාන වන අතර කොන්ත්‍රාත්තුවේ දිගු කාලයට සාපේක්ෂව සේවා ලබාදීමේ මට්ටම ඉන් නිරූපණය වේ)³⁸⁵

385. එම, පි. 3-4.

ඇමිණුම 04

ප්‍රසම්පාදන ආයුචක්‍රය

